

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Peter Ackroyd

LONDRA YANIYOR

roman

Ücretsiz PDF Kitap Alışveriş: <http://www.kitapci.com>

ASLI ÇELİK

Peter Ackroyd
LONDRA
YANIYOR

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Yayın Yönetmeni : İlknur Özdemir
Yayına Hazırlayan : Pınar Savaş
Dizgi : Gülay Yıldız
Düzeltili : Fulya Tükel
Montaj : Mine Sarıkaya
Kapak Düzeni : Semih Özcan

Kapak Bastı : Çetin Ofset
İç Baskı : Özal Basımevi
Cilt : ZE Ciltevi

Kapaktaki Resim : Schwarzenberg

1. basım : 2002

ISBN 975-07-0157-7

© 1982 by Peter Ackroyd, Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1999)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Peter Ackroyd

LONDRA

YANIYOR

ROMAN

İngilizce aslından çeviren
ASLI ÇELİK

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

web sayfamız: <http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Özgün adı
The Great Fire of London

**PETER ACKROYD'UN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI**

OSCAR WILDE'NİN SON VASIYETİ / *roman*
LONDRA YANIYOR / *roman*

,

Peter Ackroyd, 1949'da Londra'da doğdu. Cambridge Üniversitesi'ni bitirdi. 'Spectator', 'The Times', 'Sunday Times' gibi dergi ve gazetelerde deneme, eleştiri, sinema ve tiyatro yazıları yayınlanmaktadır. Tarihsel ve biyografik özellikler taşıyan konulardan oluşturduğu özgün anlatılarla büyük ün kazandı. İngiltere'de yayınladığı, 1983'ten bugüne birçok kez yeni basım yapan *The Last Testament of Oscar Wilde* (Oscar Wilde'ın Son Vasiyeti) *Peter Ackroyd*'un Türkçede yayınlanan ilk yapıtı olmaktadır. Yazarın öteki yapıtları: *Hawksmoor*, *Chatterton*, *First Light*, *The Diversions of Purley* vb.'dir.

Brian Kuhn için

I. BÖLÜM

öykünün bundan önceki bölümü

Marshalsea Hapishanesi'nde doğmuş olan Küçük Dorrit, babasıyla orada uzun yıllar yaşamıştır. Babası küçük bir borç yüzünden bu hapishaneye atılmış ve zamanla kendini bu tutsaklıktan kurtarma istencini yitirmiştir. Babası bir tutuklu olmasına karşın, 'Marshalseali Çocuk' olarak bilinen Küçük Dorrit, hapishaneye istediği gibi girip çıkabilmektedir. Babasının geçimini sağlayabilmek için bir iş bulmak zorunda kalır; ticaretle uğraşan Clennamların yanında çalışmaya başlar ve bilmeden ailenin yakasını bırakmayan karanlık ve korkunç bir sırrın parçası olur. Evin oğlu Arthur Clennam, Küçük Dorrit'e ve babasına elinden gelen her tür yardımı yapmaya karar verir. Bir ajan olan Pancks'in de yardımıyla Dorritlerin aslında büyük bir servetin mirasçısı olduğunu ortaya çıkarır. Sonuç olarak, Küçük Dorrit, ne de olsa o güne kadar bildiği tek yaşam biçiminden koparıldığı için bağımlılık geçirse de, baba-kız kutlamalar eşliğinde Marshalsea'den salıverilirler. Küçük Dorrit ayrıca ona her zaman güvenen ve 'Küçük Anne' diyen, yarım akıllı bir kız olan tek arkadaşını da geride bırakmak zorunda kalır.

Bu, Chares Dickens'ın 1855 ve 1857 yılları arasında yazdığı romanının ilk bölümüdür. Bu gerçek

bir öykü olarak tanımlanamasa da, belli olayların belli sonuçları olur...

bir

Küçük Arthur, kırk yıldır hiç değişmeyen yüz ifadesiyle uyuyor. Bu ifadeyi hiç kimse görmedi; bu, yalnız uyuduğunu bilen bir insanın ifadesi. Pencerenin yanında bir sinek vızıldıyor. Güneş, kiremit çatıların üzerinden az önce yükselmiş; sinek de uyuşukluğundan sıyrılmış, kederli vızıltısıyla Küçük Arthur'u uyandırıyor. Arthur doğrulur ve yatağının kenarında, ayakları yere değmeksizin, bir fotoğraf gibi hareketsiz oturur. Sonra aşağı atlar ve pencereyi açmaya gider. Büyük bir dikkatle sineği dışarıdaki sabah havasına çıkabilmesi için yönlendirir. Bu sonbahar sabahı Londra soğuktur ve sinek dışarıda fazla yaşayamayacaktır. Sinek de bunu bilir, yine de kurtulmak ister.

Küçük Arthur, elini yüzünü mutfak lavabosunda doğru dürüst yıkayabilmek için bir sandalyenin üstüne çıkar. Küçük Arthur'un bedensel gelişimi sekiz yaşındayken durmuştu. Bunu öğrenince birkaç ay boyunca bir yandan ağlamış, bir yandan da kendi kendine konuşmuştu. Sonra birden, ağlamayı bırakmıştı. Kendisiyle sıradan duyguların dünyası arasında bir kabuk oluşmuştu. Çaydanlığı doldurur. Penceresinden, aşağıdaki tanıdık manzaraya bakar: öbür evlerin arka yüzleri, perdeleri çekilmiş başka pencereler, bodur kalmış çalılıkları ve ağaççıkları ile küçük bahçeler. Çaydanlıktaki suyun kaynama-

sını beklerken, yukarıda duran kıza günaydın, bugün nasılsınız, der. Bu aslında küçük bir kızın yerel gazeteden kesilmiş bir fotoğrafıdır. Kızın yüzünde öylesine sakın ve temiz bir ifade vardır ki, Arthur bunu saklamaya karar vermiştir. Fotoğrafın zamanla sararmasını ve solmasını önlemek için de onu duvara cilayla yapıştırmıştır.

Küçük Arthur, Eğlence Sarayı adında, Borough Caddesi üstünde bulunan küçük bir atari salonunun işletmecisidir. Saat tam sekizde, ona yuvarlanıyormuş havası veren tuhaf yürüyüşüyle, sağa sola bakmaksızın ve kafasını kaldırmaksızın caddeden aşağı inmeye başlar. Başında, kafatasının uzantısıymış gibi duran eski ve yassı bir kasket bulunan gazete satıcısı onu iyi tanır.

"Bu sabah nasılsın bakalım, Arthur?"

"İdare ediyoruz işte." Başını kaldırıp gazete satıcısına bakmaz.

'Eğlence Sarayı'nın tabelası sıra sıra lambalarla çevrilidir, ama Küçük Arthur'un bildiği kadarıyla bunlar hiç yakılmaz; elbette, diye düşünür, o uyurken de yakmıyorlarsa. İçerisi, sabahın bu erken saatinde, oyun makinelerinin neşeli sesleri, jetonların şingirtisi, Sanal Otomobil Yarışı makinesinin kükremesi ve otomatik tüfeklerin yapay alevi olmaksızın ölü bir yıldıza benzemektedir.

Sekizi çeyrek geçe Küçük Arthur, ana şalteri kaldırmak için salonun arka tarafındaki kilitli ofisinin kapısını açar. Kırmızı şaltere ulaşabilmek için sağ kolunu iyice uzatır, bir an için öyle kalır. Dünyanın güçlerinin Eğlence Sarayı'na girip onu büyü-lü bir mağaraya çevirdiği bu an, onun zafer ânıdır. İçeriden yükselen mırıltıya mırıldanarak eşlik eder, artık Eğlence Sarayı gün ışığından daha parlak bir ışıkla aydınlanmıştır. Küçük Arthur kasılarak makineden makineye gider, içten içe makinelerin dim-

dik bakışlarına hazırlanır. Sonra sırtını duvara vererek tahta sandalyeye oturur ve sokağı izlemeye başlar.

Öylesine bir kenara atılmış mektubu tam o sırada görür. Mektuplar, tıpkı konuşmak gibi insanların başına dert açar. Çaydanlığı ateşe koyar ve zarfı yırtarak mektubu çıkarır.

Mektup, Eğlence ve Dinlence Ürünleri Limited'den gelmektedir:

Sayın Bay Feather,

Üzülerek bildirmek isteriz ki, bu yıl 5 Kasım'dan itibaren 19 Borough Caddesi, Londra SE1 adresindeki 'Eğlence Sarayı'nın kira sözleşmesini iptal etmemiz gerekmektedir. Bu, çağa ayak uydurma sürecimizin bir parçasıdır ve sizin Eğlence ve Dinlence Ürünleri Limited adına yaptığınız çalışmayla kesinlikle hiçbir ilgisi yoktur. Bu konuyla ve size karşı yükümlülüklerimizle ilgili olarak sizinle daha sonra iletişim kuracağız.

Mektubu tekrar tekrar, her keresinde ayrı bir cümlesine odaklanarak okur. Soluk alması giderek güçleşir. Sanal Otomobil Yarışı makinesinin cam yüzeyinde yassı ve eğri yansısını görür. Yatağının başucundaki küçük kızı düşünmek için büyük çaba harcar. Ancak bu çabasının hiçbir sakinleştirici etkisi olmaz. Arka tarafta çaydanlık çığlıklar atmaya başlar. "Bu konuda konuşmak gerekecek," der yüksek sesle. Yoğurarak, başka bir biçim vermek ister gibi bastırarak ellerini bedeninde dolaştırır. "Geri-
lim yaşanacak." Neler söylediğinin pek farkında değildir.

iki

Audrey Skelton yatağına uzanmış tavanı seyrediyordu. Bugün geçirdiğine benzer günler kadar çok parası olsaydı, zengin olurdu. Epeyce zengin, ya da, yeterince zengin. Bu çöplükten kurtulmaya yetecek kadar. Audrey devrim sırasında ülkesinden kaçmak zorunda kalmış bir Rus prensesiydi. Yapıtlarının o yaşarken keşfedilmesini istemeyen bir şairdi. Kendisini tanıyan ve seven dostları için başlı başına bir gizemdi.

Audrey gündüzleri genellikle böyle hayaller kurar, kurduğu hayaller gerçekmiş gibi davranırdı. Mutlaka kendisi dışında biri olurdu: bir milyoner, oyuncu, opera sanatçısı ve o kişinin yaşantısını o kadar ayrıntılı hayal ederdi ki, kendinden geçerdi. Telefon santralindeki vardiyasından dönünce, müzik setini açar ve müzik eşliğinde deli gibi dans ederdi. Dans ederken hiçbir kuaförün ya da permanın uysallaştıramadığı kıvılcık, gür saçını çözerdi, saç başının çevresinde bir alev çemberi gibi uçuşurdu. Audrey sanki başka bir ruhun etkisi altına girmiş gibi hissedirdi kendini.

Oysa şimdi yatağına uzanmış yatıyordu, arkasındaki gün tavan gibi gri ve çatlaktı; tam o sırada Tim çekine çekine ön kapıyı çaldı. Her ikisi de yirmili yaşlarının başında oldukları için o büyük olasılık, yani gelecekte bir birliktelik yaşama olasılığı

nedeniyle hâlâ birbirlerini tartıyorlar, birbirlerine belli bir uzaklıkta duruyorlardı. Audrey, Tim'i sıkıl-gan ve isteksiz bir biçimde karşıladı, Tim bunu gör-mezlikten geldi. "Selam Aud, şöyle bir uğrayayım dedim."

"İçeri gir o zaman, Timothy Coleman, orada öy-le aval aval bakarak durma." Audrey, birileri tüm yaşam gücünü emiyormuş gibi bitkin görünüyordu.

"İşler nasıl gidiyor, Aud? Her şey yolunda mı?"

"Yorgunum Tim, o kadar. Bittim."

Tim, ortama yersiz bir nota kattığının farkın-daymışçasına utana sıkıla televizyonu açtı. İtfaiye-cilerin yaşamını anlatan bir dizi oynuyordu; kırmızı arabalar sirenlerini çala çala Londra'nın dar geçit-lerinden ve ara sokaklarından hızla geçip gidiyor-lardı. Bu tür görüntüler televizyonda yıllardır oynatılıyordu; dizideki olay zinciri bir çocuğun kurduğu hayal kadar kolay tahmin edilebilirdi; ne tuhaftır ki, birçok insan böyle dizileri sonuna kadar seyre-derdi.

Audrey televizyona aldırmadı. "Tim, buralarda eskiden bir hapisane olduğunu biliyor muydun? İş arkadaşım Margery söyledi. Hani şu, yüzünde sivil-celer olan. Ana caddenin hemen aşağısındaymış." Tim böyle bir şey duymuştu sanki. Audrey'nin duy-duğu ya da okuduğu bir şeyi kafasına takıp bunun üzerinde uzun uzun konuşmasına alışkındı. Ona bakmadan başını evet anlamında salladı.

"Demek hapishanenin nerede olduğunu biliyor-dun sivri zekâ? Sağ kolda süpermarketin yanınday-mış. Oradan belki binlerce kez geçmişimdir, ama hiç fark etmemişim. Gerçekten çok tuhaf." Tim yan-gının ırmak kıyısındaki bazı iskeleleri yok etmeden durdurulup durdurulamayacağını görmek için diziyi seyrediyordu. Çekim stüdyoda mıydı, gerçek miydi,

bir türlü karar veremiyordu. Bu durum gerçekten aklını kurcalıyordu.

"Bununla ilgili bir şeyler okusak fena olmaz, Tim, gerçekten. Olayların olup bittiği yerde yaşıyor-san tarih iyice ilgi çekici oluyor, değil mi?" Tim'i dürttü, Tim başını çevirmeksizin onun dirseğini evet anlamında sıktı. "Gerçekten, böyle bir şeyin insanın kapısının dibinde olması çok tuhaf. Şimdiyse onun yerinde bir süpermarket var." Audrey içini çekti ve ekrana döndü.

Bir değişiklik olsun diye Eğlence Sarayı'nda, Audrey'nin 'jetonlu makineler' demekte ısrar ettiği makinelerde oyun oynamaya karar verdiler. Böylece karanlık sokaklara dalarak gölgeleri aştılar ve onları geri itmeye çalışan rüzgâra karşı hızlı hızlı yürüdüler. Sonunda atari salonuna ulaştılar.

"İyi akşamlar, Arthur. İşler nasıl dostum?"

Salonun arka tarafında tahta bir sandalyede oturmakta olan Arthur, Tim'e gülümsüyor gibiydi. Zaten o her zaman gülümsüyordu. Audrey kendi kendine, senden bile daha kötü durumda olan kişiler var ve hâlâ gülümseyebiliyorlar, diye hatırlatı-yordu hep. Bu insanı düşündürüyordu doğrusu. Eğ-lence Sarayı onun için okunup ders alınacak alego-rik bir öykü gibiydi.

Seçtikleri makinelerde bir süre oynadılar. Audrey Aşk Böceği'ni yeğliyordu; ötekiler kadar karmaşık değildi ve fazladan bir top kazandığında inleme-ye benzer hoş ve yumuşak bir ses çıkarıyordu. Ancak bu gece, aletin madeni yan yüzeyine dokundu-ğunda hafifçe çarpıldığını, şöyle bir sarsıldığını his-setti. Küçük Arthur onu seyrediyor gibiydi, bu yüz-den hiçbir şey söylemedi. Belki de sorun saçlarıydı. Statik elektrik yüklüydüler. Tim, Korsan Macerası'nı oynuyordu; eğilip kalkıyor, bedenini sağa sola

büküyor, kalçalarını makineye vuruyor, makinenin yanlarına şaplaklar atıyordu. Audrey, keşke bazen bunu bana da yapsa, diye düşündü. Sonra birden Küçük Arthur yerinden kalktı, Tim'in yanına geldi ve ayakkabılarını tekmelemeye başladı.

"Ona böyle davranmasana! Ona vurduğun zaman ne güzelliği kalıyor ki?" Tim ve Audrey çok şaşırılmışlardı; Küçük Arthur, birisi kendisine bir şey söylemediği sürece asla müşterilerle konuşmazdı ve bir müşteriye kötü davrandığı görülmüş şey değildi. "Çekil yanından! Onu kapatıyorum. Hepsini kapatıyorum!"

Tim daha önce televizyona bakakaldığı gibi Arthur'a bakakaldı: Küçük Arthur'un davranışı gerçek miydi, şaka mıydı bir türlü karar veremiyordu. Galiba ikisi arası bir şeydi, ama bu davranışı tanımlayacak sözcükleri bulamıyordu.

Audrey, Tim'in kolunu tuttu ve onu makinenin yanından çekerek uzaklaştırdı. "Gel hayatım," dedi, Küçük Arthur'la ilgilenmiyor gibi yaparak. "Zaten burası da sıkmaya başlamıştı. Hadi gel evimize gidelim."

O gece birlikte uyudular, ama sevişmediler. Audrey 'kendini bir tuhaf hissediyordu'. Audrey düşünde kendisini eski hapishanenin içinde gördü, ama hapishane sıra sıra parlak ampullerle aydınlatılmıştı. Küçük Arthur ona bazı fotoğraflar gösteriyordu. Audrey ona babasının nerede olduğunu sorup duruyordu; babası bütün paralarını harcamıştı. Başlarına korkunç bir şey gelmeden önce babasını bulmalıydı.

üç

Bu düşünce Spenser Spender'ın aklına ilk ne zaman gelmişti? İnsanların daha sonradan merak ettikleri ilk şey bu olmuştu. Bu düşünce Spenser'ın aklına bir cümleyle gelmiş olmalıydı: 'Sana asla dokunmamalıydım, ama çocuk sandım'. Kitabı hatırlayamıyordu, ama gerektiği zaman hatırlayacağını biliyordu. Bir pazar öğle sonrasıydı, televizyondan gelen sesler Spenser Spender'ı sarmalamıştı. Buraya geri gelmesinin nedeni hapishaneydi. Spenser bir film yönetmeniydi. Özgürlüğüne kavuştuğu için mahvolan bir tutuklunun öyküsünü anlatan bir film çekmişti. Hapishaneyi yeniden görmek, önünde dolaşmak, onu kendisi için yeniden ulaşılır şeye dönüştürmek amacıyla geri gelmişti.

Hayır, buraya gelmesinin asıl nedeni bu değildi. Buraya gelmişti, çünkü burası doğduğu, 'büyüdüğü' yeri. Bir gizemin anahtarını bulmak için buradaydı, oysa gizemin ne olduğunu bile bilmiyordu henüz.

Bir hapishanenin yanı başında yaşıyorsanız, onu asla fark etmezsiniz, diye düşündü. Ama hapishanenin çevresindeki her şey ölü gibi görünür, ortaçağ fırınlarına benzeyen kırmızı kiremitten evler, hepsi ya ölüdür ya da çürümektedir. O çocukken bile, burası böyleydi; ancak daha sonraları, ancak dünyanın bir koşulu gibi görünmeye başlayınca da-

ha tehditkâr oldu. Ölüydü. Hepsi ölüydü, bütün mahalle çok uzun zamandır soluğunu tutmuş gibiydi.

Mahkûmlar hâlâ buradaydılar, her zaman da burada yaşamışlardı, içeride, küçük yataklarında yatıyorlardı. Filmde kaderleri tarafından uyuşturulmuşlar ya da hipnotize edilmişlercesine kendi iç dünyalarını tuhaf biçimde gözler önüne seriyorlardı. Bu insanlar her şeylerini kaybetmişlerdi, ama öyle bir düşmüşlerdi ki, dış kabukları çatlayıp açılmıştı. "Sana asla dokunmamalıydım, ama senin bir çocuk olduğunu sanmıştım." Nerede okumuştunu bunu? Bu cümle nereden alıntıydı?

Spenser Spender hapishanenin hemen yanındaki yolda yürürken, kendisine hızla yaklaşan tanıdık birini gördü. Adı Pally miydi, neydi. Bitişik sokaklarda oturmuş, aynı nemli, bunaltıcı okula gitmişlerdi. Ancak Pally onu görse bile, büyük olasılıkla tanımazdı; geri zekâlıydı –ya da herkes öyle olduğunu söylüyor–, telaşlıymış gibi görünmesinin nedeni, sinirli ve kesik kesik hareket etmesiydi. Yüzü kafasına göre fazla genişti ve gözleri rüzgârın söndürdüğü iki mum alevi gibi silinmişti sanki. Pally yanından hızla geçerken Spenser, onun çenesine salyasının akmış olduğunu fark etti. Pally'yle on beş ya da on altı yıllık bir tanışıklığı vardı, yaşamlarının ilk yıllarıydı bunlar ve şimdi birbirlerinin yanından, sanki aralarında üçüncü bir kişi varmış gibi geçmişlerdi.

Sonra birden hatırlamaya çalıştığı düşünce aklına geliverdi. Öylesine kolaydı ki, demişti daha sonra, o cümle okulda okuduğu bir kitaptandı, hapishaneyle ilgili bir kızın öyküsünü anlatan bir kitaptan. Bu kitap *Küçük Dorrit*'ti. Şimdi bez ciltli, büyük ve içinde birkaç gravür bulunan o baskıyı ve bu gravürlerin kendisinde uyandırdığı yoğun korkuyu hatırladı: yan yana kazılmış mezarlara benzeyen

evler, ırmak kıyısında küçük, ışıklı bir noktacı gibi telaşla yürüyen genç bir kız, bir hapishane avlusu ve bir yüz – deli, ifadesiz bir yüz. Yaşamı boyunca bu yüzü beklemişti.

Evet, filmin konusu bu olacaktı. Gerçek hapishaneyi model olarak kullanarak *Küçük Dorrit*'i filme çekecekti. Ona, bu fazla engin bir konu değil mi, diye soracaklardı. Ancak o, hayalindeki görüntüleri canlandırabilmek gibi bir yeteneğinin olduğunu biliyordu; insanlara göstermek istediği şeye bağlı olarak, onların bu görüntüleri lanetlemelerini ya da sevmelerini sağlayabileceğini de biliyordu; isterse sahnede kapkaranlık bir ortam yaratıp, ardından bunu ışığa boğabilirdi.

İşte şimdi bir konu bulunmuştu, bu konu Londra'nın kendisiydi, öyle değil miydi? Zihninde resimler ve görüntüler oluşturarak, o gizemi derinlemesine incelemesini sağlayarak daha da derinlere çekecekti bu konu onu. Pally'nin arkasından seslenmek ve kendisini daha önce neyin şaşırttığını söylemek istedi; gizem ikisinin arasında, birbirlerinin yanından geçiş biçimlerindeydi. Ancak Pally kendi belirsiz düşünceleri içinde telaşla ve hızla köşeyi dönmüştü.

Şimdi Spenser, kendisini yeni algılayış biçimine ayak uydurabilmek için koşuyordu. Kaydı ve düştü, bunu fark etmemişti bile. Birilerine *Küçük Dorrit*'ten söz etmek istiyordu. Ancak bundan söz edebileceği tek kişinin karısı olduğunu biliyordu, sonra onunla utanç dolu bir uyumsuzluk içine düşeceklerini de biliyordu.

Spenser ve herkesçe 'Lahana' ya da 'Letty' olarak bilinen ve böyle çağrıldığında çok bozulan Laetitia Spender, Chelsea'de yaşıyorlardı. Birkaç yıldır evli olmalarına karşın ilişkilerinin ne kadar sürdüğü konusunda kimseyle, hatta birbirleriyle bile

konuşmamışlardı. Çocukları yoktu, bu Laetitia'nın seçimiydi. Ender olarak sevişiyorlardı, bu da Latitia'nın seçimiydi. "Sevişmek, Spenser," derdi, "sevmekle aynı şey değildir." Spenser birincisini çok az tattığı için bu konuda bir karar verebilecek durumda değildi. Ancak birbirlerini gerçekten seviyorlardı; birbirlerine yakındılar, bu yakınlık birbirlerini anlama konusundaki karşılıklı beceriksizliklerine dayanıyordu. İçgüdüleri gereği başlarına neler geldiğini unutmış felaketzedeler gibiydiler.

Laetitia, Spenser'in aklını bir şeylerin kurcaladığını hemen anladı. Eve vardığında makamsız bir biçimde mırıldanıyordu; Laetitia onun bu huyundan hiç hoşlanmazdı, hemen bir şeyleri yeniden düzenlemeye başladı, zaten toplu olan dergileri düzeltti, halıya yapışmış olan hayali tüyleri topladı.

"Nerelerdeydin, Minik Karidesim benim?" Laetitia kocasına, çoğu küçültücü olan birçok sevgi sözcüğüyle seslenirdi.

"Aslına bakarsan dışarıdaydım, Letty."

"Dışarıda olduğunu biliyorum. Bu belli. Nereye gittin Karidesçik?"

"Koru'ya gittim, hani şu hapishanenin olduğu yere."

"Evet, biliyorum. Neden gittin peki?"

"Aslına bakarsan aklıma bir fikir geldi, Letty."

"Yolun düşmüşken neden alışveriş yapmadın ki Karidesçik? Tuvalet kâğıdına ihtiyacımız olduğunu biliyorsun."

"Aklıma muhteşem bir fikir geldi Lahana Yaprakım."

"Ah demek öyle." Laetitia televizyonu açtı, üç yangın arabası Tower Köprüsü'ne doğru hızla yol alıyordu. Konuşmakta oldukları konu onun için bir anlığına önemini yitirdi. Kovalamacalar ya da beklenmedik şiddetle ilgili her şey onu büyülüyordu.

"Yeni bir filme başlıyorum."

"Nasıl bir fikir?"

"Yeni bir filme başlıyorum, dedim."

"Ne tür bir film?" Konuşurken, sanki Tower Köprüsü üstünde arabayı süren kendisiymiş, rüzgâr saçlarını delice uçuruyormuş gibi parmaklarıyla saçlarını düzeltti.

"*Küçük Dorrit*'i filme çekeceğim."

"Küçük kimi?"

"*Küçük Dorrit*. Dickens'ın bir romanı. Bunu filme çekeceğim."

Laetitia bu bilgiyi, hiç aldırmıyormuş gibi yaparak sindirdi. Sanki rejimdeymiş de ağzına bir çikolata atıvermişti. Boş boş gülümseyerek kocasına baktı.

"Ah, bu harika bir fikir. Bu arada Karidesçiğim, şu dirseğime bir bakar mısın, galiba bir yere sürtüp derisini sıyırdım."

Spenser kolunu nazıkçe tuttu ve karısının gösterdiği yeri büyük bir dikkatle inceledi. "Hiçbir şey yok, Letty, hem de hiçbir şey."

Hiç yararı yoktu, Spenser farkındaydı, yemeği dışarıda yemeleri gerekiyordu; bu, ona düşünmek için zaman verecekti. Üstünü değiştirmek için bir bahanesi de oluyordu böylece. Düşünmek için giydiği özel bir giysisi vardı. Aklını parasal işler, güçlük çıkaran bir iş arkadaşı ya da idari konular kurcalkarken giydiği resmi bir giysisi vardı; ciddi olmayan konular üzerinde düşünmek ve herhangi bir konuyu yalnızca kafasında evirip çevirmek için ise bir süveter ve kot pantolon. Giysi dolabının önünde kararsızlıkla durmuş, ruh halini en iyi hangi giysinin yansıtabileceğini kestirmeye çalışıyordu. Bu gece gömlek ve kravat gecesi idi. Saçını fırçaladı, yatak odasının duvarındaki geniş aynaya baktı, sonra sa-

çını öteki yana taradı; beğenmedi ve yeniden öbür yana taradı.

King's Yolu'na çıktıklarında, yaşlı kadın bir çocuk arabasını çekerek, bir çocuk arabasını da iterek önlerinden geçti. Kadıncağız Kraliyet Hastanesi'nin yanındaki tahta banklara ulaşmaktan başka bir şey düşünmeyerek, kararlılıkla sık sık buradan yürüyüp geçerdi. Bebek arabaları eski giysilerle, gazetelerle, Horlicks etiketli boş teneke kutularla ve içlerine kumaş parçaları tıkmış eski şişelerle doluydu. Kadın arabalardaki yığına bir şeyler ekleyip dururdu; arabaların içinde en altta bulunan eşyaları yıllardır kimse görmemiş, onlara dokunmamıştı. Arabadaki eşyalar Chelsea sokaklarının artıkklarını, belki de bu sokakların sahip olduğu tek tarihi temsil ediyorlardı.

Üstünde, çocuk arabalarında taşıdığı malzemeye çok benzeyen giysiler vardı; yüzünde tuhaf, iyiliksever bir ifadeyle ağır ağır yürüdü; kabuğunun içine sığınmış bir kaplumbağaya benziyordu. Bu kadın ya da ona benzeyen biri de bu filmde yer almalıydı. 'İş', yani film projesi karmaşık ama elle tutulur bir yaşam kazanmıştı bile; tıpkı üstünde kendinden desen olan bir kâğıt gibi, Spenser'ın ışığa tuttuğu her şey bunun izini taşıyacaktı.

Omzunun üzerinden arkasına bakarak, kadını hangi açıdan çekeceğini ve bu sahne için nasıl bir ışık kullanması gerektiğini düşündü; Laetitia da kentin sokaklarında o kadının yanında ilerlemek için ne kadar hızlı hareket etmesi gerektiğini tahmin etmeye çalışıyordu. Hepsi, diye düşünüyordu, silinip bir kenara atılabilir, hepsi: yaşam, Londra, her şey. Zaten her şeyin nasıl başladığı da bir gizemdi ya... Spenser'ın koluna girdi. "Yeni bir projeye başlamana seviniyorum, Karidesçik. Hiç olmazsa yapacak bir şeyin olur."

"Bence bu gereksiz bir çıkarım oldu, Letty."

"Öyle mi? Her neyse, belgesel değil de, film çekeceğin için seviniyorum." Karısı konuşurken, Spenser'ın gözleri vitrinlerin, kadınların, arabaların üzerinde hiç durmaksızın dolaşıyordu. "Yine çok çalışman gerekecek, değil mi?"

"Ama işim benim için önemli Letty. Bunu biliyorsun." Karısının onu daha iyi tanıyamamasına sinirlenmişti. Titiz bir hareketle gömleğinin kol ağzlarını ceketinin altından dışarı çekti. "Öncelikle parasal destek verecek birini bulmam gerek. İşte bu gerçek bir karabasan olacak." Elbette Film Finansman Kurulu'nun varlığından haberi vardı, kurul hep oradaydı. Ancak daha önce yardım için onlara hiç yanaşmamıştı. Bunun bir ilke sorunu olduğunu söylüyordu ve gerçekten de öyleydi; ama sağdan soldan para dilenmek de istemiyordu.

"Başaracaksın, Karidesim, her zaman başarmışsındır zaten, biliyorsun."

Laetitia bunu tam lokantaya girerlerken, sanki bu gerçeği orada yemek yiyen öteki insanlara da duyurmak ister gibi, oldukça yüksek sesle söylemişti. Edwardian Aşevi'nin tek avantajı öteki lokantalara göre ucuz olmasıydı. Burası özellikle turistler için tasarlanmış bir yerdi ve turizm sezonu dışında son derece amaçsız ve fazla iş yapmayan bir yere dönüşüyordu. Eski İngiliz tarım aletleri gelişigüzel bir biçimde duvara asılmışlardı ve otomatik kasanın arkasındaki duvarda '1911 Yılı Derby Günü'nün büyütülmüş, kocaman bir fotoğrafı vardı. Ayrıca, Doğu Çıkmazı'nda paçavralar içinde dilenen ayakkabısız iki küçük çocuğun, daha da büyük bir fotoğrafı vardı.

Üstünde küçük dantel fırfırları olan dar elbiseyle bir garson kız Laetitia'ya ufak bir yiyecek lis-

tesi verdi. Yiyecekler de lokantadaki öteki şeyler gibi eski İngiliz yaşam tarzına uygundu; kolaylık olsun diye önceden pişiriliyor ve mikrodalga fırında ısıtılıyorlardı.

"Karidesçik, ne istersin, Edward tarzı etsuyu çorba mı, yoksa kızartılmış et mi? Neler varmış bakalım, ah bak, senin o çok sevdiğin hamurlu ve tereyağlı pudingden de var."

Spenser yükselen bu yalancı nostalji dalgasının içinde boğulur gibi oldu; bu, tıpkı Amerikan dizileri için hazırlanmış bir film setinde sıkışıp kalmak gibiydi. Burası tam Chelsea'ye yakışan bir yerdi; çalım satmanın, boş ve bayağı bir gösterişin simgesiydi sanki.

Spenser ve Laetitia yemeğin başında pek konuşmadılar. Birbirlerinin konu açma girişimleriyle ilgilenmeyecek kadar iyi tanırlardı birbirlerini. Konuşmalarıysa, kazanarak öteki tarafı utandırmak istemedikleri bir oyuna benzerdi.

Spenser içiyordu. Takıntılı olmasa bile şaşmaz bir kararlılıkla içerdi. Aslında herhangi bir sıvı da aynı işi görürdü; içtiği şeyin ucuz şarap olduğunu ve sarhoş olmaya başladığını fark edemedi bile. "Londra'nın tuhaf bir yanı var, şekerim." Spenser'ın aralıklı konuşması gitgide hız kazanmaya başlamış, bitmek bilmeyen bir söyleve dönüşmüştü. "Romalılar o harabelerini filan bu yüzden buralara kurmuşlar. Bunun bir nedeni olduğuna, büyümlü bir nedeni olduğuna eminim. Bütün Hawkmoor kiliselerini birbirlerine düz bir çizgiyle bağladığında bir beşgen oluşturdıklarını biliyor muydun? Sence tuhaf değil mi?"

Laetitia soğuk bir ilgi maskesi takınmıştı, Spenser'a başını sallıyor, garson kızla göz göze gelmeye çalışırken durmaksızın gülümsüyordu; ama

fırfırlar VII. Edward'ın bir büstünün arkasında gözden yitmişti.

"Görüyorsun ya Lahanam, Dickens Londra'yı tanıyordu. O büyük bir adamdı, biliyor musun, bütün bunların ne anlama geldiğini biliyordu. Kentlerde insanların türlü türlü, sanki, ah bilemiyorum, sanki bir saplantıları varmış gibi davrandıklarını biliyordu, Letty, beni dinliyor musun? Ve her şey başladığında o buradaydı. Neler olacağını biliyordu."

Laetitia garsona elini salladı ve 'hesap' anlamına gelecek bir el hareketi yaptı. Spenser da, tam o anda boş şarap şişesini işaret edip bir budala gibi gülümsedi. Garson dudaklarını hafifçe bükerek, Spenser'ın hareketini dikkate almaya karar verdi. Laetitia garsona öfkeyle baktı.

"Bir kentin işleyişini kimse bilemez, ah hadi Letty, bir bardakçık daha içelim, bu kent Mumford¹ denilen şu kadına bile ev sahipliği yapmış, bunu umabilir miydin? Kimse bunun nasıl olduğunu bilemez. Bu kent bana ya da sana neler yaptı Letty? Buradaki herkese neler yaptı böyle?" Lokantanın geri kalan bölümünü göstermek amacıyla koluyla geniş bir yay çizerken şarap bardağını devirip, yan masada oturan adamın üzerine şarap sıçrattı.

Job Penstone sürekli adına yaraşır biçimde yaşamaya uğraşıyordu sanki. Solgun, bedensel değil sinirsel nedenlerle zayıf bir adamdı; gözlerini gözlüklerinin, ağzını bir piponun arkasına saklamıştı; orta yaşını bir cenaze pelerini gibi kuşanmıştı. Üzerinde bir bitkinlik havası vardı: İçinde bir şeyler büyük bir savaşım vermiş ve ölmüştü.

Spenser konuşurken, Job lokantayı ve eski festivallerin ve afacan sokak çocuklarının büyütülmüş

¹ Catherine Mumford (1829-1890 Derbyshire): Çok usta bir vaiz ve toplumsal konularda yararlı işler yapmış biridir. (Çev.)

fotoğraflarını inceliyordu. Bu erkek ve kadınların hepsi şimdi ölüydüler, o kapı aralıklarından ayrılmayan, fotoğraf makinesine sanki onun içine saklanıp kaçabilecekmiş gibi bakan aç çocuklar da öyle. 'Toplumdan Korkunç Görüntüler' başlıklı bir makale yazabilirdi.

Job Penstone, Londra Sanat ve Fen Okulu'nda Victorya döneminin toplumsal tarihi üzerine dersler veriyordu. Spenser'in devirdiği bardaktaki şarap, Job'un kendisini rahat hissetmek için yanında getirdiği, Henry Mayhew'un '*Londra Emekçileri ve Yoksulları*' adlı kitabının üstüne dökülmüştü.

"Çok özür dilerim. Çok, çok özür dilerim." Spenser akli karışmış bir biçimde ayağa fırladı ve boş şarap şişesini devirdi. Laetitia şişeyi masaya özenle geri koydu. Ürkütücü bir soğukkanlılıkla garson kadına elini yine 'hesap' anlamında salladı.

Spenser kitabı fark etmişti. Kitabın kapağında, lokantanın duvarlarındakine benzer, Victorya döneminden kalma bir sokak resmi vardı. "Bu gerçekten ilginç bir kitaba benziyor. Özür dilerim. Umarım onu kırmadım, yani mahvetmedim."

Job düşünce dünyasına böyle birdenbire dalınması karşısında telaşa kapılmıştı. "Hayır. Sorun değil. Bağışlayın. Her şey yolunda. Gerçekten."

"Bağışlayın. Bu Victorya dönemiyle ilgili bir şey mi, yoksa yalnızca kapağı mı öyle?"

"Evet. Yani hayır. Gerçekten Victorya dönemiyle ilgili."

"Bu konu ilginizi mi çekiyor?" Spenser, genellikle yabancılarla böyle konuşmazdı ve sarhoşluğu sorusuna aslında hissetmediği bir duygu yoğunluğu katmıştı.

"Bu konuda, bağışlayın, bu dönemle ilgili ders veriyorum. Yanlış sözcük seçtiğim için beni bağışlayın." Job sahte bir neşeyle konuşuyordu. Laetitia'ya

gölümsemeye çalıştı, ama dişlerinin ucu hoş görünmüyordu.

"Ben de onlarla ilgileniyorum aslına bakarsanız."

"Öyle mi?"

"Ben film çekerim. Şey, eskiden belgesel çektim, ondan önce de reklam, ama artık film çekiyorum, aslında bu kez filme çekmek istediğim kitabın adı *Küçük Dorrit*..."

"Eminim beyefendi senin bütün meslek yaşamınla ilgilenmiyordur, Spenser." Laetitia Spenser'a, sanki Spenser ikisinin yaşamına ait sırları ağzından kaçırmak üzereymiş gibi hem öfkeli, hem anaç bir bakışla baktı.

"Bana akıl vermesini isteyecektim o kadar Letty." Job'a döndü ve kitabı dost canlısı bir hayvanmış gibi pat pat okşadı. "Siz tam benim aradığım, tam aradığım kişisiniz Bay..."

"Penstone. Adım Penstone."

"Bay Penstone, dediğim gibi *Küçük Dorrit*..." Tam o sırada garson hesabı getirdi. Laetitia kaptığı gibi yerinden kalktı. "Bu tatsız durum için özür dilerim, Bay Stone." Spenser'ı kolundan tuttu ve yerinden kaldırdı, Job Penstone'a şöyle bir gülümsedi ve Spenser'ı oradan uzaklaştırdı. Spenser'dan, onunla konuşmak bile istemeyecek kadar sıkılmıştı. Dairelerine döndüklerinde, Spenser sigara paketinin üstüne 'Penstone' diye not aldı ve bunu yatağın yanına, yere attı.

Spenser o gece düşünde halk kütüphanesinde *Küçük Dorrit* adlı kitabı bulamadığını gördü; bir lokantadan evine doğru yürürken yanında Laetitia belirdi. Elinde aradığı roman vardı, beyaz ciltliydi. Laetitia'ya, "Kitabı bana ödünç verir misin?" diye sordu; karısı bu isteğini reddetti. Birden içini yoğun bir öfke kapladı. Uyandığında, uykusunda ağlamış

olduğunu anladı. Sabah olmuştu, ama uyumaya devam etti ve düşünde bir hayaletler gezegeni gördü. Audrey'nin tersine, uyandığında düşünüyü hatırlamayacaktı.

dört

Rowan Phillips irkilerek uyandı; kendini derin bir kuyunun ağzından yukarı çekerek ağır bir biçimde yaralanmaktan kılpayı kurtulmuştu. Bedeni, elektriği tükenmek üzere olan bir jeneratör gibi hafifçe titriyordu. Gece çok içmişti; yitirmek üzere olduğunu hissettiği kişiliğine tutunmaya çabalamıştı. "Bütün bunlara bir son vermeliyim." Ayak parmaklarının hissedip hissetmediğini anlamak için onları oynattı. "İçmeyi bırakmalıyım. Cambridge'e dönmemeliyim. İşime kaldığım yerden devam etmeliyim."

Şimdi iyice uyanmıştı, ama uykuda olduğu kadar tetikte değildi. Küçük yatak odasının her yanı gazete ve kitap yığınlarıyla doluydu: *Dickens'in Londra'sı*, *Charles Dickens'in Dünyası*, *Dickens Londra'da: Yapısal Bir İnceleme*, *Dickens Barok Lamba*, *Yanan Ayna*, *Charles Dickens*, *Charles Dickens'in Londra'sında Hipotez ve İkilem*, *Dickens ve Çarpık Yöneltilmeler*, *Titrek Alev: Bilinmeyen Yönleriyle Charles Dickens*, *Charles Dickens ve İroni*. Kitap ciltlerinin üstündeki başlıklar ölümcül bir salgın hastalıkta ölenlerin listesi gibi böyle gidiyordu.

Kendisine sürekli hatırlattığı gibi, henüz otuz yaşında olan Rowan Phillips, İngiliz edebiyatı öğretmeni; Cambridge'in İngiliz Dili Fakültesi onu okutman yapmıştı. Kanadalıydı ve bu akademik ödülleri Atlantik'in öteki yakasındaki insanlara öz-

gü bir alaycılık ve sömürgeleştirilmişlere özgü bir sevinçle karşıliyordu. Başkalarının karalama yaparken hissettiği duygularla, içten gelen bir dürtüyle, yaptığı şeye fazla sevgi duymadan, bitirdiği kitaplara önem vermeyerek ve bu yolla yöneltilecek eleştirilerden korunarak kitap yazıyordu. ‘Yazınsal’ kurgu diye başladığı, ama gerilim romanı olarak bitirdiği bir kitabı basılmıştı. Ayrıca Wilkie Collins’le ilgili kısa bir yaşamöyküsü yazmış, şimdiyse Charles Dickens üzerine eleştirel bir araştırma yazmaya dalmıştı; bu, yayıncısının söylediği gibi ‘1980’ler için yazılmış bir araştırma kitabı’ olacaktı.

Belki de Gray’s Hanı Sokağı’ndaki bu küçük daireyi Dickens uğruna, ‘malzemesine’ yakın olabilmek için satın almıştı. Bundan kuşkuluydu. Rowan eşcinseldi ve onu kente çeken şey hayalleriydi. Yaşamının büyük bölümünde sevgiden yoksun kaldığından, kiminle yaşadığı önemsiz, ancak olabildiğince sık cinsel ilişki kurabildiği bir yaşam biçimi onun için idealdi. Londra’da özgür olabiliyordu.

Yan dairede bir kadınla bir adam öfkeli fısıltılarla tartışıyorlardı. Rowan kulağını duvara dayadı, ama hiçbir şey duyamadı. Kendisinin bir parçası olmadığı duygular onu büyülüyordu. Sesleri daha iyi duyabilmek için parmaklarının ucuna basa basa tuvalete gitti, yine de hiçbir şey duyamadı. Orada kalıp önceki geceyi düşünmeye karar verdi. Dün bir ‘cinsel ilişki’ yaşamamıştı; bu sözcükleri, değerlerini ve önemlerini tartabilmek için yüksek sesle söyledi. Bu ona son derece önemli bir tanım gibi geldi: ‘Cinsellik’ de, ‘iş’ gibi, kendi pırıltılı ödülünü beraberinde getiren bir sözcüktü. Daha önce böyle değildi. Genç bir akademisyen olarak kaydettiği başarılar nedeniyle başlangıçta duygularını bastırmak ve hayal kırıklığını başının üzerinde altın bir nişan gibi taşımak zorunda kalmıştı.

Okutman olarak atanması ilk dalgayı serbest bırakmıştı; başarı belli bir ölçüde rahatlamayı da beraberinde getiriyordu. Önceleri, "Cinsel konular ilgimi çekmiyor," diyordu; ama yüzü süzölmüş, soluğu ekşmişti. Şimdiyse, "Ben bir eşcinselim. Ne yapacağım?" diyordu. Gittiği ruh doktoru, eşcinselliğini ya da bir önceki kuşağın hâlâ adlandırdığı gibi 'homo'luğunu keşfetmesi ve bunu desteklemesi konusunda ona güvence verdi; bu durumuna 'destek veren' bir ilişki kurmasını öğütledi. Rowan bu görüşmeden hiç hoşnut kalmamıştı; kendisini birilerine, herhangi birine, çok büyük acılar içinde kıvranan bir kişilik olarak açmak istemişti. Oysa eline bir kendin-yap takımı tutuşturulmuş ve işine dönmesi gerektiği söylenmişti.

O da öyle yapmıştı. 'Cinsel ilişki kur'; bu sözcükler Rowan için taş kazınmış olabilir. Rowan Phillips artık Londra'da bıkmadan usanmadan cinsel ilişki peşinde koşuyordu. Barlar ve halka açık tuvaletlere gitmiş; yabancıları karanlık geçitlerde izlemiş; kendisine gülümseyen her yakışıklı adama sevdalanmıştı. Tüm gününe ateş parıltısı yayan hayaller eşliğinde, kendini olabildiğince sık tatmin ediyordu. Şimdi de, tuvalete yeni girmişti ki organı sertleşmişti. Yan dairedeki tartışma hâlâ sürüyordu. Kulağını iyice duvara yapıştırdı: Bir şey anlayamadı. Mastürbasyon yapmaya karar verdi.

Bunu yaparken, kendimi günün azabından kurtarmanın tek yolu, diye düşünüyordu, kararlı olup, bir iş yapmak. Dickens'a dönecekti. Irmağın karşısına bir yolculuk yapacak ve Southwark'taki eski mahalleleri bulacaktı. Belki oradan bir yatak arkadaşı bile bulabilirdi. Tam doyuma ulaşmak üzereydi ki, telefon çaldı. Bir erkek sesi Rowan'ı istedi. Arayanın kim olduğunu hemen anladı: Yattığı bir çocuktan bu, daha sonra kendisinden telefon numarasını iste-

mişti. Rowan da dalgın ve iyiliksever bir ruh hali içinde vermişti. "Merhaba? Rowan, sen misin?" Rowan, bu tür acil durumlarda her zaman işine yaran İngiliz aksanıyla konuşmaya başladı. "Ne yazık ki, hayır. Korkarım yanlış numara." "Ah, anlıyorum, rahatsız ettiğim için özür dilerim." Adını hatırlayamadığı genç sanki beklenmedik bir darbe yemiş gibi telaşlı telaşlı konuşmuştu. Rowan almacı yerine koydu. Tek hamlede özgürdü işte.

Otobüsün üst katında aynı özgürlük duygusunu hissetti, ona orada hiçbir şey dokunamazdı. Böyle zamanlarda kendini zaman içinde yolculuk eden bir kapsülde düşünürdü: O bir gezgindi, gördükleri ve duydukları onu etkileyemezdi, her şeyin içyüzünü anlardı ve çok önemli savaşımaların, suda salınan küçük kayıklar gibi gözünün önünden geçip gidişini seyrederdi. Otobüsünün dışındaki insanlar geçici şeylerdi, yüzlerindeki ifade bir kavanozun altında yetişen çiçekler kadar kırılgan ve kişiliksizdi. Yalnızca binalar sağlam ve kalıcı görünüyordu; bu binalar zihninde dumanlı, kahverengi, bodur tek bir bina gibiydi.

Tam uyuyakalmak üzereydi ki, buram buram bayat yiyecek kokan orta yaşlı bir kadın, pişkinlik denebilecek bir kararlılıkla yanına oturdu. Kadın konuşmaya başladı; havaya mı yoksa Rowan'a mı konuşuyordu, belli değildi. "O savaş gerçekten korkunçtu, bir milyon kişi öldü, hem de günde tek şilin için. Yüzüme zehir geldi, komşularımın hepsi camdan bakıyorlardı ve o köpek ölmüştü. Köpeğin var mı?" Sesi, hızlandırılmış bant kaydı gibi, bedenine göre fazlasıyla genç ve tiz çıkıyordu. Gözlerini kısmış Rowan'a bakıyordu, ama onu görmüyordu. "Hayır." Rowan pencereden dışarı bakmaya başladı, cebindeki defteri sıkıca kavradı. Kadın eski bir plas-

tik alışveriş poşetini karıştırmaya başladı. "Bana yaptığı o iğrenç şeyi kimlerin bildiği umurumda değil, onu o tepeden fırlatıp atabilir ve zehrinden kurtulabilirdim, milyonlarca kişi bu yüzden öldü, o mikroplar yüzünden."

Rowan içinde otobüsten inmek için dayanılmaz bir arzu duydu, ama o kadar büyük bir dehşete kapılmıştı ki, kadını kenara itip geçecek gücü kalmamıştı. Sanki kâğıttan ya da saydam plastikten yapılmış gibiydi. "Tek istedikleri beni becermekti, ama o günlerde dokunduğum zaman bile bir şey hissetmezdim, sonra onları kendi tuzaklarına düşürdüm." Bir an için kadın kendine gelir gibi oldu ve bakışlarını sessizce boşluğa dikti. Sonra birden, tıpkı geldiği gibi, kararlılıkla ve aniden yerinden kalktı, aceleyle basamakları iniverdi.

Rowan korkunç bir bedensel acıdan kılpayı kurtulmuş gibi rahatlayarak, şaşkınlık içinde arkasına yaslandı. Zihni boşalmıştı, hiçbir şey düşünemiyordu. Defterini sıkıca tutmaya devam ediyordu, birkaç dakika sonra sokak işaretlerini gördü ve otobüsten inmesi gerektiğini fark etti. Burası herhangi biçimde sınıflandırılamayan yerlerdendi. Birkaç küçük dükkân, bir süpermarket, bahis oyunları oynanan bir dükkân, iki-üç birahane ve birkaç blok boyunca uzanan ucuz apartmanlar. İki çocuk kaykaylarıyla kayarak Rowan'ın yanından geçtiler. Su olukları, buruşturulmuş sigara paketleri ve eski gazetelerle dolmuştu; eski gazetelerin birinci sayfaları, bir sohbetten alıntılar gibi, bir topak oluşturmuşlardı. ÇİN ATOM TEHLİKESİ, AMERİKA SUÇLUYOR, SOV-YET TEHDİDİ...

Yanına genç bir serseri yaklaştı. Borough Metro İstasyonu'nun girişinde, tıpkı gezgin bir sirk tarafından terk edilmiş palyaçolar gibi oturmakta olan birkaç serseri daha vardı. "Biraz bozukluğunuz var

mı bayım, kendi yoluma gitmem için?" Delikanlının bakışları tuhaf bir biçimde yumuşak ve uysaldı; sesi de yalnızca hakkı olan şeyi isteyen birinin sesiydi. Öteki serseriler onlara tarafsız bir ilgiyle bakıyorlardı. Rowan Phillips her tür çatışmadan, hatta bir tartışma ya da tatsızlık çıkacağına yönelik en ufak işareten bile nefret ederdi. Cebinde gümüş bir para buldu ve bunu delikanlıya, özveri ve dostluk duygularını aynı anda hissettirebildiğini umduğu bir gülümsemeyle verdi. Ancak bu yırtık pırtık, parlak renkli giysiler giymiş, havuç kızılı saçlı delikanlıya en çok istediği şeyi, arayışının hedeflerinden biri olan eski Marshalsea Hapishanesi'nin nerede olduğunu sormaya cesaret edemedi. Bu ona, delikanlıyı fazlasıyla kıskırtabilecek bir soru gibi gelmişti. Serseriler Rowan'ı uzaklaşırken izlediler, sonra aralarında mırıldanmaya başladılar. Rowan tam önünde St. George Kilisesi'ni gördü, en azından burası hâlâ tanınabilir durumdaydı. Rowan Phillips kilisenin basamaklarını bir çırpıda tırmandı ve kapısını açmaya çalıştı, ama kapı kilitliydi. *Küçük Dorrit* de bir zamanlar buraya sığınmak istemişti; kapı o zaman da kilitliydi; peki ama eski hapishane neredeydi?

Bir süre ana caddede yürüdü, bir garajın, bir pub'ın ve bir süpermarketin önünden geçti. Nefesinin kokabileceğini düşünerek küçük bir dükkâna girip nane şekeri aldı. Gözleri ölü bir baykuşunki gibi olan yaşlı bir Hintli kadın ona bakıyordu. "Marshalsea Hapishanesi'nin nerede olduğunu biliyor musunuz acaba?" Kadın ona bakmaya devam etti. "Herhalde bilmiyorsunuz. Teşekkürler." Dışarıda, sokakta, dudaklarından bir sigara sarkan yaşlı bir adam, akşam gazeteleri satıyordu. Başında, kendi yüzü kadar kırışık ve hırpalanmış çok eski bir kep vardı. "Affedersiniz, eski Marshalsea Hapisha-

nesi'nin nerede olduğunu biliyor musunuz? Hani şu eski ünlü yer?" Adam başını, daha doğrusu kepini düşünceli bir biçimde salladı. "Hayır. Marshalsea Hapishanesi diye bir yer bilmiyorum." Bir an durup düşündü. "Marshalsea Caddesi var. Ama orada hapishane yok. Size bu konuda yardımcı olamayacağım, böyle bir yer bilmiyorum. Nerededir hiç bilgim yok." Yeniden duraksadı. "Bildiğim tek hapishane Brixton Yolu üzerinde, aşağıda. İşinize yarar mı bilmem?" "Evet, oraya bakacağım. Yardımınız için teşekkür ederim. Oraya bir bakacağım." Rowan Phillips, Brixton Hapishanesi tam da tüm gününü geçirmeyi planladığı yermiş gibi, en neşeli tavrını takınmıştı.

Timothy Coleman aynı sokakta, ters yönde yürüyordu. Erken saatteki vardiyası sona ermişti ve belediye havuzundan dönüyordu; havlusunu kolunun altına sıkıştırmıştı, saçları hâlâ ıslak olduğu için koyu ve parlak görünüyordu. Bir deniz yaratığına benziyordu.

En azından Rowan Phillips'e öyle görünmüştü. Rowan, Tim'in rahat rahat kendisine doğru yürümekte olduğunu görmüştü, gözlerini ondan alamamıştı. Evet bu oydu. Bu çocuk oydu. Aynı kaniya daha önceler de birçok kez kapılmıştı, ama her seferinde ilk kez böyle hissettiğini düşünmüştü. Tim, Audrey'yi düşünüyordu; Rowan'ın kendisine dikkatle bakmaya başladığı an, Tim kendisini tümüyle unutmuştu. Rowan'ın, Tim'in kendisini algılayış biçimindeki bir boşluğu dolduruyor konumda olması, Tim'e üstünlük şansını işin başında kaybettirmişti.

Birbirlerine yaklaştıklarında, Tim birisinin kendisine bakmakta olduğunu fark etti, bunun üzerine havanın nasıl olacağını tahmin etmek ister gibi havaya bakmaya karar verdi. Oysa Rowan bu kadar ılımlı değildi. Romanlarındaki kahramanların kul-

landığı o koyu Kanada aksanıyla konuşmaya karar verdi: "Bakar mısınız, acaba Marshalsea Hapishanesi'nin nerede olduğunu biliyor musunuz? Bana buralarda olduğunu söylemişlerdi." Arzulardan arınmış, kaybolmuş bir turist gibi davranıyordu. Timothy, mesajı algılayabilmek ve bunu ileten kişiyi incelemek için bir adım geriledi. "Kusura bakma. Ne dedin?"

"Şu eski hapishaneyi arıyorum. İçimde buralarda bir yere olduğuna dair bir his var. Acaba gerçekten öyle mi?"

"Ah, evet. Evet. Bir saniye dur bakayım. Biri söylemişti." Tim'in yanak kasları şaşırdığı ve utandığı zamanlar olduğu gibi seğiriyordu; bunu gizlemek için elini yanağına götürdü. Audrey bu hapishaneden söz etmişti. Onun çalıştığı yerden birkaç yüz metre aşağıdaydı, yanağını okşadı. Aşağıda bir yerlerde, sol kolda mıydı ne?

"Bir dakika dostum. Şu yönde biraz yürü." Timothy, Rowan'ın yanı sıra yürüyor, elini yanağına götürüp duruyor, bir işaret görebilmek için duvarlara ve yan sokaklara bakınıyordu. Rowan ona göstermemeye çalışarak, avuçlarını ağzının önünde birleştirmiş, soluğunun kötü kokup kokmadığına bakıyordu. Ağzına bir nane şekeri attı. Bir duygu karmaşası içindeydi; sonunda istediği yeri bulacağı için rahatlamıştı, yakışıklı bir gencin bu kadar yakınında olduğu için heyecanlanmıştı ve onu az sonra yitireceğini düşünerek sinirleniyordu.

"Buralarda mı oturuyorsunuz? Bu mahallede mi?"

"Yakınlarda oturuyorum. Hapishanenin yerini avucumun içindeymiş gibi bilmem gerek, yine de tam yerini hâlâ kestiremiyorum." Bir süre, birbirlerinin birkaç metre uzağında yan yana, sessizce yü-

rüdüler. Tim, Tabard Sokağı'nı gördü ve çocukluktan bir şeyler anımsadı.

"Burası olabilir dostum. Şuradan aşağı sapalım, burada kestirme bir yol olmalı."

Evet, hapishane burada, Tabard Sokağı'nda, sol koldaydı. Ortasında iki ya da üç bank bulunan küçük bir meydan vardı; bu açıklık büyük kulelerle çevrelenmişti, bu yüzden asla kapanmayan bir yarıya benziyordu; sert bir rüzgâr ölü yaprakları önüne katıp takla attıra attıra sürükledi. Duvarlardan birine mavi, metal bir plaka asılmıştı. "Bu bölge CHARLES DICKENS'in tanınmış eseri '*Küçük Dorrit*' sayesinde üne kavuşmuş MARSHALSEA HAPİSHANESİ'dir. Hapishane 14 Aralık 1885 tarihindeki yangınla yerle bir olmuştur."

Ne tuhaf, diye düşündü Tim, bu kadar yakınmış, oysa ben burayı gördüğümü hiç hatırlamıyordum. Rowan metal plakaya doğru yürüdü. Plaka her an düşecekmiş gibi duruyordu, çünkü duvar zamanla ufalanıp gitmişti. Eski taşların üstünde karıncalar tek sıra halinde aşağı yürüyorlardı, hemen paralelindeki sıradakilerse yukarı çıkıyorlardı. Hiç duraksamıyorlardı.

"Evet, burası." Rowan, Tim'e döndü. "Buraları iyi bilir misiniz? Sanıyorum biliyorsunuz. Bu konuda, yani Londra'nın bu eski bölgesiyle ilgili bir kitap yazıyorum da..." Söylediği tam olarak yalan sayılmazdı.

"Öyle mi? Gerçekten mi?"

"Buraları tanıyor gibisiniz."

"Biraz tanıyorum. Yani şöyle böyle işte." Tim, Rowan'a doğru dönerken ayağı takıldı ve çakıl kaplı yere düşer gibi oldu. Rowan ona doğru eğilip, duraksayarak kolundan tutup doğrulmasına yardım etti.

"İyi misiniz?"

"İyiyim, teşekkür ederim. Ayağım takılıverdi." Tim pantolonuna yapışan çakıl parçalarını silkeledi ve yeniden dikkatle plakaya bakmaya başladı.

Bu ani yakınlıktan yararlanmak isteyen Rowan, "Herhalde bana burada biraz rehberlik yapmaya zamanınız yoktur?" dedi.

Tim utanmıştı, ama havuzdan dönüşte böyle durup dururken bir yazarla karşılaştığı için etkilenmişti de. Audrey'yi düşünüyordu. Audrey bir yazarla tanışmaya bayılırdı. Audrey'nin değişiklik arzusunun kendisinin gideremeyeceğini biliyordu; bunun için yeterince derin biri değildi. Bir yazarı Audrey'ye arkadaşı olarak tanıtmayı Audrey'nin gözünde değerini artırabilirdi; bu, bahisten kazandığı küçük bir çeki ona vermesi gibi bir şeydi.

"Kız arkadaşım buraları çok iyi bilir. Audrey. Aslında o buralarda bilinmesi gereken her yeri bilir." Rowan'ın yüz ifadesinin hafifçe değiştiğini fark eder gibi oldu; Rowan'ın gülümsemesi yanlardan daralmıştı sanki. "Audrey size yardımcı olabilir."

"Emin misiniz?" Roman kendi tuzağında kapana kısılmış, hayal kırıklığına uğramıştı. "Bu zahmete katlanır mı dersiniz?"

"Çok yardımseverdir, gerçekten."

Tim'in başka türlü bir yanıt vermesi hemen hemen imkânsızdı. Doğası gereği hep başkalarını hoşnut etmeye çalışırdı ve çevresine yaydığı bu iyiliksever havayla tanıdığı herkesi görünmez bir bağla kendine bağlardı. Rüzgâr iyice soğuk esmeye başlamıştı ve alacakaranlığın sessizliği eski hapishane'nin bulunduğu bölgenin üzerine çökmüştü. Yaşam, Timothy Coleman ve Rowan Phillips'i işte böyle karşılaştırmıştı.

beş

Laetitia'yla birlikte yemek yiyip sarhoş olduğu o akşam yemeğinin sabahında, Spenser Spender'ın zihninde kendiliğinden bir plan oluşmuştu bile. Plan zihninde o uyurken oluşmuştu. Adım adım ilerleyecekti. Birinci adım, üstüne Penstone'un adını yazmış olduğu sigara paketini alıp bunu dikkatlice çekmeceye koymaktı. Bir önceki filmi çektiği film şirketinin 'sanat yönetmenine' telefon edecekti; bu tür çevrelerde 'sanat' sözcüğü sürekli arkasına bir ad isteyen bir sıfat olarak kullanılırdı. Bu da işe yaramazsa, bazı Los Angeles film şirketlerinin İngiliz uzantıları olan şirketleri deneyecekti. Son zamanlarda bu tür şirketler hızla çoğalmıştı ve artık bir filmi Londra'da çekmek, Hollywood'da çekmekten çok daha kolay oluyordu. Onlar da yardım etmezse, Film Finansman Kurulu'na ya da parasal destek verebilecek birine başvuracaktı. Önündeki yol engellerle doluydu, ama şimdilik dümdüz bir yolda ilerliyormuş gibi davranacaktı.

'Sanat yönetmeni' Iain St. John Smart'ın numarasını tuşladı. Hat düşmedi. Yeniden denedi; hattın öteki ucunda bir yerlerde bir telefon çaldı. Spenser Spender bunun yankısını duyabiliyordu, sonra hat kesildi. Üçüncü arayışında başarılı oldu. "Alo. Iain?"

"Evet."

"Ben Spenser Spender, Iain."

Karşı taraftaki alıcıdan bir radyasyon sızıntısına rastlayan Geiger sayacı gibi bir çınlama koptu: "Spenser, oğlum, sesini duymak ne güzel. Uzun zaman, seni görmedim, vesaire vesaire. Gişe hasılatın bir harikaydı, tek kelimeyle *magnifico*. Bu sabah seni düşünüyordum, o iş benim elime geçseydi, neler olurdu, oğlum, bununla neler yapardık kimbilir."

"Aslında elimde ilgini çekebilecek bir şey var."

"Öyle mi?" Adamın ses tonu şimdi ölçülü, sakıngan bir sevecenlik yansıtacak biçimde hafifçe değişmişti.

"Bir televizyon dizisinin devamı aslında."

"İlgimi çektin bile Spenser, gerçekten çektin. Bu konu benim için çok *sempatico*."

"Birlikte bir öğle yemeğine çıkalım mı?"

"Çok isterdim, dostum, ama öğle yemeği seçeneği haftalarca uzağımda. Zaman kanatlanmış gidiyor vesaire vesaire."

Spenser da Iain'ın bu 'dostça' yaklaşımını kullanmaya karar verdi.

"Yapma Iain, hiç değilse bana ofisinde birkaç dakikanı ayırabilirsin. Zamanını boşa harcıyor olmayacaksın, aslına bakarsan."

Iain kendisine sunulan bu malın değerini, hesap makinesinde hesaplıyormuş gibi bir anlık bir sessizlik yaşandı.

"Pekâlâ, sen kazandın, Spenser, sen kazandın. Neden bugün öğlen şöyle bir uğramıyorsun? Hoşça kaaal."

Star International'ın bürosu, Wardour Sokağı'ndaydı ve en azından görünüşte kendisini çevreleyen atari salonlarına benziyordu: Salonların geniş pencerelerinde aynı tür ışıklar ve duvarlarında 'Yakında Geliyor' türü birbirine benzeyen posterler

vardı. Ofisteki ve atari salonlarındaki insanlar da benzer davranışlar sergiliyorlardı: Makinelerinin başında kayıtsızca oturuyor, başarı ya da yenilgiyi aynı yalancı ilgisizlikle karşılıyorlardı. Sırada her zaman devreye sokulmayı bekleyen başka bir makine, başlanmayı bekleyen başka bir proje vardı. Spenser Spender'ın reklam filmciliğini lanetlemesi ve bu işle olan kişisel ilişkisi olduğu gibi yansımıştı bu kısa metrajlı filme. Sonuç olarak, film büyük başarı kazanmıştı. Iain St. John Smart'a göre, Spenser Spender ilginç bir yatırımdı; yaşamsal ya da özel önem taşıyan biri değil, ilginçti o kadar.

Spenser Spender onun canlı renklerle döşenmiş odasına alındığında, St. John Smart açık gri renkli, çift camlı penceresinden dışarıyı seyrediyordu; dışarıdaki yaşam sessiz bir filme dönüşmüştü. St. John Smart döndü, neşeyle gülümsedi, elini uzattı, Spenser'a doğru yürüdü, onu modern ve rahatsız bir koltuğa oturttu, bir sigara yaktı, oturdu, elini çenesine dayadı ve neşeyle gülümseyerek bekledi. Ön hazırlıklar ve sıradan kibarlıklarla ilgilenen biri değilmiş havasındaydı.

"Bizim kız nasıl?"

"İyi, Iain, teşekkür ederim."

"Güzel. Çok iyi." Iain koltuğunda sabırsızlıkla kıpırdandı.

"Aslında benimki son derece yalın bir fikir Iain."

"Korkaklar asla kazanamaz, vesaire vesaire. Devam et oğlum."

"İngiliz Tiyatrosu'nun şu Dickens romanlarını birkaç ay boyunca sahneleyişini hatırlıyor musun?"

"Hatırlamak mı? İnanılmaz derece heyecan vericiydi. Büyüleyiciydi. İçtenlikle söylüyorum."

"Peki izleyicinin o muhteşem ilgisini de hatırlıyor musun?"

"Elbette."

"Ben bir sonraki aşamaya geçmek istiyorum. *Küçük Dorrit*'i filme çekmek istiyorum."

"Küçük ne?"

"*Küçük Dorrit*, aslına bakarsan. Hani şu hapis-hanedeki küçük kızı anlatan roman. İngiliz Tiyatrosu sahnelemişti hani, hatırladın mı?"

"Hem de dün gibi."

"Yaklaşık iki saatlik bir şey düşünüyorum. Me-kân Londra. Her şey kitaptan alınmış doğal olarak. Hiçbir tanınmış oyuncu olmayacak."

"Doğal olarak."

"Ortalama bir bütçeyi aşacağımızı sanmıyorum. Dokuz aylık bir çekim ve üç ay üzerinde çalışmak yeterli olacaktır sanırım. Aslına bakarsan, kazmayı altın damarına vurmuş olabiliriz."

"Spenser Spender, yine başardın dostum, gerçekten başardın. İçimde sönmeyecek bir ateş yak-tın." Sigarasını söndürdü. "Gerçekten iyi bir şey ya-kalamış olabilirsin." Iain St. John Smart'ın bayat ekmek dilimi gibi kıvrılmış olan gülümsemesi hâlâ dudaklarındaydı ve yüz ifadesi değişmemişti, ama bakışları oldukça sakın ve soğuktu. İşareti üzerine sekreteri bir bardak su getirirken, birkaç parlak renkli hapı masasına dizdi.

"Ama önümüze çıkabilecek engelleri bir gözden geçirelim, eski dostum. Bu tür bir yazınsal yapının Amerika'da oynatılması için kavga etmemiz gerekecek. Affedersin." Hapların birincisini yuttu, gülüm-semesi hâlâ yerindeydi. "İki. Affedersin." Bir yu-dum daha. "Filmde hiçbir ünlü oyuncunun olmama-sı bizim reklamcı çocuklar için sorun yaratır. Sen de ben de biliyoruz ki bir halt becerebildikleri yok, ama yönetim kurulundaki bunaklar (gökyüzünü gösterir gibi eliyle yukarıyı işaret etti) onların sö-zünden çıkmıyor, biliyorsun ya. Üçüncüsü, çekim

Londra'da olsun, diyorsun. Affedersin. Bu iş güçleşmeye başladı. Sorunlar var, oğlum, sorunlar çıkacak. Bu iş benim boyumu aşar."

Gri camların ardında, Soho üzerindeki gök kararıyordu ve ilk birkaç yağmur damlası düşmeye başladı.

"Yine de bunu bir düşün Iain. Aslına bakarsan, bunu giriş niteliğinde bir görüşme varsay. Ayrıntıları sana yazar, gönderirim."

"Bence gerçekten bunu yapmalısın, Spenser, kesinlikle yapmalısın. Bu konuda seninle sürekli bağlantı içinde olalım."

"Yani sözlerini, konuyla ilgilendiğin anlamında yorumlayabilir miyim?"

"Elbette Spenser. Bu konuda çalışmaya devam etmek isterim."

Iain St. John Smart elini uzatarak masasından kalktı, hâlâ gülümsüyordu, el sıkıştılar, Spenser'ı kapıya kadar geçirdi, o koridorda kederle uzaklaşırken arkasından el salladı.

Spenser, özenle hazırlıklar yapmak yerine, hevesle apar topar yola çıktığı için pişmanlık duyarak Star Enterprises'dan çıkıp Waldour Sokağı'na daldı, yağmur damlaları Soho'yu dövmeye başlamıştı. Atari salonlarının ve dükkânların vitrinleri kirli sularla yol yol lekelenmişti; oluklar canlanmış, gürül gürül akıyorlardı. Iain St. John Smart, Spenser Spender'ı çift camlı penceresinin ardından izliyor, Spenser'ın söz ettiği kitabın adını hatırlamaya çalışıyordu.

Her tarafı aydınlatan, ama sesi duyulmayan bir şimşek çaktı; artık yağmur kaldırımdan yukarı sıçrayıp, yeniden bulutlara yükseliyormuş gibi gözü-küyordu. Spenser Spender sığınmak için en yakın pub'a doğru koşarken yeniden Pally'yi gördü. Pally pub'ın yanındaki bir banka oturmuştu, yüzü şimşe-

ğın ışığıyla aydınlanmıştı; giysileri ve saçları sırlı-sıklam, şimşeğe bakmak için başını kaldırdı. "Hadi Pally içeri gel," diye seslendi Spenser. Birden yüzüne doğru sert bir rüzgâr esti ve bir an için çevresini göremez oldu. "Hadi Pally, beni hatırlamadın mı?" Ancak Pally, nasıl olduysa gitmişti. Bank boştu.

altı

Rowan Phillips ve Timothy Coleman, Marshalsea Caddesi'nde birlikte yürüyorlardı. Rastlantı eseri aynı yolda yürümeye karar vermiş iki ayrı kuş türüne benziyorlardı; Tim oldukça geniş adımlarla, bir flamingo gibi, yanındaki Rowan ise arkasından rüzgâr esen bir çamur ötleğeni gibi. Alacakaranlık üzerlerine çökerken bu büyük kentin bu bölgesinden, burada ne kadar çok eski eser bulunduğundan ve birçoğunun nasıl tanınmadığından ya da göz ardı edildiğinden söz ediyorlardı. Daha geçen yıl yeni postane binasının inşaat alanında bir Roma tapınağının kalıntıları bulunmuştu. Audrey orada çalışıyordu. Onun bu Marshalsea'deki yerden söz etmesi çok tuhaf bir rastlantıydı.

Rowan, Tim'e, Küçük Dorrit ve Küçük Anne'in Marshalsea Hapishanesi'nin kapıları kilitlenince dışarıda kalışlarını anlatan sahneyi, Borough Caddesi'ni bütün gece yukarı aşağı nasıl arşınladıklarını, Londra Köprüsü'nü geçip onlara bir şeyler fısıldayan deli kadınla nasıl karşılaştıklarını ve sokak köşelerinde karanlık işler çeviren adamların onlara ılık çalıp, aralarında 'kadınların icabına bakmaktan' nasıl söz ettiklerini anlattı. Tim onu dikkatle dinledi, ama bu tür şeylere gereğinden fazla anlam katmazdı; bu öykülerin ve masalların, dünyadaki hiç-

bir yerin gerçek yaşamıyla bağlantılı olmadığını düşünürdü.

Audrey'nin oturduğu, alacakaranlıkta gri ve kasvetli görünen apartmanın bulunduğu bloka yaklaştıklarında Tim, Rowan'a bir saniye aşağıda, girişte beklemesini rica etti; Audrey'nin onları karşılamaya uygun durumda olup olmadığını kontrol edecekti. Ancak onsuz yukarı çıkmayı istemesinin asıl nedeni, Audrey'e durumu anlatmak ve gerekirse ondan özür dilemekti.

Audrey önceki gece gördüğü düşün etkisindeydi; hâlâ bu düşün içinde olduğunu, işleri bozulan zengin bir babanın boşladığı kızı olduğunu düşünüyordu. İşe gitmeden önce saçına yeterince sade olduğunu düşündüğü bir biçim vermişti ve eski elbiselelerinden birini giymişti. Gün boyu çalışıp yorulmuştu, şimdi oturma odasında oturmuş, tembel tembel dolaşan bir sineği seyrediyordu. Ekim ayı, diye düşünüyordu, geç bir zaman, bir sinek için. Tam o sırada Tim zilini çaldı. Tim'in açıklaması beceriksiz ve kısaydı.

"Onu buraya getirmedi herhalde, değil mi?" Evet, Tim onu buraya getirmişti.

"Ama o bir yazar Aud, sen de kitapları çok seversin, biliyorsun."

"Evet, ama sana asla bir yazar bulup getirmeni söylemedim, değil mi?" Bir yandan da, şu evin haline bak, diye düşünüyordu. "Pekâlâ, in de onu çağır bakalım. Adamı bütün gece aşağıda bekletemeyiz."

Rowan Phillips çok rahatsız olmuştu. Bu insanlara oturdukları bölgeyle ilgili bir kitap yazdığını söylemişti; aslında, tam bir dolandırıcı gibi, zorla onların yaşamlarına dalyordu. Ayrıca, sıkıcı bir kadını başına sarabilirdi. Gerçi bir anlamda roman yazarlığı rolünden hoşlanıyordu, bu tıpkı röntgencilik gibi bir şeydi; ama bu işe karışmanın beraberinde

getirdiği güçlülere katlanmak istemiyordu. Kendi ni nasıl biri olduğunu kolaylıkla anlayabilecekleri, utanmasına yol açacak bir durumda bulmak işine gelmiyordu. Tim'in kendisine eski, taş basamaklarda yol göstermesine izin verdi.

"İşte bu Bay Phillips, Audrey, Bay Phillips bir yazar."

"Ah demek bir yazar. Ne kadar güzel."

Kendisine nasıl rahat ediyorsa öyle oturmasını ve tanışma töreni sırasında ayakta kalmamasını söylediler.

"Burası sizin için ilginç bir yer olmalı Bay Phillips. Burası tarih kaynıyor."

"Evet galiba öyle."

Audrey duvardaki küçük aynadan yansımasına baktı. Odada hiç kitap yok, diye düşündü. Bunun için bir gerekçe uydurmalıydı.

"Evin karışıklığına bakmayın lütfen Bay Phillips, kimseyi beklemiyorduk da, yani böyle beklenmedik bir biçimde. Bu arada eskiden bu kadar yoksul değildim. Bir zamanlar ailem zengindi. Ah evet." Son cümlesini, kendisine şaşkınlık içinde bakan Tim'e dönerek söylemişti. Rowan Phillips gülümsedi ve başını salladı.

"Evet, oldukça zengindik, ama babam paramızı ellilerde kaybetti. Bizim için çok korkunç bir dönemdi, çok korkunç. O günden bu yana belimizi doğrultamadık, ben de babama, sen beni düşünme dedim. Ben kendi başımın çaresine bakarım. Ben de yazar olmak istiyordum, biliyor musunuz, ama önüme bir sürü engel çıktı. Sonunda kendimi postanede buldum, Tim size bunu söylemiş miydi, ama ben hâlâ çok okurum ve tarih konusunda size bilmek istediklerinizi anlatabilirim, Bay Phillips." Rowan, böylesine beklenmedik biçimde yapılan açıklamaları nasıl karşılayacağını bilemeden Tim'e baktı. Çocu-

ğün yüzünde şaşkınlıkla karışıklık öyle bir kaygı vardı ki, bütün bedeniyle Audrey'e doğru uzanıyor gibi görünüyordu.

"Şu Marshalsea Hapishanesi'ni tam senin söylediğin yerde bulduk, Aud." Audrey haklı çıkmasını nazikçe kabullendi, ama Tim'e bakmadı. "Bir süredir o hapishaneyi ve oraya düşen zavallıları düşünüyorum, Bay Phillips. Oralarda çok fazla acı ve keder yaşanmış, gerçekten öyle. Bunu düşündükçe fena oluyorum. Sizin politik görüşünüzü bilmiyorum, Bay Phillips, ama bu hükümetin yoksullara ve işsizlere nasıl davrandığı göz önüne alınırsa, o zamankinden pek farklı değiliz, değil mi? İstasyonun orada dilenen o zavallı gençler. Yani dilenmek filan?" Audrey kendi konuşmasıyla coşmuş ve ayağa kalkmıştı. Sinek şimdi onun çevresinde vızıldayarak dönüyor, ona doğru hamleler yapıyordu. Audrey sineği eliyle uzaklaştırdı ve elbisesini düzeltti.

Bir süre suskun, oturdular. Tim, Rowan'ın kitabından söz açarak Audrey'yi kurtarmak istedi, ama kekeleyip sustu. Rowan, *Küçük Dorrit*'ten, hapishaneden, eski kiliseden söz etmeye başladı. Audrey ona şaşkınlık içinde, sanki bir atılım daha yapmak için gücünü topluyormuş gibi bakıyordu. Sonunda ona düşünüyünce anlattı; düşünde o hapishanede, para konusunda kaygılanıp durmuştu. Bu çok tuhaf bir şey değil miydi, bu *Küçük Dorrit*'ten daha önceleri hiç haberi yoktu. Gerçekten ilginçti, öyle değil miydi?

Evet, gerçekten hiç alışılmış bir şey değil, diyerek onu doğruladı Rowan. Tim de başını evet anlamında salladı, ama yüzündeki acı ifadesi, bir avcının kapanına yakalanmış küçük bir hayvanınkinden farksızdı. Rowan dönüp ona baktı. Ona sonsuza kadar bakabilirdi. Ama belki daha uygun şartlar al-

tında. Saatine, Audrey'nin dikkatini çekecek kadar uzun baktı.

"Tim'e böyle rastlamanız çok tuhaf, Bay Phillips. Gördüğüm düş filan. Ne rastlantı değil mi? Umarım sizi gevezeliklerimizle hayal kırıklığına uğratmadık. Yine geleceksiniz ama değil mi, burada birçok tarihi bilgi yatıyor." Bunu söylerken, sanki kendisinden ayrı bir varlıkmış ve Rowan'a hizmet etmek için yaratılmış gibi başını işaret ediyordu. Rowan bunu istediğini söyledi, gerçekten çok seviniyordu. Tim gülümsedi, ama gülümsemesi sanki yüzüne yapışıp kalmıştı. Kendini hem Audrey'ye hem de Bay Phillips'e ihanet etmiş gibi hissediyordu. Rowan gitmek için kalktı. Audrey ona çevreyi göstermekten, o bölgeye şöyle bir göz atmasına yardımcı olmaktan hoşlanacağına karar vermişti. Rowan, oldukça abartılı nezaket sözcükleriyle Audrey'nin telefon numarasını istedi; sanki çok önemsemiyormuş gibi Tim'inkini de aldı.

Biraz karmaşık bir zafer duygusuyla sokağa çıktı. Durumu idare etmeyi başarmıştı. Kız, çok fazla konuşmuştu elbette, ama Timothy'nin telefon numarasını almıştı işte. Otobüs durağına doğru yürürken havuç kızılı saçlı genç serserinin bir köşede bağırıp çağırdığını gördü. Yumuşak davranışlı gencin böylesine vahşileşmesi, uysallığının öfkeye dönüşmesi inanılmaz görünüyordu. "Susadım!" diye çığlıklar atıyordu, "Bok gibi susadım!" Rowan aceleyle yoluna devam etti.

yedi

Iain St. John Smart ile olan şanssız ve, adı gibi emindi, yararsız görüşmesinden sonra Spenser Spender kendine olan güvenini ve esinini olabildiğince tazeleyebilmek için *Küçük Dorrit*'e dönmüştü. Şimdi romanı, bir senaryo çıkarabilmek için notlar alarak, dikkatle yeni baştan okuyordu. Romandan Londra dışındaki bütün unsurları çıkaracaktı. Aslında filmi, Dorritlerin, beklenmedik derece zengin olduklarının anlaşılmasından sonra borçlular hapis-hanesinden çıkarıldıkları, birinci bölümün sonunda bitirecekti. Film, yeni kazandığı özgürlüğünün usandırıcı boşluğunu ve amaçsızlığını düşününce ölü gibi yığılıp kalan Küçük Dorrit'i Arthur Clennam'ın kollarında taşıyarak Marshalsea kapısından çıkardığı sahneyle sona erecekti.

Zihninde şimdiden birkaç görüntü ve birbirini izleyen sahne oluşmuştu. Clennamların Londra Köprüsü'nün yakınında bulunan gölgeli, kibir ve bastırılmış suçluluk duygusuyla kararmış evi filmde mutlaka yer alacaktı. Evi, zorba bir iradenin hayali simgesi gibi, karanlığın içinde ve onun bir parçası olarak yükselirken görebiliyordu. Sonra, kendi tutsaklığının gönüllü işbirlikçisi olan, kendi acısının ve alçaltılışının duvarlarını güçlendirmek için ötekilerin sırtından geçinen Bay Dorrit ile Marshal-sea'nın avlusu. Spenser Spender bu sahnelerin daha

önce de kullanmış olduğu hapishanede geçmesine çoktan karar vermişti. Orayı biliyordu. Orası gerçek bir hapishaneydi ve bu iş için biçilmiş kaftandı: Filmin o dönemi çağrıştıran, inandırıcı, güçlü unsurlara gereksinimi vardı.

Sonra Küçük Dorrit'in yarım-akıllı yoldaşı Küçük Anne'le Thames kıyısında, deliler ve tehlikeli adamların arasında, kendilerine zarar vermelerinden korkmadan tüm bir gece boyunca yürüdükleri sahne vardı. Londra'nın yoksul halkının iç içe yaşadığı Bleeding Heart Yard bölgesinde ve soylu ailelerin harabeye dönmüş kalıntılarının bulunduğu, aynen Bleeding Heart Yard kadar kalabalık ve çöküntüye uğramış Hampton Court'ta geçen sahneler olacaktı. Film karanlık olacaktı, hatta belki siyah beyaz. Kalabalık, çürüme kokan bir tutsaklık atmosferi, çelişki gibi görünse de bu zavallıların soluyabileceği tek hava olan o atmosferi yansıtacaktı. Bu insanlar ortak yazgılarıyla birbirlerine bağlanmışlardı ve bunda, hepsinin içten içe korktuğu, o bilinmeyen 'özgürlüğe' karşı tek tesellilerini buluyorlardı.

Elindeki bu malzemeyle film ve televizyon şirketlerine başvurdu. Koyu renkli takım elbiseler içindeki genç adamlara ve bu 'düşünceye' hayran kalan soluk kot pantolonlu biraz daha yaşlı adamlara projesini anlattı. Bu projede onunla birlikte çalışmak istiyorlardı, bu düşünce gerçekten başarılı bir şeye dönüşebilirdi. Bunu üst kattaki büyük beyaz sefleriyle görüşeceklerdi. Spenser bazılarından hiç haber alamadı, bazılarıysa onu ikinci bir görüşmeye çağırdılar. Genç adamlar bu ikinci evrede nazik, duygudaş ve böyle bir şeyin parmaklarının arasından kayıp gitmesine göz yumdukları için gerçekten üzgündüler; ama, elbette bu denizde bizden daha büyük balıklar da var, diyorlardı; sendikal sorunları, birikmiş bir sürü işleri, merkez ofiste çalışan para-

göz müdürleri vardı. Elbette Őanslarını bir daha deneyeceklerdi, ama ona başka bir yerde karşısına ı-kacak daha iyi bir olanağı değerlendirmesini syl-yorlardı, senin gvencen için, dostum, diye ekliyor-lardı.

Böyle bir toplantıdan sonra, Spenser Spender, Doğu kıyısı boyunca yavaŐa yürüyerek eve dn-yordu. Akşam olmuştu, bir Şeyler içmek için ırmak kıyısındaki bir kafeteryaya girdi. Daha önce hiç gr-mediği, yazgıları kendisine yabancı olan insanların arasında oturdu. Orta yaşlı bir kadın küçük bir o-cukla, büyük olasılıkla oğluyla oturuyordu. Kadın çok canlıydı, kendi özel anı depolarından bir anıyı biraz da rol yaparak anlatıyor, küçük ocuk da gl-yor, ellerini ırpıyordu. Gitmek için kalktıklarında Spenser Spender ocuğun, sanki bir hastalık onu ke-miriyormuŐ gibi bir deri bir kemik göründüğünü ve belirgin bir biçimde kambur olduğunu fark etti. An-nesi onu elleriyle hem koruyarak hem de yönlendi-rerek izliyordu; ocuk hâlâ gülüyordu. Bir kerelik olsun, Spenser Spender başka insanların yaşamları-nın farkına vardı; onların kendisinininkinden farklı güçlüklere, kendisinininkinden daha g koŐullara göğüs germek zorunda olduğunu fark etti. Yine de yaşamı kendisinden önce ya da sonra gelen bu başka insanların yaŐamlarıyla bağlantılıydı.

Kafeteryadan ıkıp Thames kıyısı boyunca y-rd. Irmak durgundu, sokak lambalarının kendi karanlığında yansıyan beyaz ve turuncu ışıklarını kendine çekiyor gibiydi. Charing Cross Köprü-s'nn basamaklarında bir flt, sevimli bir aylak-lıkla flüt çalıyordu. Fltn sesi köprünün üzerinde uçuŐuyor, ırmağın üzerindeki köprüde yürüyen ka-dın ve erkeklerin başının üzerinde dans ediyordu sanki. Spenser içinde bir hafiflik hissetti, sanki be-deni müzikle birlikte suyun öteki kıyısına uçuyor,

karanlıkta ağır ağır yürüyen bu insanların yaşam-
larına karışıyordu. Onlar da Spenser'ın bir parça-
sıydılar; Spenser hem onlarla birlikte ileri çekiliyor-
du hem de hepsini bedeninin içinde hissediyordu. İçi
ve dışı bir örnekti. Her bir insan bedeni kendi parıl-
tısını yansıtıyor gibiydi, köprü bir enerji hattına dö-
nüştü sanki; dayanılmaz bir moment ve tatlılık
yayan bir enerji. Spenser hissettiklerinin üzerinde o
sırada düşünemeyecek kadar büyük bir coşku duy-
yordu; bu duyguyu beslediği sürece bu duygunun
bir parçası olarak kalacağını biliyordu.

sekiz

Audrey, havanın kasım ayı için oldukça sıcak olduğunu düşünüyordu Charing Cross Köprüsü'nü geçerken. Müziği duymuş, bunu daha uzun süre dinleyebilmek için adımlarını yavaşlatmıştı. Böyle bir gecede daha fazla flüt çalınmaması gerçekten tuhaftı. Flüt sesi her şeye biraz daha neşe katıyordu.

Eğlence olsun diye, ruh çağırma seanslarına katılan iş arkadaşı Margery'nin önerisi üzerine bir seansa katılmaya gidiyordu. "Her şeyin bir ilki vardır," diye açıklamıştı Audrey, Tim'e, "ve Margery bunun gerçek olduğuna yemin etti. Zaten yalnızca eğlence olsun diye gidiyorum." Tim bu haberi boyun eğerek kabul etti. Audrey'nin kendi deyimiyle iniş çıkışları diye tanımladığı şey gitgide daha sık yaşanıyor ve gitgide daha sık çakan şimşekler gibi Tim'in aşkının hedefini görmesini engelliyordu. Tim, Audrey'nin bu yeni hevesini evinden uzağa götürülen bir sürgünün, bir sonraki yol tabelasını karşılayışına benzer bir ruh haliyle kabullendi.

Seans, gaipten haber veren güce sahip olan ve ruhsal rehber Bayan Norman'ın Ealing Common yakınlarındaki evinde yapılacaktı. Bayan Norman medyumluk çevresinde, ruhsal dünyaya ayakları yere basan yaklaşımla, iyi saatte olsunlarla neredeyse Harrods Mağazası'nın bir müşterisiymiş gibi iletişim kurmasıyla ünlenmiş biriydi. İsteklerinin

mutlaka yerine getirilmesini ister ve sık sık olmasa da, bekletildiği zaman sinirlenirdi.

Audrey ve Margery, Bayan Norman'ın, ruhsal dünyaya giriş yeri olan bekleme odasına alındılar, üst kattan köpeklerin havlamaları geliyordu. Margery biraz heyecanlıydı; beyaz yağmurluğuyla, küçük ve rahatsız bir sandalyede büzülmüş oturuyor, çağrılmalarını bekliyordu. Audrey parmaklarıyla gözlerini açıp büyüttü ve alçak, inlemeye benzer sesler çıkartmaya başladı.

"Of, kapa çeneni Aud, kadın her an içeri girebilir."

"Huuuuu, senin için geliyorum, Margery Fisher."

"Bana bak, Audrey, çocuk gibi davranma, kaçık şey."

Konuşmaları, topluluğun başka bir üyesinin içeri girmesiyle kesildi. Upuzun saçlı ve top sakallı genç bir adam, gözlerini halıdan ayırmaksızın, içeri girdi; bir yengeç gibi yan yan yürüyordu sanki. Zaman zaman kendi kendine gülümsüyordu, ama ne Audrey'ye ne de Margery'ye baktı. Arkasından içeriye yeni bir oyununa gitmek için faytonla küçük bir yolculuk yapıyormuş gibi görünen ve konuşan orta yaşlı bir çift girdi.

"İlk kez geliyorsun herhalde, tatlım?" diye sordu adam. "Çok hoşuna gidecek, biliyor musun, yukarısı bambaşka bir dünya." Kocaman, beyaz bir mendil çıkarttı ve gürlütle sümkürdü. Genç adam küçük bir kahkaha atarak bakışlarını duvar kâğıdına doğru kaydırdı.

Belki Bayan Norman'ın tam bu anda aceleyle, yıldızların işi başından aşkın sekreteri rolünde içeri girmesi çok iyi olmuştu. Audrey'ye bir iş kadını edasıyla kısa bir bakış fırlattı. "Demek yeni yüzümüz sensin, öyle mi? Umarım buraya mucizeler görmeye

gelmemişsinizdir, tatlım. Ben burada mucizeler dağıtmıyorum. Ücretim 10 pound, çıkarken ödersiniz." Boğazında kararlı bir biçimde inip çıkan küçük bir tümsek vardı. "Ama iyi bir auran var, tatlım, senin için bunu söyleyebilirim. Ancak bacaklarına dikkat et, gelecek yıllarda sana sorun çıkarabilirler." Ötekilere hızla bir göz gezdirdi. "Evet, buyrun, yan tarafa geçelim."

‘Yan taraf’, seansın yapılacağı odaydı. Odanın ortasında uzun etekli örtüsüyle kare bir masa, onun çevresinde altı sandalye vardı. Çiçek desenli bir çay tabağının üstündeki büyük bir mum, her an düşecekmiş gibi duruyordu. Audrey oturur oturmaz bir tuhaf olmuştu, daha sonra olayı böyle anlatmıştı. Her tarafı uyuşmaya başlamıştı sanki. Bayan Norman, bir yönetim kurulu toplantısına katılan şirket sekreteri gibi masanın bir ucuna oturdu. "Bugün aramızda yeni bir varlık var, dostlarım," diye duyurdu, "grubumuza yeni bir üye katıldı." Hepsi, kuşsütü eksik olmayan bir sofraya için Tanrı’ya şükreder gibi başlarını eğdiler. "Bu yeni ruh bizi arayıp buldu, dostlarım. Ona gücünüzü ödünç verin." Bayan Norman masaya kısa aralıklarla, sertçe vurmaya başladı, ötekiler de ona katıldı. Bir sessizlikten sonra, el ele tutuştular ve Bayan Norman masaya eğilip mumu üfleyerek söndürdü. Mumdan buruk kokulu bir duman yükseldi.

İşte Audrey tam o anda kendinden geçti. Sonraları anımsadığına göre, kafasının içinde bir lamba gibi aniden yanıp sönen bir ışık görmüştü. Kaskatı kesildi, sırtı öne doğru büküldü. Margery onun numara yaptığını sanarak, olanları hoşnutsuzlukla seyrediyordu. Ötekiler başlarını hâlâ kaldırmamışlardı. Sonra Margery’nin hoşnutsuzluğu şaşkınlığa dönüşüverdi, çünkü Audrey’nin dudaklarının arasından, tahta bir kutunun içinden çıkıp uçan bir si-

neğin çıkarabileceği bir ses gibi, sakın ve cılız bir ses çıkmıştı.

"Ben çok küçüğüm, ama burada doğmuştum."

Bu tür esinlenmelere oldukça alışkın olan Bayan Norman, Audrey'ye belli belirsiz bir ilgiyle, tıpkı bir partiye yeni gelmiş bir yabancıya bakar gibi baktı. "Sen kimsin, tatlım?"

"Bu benim evden uzakta geçirdiğim ilk gece. Umarım kötü bir şey yapmamışımdır." Ses küçük bir çocuğun ya da deli bir kadının sesi gibi inceydi. Margery'nin başı deli gibi dönmeye başladı, aklı iyice karışmıştı. Genç adamın avucunun içindeki elinin terlediğini düşünerek kaygılandı.

"Bize adını söyle, kendini anlat tatlım."

"Nereden geliyorum ve nereye gidiyorum? Londra o kadar büyük, kıraç ve yabanıl ki!"

"Evet, biliyorum, tatlım. Bize kendinden biraz daha söz et."

"Ah, efendim, ben buraya ait bir çocuğum."

"Biraz daha, hayatım. İlgimizi çekti. Sana yardım etmek istiyoruz."

"Ben Küçük Dorrit'im. Marshalseali çocuğum."

dokuz

Küçük Arthur odasında oturmuş, duvardaki küçük sevgilisine bakmaktadır. Her şey sona erdiği için artık kendini epeyce sakın hissetmektedir. Sarayı kapanmıştır; makineleri bir kamyonu doldurulup götürüldüğü için koruyacak makinesi de kalmamıştır. Sanki o yıllar hiç yaşanmamış gibidir. "Artık iyi ve mükemmel olacağız," der küçük bir kızın onu sakinleştiren duvardaki parlak fotoğrafına, "birbirimize tohum kılıfı içindeki iki bezelye tanesi kadar yakın olacağız." Çaydanlığı ateşe koyar ve tost yapmak için iki dilim ekmek keser. Hareketleri zarif ve abartısızdır.

Kendini pencerenin yanındaki masanın üstüne çeker ve aşağıdaki bahçelere bakar. Bahçelerden birinde çöp yakılmaktadır, duman ve ısı Küçük Arthur'un önündeki havayı titreştirmektedir. O aşağıdaki çocuk da kim? Onun küçük sevgilisi olmasın sakın! Uçar gibi attığı adımları ve atkuyruğu sarı saçlarıyla o olmalı. Peki ama o farkına varmadan duvardaki yuvasından çıkıp nasıl inmiş aşağıya? Nasıl da şeker, minik bir şeytandır o! Evet evet, kesinlikle o. Onların arasında başına bir iş gelmeden, Arthur gidip onu oradan almalıdır. Küçük Arthur koşarak merdiveni iner, son basamaktan sıçrayarak atlar. Çocuğu korkutmamak için sokak kapısını dikkatle açar ve telaşla sokağa fırlar.

Hızla bahçelere doğru yürür; işte orada, benim küçük sevgilim, tırtılım, işte orada kendi kendine oynuyor. "Hey tatlım," diye yumuşak bir sesle kıza seslenir, "artık eve gel." Küçük Arthur'un görüntüsü, bu mahallenin bütün çocukları gibi, küçük kız için de tanıdaktır, bu yüzden ondan korkmaz.

"Zaten evdeyim," der. "Burası bizim bahçemiz."

Küçük kız ona gerçeği söylemediği için Küçük Arthur'un canı sıkılır ve kırık dökük çitin arasından süzülerek bahçeye girer. "Hayır Minik Bezel-yem, burası bizim bahçemiz değil. Burası onların yaşadığı yer. Sen benimlesin, şirin ve sıcak yuvar-mızda yaşıyoruz biz." Çocuk ona bakakalır. Bu oyun-kurallarını bilmemektedir.

"Hadi kuzum. Hadi gel evimize gidelim." Kollarını açarak çocuğa doğru yürür, elleri havayı yokla-maktadır. Kız biraz daha geriler ve ona gözlerini di-ker. "Kaçma Tatlı Bezelyem, seni ne kadar çok sev-diğimi bilirsin."

Çocuk kendi evinin arka kapısına doğru koşar ve omzunun üzerinden seslenir: "Defol, bastıbacak!" Çocukların Küçük Arthur'a taktığı ad budur. Kü-çük Arthur bunu daha önce de duymuştu. Şimdi, sanki kendi gölgesi kendinden kaçıyormuş gibi, şaş-kınlık içinde kendinden uzaklaşan çocuğa bakakal-mıştır.

Küçük Arthur, kızın onların tuzağına düştüğünü anlar; belki ona uyuşturucu vermişlerdir ya da beynini yıkamışlardır. Zaten planları budur, makî-neler gider gitmez çocuğu kendilerinden birine dö-nüştürmeyi tasarlamışlardır. Bunu fark edince kanı donmuştur. Ölse ve gömülmüş olsa ancak bu kadar üzülebilir. Ellerini başının üzerine kaldırır, yum-rukları sıkıdır artık. Bir çocuğun çizdiği öfkeli bir insan resmi gibi, öylece kalakalır.

Kendisine bakan iki-üç yüz var. Baktıklarını biliyor, bunu görmek için onlara bakmasına gerek yoktur, onların orada olduklarını biliyor. Onlara doğru yüzünü buruşturarak bahçelerden ayrılır ve yeniden basamakları tırmanıp odasına çıkar. Soluk soluğa kalmıştır. Su kaynayıp çaydanlıktan taşarak tuhaf, boğazı sıkılıyormuş gibi sesler çıkarmaktadır. Ekmek, bıçağın yanında kızartılmak için beklemektedir. Küçük Arthur elektrikli ocağı kapatır ve masanın üstüne oturur.

Zihni, bakmakta olduğu gökyüzü kadar boştur; sabah güneşinin ışığı, ağır ağır öğleden sonranın daha yumuşak aydınlığına dönüşür ve onun yukarı dönük yüzüne yansır. Küçük tomurcuğunun, verniklendiği için hâlâ parlayan fotoğrafı ona gülümser ve güç verir. Oysa şimdi onu almışlardı. Her şeyi ondan almışlardı. Masadan aşağı kayarak iner ve odanın ortasında çemberler çizerek yürümeye başlar, giderek hızlanır, sonunda yumruklarını sıkarak koşmaya başlar. Bir karar verir. Küçük kızı ne olursa olsun kurtaracaktır, ne olursa olsun. Böylesi bir masumiyetin yok olup gitmesine izin vermeyecektir. Ekmek bıçağını yanına alacaktır; belki birileriyle konuşmak zorunda kalabilir.

Şimdi ağır ağır patates ve krema kokan yeşil boyalı koridordan geçer, merdivenden iner ve ana caddeye çıkar. Daha sonraları insanlar Küçük Arthur'un, dükkânların vitrinine sanki kendi yansımasına öfkeyle, yiyecekmiş gibi bakıp geçtiğini hatırlayacaklardır. Ancak o kendini görmemektedir, bu işi onlara bırakır; dükkânların, büroların içinde onların harıl harıl çalışmasını izler. Onların dünyası, aşkıyla paylaştığı kuş yuvasıyla karşılaştırıldığında nedir ki?

Tabard Sokağı'nın köşesini döner ve işte, ah ne büyük mutluluk, işte şu onun minik bezelye çiçeği

olabilir mi? Geri dönmüş. Sağ salım. Onların elinden çırpınıp kurtulmuş. Artık birlikteler. "Küçük Bezelyem, buradayım. Senin için geldim!" Küçük kız dönüp tebeşirin kara tahtaya sürterken çıkarttığı sese benzer keskin bir çığlık atar. Küçük Arthur, küçük kız yaralanmış gibi ona doğru koşar; bıçağı cebinden düşüp tangır tungur bir ses çıkarır, ama Küçük Arthur bunu duymaz. Küçük kız sokağın ucundaki küçük parka koşar. "Eve dönüş yolu orası değil, küçük meleğim, değil mi?" Kızın ardından koşarak parka dalar. Çocuk çakıllı yol üzerinde sessizce durmaktadır. Şimdi gözleri fal taşı gibi açılmıştır.

"Hadi yavrum, Arthur'unla böyle oyunlar oyna. Gidelim, çaydanlığı ateşe koyayım." Çocuğu kolundan tutar, kocaman elleri o narin bedene nazıkçe dokunmaktadır; çocuk ses çıkarmadan silkelenip cücenin elinden kurtulur, ama yerinden kıpırdamaz. "Hadi, hayatımın aşkı, zamanımız azalıyor. Onlar gelmeden buradan ayrılmalıyız." Çocuk ağlamaya başlar, Küçük Arthur onlara bakmaya başlayan bir-iki yüz var mı diye çevresini kolaçan eder. Hayır. Henüz değil. Kızın kaçtığını henüz fark etmemişler. "Onlardan kurtulmakla iyi ettin, küçük meleğim."

Çocuk şimdi inlemeye başlar, gitgide daha yüksek sesle inler, öyle ki neredeyse çığlık atmaya başlamıştır. Küçük Arthur onu susturmak için kocaman eliyle ağzını kapar, boğazını tutar. "Lütfen Güvercinim, yapma, yapma bunu. Yüzler bize bakmaya başlayacak. Güvercinim lütfen yapma." Şimdi kızı daha sıkı tutmaktadır, çocuğun dehşetini ve kendi dehşetini hissetmektedir. Yeniden Eğlence Sarayı'na dönmüş, mektuba bakmaktadır, yeniden sekiz yaşındadır ve artık daha fazla büyümeyeceğini öğrenmiştir, sonunda ağlamaya başlar.

Küçük kız inlemeyi kesmiştir. Gözleri açıktır, bakışları tek noktaya dikilmiştir, galiba duvardaki mavi plakaya bakmaktadır. "Şimdi okuyabiliyor musun meleşim? İkimiz için evde kitaplarım var, kafamızı onlara gömeriz, değil mi?" Ancak çocuk yanıt vermez. Küçük Arthur birlikte geçirecekleri güzel zamanların hayaliyle gülerek onun bedenini yavaşça çakıl yola yatırır. Şimdi bizim peşimize düşeceklerdir, ama son gülen biz olacağız. Değil mi, minik sevgilim, son gülen biz olacağız.

Ama küçük sevgili suskundur.

Küçük Arthur'u ve tek sevgilisini böyle buldular işte, küçük bir parkta mavi bir plakanın altında. Sevgili ölmüştü, Küçük Arthur ise onlara, yaşamında ilk kez utanç duymaksızın bakmaktaydı.

on

Laetitia Spender gözlerini uzun süre yumarsa, yok olmayı başarabileceğini, yok olma noktasını keşfedebileceğini düşünürdü. Varlığının yalnızca kendisi tarafından fark edildiğinden emindi; başkaları için o Spenser Spender'ın oldukça çekici eşiydi, gerçekten, bir zamanlar manken değil miydi? Kendisine 'Lahana', hatta 'Letty' denilmesinden bile hoşlanmıyordu: Bu adlar onun yalnızca bir nesne konumunda olduğunu doğruluyordu. Ancak, her nasılsa bu adlar ona yapışıp kalmıştı; belki de kendisi gerçekten bir kısaltmayı, hatta bir sebzeyi çağırıyordu. Böyle anlarda gözlerini yumup, ölmüş olduğunu varsaymaya çalışırdı; ya da Spenser'la küçük şeyler yüzünden, sözgelimi çaydanlığın içine kaç çay poşeti konulması gerektiği konusunda kapışırdı. Bu tür tartışmaları başlatmaktan aslında hiçbir zevk almıyordu, ama kazanabileceği başka bir zafer yoktu.

Spenser asla ilişkileri üzerinde düşünmezdi, bu da asla Laetitia'yı düşünmediği anlamına geliyordu. Laetitia ona bir soru sorduğunda bunu, "Hmm," diyerek yanıtlardı; ona ciddi bir şey söylediğinde, sanki daha önce Laetitia'nın orada olduğunu fark etmemiş gibi şaşkınlıkla bakardı. Odadan çıktığında, Laetitia hâlâ odada oturuyor olsa bile odanın ışığını kapatırdı.

Laetitia da, Spenser'in kendisini bir yetişkin gibi görüp ona bir yetişkin gibi davranamayışını kabullenip genellikle 'küçük kız' rolünü benimserdi. İkisinin asla sahip olamadığı çocuk olurdu; böyle anlarda Spenser ona sıcak davranır, onu kucaklar ve saçını okşardı. Bir akşam Laetitia kendini gerçekten çok kederli hissediyordu. "Ben acıktım, Babacım," diye Spenser'a sızlandı. "Özel bir şey yemek istiyorum. Yoğurt ya da muz."

"Hangisi olsun, minik Lahanam?"

"Bilmiyorum ki, nereden bileyim?"

Spenser, son derece sabırlı bir baba gibi ona bakarak bir tabağa yoğurt koyup ona getirdi. Laetitia yatağına uzanmıştı, gözlerini kocaman kocaman açarak bir yandan televizyon seyretti, bir yandan da yoğurdunu yedi. "Uykum geldi, Babacım," dedi akşam haberlerinin ardından. "Biraz kestirmek istiyorum." Spenser tam parmaklarının ucuna basarak odadan çıkıyordu ki, telefon çaldı. Laetitia telefonu kaptı. "Alo? Evet, benim. Merhaba, nasılsın? Evet, iyiyim. O da iyi. Olur. Bayılırım. Ah harika. Tamam. Oldu. Elbette. Harika. Tamam. İyi. Joan hayatım, Tanrı aşkına bana Lahana deme."

Spenser'a dönüp utkulu bir bakış fırlattı. "Bu akşam çıksam çok bozulur musun?"

"Nereye?"

"Baleye gidiyorum. Joan'da bedava bilet varmış."

"Şu yaşlı gudubet mi?"

"Elinde biletler varsa, gudubet diyemeyiz." Joan, Laetitia'nın en eski dostuydu, ama onu savunmak için çok da çaba göstermemişti.

Aslında Spenser yalnız kalmaya hiç de aldıracak durumda değildi. Film Finansman Kurulu'ndan, Bay Spenser'ın projesiyle ilgilendiklerini üstü kapalı ve dolambaçlı sözlerle anlatan bir mek-

tup gelmişti; Bay Spender'ın zamanı varsa kendisiyle buluşmak isterlerdi, mektubu saygılarıyla bitirmişlerdi. Kurula yazalı ancak bir hafta olmuştu, projesini çalakalem denilebilecek biçimde anlatmış, çok tutkulu bir biçimde istemezse önerisinin kabul edileceğini ummuştu. Şimdi nasıl bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini tasarlamak için zamana gereksinimi vardı; elbette minik aşkına bu işten söz etmemiştir.

Laetitia giyinirken radyoyu açıp bir pop müzik istasyonuna ayarladı. Yüksek sesli müzik sürekli kendini yineliyor gibiydi; Laetitia bunun gecesinin açılış müziği olduğunu düşündü. Bu sürpriz parti- nin üçüncü üyesi de merakını uyandırmıştı; Joan az önce genç adamın muhteşem olduğunu söylemişti. Muhteşem biri, hayatım. Ve kendini tümüyle size adanmış. Laetitia'nın o pahalı Harvey Nichols elbisesini giymesinin ve Joan'a kendisine Lahana dememesini istemesinin nedeni buydu.

Üçü Covent Garden Metro İstasyonu'nun dışında buluştuklarında, Laetitia ona kalsa, genç adamı tanımlamak için muhteşem sözcüğünü kullanmayacağına düşündü. Ama idare ederdi herhalde.

"Lahana, yani Laetitia şekerim, nasılsın, şekerim?" Joan ona öylesine sevgiyle sarıldı ki, belli etmemeye çalıştığı başka duyguları olduğu açıldı. "Seni Andrew Christopher ile tanıştırayım şekerim. Harika bir ad değil mi? Seninle tanışmak için asırlardır can atıyordu, değil mi tatlım?" Andrew Christopher uzun boylu bir adamdı, sakalı dudaklarını gizlemekten çok açığa çıkarıyor gibiydi, gözleri de sanki içlerinde kibrit yanıyor gibi parlıyordu. "Seninle tanıştığıma sevindim Laetitia." Andrew gözlerini dikip, müzede bulunan bir heykel ya da ona benzer bir şeymiş gibi Laetitia'ya bakmaya başla-

mıştı. Laetitia onun kendisine dikili gözlerine gülümsedi. Gözler de ona gülümsedi. "Sizinle tanışmak gerçekten büyük zevk. Joan arkadaşlarını bir sır gibi gizler."

"Hadi şekerlerim, tanışma faslı bitsin artık. Hareket edelim mi artık?"

Jeux d'Enfants'nın çağdaş bir yorumu olan bale boyunca Laetitia, Andrew'un kendisinininkine dayanan bacağıнын baskısını hissetti. Andrew'un bacağıнын bilerek onunkine dayadığını gösteren bir kanıt yoktu; yanlışlıkla dayanmış da olabilirdi. Yine de, bacağı tümüyle ve fark edilecek gibi Laetitia'ninkine dayanmıştı. Laetitia sıcacık olduğunu hissetti, sanki Andrew'un bedeninin sıcaklığı ona geçiyordu. Bale birdenbire fazla parlak ve izlenmesi güç bir şeye dönüşmüştü; dansçıların bedenleri önünden geçiyor, ama her nedense Laetitia onları tam olarak algılayamıyordu. Oysa yanında oturan Andrew'un yanındaki bedeninin, tırmanmak üzere olduğu bir kayalığın yüzeyi ya da uykuya dalarken az sonra göreceği bir düş gibi farkındaydı.

Perde kapanır kapanmaz, Joan bacağıнын uyuştugundan yakındı. Bacağını açılması için silkelemek amacıyla ayağa kalkarken, Laetitia'ya üstünde bir giysinin nasıl duracağını merak eder gibi, nesnel bir bakışla baktı. "Harikulade değil miydi?" Hâlâ Laetitia'ya bakıyordu, ama soruyu Andrew'a sormuştu.

"Çok güzeldi. Gerçekten. Tıpkı bir Noel Coward oyunu gibi." Laetitia bunun çok zekice ve yüksek bir kavrayışı belli eden bir yorum olduğunu düşündü.

"Biliyor musun," dedi, "ne demek istediğini çok iyi anladım. Sanki her şeyi tamammış gibi."

Joan yine ona bakakaldı. "Evet doğru söyledin, Laetitia."

"Ancak," diye ekledi Andrew, "hiçbir şey tamam değildir, öyle değil mi?"

"Böyle aptal aptal konuşma Andrew," diyerek Joan onun bakışlarını kendine yöneltmeyi başardı. "Oyuncular açısından tamam en azından. Orada neler döndüğünü tek bilenler onlar, değil mi şekerim?"

"Hayır, hiç sanmıyorum, Joan." Andrew yine Laetitia'ya gülümsüyordu. "Onlar yalnızca bir balede dans eden kişiler. Bir televizyon reklamında dans etselerdi bile, onlar için bir şey fark etmezdi." Laetitia, Andrew'a gülümsedi ve Joan birden ilgisi- ni öbür izleyicilere yöneltti, onları güvenli cipinin içinden vahşi yaşamı seyreden biri gibi gözlemleme- ye başladı. Bale sürüyordu, sonuna kadar Andrew'un bacağı yine Laetitia'nınkine dayalı durdu.

Baleden sonra yemek yemeye, Joan'un belirgin bir iştahla söylediği gibi 'bir şeyler atıştırmaya' gitmeye karar verdiler, daha doğrusu toplum kuralları onların böyle yapmasını gerektiriyordu. Besbelli Joan'un neşesi yerindeydi ve yemeklerini beklerken, kocaman kadehlerle iki ya da üç içki içti.

"Lahana, ah bağışla şekerim, Laetitia demek istedim, Spenser bu günlerde neler yapıyor? Hâlâ sana deli gibi bağlı mı?" Laetitia'ya gülümseyen Andrew'a baktı.

"Lahana, ne güzel bir ad." Andrew bunu iç çeker gibi bir fısıltıyla söylemişti. "Herkes sana böyle mi der?"

"Yalnızca dostlarım." Elbisesinin göğsündeki bir lekeyi silmeye çalışan Joan'a gülümseyerek baktı. "Benim aptal sanılmama neden oluyor, ama artık alıştım."

"Hayır hayır, çok güzel bir isim bu, Lahana. Egzotik bir çiçek ismi gibi."

"Peki Spenser nasıl, Laetitia?" diye sorusunu yineledi Joan.

"Ah iyi. Bu aralar işi başından aşkın olduğu için onu pek göremiyorum."

"Ne kadar oldu peki şekerim?"

"Ne kadar olan ne Joan?"

"Evliliğiniz elbette." Andrew'a gülümsedi ve ceketinden bir saç telini alıp attı.

"Ah, beş yıl oldu galiba. Kulağa çok uzun bir zaman gibi geliyor. Oysa sanki dün evlenmişiz gibi."

"Biliyor musun şekerim, bence artık çocuk yapmalısınız." Joan saçını arkaya attı. "Gerçekten yapmalısınız."

"Böyle demenin tek nedeni evli olmaman Joan." Andrew, Joan'u bencilik yaparken yakalamış da, hafifçe paylamak istemiş gibi konuşmuştu.

"Hayır, Andrew, Joan haklı. Galiba bütün köprülerimi yakmak istemedim."

"İç çekişlerden oluşan köprülerini," dedi Joan, belli bir neden olmaksızın.

"Ayrıca, Spenser pek sık evde olmuyor." Şimdi Andrew'un bacağı onunkine iyice dayanmıştı. "Zaten o minicik dairede çocuk yetiştirmek o çocuğa haksızlık olur. Spenser anlayış gösteriyor, biz gerçekten iyi iki dost gibiyiz. Gerçekten öyleyiz."

Laetitia, Andrew'a gülümsedi, Joan da geç gelen yemeğine dalarak, ölümcül bir tehlikenin simgesiymiş gibi durmadan kesip dişleri arasında öğüterek yemeğe başladı. Laetitia yemek sırasında bir şeyler içti ve içtikçe Andrew'un varlığı büyüyormuş gibi geldi; Laetitia kendisine ondan geriye kalan boşlukta güçlkle soluk alabiliyordu. Bir lambaya konmuş güve gibi hissediyordu kendini, Andrew öylesine yakın ve öylesine sıcaktı ki....

Andrew yemek boyunca parladı; baleden, bir dansçı, daha sonra da model olarak iş yaşamından,

tiyatrodaki arkadaşlarından, sonra politikadan ve ırkçılıktan ne kadar nefret ettiğinden söz etti. Joan'a sık sık sarıldı; Laetitia'yı dikkatle dinledi; dostluklarının uzunluğuna değinerek her ikisiyle şakalaştı; birlikte yaşadıkları eski günleri sordu; konyak ısmarlarken garson kıza gülümsedi; hesabı ödemekte ısrar etti; onların ellerini ceplerine attırmayacağını söyledi; ama bu kadar istiyorlarsa pekâlâ ödesinlerdi. Kadınlar kafalarına bir şeyi koyduklarında onları kim durdurabilirdi ki?

Yemekten sonra, taksi bulmaya çalışarak kıyı boyunca yürüdüler, "İyi ki geldin, Laetitia şekerim," diye mırıldandı Joan gökyüzüne ve binalara bakarak, "sen ve Spenser bir ara gelin de birlikte bir yemek yiyelim."

"Bu gecedен gerçekten çok zevk aldım, Lahana, eğer sana bu egzotik çiçek adıyla seslenmeme izin verirsen." Andrew, Laetitia'nın omzunu hafifçe sıktı.

"Lahana bir sebzedir," diye söze karıştı Joan bir taksiye durması için aceleyle el sallarken.

"Ben de öyle Andrew. Joan beni davet ettiğin için teşekkür ederim."

"Güzel, bir ara yine buluşalım," dedi Joan içten görünmeye çalışarak, Andrew, Laetitia için taksinin kapısını açarken. "Hoşça kal Laetitia, kendine iyi bak."

Eve dönerken, Laetitia taksinin arka koltuğunda, aklının karıştığını düşünmeye çalıştı, oysa aklının hiç de karışık olmadığını biliyordu. Var olduğunu unutmuş olduğu bir duyguydu bu hissettiği. Yazgısı kendi ellerindeydi; bir uçurumun kenarından kendini aşağı atmış ve uçabildiğini fark etmiş gibiydi. Andrew da ona ve söylediklerine, o bağımsız bir insanmış gibi hayranlık duymuştu. Andrew onu, onun kendisini şimdi gördüğü gibi görmüştü. Gözle-

rini kapadı ve gülümsedi. Eve döndüğünde Spenser çoktan yatmıştı; Laetitia yatağa girerken döndü ama uyanmadı.

on bir

Film Finansman Kurulu'nun bürosu Picadilly yakınlarında, yeni boyanmış, özenle süslenmiş, ancak hâlâ dar bir geçidin o pis ve kederli havasını üzerinden atamamış küçük bir sokakta bulunuyordu; bürolar oldukça görkemliydi, ama bu zorla kabul ettirilmeye çalışılan, insanın gözüne gözüne sokulan bir görkemdi. Tıpkı bir hapishane ya da hastane gibi, binanın taş duvarları, koridorların ve odaların havası herkesi aynı gölgenin etkisi altında bırakıyordu, bu gölge kibirli bir amaçsızlığın gölgesi idi.

Spenser Spender, kendisine gönderilen mektubu çıkarıp verdikten, bu mektup uzun uzun incelenip dikkatle okunduktan sonra, bir sekretere götürüldü, o da kendisini bir asistana, asistan da onu sonunda kurul başkanına, 'seçkin' bir adam olan, duvarları arasında kapana kısıldığı bina gibi 'seçkin' görünmeye ve herkes tarafından böyle algılanmaya çalışan Sir Frederick Lustlambert'a götürdü. Sir Frederick'in gri saçları düzgün dalgalar meydana getirecek biçimde taranmıştı; takım elbisesi gri ipektendi; yüzü de sanki annesi ona bir kurul odasında gebe kalmış ve onu bu kurul odasında büyütmüş gibi griydi. Seçkin görünümü, yalnızca profilden Punch'ı animatan hafif kemerli burnu yüzünden biraz bozuluyordu.

"Bay Spender bizi bu kadar kısa zamanda görmeye gelmeniz ne kadar hoş. Bizi çok memnun ettiniz." Sir Frederick'in gözlerinin rengi dondurucu bir maviydi ve bedenini, içten olmayan sözlerinin dostça ifadesine karşı savaşıyormuş gibi dik tutmaya çalışıyordu. "Lütfen ayakta kalmayın. Oturun dostum."

Sir Frederick, Spenser Spender söze başlayamadan hemen konuyu açtı: "*Küçük Dorrit* her zaman benim Dickens ile ilgili en değerli anılarımdan biri olmuştur, Bay Spender. Elbette bunu yeniden okumak için elime almalı yıllar oluyor, günler yaşamın ince zevklerine zaman ayıramayacağınız kadar hızla uçup gidiyor, değil mi, ama dil öylesine sağlam, duygular öyle mükemmel ki. Benim yazınla çok ilgilendiğim söylenemez, Bay Spender, sanırım siz de çok ilgili değilsiniz."

Spenser bu tanımı nazik bir gülümsemeyle reddetti.

"Harika. Bu yüzden mektubunuzu aldığımızda bunun büyüleyici, epeyce büyüleyici bir fikir olduğunu düşündüm. İşte, dedim yönetim kurulumuza, işte elimizden geldiğince desteklememiz gereken bir şey."

Punch karakterine benzeyen profiliyle pencereye doğru döndü, burnu, sözcüklerin kokusunu, henüz havaya savrulmadan önce olduğu gibi içine çekiliyordu sanki. Spenser heyecanlanmak, adama teşekkür etmek üzereydi, ama kendisine ne anlatılmak istendiğini tam olarak anlayamıyordu.

"İşimiz Bay Spender, hiç de kolay değil. Sendikalarla, hükümetle..." işbirliği yaptıkları öbür kurumları anımsamaya çalışıyordu, ama hiçbirini aklına gelmiyordu. "Neyse işte. Bize para sağlayanları çok politik ya da çok riskli bir iş yapmadığımızı ikna etmem gerekiyor. Politik davranmam gerek. *Kü-*

çük Dorrit fikrinden hoşlanmamın nedeni de bu, Bay Spender. Elimizde hepimizin kabul edeceği bir konu var, dedim yönetim kuruluma, bu büyük bir İngiliz klasığı, harika bir kitap, bu ülkede çekilebilecek bir sanat yapıtı, bizim muhteşem ve geniş oyuncu kadromuzla ve İngiliz teknisyenimizle çekilecek bir film. Bu büyük bir zafer getirebilir, Bay Spender, mutlak bir zafer. Sizin hapisane belgeselinizi beni çok etkilemişti; sizde benim geniş bakış açısı dediğim şey var, dar köşelere sıkışmış politik noktaların altını çizmeye çalışmıyorsunuz. Geniş bakış açısı. Bu yüzden, kuruluma, bu kişi bu proje için biçilmiş kaftan, dedim." Bir yelken kadar kocaman olan mendiliyle burnunu sildi. "Evet bu İngiliz epiğı için biçilmiş kaftan." Sanki fikir aslında Sir Frederick'indi de, bunu hoş bir sürpriz gibi Spenser'in kucağına atıyordu. Sir Frederick arkasına yaslandı ve gülümsedi, seçkinliği pekişmiş, seçkinliği doyurulmuştu.

"Yani," dedi Spenser, "bu, projemi destekleyeceğiz anlamına mı geliyor?"

"Bundan büyük bir mutluluk duyacağız. Ben de tam bu noktaya geliyordum. Ben bir filmciyim, Bay Spender," başını 'evet' anlamında salladı. "Birbiri-mize dürüst davranma inceliğini göstereyim. Hükümet organları tuhaf yaratıklar, ne tersini iddia edebilirim, ne de bunu isterim. Bizim gibi insanlar için bu güçtür, ama bazen onların istediğı gibi davranmalı ve oyunu kurallarına göre oynamalıyız. Bu gibi zamanlarda devlete hizmet şapkamı takarım, şimdi yine öyle yapıyorum ve size işi bir yılda bitirmeniz gerektiğini söylüyorum Bay Spender. Bir koşul daha var."

Görünmez şapkayı takmak sanki Sir Frederick'in boğazını etkilemiş gibiydi, sesi bir sır verir gibi alçalmıştı.

"Biliyorsunuz, bütçeyi düşünmem gerekiyor. Bir de sendikalar var, çok can sıkıcılar, ama yine de onları da göz önünde bulundurmam, ikna etmem gerek, kısacası bu işte İngiliz Tiyatrosu oyuncularını kullanmamız istendi. Biliyorum, sevgili dostum, ilke olarak buna bazı açılardan karşı çıkılıyor. Ben de buna zorunlu bırakıldım. Ancak konuyu bir bütün olarak görmeliyiz. Sizin yaptığınız gibi, geniş bir bakış açısıyla bakmalıyız. Doğal olarak bir yönetmen hangi oyuncuları oynatacağı konusunda özgür olmak ister; bunu kurula da söyledim zaten. Yönetmenlerim söz konusu olduğunda sözümü hiç sakinmem. Hemen yönetim kurulu başkanı şapkamı takarım. Başkanlığımı gösteririm. Ancak, bunu en hafif sözcüklerle ifade edecek olursam, ısrar ettiler diyebilirim. Tiyatroculardan yana olan dostlarımız hükümeti, İngiliz Tiyatrosu'nun bir amacı, bir varoluş nedeni olduğuna ikna etmek için canla başla çalışıyorlar; tiyatrocuları bu filmde kullanarak onlara büyük bir destek olacağız. Hatta bu onları büyük ölçüde rahatlatacak. Nasıl desek, paramızın değerine değer katacak." Soğuk mavi gözler birden kocaman açılınca Spenser bakışlarını bir anlığına kaçırdı. "Düzeltilme ve çekim sonrası çalışmalarını daha sonraki evrelerde konuşabiliriz. Bir filmci olarak bu evrede de işin içinde olmak isteyeceğinizi biliyorum. Öyle de yapmalısınız, siz tepeden tırnağa bir sanatçısınız. Ben ise yalnızca sizin aciz bir hizmetkârınızım."

Sir Frederick, onun bir hizmetkârı olduğu yolundaki sözlerini kanıtlamak için duraksadı. Hâlâ üstünlük taslayan bir havası vardı, ama sanki, bunu bir süreliğine bir yana bırakmıştı. Spenser Spender ona bakakaldı, aklına söyleyecek hiçbir şey gelmiyordu. Yabancıнын biri ona kocaman ve süslü bir paket vermişti, bunu ona geri vermek kaba bir dav-

ranış olurdu, ama paketi açamayacak kadar da gerindi. Sıkı sıkıya sarıldığı, bir anlamda artık bir parçası olmuş projesinin çoktan toplantıların, tartışmaların konusu olması, Sir Frederick'e şapka taktırıp çıkarttırması cesaret kırıcıydı.

"Konuştuklarımızı düşünüp, sizi daha sonra arayabilir miyim, Sir Frederick?"

"Elbette, sevgili dostum, istediğin kadar düşün. Ben bunun muhteşem bir proje olacağından eminim. Muhteşem bir film olacak, tam anlamıyla muhteşem. Bu arada, bana kararınızı hafta sonuna kadar bildirebilirseniz çok yardımcı olursunuz; ürkütücü bir bütçe toplantım var, o zamana kadar kararınızı öğrenebilirsem sevinirim."

Sir Frederick şimdi bir şişe beyaz İspanyol şarabı çıkartmış ve rahat adam şapkasını takmıştı. İkisi de görmüş geçirmiş kişilerdi, değil mi? Ah bu arada, unutmadan, yazın kurulundaki dostları ona Dickens ile ilgili bir şeyler yazan, çok yetenekli genç bir romancıdan söz etmişlerdi. Adamın adı Rowan Phillips'ti – tanıdık geliyor muydu? Hayır, bu ad Spenser'a hiç tanıdık gelmiyordu. Belki senaryoyu onlar için o yazabilirdi. Bu elbette, tamamıyla Spenser'ın seçimi olacaktı, ama bunu şöyle bir düşünse iyi olurdu, böylece yollarına çıkacak senaryo yazarı çetesini de sakinleştirebilirlerdi.

Spenser Spender, Film Finansman Kurulu'ndan derin bir çöküntü içinde çıktı. İşe başlarken sahip olduğu hevesin biraz olsun parıltısını yitirmesi beklediği bir şeydi, ama zaferi ve işi başarma kıvancını tatmadan böylesine tümüyle yok olup gideceğini ummamıştı doğrusu. İçeriye bir yaratıcı, serbest çalışan biri olarak girmiş, bir hizmetli, daha doğrusu bir işçi olarak çıkmıştı. *Küçük Dorrit* bünyesinde Sir Frederick ve onun şapkaları bir yana, Kurul'u ve İngiliz Tiyatrosu'nu da barındırıyordu; artık adı

sanı olmayan, tehditkâr bir şeye dönüşmüştü. Ancak Sir Frederick'in önerisini geri çevirecek değildi; bu, *Küçük Dorrit*'i geri çevirmek olurdu. Yarattığı özgün ruhu korumak için çok çabalaması gerekecekti, ancak bu geçişin kaçınılmaz olduğunu da biliyordu. *Küçük Dorrit* artık onun hayali olmaktan çıkmıştı.

Kitap artık bir gerçekliğe dönüşmüştü. Adamlar avluda isteksizce, adımlarını sürüye sürüye yürüyorlardı ve içlerinden çok azı konuşuyordu. Konuştuklarında da tuhaf bir biçimde, alçak sesle konuşuyor gibiydiler, sanki 'spor' saati onları kısıtlıyor ya da güçten düşürüyordu. "Hâlâ aynı kurallar geçerli Bay Spender, saat altıda giriş, altıda çıkış."

Soğuk rüzgârdan korunmak için tutukluları bir kapı aralığından seyrediyorlardı: cezaevi müdürünün deyimiyile 'oyun zamanında' tutukluları izlemek, ziyaretçiler için bir tür törene benziyordu. En azından hapishanenin ne kadar güvenli ve düzenli olduğunu kanıtlıyordu. Tutuklular izlendiklerini fark etmiyorlar, fark etseler bile buna pek aldırıyorlardı.

Birden tutuklulardan biri, Spenser bunun bir cüce ya da ona benzer bir şey olduğunu düşündü, tuhaf ve alçak bir sesle, "Ben ve sevgilim için çanlar çalıyor," diye şarkı söylemeye başlayınca avludaki düzen bozuldu. Adamın sesi çok tuhaftı, sanki şarkıyı yanlış tonlamayla söylüyor gibiydi. Küçük tutuklu, şarkıyı söylerken sıradan çıktı ve avlunun duvarını tekmeledi. Öteki tutuklular onun bu davranışına aldırış etmediler, bir polis yanına gidip onu yeniden sıraya soktu.

"O da kim?" diye sordu hiçbir şey görmemiş gibi davranan müdüre dönen Spenser.

"Kuralları biliyorsunuz, Bay Spender. Ad sormak yok, özel uygulamalar yok. Yine de, bir dakika bekleyin." Yanındaki polise bir şeyler fısıldadı, o da fısıltıyla yanıt verdi. "Adı Arthur Feather'mış, Bay Spender. Ancak filminiz için uygun olmadığından eminim."

"Ne sorunu var peki?"

"Buradakilerin hepsinin bir sorunu var, öyle değil mi?" Başını, avludaki tutukluları selamlar gibi salladı; bunlar 'Kanun 43'ten içeri girenlerdi, hapis-hanedeki öteki tutuklulardan, suçlarının doğası ya da davranışları nedeniyle ayrılmışlardı; bu kişiler cinsel suçlular, muhbirlerdi, hapishanenin en alt sınıfıydı.

"Yine de size Feather'ın ne sorunu olduğunu söyleyeyim: Aslında burada olmaması gerekiyor. Onun yeri gerçekte akıl hastanesi. Sorunu bu işte." Küçük Arthur müdüre gülümseyip göz kırptı.

Spenser'ın, Küçük Dorrit'in doğduğu Marshal-sea Borçlular Hapishanesi'nde geçen sahneleri çekmek için hapishanenin boşaltılmış bölümünü kullanması kararlaştırılmıştı. Spenser, sahnelerin gerçekçi olması konusunda ıstelemişti. Bürokratik şapkasını takan Sir Frederick Lustlambert, şirket yönetimine bunu yazmış, şapkayı değerlendiren yönetim de hapishanenin müdürüne yazmıştı. Hapishanenin bu bölümü on beş yıldır kullanılmıyordu ve müdür bu tür bir uygulamanın iyi reklam olacağını düşünerek öneriyi kabul etmişti.

Spenser hapishaneyi geçen filminden tanıyordu: İçerideki boğucu hava, başarısızlığın soluğu gibiydi. Metal sahanlıkları ve hücreleri kapatan yeşil metal kapıları tanıyordu; uzakta hızla kapatılan kapıların gümbürtüsünü biliyordu; her dönemecinde demir parmaklıklar bulunan koridoru biliyordu; her za-

manki gibi hücrelerin önünden geçerken tutuklulara bakmakta güçlük çekti; bu insanlar bir anlamda görünmez olmak istiyorlardı ve onlara bakmak, ellerinde tutmak istedikleri tek şeyi, özel yaşamlarını, onların elinden almak olurdu. Her zamanki gibi, 'onlar'dan biri, dışarıdaki düzenin bir parçası olmuştu. Yine her zamanki gibi, gerçekte 'biz' olduğunu duyurmak istedi.

Boşaltılmış bölümde hâlâ kullanılan hücreler olup olmadığını sormuştu. Ona eşlik eden polis memuru belli belirsiz gülümsedi: "Düzen her yıl değiştirilmez efendim. Her zaman için on ikide altıdır ve bu hep böyle olmuştur; anılarınızı tazelemek için gelin şuraya bir bakın." Hücrelerden birinin gözetleme deliğini açtı, Spenser gözünü isteksizce deliğe uydurdu. Genç bir adam ranzasında yüzünü yatağa gömmüş yatıyordu, ama gözetleme deliğinin gıcırdayarak açıldığını duyunca, bıkkınlıkla başını kaldırıp onu kızdıran bakışı görmek için döndü. Bakışları uzun bir an birbirine kenetlendi, sonra Spenser hızla başını hücrenin kapısından öte yana çevirdi. İçerideki adam Pally idi. Onu daha birkaç hafta önce Soho'daki birahanenin önünde, sağanak yağmur altında bir hayalet gibi görmüştü. Buraya düşmüş olamazdı: Buraya yakışmayacak kadar suçsuz, aptal ve dünyadan kopuktu. Sonra Spenser müdürün cüce için söylediklerini hatırladı: O da buraya ait değildi.

Belki bir şeyler söylemeli, Pally'yi tanıdığını belli etmeli, memura onun okul arkadaşı olduğunu anlatmalıydı; onu bir tutuklu değil de bir insan gibi görmelerini sağlayacak herhangi bir şey söylemeliydi. Onun yerine, "Bu delikanlı neden burada memur bey?" diye sordu.

"Saldırı, uyuşturucu. Bildik şeyler, efendim, hep aynı, değil mi?"

Spenser Spender bir süre hiçbir şey söylemedi, sonra film seti olarak kullanacağı, boşaltılmış bölümü görüp göremeyeceğini sordu.

Pally, kapıdaki sesleri duymadan önce uykuyla uyanıklık arası bir durumda yatıyordu, ama şimdi ranzasının kenarında oturmuş, kendisine yazgısını gösterebilecek bir kitaba bakar gibi yere bakıyordu. Benim adım Pally; bağırarak konuşurken topuklarını yere vuruyordu. Nereye gitsem bela oluyorum. Gözlerimi kapıyorum ve başka bir yerdeyim. Beni oraya kim getiriyor biliyorum, ama elimden bir şey gelmiyor. Onu üç kere gördüm. Birincisinde sanki ben kaçkımışım ve görünmezmişim gibi beni görmezlikten geldi. İkincisinde bana fırtınada seslendi, ama o belanın teki, ben de onu atlattım. Şimdi onu burada görüyorum, benim peşimde. Ben bir şey yapmadım. Gözlerimi kapıyorum ve buradayım. Onun dediği kadar kaçık değilim. Gördüğümü görür, duyduğumu duyarım. O adam belanın teki.

Spenser hapishaneden çıktığında hava karar-mıştı. Büyük kapı ardından kapandı ve kurumsal yaşamın boğuk sesleri, bağırışmalar, seslenmeler, koridorda yankılanan ayak sesleri hafifledi; ama hapishaneye girenlerin ruhlarını etkisi altına alan çöküntüyü hâlâ hissediyordu. Artık değiştirilemez ya da yok edilemez bir şeye dönüşen baskıcı bir ortamın yarattığı, hapishane kokusu gibi her yere sinen bir tür umutsuzluk duygusuydu bu.

Bu tür yerler her zaman var olmuşlardı; bir zamanlar Marshalsea, şimdi burası. İkisini yalnızca küçük bir zaman dilimi, tarihsel bir an ayırıyordu; her ikisi de insan yaşamının aynı biçimde korkunç harcanışını simgeliyordu. Bu tür yerleri anıt olarak

saklayan bir toplumda aslında hiçbir şey değişmiyordu.

Kapıdan çıkıp geçide doğru ilerlerken Spenser Spender'in aklı bu karmaşık dūřüncelerle doluydu. Belki Laetitia'nın gitmesi de dūřüncelerini etkilemişti. Laetitia'nın yokluğunda Spencer o şeyin, o kapkara şeyin kendini hissettirmek için her an hazır bekleyen, o kendi yaşamına dair boşluk duygusunun farkına vardı. Sonra Lahana'nın annesiyle çıkacağı tatile gitmeden önce söylediği bir söz aklına geldi. Irmağın kıyısında yürüyüş yapar ve eski günlerden pişmanlık içinde söz eden kişilere özgü bir ses tonuyla konuşurlarken Lahana, Spenser'a dönüp, "Yine de," demişti, "en mutsuz kişiler en büyük mutluluğu yaşayabilecek olanlardır." Acaba ne demek istemişti?

Yukarıda gökyüzü pırıl pırıldı ve takımyıldızları o mükemmel düzenleri içinde görebiliyordu: Orion, Büyük Ayı ve Ülker Takımyıldızı, evine doğru yürürken onun başından aşağı ışıklarını saçıyorlardı.

on iki

Ealing'deki seanstan sonra Audrey'nin tuhaflık nöbetleri gitgide daha sıklaşmaya başlamıştı. Seansta, transtan çıkmış ve odayı sanki ilk kez görüyormuş gibi neşeyle çevresine bakınmaya başlamıştı. Sonra aniden eliyle ağzını kapatmış, sandalyesini devirerek masadan kalkmıştı. Bu noktada arkadaşı Margery kendilerine bir taksi çağdırmalarını istemiş ve ücreti fırlatıp çıkmıştı. Eve dönüş yolunda Audrey, Margery'ye, "Tanrı seni korusun, canım, biricik dostum," diyor, kendisi için de durmadan, "Zavallı, zavallı kızcağz," gibi tuhaf şeyler söylüyordu.

Ertesi sabah işe gittiklerinde her şey normale dönmüşe benziyordu. Margery öteki kızlara olaydan söz etmemeye karar vermişti: Ne kadar az anlatırsan, olay o kadar çabuk kapanır sözünü kendisine ilke edinmişti. Bu sözü biriyle telefonda konuşurken söylemiş ve çok beğenmişti. Audrey'nin de olayı herkesin ağzına sakız yapmasını istemiyordu.

"Günaydın, Marge," dedi Audrey neşeyle mesai makinesinden kartını geçirirken. "Bugün nasılız bakalım?"

"Günaydın, Aud. Harika bir sabah değil mi?"

"İyiyiz demek ki." Audrey konuşurken Margery'nin başının üzerinden ileriye bakıyordu.

Telefon santralında çalışan öteki kızlar kumandalarındaki sıra sıra devre anahtarlarını, belirgin bir hoşnutsuzlukla düzelterek, plastik bardaklardan çaylarını yudumlayarak, çevrelerinde minik ışıklar yanıp sönerken ceplerindeki aynalara son bir kez bakarak çalışmaya hazırlanıyorlardı. Sonra, sanki ortak kararla, aynı anda çalışmaya başladılar. Devre anahtarlarına hafifçe vuruyor, konsollara telefon kodlarını tuşluyor, duyulmayan soruları yanıtlıyor, alıcılara neşeli, ancak kayıtsız bir biçimde konuşuyorlardı. Ancak işlerinin ağır temposu, yavaş yavaş hızlarını düşürdü. Neşeleri kayboldu, geriye yalnızca kayıtsızlık kaldı ve aralarında bölük pörçük, ama uzun süren konuşmalar başladı.

"Adamın kantinde Christine'e nasıl baktığını gördünüz mü? Bence kafasını bir doktora göstermeli. İstedığınız numara 106, hanımefendi. Tek düşündüğü seks, seks, seks. Her neyse, Christine'in çarşamba gecesi vardiyasına kalması gerekiyormuş. Sorununuz nedir beyefendi? Christine de ona dönüp dedi ki. Özür dilerim, o numaranın hattı kesilmiş. Teşekkürler. Christine, teşekkür ederim, ama ilgilenmiyorum, dedi. Adamın yüzünün aldığı biçimi görmeliydiniz. Evet, size nasıl yardımcı olabilirim?" Çevrelerinde sessiz makineler, ışıklarını yakıp söndürerek göz kırpmıyor, arada sırada, beklenmedik bir anda vızıldamaya benzer bir ses çıkarıyorlardı. Kızlar konuşurken zaman zaman birbirlerine bakıyorlardı.

"Bugün biraz sessizsin, Aud," dedi Audrey'nin solunda oturan kız, "bir şeyin mi var?"

"Hayır iyiyim, Doreen, gerçekten iyiyim. O numara rehberden çıkarılmış efendim, özür dilerim. Size daha fazla yardımcı olamayacağım."

"İyi o zaman. Aa, az kalsın unuttuyordum, ikiniz şu, ne demiştiniz bakayım, seansa gittiniz mi dün akşam?"

"Sonunda gittik," dedi Margery. Birden karışmış bir hatla ilgili şikâyetle yakından ilgilenmeye başladı.

"Bir şey gördünüz mü peki?"

"Hayır, gördük sayılmaz Doreen. Ne yazık ki size yardımcı olamayacağım hanımefendi, numarayı yeniden tuşlamanız daha iyi olur."

Doreen baştan savma yanıtlarla tatmin olacağına benzemiyordu. "Bu günlerde bunun çok moda olduğunu biliyorum, ama ikinizin bunu neden yaptığını anlayamıyorum; insanlar neden kafayı ölmüş ve çoktan mezarı boylamış kişilerle bozarlar, anlayamıyorum. Londra dışı numaralar için 192'yi arayın. Teşekkür ederim. Böyle bir şeyin düşüncesi bile ödümü patlatıyor." Sessiz kalan ve besbelli işine dalmış olan Audrey'ye bir bakış fırlattı. Konuyu değiştirmeye karar verdi.

"Müdürün bu sabah sana nasıl baktığını gördün mü, Aud? Seni bakışlarıyla soyuyordu. Bana değil, sana bakıyordu."

"Gerçekten merak diyorsan söyleyeyim Doreen, dün akşam gerçekten bir şey oldu." Audrey'nin sesi titriyordu. Öteki kızlar, hattın öteki ucundaki kişilerle konuşmakta olmalarına karşın, yan gözle Audrey'ye baktılar.

"Hadi anlat o zaman. Bizi merakta bırakma."

"Bir ruh içime girdi."

Doreen kıkırdadı. "Yapma Aud. Yeme beni." Bir sigara yaktı ve önünde yanıp sönen ışığı görmezlikten geldi.

"Marge anlatsın. O da tanık oldu."

Margery, bakışlarını ilerideki bir noktaya dikmişti, öteki kızlara bakmadı bile. "Bence bu olay sa-

na alışılmadık bir şey gibi geldi, Aud," dedi, "bu aslında herkesin başına gelebilecek bir şey."

"Hadi Marge, onlara da anlatabilirsin."

Öğle yemeğine kadar o kattaki herkes Audrey Skelton'ın başından tuhaf bir şey geçtiğini; bir taşının arka koltuğunda inleyip, bir şeyler fısıldadığını; Margery'nin ânında bayılıverdiğini öğrenmişti. Herkesçe fazla akıllı geçinen biri olarak bilinen Audrey, artık biraz kafadan çatlak biri olarak da tanınmaya başlamıştı.

İşler bu olaydan sonra sarpa sarmaya başladı. Bazen Audrey dakikalarca önündeki santral tablosuna gözlerini diyor, dalıp gidiyordu; arayan bazı kişilerle sohbet etmeye çalışıyor, bazılarına bile bile yanlış numara veriyordu. Elden düşme bir şal almıştı ve omuzlarına bunu atarak çalışıyordu. Kantindeki kızlar aslında en çok Tim'e acıdiklarını söylüyorlardı.

Tim, Audrey'nin davranışları karşısında gerçekten şaşkına dönmüştü. Audrey ona *Küçük Dorrit* romanını satın almış ve okuması için üstelemişti. Tim, romanı okuduğunu sanarak, bir araştırmacı tarafından yazılmış önsözü okumaya başlamış, sonuçta kitabın beş para etmediğine karar vererek bunu bir kenara atmıştı. Ancak Audrey ona hâlâ zaman zaman kitaptan önemli olduğunu düşündüğü bölümleri okuyordu. Okurken sesini inceltip kalınlaştırıyor, tuhaf sesler çıkarıyordu; Küçük Dorrit'i seslendirirken, sesi Tim'in hiç hoşuna gitmeyen tuhaf, yakarış dolu bir fısıltıya dönüşüyordu. Bu davranış Tim'e göre ne doğrudu ne de doğal.

Bu olayların gerdiği sinirlerini yatıştırmak için daha sık yüzmeye gitmeye başlamıştı. Birbiri ardına kulaç atarken havuzdaki sesler, insanların bağrışmaları Tim'e bir tımarhanedeki yankıları, kar-

maşa ve gürültünün egemen olduğu geniş bir salonu çağırıyordu. Artık adı lanetlenmiş olan Küçük Arthur'un küçük kızı öldürmesi de sinirlerini Audrey'nin davranışları kadar bozmuştu. Küçük Arthur'u ve Eğlence Sarayı'nı çocukluğundan beri biliyordu; şimdi bu dünya da elinden kabaca çekilip alınmıştı. Yaşamı, tekdüze ama huzurlu bir şey olmaktan çıkmıştı artık. Audrey tek başına olan bitenlerin simgesi gibiydi: Tim herkesten daha iyi tanıdığını sandığı Audrey'den artık emin olamıyordu. Audrey'yi görme düşüncesi bile sinirlerini geriyordu. Bunları konuşacak kimsesinin olmaması işleri daha da kötüleştiriyordu. Her neyse, diye düşünüyordu, zaten olan biteni anlatacak sözcük bulamıyorum. Yalnızca içimde tuhaf bir his var.

Telefon çaldığında evde annesi ve babasıyla oturmuş, televizyonda futbol maçı izliyordu. Telefonları akşamları pek çalmazdı, çalınca da bu genellikle bir sorun olduğu anlamına gelirdi. Ailenin dışadönük bireyi olan annesi telefonu açtı.

"Tim oğlum, telefon sana."

"Audrey mi?"

"Hayır, bir yabancı. Adını tam anlayamadım."

Tim kaygıyla telefona gitti; almacı bir silahmış gibi kulağına götürdü.

"Alo? Timothy Coleman ile mi görüşüyorum?"

"Evet, benim."

"Ah selam Timothy. Ben Rowan Phillips, geçen ay tanışmıştık, hatırladın mı?"

"Ah evet, Bay Phillips. Doğru. Tanışmıştık."

"Şey, o sözünü ettiğimiz gezintiyi bir ara gerçekleştirebilir miyiz, diye düşünüyordum da. Eski Londra'yı filan gezecektik ya." Rowan heyecandan hafif abartılı bir aksanla konuşuyordu.

"Bir dakika bekler misiniz? Çaydanlıktaki su kaynadı da."

Tim basamaklara oturup düşünmeye başladı. Audrey, Rowan Phillips'le yeniden görüşmeyi istediğini söylemişti, ama ruh hali artık çok sık değişir olmuştu. Audrey'in, Tim'in birçok arkadaşına yaptığı gibi Bay Phillips'e de sıkıntı vermesini istemiyordu. Yüzünü ovuşturdu. Ama o bir yazardı, değil mi? Başkalarının sorunlarıyla ilgilenmeye alışkındı. Belki Tim'e yararlı öğütler verebilirdi. Belki Audrey'ye, nasıl diyorlardı, psikanaliz yapabilirdi. Almacı yeniden eline aldı.

"Beklettiğim için özür dilerim, Bay Phillips. Çaydanlığı düşürdüm de."

"Önemli değil, Tim. Dert etme."

"Peki. Tamam. Şey, iyi fikir. Londra'yı şöyle bir gezeriz. Harika."

"Seninle bir yerde buluşalım mı, Tim?"

"Şey, Audrey azıcık üşüttü, bu yüzden Marshallsea Metro Durağı'nın önünde buluşalım mı? Genellikle serserilerin takıldıkları bir yer var ya, işte orada?"

"Pekâlâ. Ne zaman buluşalım, Tim?"

"Pazar günü, yemek saati size uygun mu?"

"Akşam yemeği mi?" Rowan o saatte havanın hiçbir şeyi görmelerine olanak tanımayacak kadar karanlık olacağını düşünmüştü.

"Evet, saat bir civarı. Birde diyelim mi?"

"Gayet iyi, Tim, sabırsızlıkla bekliyorum."

"Ah, güzel. Pekâlâ o zaman."

İkisi de telefonu kapattı, ancak Rowan önce Tim'in kapatmasını bekledi: Onun soluğunu dinlemek istiyordu. Ah o ne tatlı soluktu. Tim yeniden televizyon seyretmeye koyuldu. Şimdi en azından bir umut vardı; Audrey hakkında konuşabileceği akıllı birini bulmuştu. Rowan Phillips midesi altüst olmuş bir biçimde yeniden yatağına uzandı. Tim, Audrey'nin de onlarla geleceği yolunda hiçbir şey

söylememişti, belki yalnız gelecekti. Belki öğleden sonrayı birlikte geçirirlerdi. Belki Tim ona gizliden gizliye yakınlık duyuyordu. Islak saçları geriye taranmış ona doğru nemli bedeniyle yürüyen Tim'i düşünerek pantolonunun düğmesini çözdü; mastürbasyon yapmaya karar vermişti. Her iki dünyanın da en iyisini istiyordu; ama şu an için biri yeterliydi.

on üç

Laetitia, Spenser'a söylediği gibi annesiyle tatil değil, Shepherd's Bush'a, Andrew Christopher'ın dairesine gitmişti. Covent Garden'daki ilk buluşmalarında, Andrew özenle seçtiği sözcüklerle Laetitia'yı kendisini araması için yüreklendirmiş, o anda aklına gelmiş gibi, Laetitia'yı öğle yemeğine davet etmişti. Andrew, Joan'un o gün başka bir yerde işi olduğunu laf arasına sıkıştırıvermişti, ayrıca, Laetitia'yla yaşam üzerine biraz daha konuşmak isterdi. Laetitia'nın yargıları çok yerinde ve kusursuzdu. Yemekte Andrew ona sevdalı sevdalı bakıp durmuştu; oysa Laetitia, Andrew'un gözlerini kendisine dikmesinden rahatsız olmuştu. Andrew, Laetitia'nın elini tutmuştu: Ona Lahana diyebilir miydi? Laetitia elini çekmiş, ama o da bakışlarını Andrew'a dikmişti. Andrew duygularını gizleyemiyordu, gizleyebilecek birine benzemiyordu zaten: Onunla o dakika ya da en azından hemen o öğleden sonra yatmak istediği belliydi. Laetitia ona Joan'u sordu; böylece Joan'un yalnızca bir dost olduğu ortaya çıktı. Ciddi bir şey değildi. Andrew'un ses tonu nazik ve acıma doluydu; Joan gerçekten tatlı bir kızdı. Andrew ona Spenser'ı sordu. Laetitia bu konu onu sinirlendiriyor ve sabrını zorluyor numarası yaptı. Spenser işten başka bir şey bilmezdi, hep iş, iş, işti.

Yani hep iş var, hiç oyun yok, diye Andrew en şakacı edasıyla onun aklına bazı şeyler getirmeye çalıştı.

Laetitia, Shepherd's Bush'ta, Andrew'un yanında uyandığı ilk sabah Spenser'a ihanet edip etmediğini düşündü. Ancak bu yalnızca zihninde, düşüncelerinde olan bir şeydi, *Guardian*'da önceki gün bununla ilgili bir şey okumuştı. Andrew uykusunda dönüp, örtüyü kendi bedenine doladığı için çıplak kalan bedenine baktı. Kendine olabildiğince tarafsız bakmaya çalıştı; ne kadar güzel ve narin olduğunu görerek şaşırdı. Radyoyu açıp bir şarkı dinlemek istedi.

Andrew'un cinsel organı uykusunun daha sonrakı evrelerinde sertleşti ve yarı uykuluyken Laetitia'yı kendine çekti. Laetitia soluğunun kötü kokabileceğini düşünerek yüzünü yana çevirip, soluğunu Andrew'un yüzüne vermemeye özen gösterdi. Andrew da düşünmeden aynı şeyi yapmıştı. Birbirlerinin omuzlarının üzerinden bakarak seviştiler. Daha sonra yan yana yatıp tavanı seyrettiler. Laetitia, Andrew'un, kendisine bakıp yüzünde bir kusur filan göreceğinden korkuyordu, bu yüzden utancından ona bakamıyordu. Oysa Andrew'un aklında başka şeyler vardı.

"Spenser yatakta nasıl?"

"Ne anlamda Andrew?"

"Ne demek istediğimi biliyorsun, Lahanam. İyi bir âşık mı?"

"Sanırım fena değil. Bana çok özenli davranır." Andrew ayağını yatağın ayakucuna vuruyordu; belbelle başka bir şey bekliyordu. "Ama senin kadar iyi değil." Andrew ona gülümsedi ve dişlerini fırçalamak için banyoya gitti. Akan suyun sesini bastırmak için seslendi. "Bugün seninle çok eğlenmek istiyorum Lahanam. Sana her şeyi göstermek istiyorum."

rum: dostlarımı, gittiğim yerleri, her şeyi. Birer kahve filan içelim, sonra Fortnum'da birlikte öğle yemeği yiyelim. Marisa Cambridge'i tanıyor musun? Kusursuz bir şarkıcıdır, ona bu akşam Lagoon'da kendisiyle buluşacağımızı söyledim. Onunla seni tanıştırmayı dört gözle bekliyorum. Benim en sevdiğim ve en eski dostlarımdan biridir."

Laetitia'nın istediği son şey, Londra'da Andrew'un kolunda gezip tozmaktı, özellikle de Somerset'te annesiyle birlikte olması gerekirken. Kendisine, olgun bir yetişkin olduğunu anımsatmak zorunda kaldı; bedeni bunu kanıtlıyordu, sevişmeleri de destekliyordu. Kente karşı göğsünü gerecekti.

Marisa Cambridge, Andrew'a, en az Andrew'un ona davrandığı kadar coşkulu davranıyordu: Sanki coşku yarışına girmişlerdi. Ancak kucaklaşmalar, öpücükler ve övgü sözcüklerinden sonra, birbirlerine söyleyecek çok az şeyleri kaldığı açıktı. Birbirlerine ölmez bir aşkla bağlı olduklarını ilan ettiler, sonra Laetitia'nın konuyu değiştirmesini beklediler. Laetitia konuşmaya başladı ve birer içki daha ısmarlamamanın zamanının geldiğine karar verdiler. Gelen bütün dostlarını, şaşkınlık nidalarıyla, bu kadar şanslı olduklarına inanamadıklarını söyleyerek karşılayıp kucakladılar. Marisa ya da Andrew her gelene, "Gel bize katıl," diyordu. "Laetitia Spender'i tanıyor musun? Kocasını hani şu film yönetmeni." Laetitia, Tanrı'dan onların kendisini tanımıyor olmasını diliyordu. Sigara içti ve her söylenene çılgınca gülerek karşılık verdi. Masadakiler geçen gecedен, kimleri gördüklerinden ve onlarla ilgili düşüncelerinden söz ediyorlardı. Görünüşe bakılırsa, genelde hiç kimseyi pek beğenmemişlerdi.

"Dün gece Dustin'i gördün mü?" diye sordu masadakiler Laetitia'ya. "Gerçeği söylemek gerekirse,

çok bitkin görünüyordu. O filmi Carlotta'yla yapmaktan nefret ettiğini söyledi."

"Hayır görmedim," dedi Laetitia, "kaçırdım sanırım."

"Şu yeni ve iğrenç bücürle birlikteydi, biliyorsun ya."

"Galiba."

Andrew her zamankinden daha kabına sığmaz olmuştu, gece kulübünün öteki tarafındaki kişilere işaretlerle bir şeyler anlatıyor, garsonlara tuhaf el işaretleri yapıyor, neşeyle haykırarak yerinden kalkıp, masanın yanından hemen hemen her geçene sarılıyordu. Masadakiler bütün olan bitene kayıtsızdı, aslında çok seyrek tepki veriyorlardı. "Spenser Spender," diyordu Andrew, Laetitia yanında solgun solgun gülümserken, "inanılmaz derecede yetenekli. Yeni filmi için, Amerika'dan yeni bir destek buldu." Laetitia, Andrew'un bunu nasıl öğrendiğini merak etti ve Spenser'in önemli şeyleri kendine söylemeyi akıl edememesinin yeni bir örneği ve kanıtı olarak kabullendi.

"Marisa," diye devam etti Andrew, "dün gece çok iyiydin. Gerçekten inanılmaz derecede yetenekli bir kadınsın sen." Elinde fotoğraf makinesi olan genç bir adam amaçsızca dolanırken, masalarının yanından geçti. "Ah, basın istemiyorum! Basın istemem lütfen!" Andrew dehşete kapılmış gibi yaparak elleriyle yüzünü örttü. Masadakiler, sanki gerçekten fotoğraflarının çekilmesi gibi bir tehlike varmış gibi hoşgörülle gülümsediler.

"Sara Hammond-Watson dün tam bir karabasan gibi değil miydi?" Andrew masayı tekeline almıştı. "Tam bir sonradan görme; kendini bir şey sanıyor. Tanrım, o kadından nefret ediyorum." Laetitia geçmişte yalnız dedikodu sütunlarında okuduğu adlardan söz edilmesinden etkilenmişti; besbelli

Andrew hepsini tanıyordu. Sigarasından bir nefes çekti, sonra dumanı yavaşça üfledi. Andrew'a gülümsedi. Andrew onun yüzünü ellerinin arasına aldı: "Biliyor musun, Lahanam, çok görmüş geçirmiş bir hanımefendisin sen."

Masadakiler onlara gülümsediler ve çok pahalı olmayan şampanyalarını yudumladılar.

on dört

Rowan Phillips, Marshalsea'ye çok erken vardı; Tim'i kaçırmak istememiş ve o hevesle buluşma yerine on beş dakika erken gelmişti. Hayatta yenilmişler takımı, her zamanki gibi metro istasyonunun duvarına sırtlarını dayamış duruyor ya da metro girişinde oturuyorlardı; bir şişeyi elden ele dolaştırıyorlardı ve kızıl saçlı genç serseri, gruptan iki ya da üç kişiyle heyecanlı heyecanlı tartışıyordu. Sayıları artmış gibi, diye düşündü Rowan, ancak oralarda dolanıp zamanını, kimlerin onlardan olup olmadığını düşünerek geçirmek istemiyordu. Bir zamanlar Marshalsea Hapishanesi'nin içinde bulunan parka doğru yürüdü, Tim ile daha önce geldiği eski bir yeri yeniden ziyaret ettiklerini hayal ederek bu hayalin romantik havasının tadını çıkarttı. Sanki çoktan iki sevgili olmuşlardı; bir süre öyle olduklarını varsayacaktı. Sonbaharın son günleri yerini kiş günlerine bıraktığı için park daha çıplak, daha karanlıktı ve yolun üzerinde tebeşirle çizilmiş tuhaf işaretler vardı; sanki birisi küçük bir bohçanın taslağını çıkartmıştı, ama emin olamadı. Her nedense, az önceki ruh hali onu terk etmişti; kendini şimdi huzursuz ve rahatsız hissediyordu. Ağzına bir nane şekeri attı ve istasyona doğru yürümeye başladı.

Tim oradaydı, sanki bir zamanlar onları tanıyormuş da, şimdi tam olarak kim olduklarını çıkar-

tamıyormuş gibi, serserilere bakıyordu. Rowan'ın kendisine doğru yürüdüğünü görünce irkildi ve eliyle yanağını ovuşturmaya başladı. Beceriksizce el sıkıştılar.

Rowan, Audrey'nin gelmeyeişine şaşırılmış ve hayal kırıklığına uğramış gibi davrandı. Tim bunu bekliyordu. "Aslını istersen, kendini pek iyi hissetmiyor. Ama sana selamlarını gönderdi." Doğrusu Audrey'yi görmeyeli bir hafta olmuştu. "Bir yerde bir şeyler içmeye ne dersin? Şu köşeyi dönünce bir pub var."

Rowan'ın istediği tam da buydu. İnsanlarla dolu, içki içilebilecek, rahatlatıcı bir yer. Pub, unutulmuş bir tren istasyonunun salonu gibi geniş ve loştu. Bir köşede tepeye konmuş televizyonun ekranındaki sahneler sürekli değişiyor, ekran bir kararıp bir parlıyordu. Program, Victorya tarzı bir müzik dinletisinin gülünç bir taklidine benziyordu ve küçük orkestranın tıngırtısı geniş pub'a yayılıyordu. Victorya dönemi kadınlarınıninkine benzer bir giysi giymiş olan genç bir kadın, duygusal bir halk şarkısı söylüyordu:

*'Bu yoldan bu geç saatte
Böyle yumuşak geçen de kim!'*

Rowan televizyon sesinden uzak, dolayısıyla daha loş bir köşede bulunan küçük bir masaya doğru ilerledi. Tim içkileri ödemekte ısrar etti: Rowan'ın canı cin içmek istiyordu, ama bunu söylemekten vazgeçti. Biranın tadını iğrenç bulmasına ve içince bedeninde şişkinlik yapmasından hoşlanmamasına karşın, elbette bir bardak bira içerdi, şerefe ve teşekkürler Tim. Birasından huzursuzca küçük bir yudum aldı.

"Pekâlâ, nasılsın Tim?"

"Ah iyiyim, Rowan. Her zamanki gibi, bilirsin."

"İş güç ne durumda?"

"Şikâyet edemem. Bir işimin olması büyük şans."

"Evet biliyorum. Zaman kötü." Aslında Rowan'ın bu tür konuları bildiği filan yoktu; onun için parayla ilgili konular telif ücreti anlaşmalarında başlar ve biterdi.

"Bu aralar buralarda durum pek iç açıcı değil, Rowan."

"Öyle mi? Ne kötü."

Jetonlu pikaptan gelen sesler, televizyonunkilerle çarpışıyor, uydurma Victorya tarzı ezgiyle, tam anlamıyla çağdaş öteki ezgi arasında tuhaf bir zıtlık oluşturunuyordu.

"Audrey nasıl peki?"

"Ah iyi, bu aralar hiç keyfi yok."

"Ne kötü. Onu yeniden görmeyi çok istiyordum."

Bir süre konuşmaksızın içkilerini içtiler, sonra Rowan gerilimi azaltmak için bara gidip, aynısından bir tane daha rica etti. Döndüğünde Tim, Rowan ile yüz yüze oturabilmek için sandalyesinde yan dönüp oturdu.

"Doğrusunu söylemek gerekirse, Rowan, pek kendinde değil."

"Kim?"

"Audrey. Bir seans mıdır nedir ona gitti, bilirsin, sonra bir tuhaf davranmaya başladı. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Rowan anlamamıştı, yine de başını evet anlamında salladı. Tim'in güvenini kazanmak istiyordu. Tim'e gelince; Audrey'nin değişken ruh haliyle başa çıkabilmek için Rowan'dan, onun yazarlara özgü kavrayışından yararlanmak, ona akıl danışmak istiyordu. Tim genelde pek içmezdi, birasını huzursuz-

lukla arka arkaya yudumlaması, çenesinin iyice düşmesine yol açmıştı. Yüzünde yoğun bir heyecan ifadesiyle Rowan'a doğru eğildi: Onun için her sözcük, aşması gereken bir engeldi.

"Sen bir yazarsın, değil mi? Her neyse, Audrey'yle harika bir ilişkimiz vardı, tamam mı? Dalga geçmiyorum, gerçekten harikaydı. Sonra Audrey bir tuhaf davranmaya başladı. Tuhaf sözcükler kullanıyor ve sürekli küçük Davut mudur, küçük tanık mıdır nedir, sürekli ondan söz ediyor. Bana duvardaki sinek kadar ilgi göstermiyor. Sonra birden bana tuhaf tuhaf bakıp, ne düşündüğünü biliyorum, diyor. Hepiniz beni konuşuyorsunuz. Bana sakın yalan söylemeye kalkışma, diyor. Gerçekten, onunla ilgili kimseyle konuşmadım. Sonra onu biraz olsun kendine getirebilmek için, hadi Aud, gel sinemaya ya da pub'a gidelim, diyorum. Şimdi olmaz, diyor. Belki yarın. Şimdi olmaz. Düşünüyorum, diyor." Tim çok gevezelik ettiğini düşünerek duraksadı. "Bu konuda ne düşünüyorsun?" Rowan'ın yanıtlamasına olanak vermeden kalkıp biraz daha içki almak için bara gitti.

Rowan'ı başka hiçbir şey bu kadar sevindiremezdi; Tim'in sorunları vardı ve Rowan'dan yardım etmesini, belki de onu avutmasını istiyordu. Rowan, insanların duygularına kendini kaptırmaksızın onları anlama yeteneğine sahipti: Audrey'nin, bastırılmış cinsel arzular, toplumsal baskı ya da buna benzer bir şey yüzünden bir tür kişilik bölünmesinin başlangıcında olduğunu tahmin ediyordu. Tim, Küçük Dorrit'ten söz etmemiş miydi? Tuhaf, ama özgün bir yansıtmaydı doğrusu. Şimdi Rowan da çakırkeyif olmuştu.

"Tim seninle bu konuda çok dürüst konuşacağım. Bundan hoşlanmayabilirsin, ama Audrey ile ilişkinizin düzelebilmesi için bu önemli."

Tim beklenti içinde başını salladı. Rowan bilimsel bir edayla konuşmaya başladı; bu, ders verirken takındığı tavrın hafif bir parodisiydi.

"Öncelikle, sence Audrey'nin eşcinsel eğilimleri var mı?"

"Nasıl yani?"

"Şey, yani başka kadınlara ilgi duyuyor mu?"

"Nasıl?"

"Kendisi dışında kadınları arzular mı?"

"Saçmalama. Hayır, hiç sanmıyorum."

"Pekâlâ. O zaman tamam. Eh, bence Tim, Audrey her nasılsa cinsel arzularını bastırmaktan kaynaklanan bir sorun yaşıyor. Herkes belli bir dereceye kadar bunu yaşamaz mı zaten?"

"Sanırım. Doğruyu söylemek gerekirse, daha önce bu konuyu hiç düşünmedim."

"Şu tuhaf sözcükler kullanma meselesi, Küçük Dorrit'i yansıtmaya aracı olarak görmesi."

"Öyle birinden söz etmedim ki."

"Etmedin mi? Şey, her neyse Tim, söylediğin gibi, başkalarının sesleriyle konuşması, bende cinsel arzularını bastırdığı izlenimini uyandırıyor. Ne demek istediğimi anlayabiliyor musun? Onu gördüğümde, bir şeyleri bastırdığını ve çöküntü içinde olduğunu şıp diye anlamıştım."

Tim, Rowan'a minnettarlıkla baktı: İşte en azından Audrey'yi anlayıp ona yardım edebilecek biri vardı karşısında. Gerçekte Rowan, Audrey ile ilgili hiçbir şeyi şıp diye anlamış filan değildi, tek fark ettiği kızın çok geveze olduğu ve zevksiz giyindiğiydi.

"Peki insanlar bastırılmış duygularından nasıl kurtulurlar? Sen sözgelimi, yüzmeye gidiyorsun Tim, değil mi?" Tim başını salladı: Yüzmesiyle ilgili bu açıklama onun için büyük bir gerçeğin aydınlanmasıydı. "Ben kitap yazıyorum. Ancak bazı insanlar

bir çıkış yolu bulamaz ve başkalarının yardımına gereksinim duyarlar, değil mi? Oysa yardım isteye-meyecek kadar gururludurlar. Bu yüzden tuhaf dav-ranışlar sergilemeye başlarlar." Rowan o dakikada bir çözümleme yapabildiği için mutlu olmuştu; her ne kadar Audrey'nin durumuna tam olarak uygun olmadığından eminse de, sözleri kulağa doğru geli-yordu.

"Şimdi yapman gereken şu Tim. Bir doktora git ve ona Audrey'den söz et. Doktor onu görmek isteye-cektir. Sonra Audrey'ye git ve doktorun seansta ya-şadıklarını çok ilginç bulduğunu söyle. Tamam mı?" Rowan, Ulusal Sağlık Hizmeti konusunda çok az şey biliyordu, her zamanki gibi, uygulamaya yöne-lik öğütleri, çözümlemeleri kadar yerinde değildi. Ancak Tim bir hareket planı hazırladıklarını düşü-nerek başını salladı. "Doktor onun nesi olduğunu hemen anlayacaktır ve büyük olasılıkla bir ruh dok-toruna gitmesini isteyecektir. Bu arada Audrey'ye herhalde sakinleştirici verecektir. Audrey bunu ka-bul ederse, sorunu kökünden hallettiniz demektir, tamam mı?"

Aslında yapılması gereken kulağa çok kolay ge-liyordu. İşin içine kafası çalışan biri girince işler na-sıl da yoluna giriyor, diye düşündü Tim. Rahatlaya-rak, yeniden içki almak için bara gitti.

Şimdi Rowan'ın zihni birazcık bulanmıştı: Şu Audrey denilen kadın üzerinde yoğunlaşmakta zor-landığı iyice belli olmaya başlamıştı. Ancak Tim'le dost olmuştu ve onu daha sonra da görebilmek için artık kusursuz bir bahanesi vardı. Tim herhalde ona artık bir gönül borcu olduğunu hissediyordu, ama Rowan fazla hızlı davranarak onu ürkütmek ist-emiyordu. Yine de, lezbiyenlikten söz ettiğinde faz-la sarsılmamıştı. Belki böyle şeyleri doğal karşı-lıyordu: Rowan bir yerlerde Londra'da yaşayan işçi

sınıfının çok açık fikirli olduğunu okumuştı. Yazıda kullanılan sözcük neydi, 'gün görmüş' müydü?

Tim elinde içkilerle döndüğünde, yanlışlıkla Rowan'ın pantolonuna biraz içki döktü. Rowan farkına varmadı; söyleyeceği sözcükleri zihninde evirip çeviriyor, bir sonraki adımını tasarlıyordu.

"Sana Audrey'nin lezbiyen eğilimleri olabileceğinden söz ettiğimde çok mu sarsıldın, Tim?"

"Hayır. Öyle bir eğilimi yok."

"Evet, biliyorum. Sormamın nedeni, birçok insanın böyle bir eğilimi olduğunu bilmem; bu onları çöküntüye götürebiliyor. Söz ettiğim yalnızca lezbiyen eğilimler değil."

"Ah, evet. Aslında ben bu konularda hiç düşünmem." Tim yüzündeki bir lekeyi çıkartmak ister gibi yüzünü ovuşturdu.

"Aslında Tim, her insan temelde biseksüeldir ve şu ve bu yöne eğilim göstermek hatadır." Rowan aslında 'bu ya da şu' demek istemişti, ama artık iyice sarhoş olmuştu.

"Yaa."

"İnsanlar ellerinden geldiğince yeni deneyimler yaşamalıdır. Hayata bir kere geliyoruz, öyle değil mi?"

"Haklısın, bir kere."

"Bak Tim, itiraf etmeliyim ki, büyük bir ihtimalle ben de Audrey gibi biseksüelim." Yalan söylüyordu, Rowan bir kadınla yatmak şöyle dursun, hiçbir kadını öpmemişti bile. Yine de böyle söylemek daha yerinde görünmüştü.

Tim başını sallayıp sandalyesinde kıpırdandı. Rowan'da bir tuhaflık olduğunu düşünüyordu. Her neyse, yazarlar hep biraz yumuşak olurlardı. Onları dinleyen biri var mı diye çevresine bakındı.

"Bu seni sarstı mı Tim?"

"Yoo. Bu senin yaşamın, değil mi?" Tim sarsılmamış görünmeye çalışıyordu, ama yalnızca şaşkın görünmeyi başarmıştı. "Bir erkek yapması gerekeni yapmalıdır."

"Doğru Tim. Aynen öyle." Rowan konunun üstünde fazla durmayacak kadar ayılmıştı: Evine gitmelerini önermek üzereydi, bir-iki tek atmak için elbette. Şu, atı ırmağa su içmeye götürmekle ilgili İngiliz deyimini nasıldı?

Tim ise kendi düşüncelerine dalmıştı.

"Okulda biraz yumuşak bir arkadaşım vardı, senin gibi bisevsüel değildi Rowan. Sürekli erkeklerin peşinde koşardı. Bana sonradan neler yaptığını anlatırdı, ben de oturup onu dinlerdim işte. Yine de iyi bir çocuktü ve beni yanlış anlama ama, sonunda karakolluk oldu."

"Güzel Tim, gerçekten güzel."

Pub'ın kapanacağını duyuran zil çaldı ve Rowan'ın artık iyice karmaşıklaşan duygularını dağıttı. Pub'dan çıkıp soğuk öğleden sonra havasında sallanarak biraz yürüdüler, birbirlerinden uzaktılar şimdi. Gün ışığında yeniden kolaylıkla iki yabancı olabilirlerdi. Ancak Rowan Tim'le olan iletişiminin devamını sağlayacak o noktaya yeniden değindi: "Yakında Audrey için bir şeyler yaparım Tim. Gelecek hafta beni arayıp gelişmeleri anlatırsın. İkincinin böyle ayrıldığını görmek istemem." Bir kâğıda telefon numarasını yazıp Tim'e verdi.

Metronun girişinde tam el sıkışmak üzerelerdi ki, Rowan uzanıp Tim'i tuhaf bir biçimde yanağından öptü. Tim başını çevirince Rowan kafasını Tim'in çenesine çarptı. Rowan gücenme ve utanma karışımı bir gülümsemeyle baktı ve dönüp hızla yürüyen merdivene bindi. Tim, Rowan'ın öpmeye çalıştığı yanağını ovuşturdu ve olayı gören var mı diye çevresine bakındı. Kızıl saçlı serseri görmüştü,

ama bir tepki vermemişti: Bu tür şeyler onun için önemsizdi. Tim sarhoşluğun ötesinde bir rahatsızlıkla eve doğru yola koyuldu.

Rowan kötü bir şey yaptığının farkındaydı, ama tam olarak ne yaptığını çıkaramıyordu. Böyle anlarda kişiliği uzak bir gezegenmiş, zihni de tarayıcı bir aletmiş gibi hissederd. Zihni sanki bu gezegeni bölge bölge tarayarak insan yaşamı olup olmadığına yönelik belirtiler arıyordu. Dairesine döndüğünde, büyük bir irade savaşını vererek, okumakta olduğu *Kutsal Karışıklık: Kk Dorrit'teki Tersine evrilme Temaları* başlıklı, Dickens zerine yazılmış inceleme kitabından notlar almaya başladı, sonra uyu-yakaldı.

Uyandığında hava çoktan kararmıştı; sanki zaman içinde bir delikten içeri düşmüş, bu süreç içinde bütün ağırlığını yitirmiş gibi, içinde tuhaf bir boşluk vardı. Başı ağrıyordu. Gelecek bir darbeyi önlemek ister gibi yastığı göğsüne bastırdı. Son birkaç saati düşündü ve banyo yapmaya karar verdi. Üstünü değiştirecekti. Geceye dalıp, günün acısını çıkaracaktı. Yersiz bir iyimserlik içinde olduğunu düşündü. Londra geceleri mit vermezdi: mitsiz olduğu kadar, verimsiz, donuk ve karanlıktı bu geceler. Öteki kentlerde gece hareket ve olasılıklarla dopdoluydu; Londra'daysa gece, bir kuş kafesinin üstüne örtülen bir örtü gibiydi.

Aslında Rowan kendisinden kaçmaya çalışıyordu ve karanlık saklanmak için uygun bir yerdi. stne yıllar önce babasından ödünç alıp geri vermediği deri ceket, beyaz tişörtünü ve kot pantolonunu giydi. Kanada yapımı kovboy çizmelerini güçlükle ayağına geçirdi, kemerine eski ve gereksiz bir deste anahtar astı. Gray's Hanı Sokağı'na, sanki önemli bir randevusuna gecikmiş gibi hızla daldı, sonra kendini tuttu ve giysilerine yakışır bir biçimde ağır

ve kaygısız adımlarla yürümeye çalıştı; önünden geçtiği bütün vitrinlerin camında belli etmemeye çalışarak yansısına baktı. Ancak bunu sanki sinir sisteminde bir hastalık varmış gibi, eğilip bükülerek, dönerek, beceriksizce yapıyordu.

Sonunda vardığı pub, eski bir pub'dı. Tahta banklar çentik ve leke içindeydi ve bir köşeye kocaman, yaldız çerçeveli bir ayna eğri asılmıştı. Pencere-ler geniş, kadife perdelerle örtülmüştü. Rowan, hepsi onun gibi deri ceket ve kot pantolon giymiş adamlardan oluşan küçük bir grubun çoktan toplandığı bara doğru utangaçça yürüdü; kupaların ağızla-ra her götürülüşünde, anahtarların bağlı olduğu zincirler şıngırdıyordu. Kimse Rowan'ın gelişini fark etmedi; dik yakalı, çivi başlarıyla süslü deri ce-ke-ti-yle kötü ruhlu bir rahibe benzeyen yaşlı bir adam ateşli söylevine devam etti. "Ben de ona lanet olası bir sürtük gibi davranmak istiyorsan, sana iyi şanslar, dedim. Artık senin pisliğini temizlemeyeceğim. Buraya istediğini yaptırabileceği birini bulabilmek için geliyor, sonra önüne gelenin kolunda çıkıyor. Ona, sonunda kışına bıçağı yiyeceksin, dedim."

Ötekiler onu haklı buldukları yolunda bir şeyler mırıldandılar, sonra bakışları yine barda dolaşmaya başladı; bir-ikisinin gözü, tezgâha yaslanmaya çalışan Rowan'a takılmıştı. Rowan'ın dirseği kaydı ve pantolonuna biraz bira döküldü. "Birisi pantolonunu ıslattı bile," dedi yaşlı adam ve Rowan'a gülümsedi. Adamın kocaman dişleri sararmaya yüz tutmuştu. Rowan onun bunu ne amaçla söylediğini anlayamadığı için gülümsemesine karşılık verdi. Yürüdü ve o civarda işlenen seri cinayetlerle ilgili bir ilanı okuyor gibi yaptı; kapının her açılışında içeri balık fileto ve kızarmış patates satan yan lokantanın kokusu doluyordu.

İki genç adam patenleriyle sendeleyerek içeri girdiler, deri ceketli adamlar onları onaylamıyordu besbelli. Dik yakalı adam gençlerden birine soğuk bir arzuyla baktı: "Şu sürtük saat on olmadan kışının üstüne düşmüş olur." Mavi hırka giymiş, asık suratlı yaşlı bir kadın olan barın sahibi bunu duydu: "Sen de öyle, hayatım, gidişine bakılırsa, sen de öyle. Üstündeki onca deriyle kalkamazsın da." Gruptaki erkekler, kadın uzaklaşırken çılgınca gülmeye başladılar. Birbirlerine bir şeyler daha söylediler, sonra bakışları yeniden barda dolaşmaya başladı.

Bar hızla kalabalıklaşıyordu; yalnız erkekler içeri girip, rıhtımda palamar yeri arayan römorkörler gibi süzülerek bara doğru geliyorlardı. Ellerine bir içki alıp kendilerini güvencede hissettiklerinde, barda dolaşp kâh ona gülümsüyor, kâh yanlışlıkla birine yaslanıyorlar; sonunda uygun bir karanlık ya da loş köşeye tek başlarına çekilip belirli bir şeye ya da kişiye bakmadan duruyorlardı. Rowan, yaldız çerçeveli aynadaki yansımasına arada bir gizlice bakarak utangaç bir tavırla dolanırken, birilerinin konuşmasına kulak misafiri oldu: "Umarım şuradaki bokunda boğulur." Bunu kareli gömlekli ve dudaklarını hoşnutsuzlukla büzmüş olan gözlüklü bir adam söylemişti. "Şuradakine bakın, göğüsleri bir atıncı gibi." Havlamaya benzer yüksek sesli kahkahaları bütün salonu sardı. "Aman Tanrım, şu geleceğe bakın!" Arada sırada iki adam birbirlerine bakıyor, sonra bakışlarını birbirlerinden hemen kaçırıyorlardı.

Bir adam gerginlikle ötekine gülümsedi. Öteki gülümsemesine karşılık verdi. Adam ötekinin yanına gitti. Öteki ona bir içki ısmarladı. Hâlâ birlikte oturmakta olan deri ceketliler olayı tarafsız bir merakla izliyorlardı. Barın köşesinde, başında kırmızı

yünlü bir kasket olan yaşlı bir adam oturmuş, *Standard* gazetesi okuyordu; yanında eski ve iyice yıpranmış bir yağmurluğu olan, saçları diken diken bir genç oturuyordu. Genç herkese gülümseyerek bakıyor, birisi gülümsemesine karşılık verirse, gözlerini ovuşturup, bakışlarını ayaklarına indiriyordu.

Rowan kendisini istenmeyen biri gibi hissetti; neler konuştuklarını duymak için yeni tanışan iki adamın yanından geçti. Futboldan söz ediyorlardı. Biri ötekinin elini parmağıyla okşuyordu. Rowan böyle yerlerde başarılı olmanın sırrının, çekici olduğunu düşünmek ve buna uygun davranmak olduğunu biliyordu. Sırtını dikleştirdi, başını kaldırdı, barın önünden bir kere daha gülümseyerek geçti. Üzerlerinde kot iş tulumları olan dört genç çok yakınında duruyorlardı. Tulumlulardan biri, "Ben şuradakini beğendim," diyordu. "Öyle güzel gözleri var ki!" Öbür tulumlu yakını gibi bir tavır takınarak arkadaşını dürttü: "Yanına git o zaman. Sigaram için ateşi var mıymış, sor bakalım." Rowan söz edilen kişinin kendisi olduğunu tahmin etti; bir yerlerde çekiciliği artırdığını duyduğu için gözlerini biraz daha açmaya çalıştı. Genç adam gülümsemesine ağzı kulaklarına vararak karşılık verdi; Rowan utangaç bakışlarını onunkilerle karşılaştırmaya çalıştı, sonra delikanlının arkasındaki birisine baktığını fark etti. Hafifçe döndü ve barın öteki yanında, kendisine bakılmasına alışkın birine özgü havayla yayılmış oturan sarışın bir genç adam gördü. Şimdi kızmıştı işte: Birileri onun üzerinden, onu fark etmeksizin başkasına bakıyordu. O anda o bardan ve barın içindeki herkesten nefret etti. Sonra Tim'i düşündü, o buraya gelseydi, herkes onunla birlikte olmak için can atardı. O sarışın alçağın da en ufak şansı olmazdı.

Biraz olsun rahatladı, sarı saçlı genç adamın yanından kibirle geçti ve kendisini en çekici gösterdiğini düşündüğü pozda duvara yaslandı. Bir kez daha, duvardaki cinayetle ilgili duyuruyu okur gibi yaptı. Önünde biri duruyordu; Rowan onun arkadan kocaman ve sıcak görüldüğünü düşündü. Önden nasıl görüldüğünü yalnızca tahmin edebiliyordu. Adam dönüverip kendisini bakarken yakalamasın diye gizlice izliyordu. Adam birden Rowan'a döndü: "Ben tuvalete gidip gelirken, içkime göz kulak olur musun?" Ne kadar açıksözlü diye düşündü Rowan. Başını evet anlamında salladı. Adam hoş görünüyordu. Rahattı da. Bu akşam için yeter de artardı bile. Adam döndüğünde Rowan gülümsedi. Bu önemli ânı kaçırmamalıydı.

"Daha önce hiç buraya gelmiş miydin?" Rowan'ın gülümsemesi sanki yapıştırılmış gibi yüzünde aynen duruyordu.

"Sık sık gelirim."

"Her zaman böyle kalabalık mıdır?"

"Evet. Cumartesi geceleri iğne atsan yere düşmez."

Bir ayinin sözcükleri gibi gerekli şeyler söylenedikten sonra, Rowan başka ne söylesem de adamın ilgisini çekecek yeni bir yol bulsam, diye düşündü

"Demek bu çevredensin, öyle mi?" Rowan solğunun fazla içki ya da başka bir şey kokmadığını umarak ona doğru eğildi.

"Öyle de diyebilirsin. Peki sen nerelisin?"

"Cambridgeliyim."

"Oradaki eşcinsel ortamı nasıl?"

"Ah, ölü diyebiliriz. Yalnızca bir tane eşcinsel barı var."

Adam dişlerinin arasından bir ıslık çaldı; Rowan'a yüzünü tam olarak dönmüştü artık. "Gerçekten mi?"

"Ne yaparsın?" diye sordu Rowan. Soruların sırasını karıştırdığını biliyordu, ama aldırış etmeksizin devam etti.

"Nasıl, yatakta mı?"

"Hayır. Ne iş yaparsın demek istedim."

"Ben boyacıyım. Peki sen ne yaparsın?"

"Öğretmenim."

"Gerçekten mi?"

"Evet, gerçekten."

Rowan konuşmadan sıkılmaya başlamıştı, bacağını adamınkine yasladı, adam bacağını çekmedi. Tam tersine, gülümsedi. Anlaşma imzalanmış sayılırdı; anlamı unutulmuş bir ayin gibi, yapılması gereken hareketler az sayıda ve kolayca tahmin edilebilirdi artık. Beş dakika sonra bardan birlikte ayrıldılar. Deri ceketliler onları ilgisizlikle izledi.

Adamın dairesi küçüktü, ama süs eşyaları ve anı nesneleriyle doluydu: ata binmiş bir adam heykeli, kâğıt çiçeklerle dolu bir vazo, duvara raptiyelenmiş bir çift kastanyet, Bette Midler'in bir posteri. Küçük bir köpek, odanın ortasında ne yapacağını bilemeden dikilen Rowan'ın paçalarını kokladı. Adam Rowan'ı bir an seyretti. Öpüştüler, küçük yatak odasına gidip soyundular. İkisi de etkin taraf olmayı istiyordu, konuşmadan anlaşarak birbirlerini elle tatmin etmeye karar verdiler. Küçük köpek yatağın ayakucunda yatıp onları seyretti. İkisi de doyuma ulaştığında, adam el yordamıyla yatağın altından bir kâğıt mendil paketi çıkarttı. Rowan giyinirken adam bir sigara yaktı.

"Şey," diye ona bakmadan konuştu Rowan, "artık gitmem gerek."

"Öyle olsun."

"Pekâlâ, yine görüşürüz."

"Evet, yine görüşürüz."

Adam, Rowan'ı geçirdi, rahatlamıştı, küçük da-
iresine döndü, küçük köpeğini besledi ve taşınabilir
televizyonunu açtı. Rowan sokağa çıkıp bir taksi çe-
virdi. Yağmur yağmaya başlamıştı ve soğuk damla-
cıklar deri ceketinden içeri, tenine akıyordu. Rowan
hayal meyal hissediyordu. Londra'nın karanlık ve
ıssız sokaklarını boş boş izliyordu. En azından bir
kerecik olsun erken yatabilecekti.

on beş

Spenser Spender, Penstone adını hâlâ hatırlıyordu. Bencilliği belli bir yöntemle birleştirmişti, bu yüzden kendisi için yararlı olabilecek her şeyi saklardı, hatta, bu durumda olduğu gibi, sigara paketleri üstüne yazılmış adları bile. Penstone öğretmen gibi bir şeydi. *Küçük Dorrit* üzerinde özel bir inceleme yapmamış mıydı? Telefon rehberinde beş Penstone vardı ve her birini sırayla araması gerekcekti; öteki insanlara duyduğu ve genelde utangaçlıkla karıştırılan doğal ilgisizliği, çekeceği filmin ihtiyaçları yüzünden önemini yitirmişti. Penstone'u, bir masörü ve gelen seslere bakılırsa stadyuma benzeyen bir yeri aradıktan sonra buldu.

Evet, Penstone lokantadaki konuşmalarını hatırlıyordu. Ya kuşkudan ya da utangaçlıktan biraz sakıngan konuşuyordu, Spenser için hangisi olduğunu anlamak olanaksızdı. Buluşmaya karar verdiler; daha doğrusu, Spenser, ne de olsa Penstone'un fikrini isteyen kendisi olduğu için dostça bir harekette bulunmak amacıyla, onu ziyaret edip edemeyeceğini sordu.

Job Penstone, Archway'de, o uzun, iki yanında ağaçlar olan ve Kuzey Londra'yı bir tür labirente dönüştüren o sokaklardan birinde oturuyordu; hangi köşeyi döndüğünüze bağlı olarak, ya tamir edilemeyecek bir harabeye dönüşmüş bir yer ya da geniş

ve belki bir zamanlar görkemli olan ama artık bakımsızlıktan mahvolmuş evler görürdünüz. Hava burada daha soğuktur, kir ve kent çürümesinin burada daha belirgin bir kabuk oluşturmalarıyla ağaçlar daha koyu renkli, sokaklar daha kasvetlidir.

Penstone'un kapısı Spenser için, seyrelmiş, ama hâlâ kıvrıkcık saçlarını alnından yukarı iten kırmızı kumaş bir bant takmış olan bir genç tarafından açıldı.

"Bay Penstone burada mı oturuyor acaba?"

"Doğru yerdesin. İçeri gir."

Giriş karanlıktı, ortamı renklendiren tek şey, kabaca tasarlanmış, duvara gelişigüzel asılmış posterlerdi: Muhafazakârların Kırımına Karşı Birleşin, Dayanışma Toplantısı. Sosyalist Gençlik Ligi Ayaklandı. Kadınlar Irkçılığa Karşı.

Job Penstone, çevresindeki bu çağdaş yaşamın cilasıyla hiç uyuşmayan tüvit ceket ve fitilli kadife pantolonuyla aşağı indi. "Bay Spenser? Lütfen yukarı gelin." Hâlâ sakıngan davranıyordu, ama sesinde, belli belirsiz özür diler gibi bir ton vardı; sanki konuşmaları, aşağı kattaki posterlerine yansıttığı çok genç bir duyarlılık tarafından inceden inceye bozulabilirmiş gibi. Dik merdivenden Penstone'un 'sığınağım' dediği ikinci kattaki bir odaya çıktılar.

"Dağınıklık için özür dilerim." Sanki dağınıklıktan sorumluymuş gibi bir sandalyeye işaret ediyordu. "Karım beni bıraktığından beri, gitgide daha düzensiz oluyorum. Bilseydi, bana çok kızardı." Bunu tuhaf bir utkuyla, meydan okuyan küçük bir çocuk gibi söylemişti.

"Aşağıdaki genç oğlunuz muydu? Hani bana kapıyı açan?"

"Ah, hayır, kesinlikle değil. O öğrencilerimden biri. Bu evde dört öğrencimle yaşıyorum, biliyorsunuz yurtlarda yer yok, demokratik sosyalizm için

biz de bir şeyler yapmalıydık, biz de birkaç odamızı açtık filan." Yüzü, Spenser şimdi fark ediyordu ki, fazla düşünmekten ya da sadece kendi omuzlarına aldığı gerçekliğin baskısıyla derin çizgilerle doluydu ve çöküktü.

"Demek bir film üzerinde çalışıyorsunuz, Bay Spenser. Şansınız bol olsun. Böyle bir şeyi bir kere teknik okulda denemiştım, ama orada çalışanların hevesi, nasıl desek, pek yeterli değildi."

"Şey, aslında ben film çekme konusunda epey deneyimliyim. Zaten tek bildiğim budur." Spenser kendini, ırkının alışkanlıklarını değerlendirmesi için çağrılmış ilkel bir cumhuriyetin temsilcisi gibi hissetti. "Yine de," dedi özür diler gibi, "*Küçük Dorrit* benim için farklı ve alışılmadık bir dal. Kitabı mahvetmek filan istemem."

Job Penstone piposunu yaktı, bunu yaparken bakışları donuklaştı. Sanki piposunu yakarken düşünemiyordu. "Ah evet, *Küçük Dorrit*. Bu çok derin bir yapıttır, Bay Spenser..."

"Lütfen bana yalnızca Spenser deyin." Spenser adının sürekli yanlış söylenmesinden usanmaya başlamıştı.

"Çok derin bir yapıttır, Bay Spenser, derin ve açıklayıcı bir yapıt. Bunu filme uyarlamanın kolay olacağını pek sanmıyorum."

Bırak da bunu ben düşüneyim, dedi içinden Spenser tepki duyarak. Hissettiklerinin tersine, düşünceli görünmeye çalıştı. "İşte bu yüzden sizin öğütlerinize gereksinim duyuyorum, Job. Bu işi yüzüme gözümü bulaştırmak istemiyorum."

"Bakın Bay Spenser, burada bir çelişki, bir belirsizlik var. Bence *Küçük Dorrit* toplumsal koşulların, toplumsal şartlanmanın da diyebiliriz, güçlü bir dışavurumu. Oysa bunu, Batı'nın endüstriyel kapi-

talizminin bir ifade biçimi olan filme çekmeyi tasarlıyoruz."

Spenser birlikte bir şey tasarlıyor olduklarını fark etmemiştir doğrusu, ama besbelli Job Penstone başkası adına bile olsa, örgütlü hareketlerden, toplantılardan, bir şeylerle uğraşmaktan zevk alıyordu.

Kapı aniden açıldı. "Bir bardak katran içer misin Job?" Spenser'a kapıyı açan gençti bu. "Peki ya bu beyefendi?" Spenser'a şakacı bir biçimde baktı, Spenser tutuk bir gülümsemeyle karşılık verdi.

"Çok iyi olur Peter. Teşekkür ederim. İki tane mi? Evet, iki tane, evet."

"Ne demek istediğini anlıyorum, Job." Spenser konuşmaya biraz yön vermeye çalışıyordu. "Ama filmde bütünüyle çağdaş bir yorum yapmaya çalışacağım. Dediğiniz gibi, sosyalist bir yorum." Penstone böyle bir şey dememiştir, ama Spenser onun böyle bir şey söylemiş olabileceğini düşüneceğinden emindi. "Yoksulluk ve benzeri şeylerle ilgili. Benim hapishanelerle ilgili filmimi izlemiş miydiniz?"

"Hayır. Sanırım izlemedim. Keşke izleyebilseydim. İzlemediğime pişman oldum. O zaman konuşmamız biraz daha, eee, içerikli olabilirdi. Ancak anlatmaya çalıştığınız noktayı anladım. Sizi anladım." Ortalama bir zekâya sahip olan bütün insanlar gibi; Job Penstone başkasının anlatmaya 'çalıştığı' noktayı 'anlamaya' her zaman hazır, hem de gerçekten anlamamış olmasa bile. "Size o zaman şunu derim, Bay Spenser, ne olursa olsun filminizi çekin." Sanki Spenser filmi çekmek için ondan izin istiyormuş gibi, "Ama *Küçük Dorrit*'in yıkıcı bir metin olduğunu unutmayın. Kapitalizm, endüstri ve otorite kurallarının belirgin bir biçimde geçerli olduğu bir toplumda çalışıyoruz. İşte burada ikilem diyebileceğim, belirsizlik diyebileceğim bir şey var."

Spenser Spender bunu dakikalar önce anlamıştı, yine de ona yeniden sunulan bu bilgi karşısında anlayış ve alçakgönüllülükle başını salladı.

"Peki çekim yapılacak yerleri, karakterleri filan nasıl ele almamı önerirsiniz?"

Genç adam elinde çay dolu iki kupayla içeri girdi; birini Spenser'a verirken, bir köle gibi eğildi, sonra Spenser'a göz kırptı. Job Penstone bunu ya fark etmemişti ya da bu harekete yorum yapmayacak kadar alışkındı. "Çekim yerlerine gelince; Bay Spenser, bu konuda hiçbir sorunuz yok. Londra tıpkı on dokuzuncu yüzyıldaki gibi yoksulluk ya da bizim yeğlediğimiz tanımla yoksunluk içinde. Bu arada, akşam yemeğine kalır mısınız? Soframız alçakgönüllüdür, yine de bizimdir." Besbelli Job Penstone konuya ısınmaya başlamıştı ve yatışması biraz zaman alacaktı. Spenser'ın reddetmesine olanak tanımadı.

"Tıpkı o zamanlar olduğu gibi, şimdi de yoksunluk sorunu var. Bunun dışavurum biçimi değişti, o kadar. Dickens yönetici sınıfların, kendi çıkarlarını korumak için kaba kuvvet kullanmasına saldırıyordu; aynı zamanda, Bay Spenser, işçi sınıflarının kendi kültürlerini, o etkili konuşma dillerini, işçi sınıfı yaşantısının o havasını korumak için verdiği savaşı anlatıyordu. Ne demek istediğimi anlayabiliyor musunuz Bay Spenser?" Spenser anlamıştı galiba.

"Güzel. Kitap aslında temelde çelişki üzerine kurulmuş. Günümüzde toplumumuzda güç artık, nasıl desek, daha üstü kapalı kullanılıyor. *Küçük Dorrit*'i artık borçları yüzünden hapse atmıyorlar; onu adi suçlara itiyorlar ve bir ıslahevinde kurumlaştırıyorlar. Bireyin para kazanmak için makineleşmesinden hepimiz zarar görüyoruz. Biz, yani işçi sınıfı, uluslararası kapitalist baskı sistemiyle mah-

vediliyoruz. Ve işte," diye ekledi utkuyla, "işte filminizin ana teması."

Job Penstone çayını yudumladı ve kirli bir mendille, alnındaki teri sildi. Spenser Spender, Penstone'un savunduğu düşüncelerde bir gerçeklik payı olduğuna inanmaya hazırdı, ama bütün bunların çekeceği filmle neredeyse hiç ilgisi yoktu. Belki de gerçekten örgütlü bir baskı sistemi vardı, ancak bunu filme çekmek son derece güç olurdu. Belirli bir neden olmaksızın aklına hücrede yatan Pally'nin görüntüsü geldi.

"Peki insanları hapse atma kavramı konusunda ne düşünüyorsunuz Job? Bunu filme nasıl yansıtabiliriz?"

"Eh, bu konuda elinizde kusursuz bir örnek var." Penstone yine mendilini çıkartmıştı, düşünceleri onu terletiyordu. "Emekçi sınıfının yakınmalarını bastırmak dışında ne yapılabilir ki? Emekçi sınıfının temsilcilerini kilit altına almak dışında ellerinden ne gelir? Bu durum İngiltere'de hâlâ yaşanıyor. Sosyalist ülkelerde bile hâlâ yaşanıyor. Dickens toplumsal konularda geleceği görebilmek gibi bir yeteneğe sahipti, Bay Spenser. Bunu filminizde yansıtan ve kurulu düzenin buna nasıl tepki verdiğini izleyin."

- Birisi kapıyı güm güm vurdu ve seçtiği sözcüklerle olmasa bile, ses tonuyla tam otuzlu yıllarda görülebilecek bir uşak gibi, "Aş hazır, hocam," dedi.

Job ve konuğu evin bodrumuna, geniş bir mutfığa indiler. Tahta masanın çevresinde, dört genç, büyük bir kâse içine yığılmış yiyeceğe saygılarını sunar gibi sessizce oturuyorlardı. Spenser yemeğin neden yapıldığını pek çıkartamamıştı. Job, "Bu Spender çocuklar," diye gösterişsiz bir biçimde Spenser'ı tanıttı. Dört genç Spenser'a, dünyada bir kişi eksik, bir kişi fazla, onlar için fark etmezmiş gi-

bi kayıtsızlıkla baktılar. Yiyeceği kaşıklamaya başladılar; Spenser yemeğin ne olduğunu hâlâ çıkartmamıştı.

"Kadın Hareketi'ndeki Sonia'dan haber var mı?" diye soru başında kızıl bant olan genç, ağzı hâlâ yemekle dolu olduğu halde.

"Dün gece son bildiriği getirdi," diye yanıtladı bir kız. "Toplantı yarın."

"Aynasızlar yine peşimizde, koku almaya çalışıyorlar. Bu kez Islington."

Konuşma yeknesak bir tonda, uzun sessizliklerin arasına sıkıştırılmış tek tük cümlelerle sürüyordu. Spenser Spender konuşulanlardan hiçbir şey anlamıyordu ve kimse ona olup biteni anlatma girişiminde bulunmadığı için, yemeğini yemekle yetiniyordu. İçinde berbat kokulu fasulyeler olan bir tür pilavdı bu. Bu ortamın onların dünyası olduğunu hissetti; herkesin de bu dünyanın bir parçası olduğunu sanıyorlardı. Job Penstone onlara babacan bir edayla bakıyordu. Gerçekten de uzun bir suskunluktan sonra, "Faşistler," dedi, "gelecek ayki hayvan hakları toplantısını bozmayı tasarlıyorlar, daha doğrusu casuslarımız bana böyle bir bilgi verdiler. Ne yapılması gerektiği konusunda önerisi olan var mı?"

"Orospu çocuklarını içeri sokmayız," dedi kırmızı bantlı genç, pilavından başını kaldırmaksızın.

"Ama bu demokratik bir toplantı, Peter. Düşmana karşı düşmanın taktiklerini kullanma."

"Pekâlâ. O zaman onları içeri alır, öyle haklarız."

"Nasıl?"

"O orospu çocuklarını hadım edelim." Genç kadının ince, orta tabakaya özgü bir ses tonu vardı.

"Peki sen neyle uğraşıyorsun hocam?" diye sordu Peter, Penstone'a.

"Film işiyle aslına bakarsan."

"Nasıl yani, yeraltı kooperatifiyle mi?"

"Hayır onlarla değil. Şu anda *Küçük Dorrit* filmi..."

"O da ne? Kulağa hiç de yabancı gelmiyor."

"Bu bir roman. Charles Dickens'ın romanı. Hani şu..."

"Tamam, tamam. Anladım."

"Geçen gün Dickens ile ilgili bir yazı okuyordum," diye başladı genç kadın. "Onun kadın hakları karşıtı olduğunu biliyor muydunuz?"

"Bilmiyordum aslına bakarsanız."

"Eh, bunu da düşünmelisiniz. Kitaplarında hiç kadın yok, gerçek kadın yani, yalnızca basmakalıp erkek tipleri var. Bu arada yanınızda kaç kadın çalıştırıyorsunuz?"

"Aslında Jane bu konuda haklı," diyerek o masada alışıldan daha atak bir biçimde söze girdi Job Penstone. Spenser'a tuhaf tuhaf, hem özür diler hem de meydan okurcasına baktı. "Dickens'ın kadınları her zaman acınası ya da gerçekten uzak, erkeksi tipler olmuştur."

"Bu senin derste işlediğin herif değil mi, Job?" Bunu daha önce yemek dışında hiçbir şey için ağzını açmamış olan genç adam sormuştu. "Hani şu toplumsal adaletsizliğe karşı, emekçi sınıfının haklarını korumak için savaşım veren mi?"

"Evet haklısın Nick. Ne kadar kıvrak zekâlısın."

"Eh o zaman iyi bir davanın peşindesin dostum." Nick, Spenser'a döndü. "Hükümetteki bu gerici bok çuvallarına karşı her tür desteğe ihtiyacımız var."

Spenser başını sallayıp gülümsedi ve pilav tabağına sığındı. Bu gençlerden oluşan grubu tuhaf bir biçimde tehlikeli bulmuştu, yine de onlara biraz ya-

kınlık duymuyor da değildi. Aptallıklarına karşın, haklı oldukları bir yan vardı. Belki filme daha fazla belgesel havası vermeliydi. Gözünün önünde karanlık duvarlar canlandı, eski püskü, ürkütücü makinelerin sesini duydu. Filminde insanların kentin gürültüsü ve görünümü karşısında giderek küçülmelerini vurgulayacaktı durmadan. Akşam yemeği hiç de boşa gitmiş sayılmazdı.

Fasulyeli pilavlar yendikten sonra, biraz 'gevşemek'ten söz edildi, bu ne demekse. Sonra Spenser Spender, Job Penstone'un bunca zamanını aldığı için ondan özür diledi. Çok yardımı dokunmuştu, filmle ilgili gelişmelerden onu haberdar edecekti. Acaba geldiğinde üstünde paltosu var mıydı, şimdi hatırlayamıyordu da.

Evden kendisini göremeyecekleri yere kadar, birkaç metre yürüdü, sonra ayağının altındaki kaygan yapraklara basarak koşmaya başladı. Yanakları yanıyordu, utançtan mı, sıkıntıdan mı bilinmez; üzerlerindeki Kuzey Londra havası serindi.

on altı

Spenser, Rowan Phillips'le tanışmayı hiç istemişti, ama Sir Frederick Lustlambert'ın ricası üzerine ona telefon etmiş ve Cambridge'e onu görmeye gitmeyi kabul etmişti. Spenser aklının fazla karışmasını istemiyordu: *Küçük Dorrit*'in kendisine kabul ettirilmeye çalışılan her yeni yorumu, kendi yorumunun değerini içen içe düşürüyordu ve Spenser yorumuna duyduğu güveni tazelemek için bilinçli bir çaba harcamak zorunda kalıyordu. Ancak, Rowan Phillips'in senaryoyu yazmak için biçilmiş kaftan olduğu ortaya çıktı.

Rowan, bu görüşmeyi yapmayı hevesle kabul etmişti, ancak, pek çok güçlü duygusu gibi, hevesini de gizlemişti. Dickens, ne de olsa yeni 'alanıydı' ve bu işin para getireceğini tahmin ediyordu: 'Film dünyası' diye düşünüyordu, verimli bir gelir kaynağı olabilirdi. Spenser Spender'ın karşısına nasıl çıkacağına henüz tam olarak karar vermemişti; senaryolar, kameralar ve oyuncularını düşündükçe beti benzi atan, ama gönlünün yavaş yavaş kazanılmasına ses çıkartmayacak araştırmacı mı, yoksa 'medya'ya alışık, uyanık, özgüvenli, uzman ve hatta kendini biraz ağırdan satan roman yazarı mı? İkinci yaklaşımın daha incelikli bir yorumunu oynamaya karar verdi, ama bu yoruma ilk yaklaşımdan da bir şeyler katacaktı. Zaten buluşma yeri olarak Camb-

ridge'ı önermesinin nedeni buydu. Tarihin toplumsal amaçlarla kullanımına inancı büyüktü.

Spenser Spender taksi tutmak yerine, tren istasyonundan yürümeye karar verdi. Randevu için fazla erkenci davranmıştı; bu sorunu çok sık yaşırdı, galiba bu alışkanlığını düzeltemeyecekti. Evden daha geç çıkmak nedense ona hiç akıllıca gelmiyordu. Rowan Phillips okulunun yolunu pek ayrıntılı tarif etmemişti ve tuhaf, ama hoş arnavutkaldırımlı geçitlerden, minik köprülerden geçerken huzursuzluğu gitgide artmaya başlamıştı. Burası soğuktu ve bu karanlık, dar sokaklar insanın aklını karıştırmak için tasarlanmış gibiydi. Bu bölge, uzun süredir sökülmemiş olan bir film setini andırıyordu. Öfkeli, derin düşünceler içinde yanından geçen öğrenciler, küçük ilkokul çocuklarına benziyorlardı. Bu genç adamların yüzleri, büyük ve düzensiz bir ofiste çalışan memurlarınki kadar solgun ve yorgundu.

Sonunda Rowan Phillips'in çalıştığı üniversiteyi buldu; burası gözüne, sanki doğaüstü bir gücün etkisi altındaymış gibi küçük, büzülmüş, kasvetli taşlardan oluşan bir yığından ibaret gibi göründü. Üstünde cenaze işleri görevlisinininkine benzer giysiler olan pörsümüş bir adam, cam bir panelden ona bakıyordu? "Ne istiyodunuz, beyefendi?"

"Bay Phillips'le randevum vardı. Adım Spender."

"Ah, demek Bay Spender? O zaman şuraya bakiim, efendim." Pörsümüş adam eski bir gazeteye benzeyen şeyin yapraklarını çevirdi, bunu dikkatle ve uzun uzun inceledi. "Hah, burda. Mutfak inderveni, efendim, ikinci sola, sonra üçüncü sağa sapın. Sarmaşıklarla kaplı olan yer." Yaratık, bir köleninkine benzer davranışlarıyla, Spenser'la açıkça dalga geçiyordu: Kötü kötü bakıyordu, aksanı alaylıydı ve işi bile bile ağırdan alıyordu.

Spenser Spender doğru kapıyı buldu, çaldı, sanki her yerde kapılar açılmaya başlamıştı. Aynı sahanlıkta bulunan sağdaki kameriyeden bir yüz eğilip baktı, sonra aniden kayboldu. Biri daha merdivende duraksadı ve Spenser'ı bir anlığına süzdü. Sonra Rowan Phillips belirdi ve Spenser'ı, okuldan daha genişmiş gibi görünen bir odaya aldı. "Ah, Bay Spenser, bunca yolu gelmeniz ne incelik. Burası çok soğuk, değil mi?" Rowan sözcüklerin son hecelerini hafifçe uzatarak konuşmaya başlamıştı. Spenser Spender onun oldukça şık olduğunu fark etti, giysileri her nasılsa dikkat çeksin diye seçilmişti sanki.

Rowan, Spenser'ın eşcinsel olup olamayacağını düşünüyordu. Her yabancıyla karşılaştığında kendi kendine nezaketle bu soruyu sorardı.

Koyu renkli bir kanepenin iki ucuna aynı anda oturdular. Spenser kanepenin bu kadar yumuşak olabileceğini düşünmemişti, bu yüzden minderlerin içine gömülüvermişti. Rowan, sanki kendisi de filmde rol almaya çabalayan bir oyuncuymuş gibi en iyi görüldüğünü düşündüğü pozunu almıştı. Bay Spender, lütfen bana Spenser deyin, peki Spenser bir bardak İspanyol şarabı alır mıydı? Bunun için biraz erkendi ama, neden olmasındı? Biz akademisyenlerin bu kadarcık kusuru hoş görülmeli. Rowan Phillips ayağa fırlayıp karanlık, geniş bir dolaba dalar-ken neşeli kahkahalar attılar. Rowan kısa bir süre sonra elinde bir şişe ve iki bardakla döndü. Spenser odayı inceledi: eski bir ders kürsüsü, Dickens'ın bir portresi, Auden'in imzalı gibi görünen bir fotoğrafı, yıpranmış bir halının üstüne üst üste yığılmış deri ciltler.

"Biliyor musunuz," dedi Rowan dolabın içine yaptığı uzun yolculuktan döndüğünde, "ne tuhaftır ki, bir gün evvel Marshalsea'nin çevresinde dolaştım, sırf meraktan sanırım. Orada çok ilginç insan-

lar var gibi geliyor bana. Filminiz için o eski sokakları kullanmayı hiç düşündünüz mü. Spenser?" Bu açılış cümlelerini önceden tasarlamıştı, Rowan sözcükleri kullanmakta çok ustaydı.

"Düşündüm aslında. O bölgede, filme çok uygun yerler var, o dönemden kalma yerler. Biliyorsunuz, Film Kurulu bize çok kısıtlı bir bütçe verdi." Rowan Phillips gülümsedi ve bu tür şeyleri zaten biliyor-muş ve aldırımıyormuş gibi karşı çıktı. Aslında bu haber onu gafil avlamıştı. Bu işten çok para kazanacağını ummuştu çünkü. "Bu yüzden kullanabileceğimiz her tür dış mekânı kullanacağız. FK'nın en iyi yanı, Film Kurulu yani," Rowan yine, açıklama yapılması gereksizmiş gibi gülümsedi, "yerel kurulların bize izin vermesini sağlayabilmesi. Yine de, bazı eski sokakları kullanma düşüncesi hoşuma gidiyor."

"Elbette, elbette. Bazıları gerçekten çok az değişmiş."

"Aslında sizin de Dickens üzerinde bazı çalışmalarınız var, değil mi?"

"Bazı araştırmalarım var, demek istediğiniz buysa, simgeler filan. Herhalde araştırmacıları son derece bunaltıcı ve dünyadan kopuk buluyorsunuzdur." Bu sözcükleri sanki her zaman kullandığı sözcüklermiş gibi kullanıyordu, oysa bunları daha önce hiç ağzına almamıştı.

"Hayır, aslına bakarsanız hiç de değil. Ben de simgelerle ilgilenirim, işimde hep onları kullanıyorum zaten."

Rowan Phillips, Spenser'ı büyük bir dikkatle inceliyordu, ama Spenser ona baktığı an gözlerini kaçırıyordu. "Ancak sanırım, benimle bağlantı kurduğunuzda daha çok öteki yapıtımı, romanlarımı düşünüyordunuz?"

"Şey, aslında ikisini de düşünüyordum."

"Ah evet. İkisini de."

"Evet, ikisini de. Dickens ve kurgu; aslına bakarsanız bu ikisi iyi bir çift oluşturuyorlar."

"Eh, Dickens da böyle düşünüyordu."

Spenser artık Rowan'ın küçük şakasını fark edemeyecek kadar konuya yoğunlaşmıştı. "Hayır, ben filmin senaryosundan söz ediyordum; el ele iyi şeyler çıkarabiliriz." Rowan kızardı ve iki bardak şarap daha doldurmak için kanepeden kalktı.

"Bu ilginç bir tasarı Spenser," dedi sırtı Spenser'a dönük. "*Küçük Dorrit*'e simgesel yapısının ve imgelerinin belirsizliği açısından bakıyorum. Ancak," diye ekledi, dönüp Spenser'ın bu konuyla fazla ilgilenmediğini görünce, "bu konuşan içimdeki araştırmacı."

"Hayır, ben yapıyla da ilgileniyorum, Rowan. Kusursuz bir yapı, kitabın daha saf bir uyarlaması da ilgimi çekiyor." Rowan, az çok başarılı olmuş roman yazarına dönüşmenin tam zamanı olduğunu düşündü. "Ama bir senaryodan söz ediyorsak Spenser, bu tür şeylerin söze dökülmemesi daha iyi olur derim. Daha çağdaş bir Londra söyleyişi, eee, yani konuşma biçimi bulmalıyız." Rowan çoraplarını düzeltti, pantolonun paçasının altından bacağı bir parça göründü. "Karakterler Dickens'ın onlarla ilgili anlattığı şeyleri böylelikle anlatabilmeliler. Bilmem sen ne dersin?"

Evet, Spenser katılıyordu; yine de Rowan Phillips'in yazacağı herhangi bir senaryonun, film sırasında kendiliğinden gelecek karşılıklı konuşmalar için yalnızca bir dayanak olacağını biliyordu.

"Bir üst-ses istiyor musun?" diye sordu Rowan. Bu, çok bilmiş televizyon eleştirmenlerinin makalelerinden kaptığı bir sözcüktü.

"Üst-ses mi?"

"Şey, filmin akışına yardımcı olacak bir anlatıcı ses istiyor musun, demek istemiştin. Hayır, elbette istemezsin. Bu bir roman tekniği, elbette öyle." Bocalamaya başlamıştı, oturuş biçimini değiştirdi.

"Aslında bunun gerekli olacağını sanmıyorum."

"Evet, elbette gerekli değil."

"Filmi, Küçük Dorrit ve babasının borçları ödendikten sonra Marshalsea'den çıktığı sahnede bitirmek istiyorum Rowan."

"Kusursuz. Bir romancı olarak şunu söyleyebilirim ki, bu o metnin, yani kitabın doruk noktası. Kusursuz bir seçim."

"Güzel. Sence bu seçim bir anlam ifade edecek mi?"

"Elbette. Evet."

Spenser Spender çantasından hazırladığı senaryoyu çıkarttı; bunu film sahnelerine bölmüştü, böylece senaryo bir salon oyununa benzemişti. Spenser bu tür şeylerde becerikliydi; filmin tam olarak ne anlattığını bilmese bile, bir filmin iskeletini çıkarabilirdi. Rowan'a bazı sahnelere diyalog yazılması gerekeceğini söyledi, bu sahneleri işaretlemişti ve her sahnenin yaklaşık süresi her kartın altına yazılmıştı. Rowan'a yaptığı bu sunumdan hoşlanmıştı, çünkü böylece her şeyin şimdiden bir düzene oturduğu ve hangilerinin kullanılacağını kararlaştırıldığı belli oluyordu. Elbette, Rowan'ın yeterli zamanı olduğunu umarak, işi elinden geldiğince çabuk bitirmesi çok iyi olurdu. Senaryonun kaba taslağı iki ay içinde elinde olmalıydı. Rowan görecekti, bu çok kolay bir işti. Roman filan yazmak gibi değildi.

"Fazladan karakter kullanacak mısınız?" diye sordu Rowan.

"Fazladan karakter mi?"

"Hani kalabalık sahnelerde filan kullanılan insanlardan söz ediyorum."

"Ah öyle fazladan demek istiyorsun. Büyük olasılıkla, evet. Neden sordun ki?"

"Şey, Marshalsea'de sanki bir Dickens romanından fırlamış gibi görünen insanlar gördüm dün; oradaki delikanlılarda solgun, oldukça soylu bir görüntü var, elbette kızlarda da." Rowan az önce söylediği şeyden silkinerek kurtulmak ister gibi yine ayağa fırladı ve bardaklara biraz daha şarap doldurdu. Duvardaki Dickens portresine başını salladı; aslında bu portreyi, normalde Mondrian'ın bir baskısının asılı olduğu bu duvara geçen gece asmıştı. O güne kadar Dickens, şarapla birlikte dolabın içindeydi.

"İşte, döneminin en büyük yazarı bize kibirle bakıyor, Spenser. Sence de öyle değil mi? Hatta İngiliz roman yazarlarının en büyüklerinden biri." Şarap bardaklarını, takım elbiseleriyle kanepede oturdukları yerden, Dickens'ın onuruna kaldırdılar.

Rowan, Spenser'a yemekhanede yemeğe kalıp kalamayacağını sordu. Spenser onun yemekane ya da belki de yemekâne dediğini düşünmüştü. Minik Letty'si zaten dışarıda olacağını söylemişti, o da Rowan'ın davetini kabul etti. Tam Dickens'ın şerefine kadehlerini kaldırmışlardı ki, çanlar derin, duygusal ve boğuk sesler çıkartarak çaldılar, sanki Dickens onlara yanıt veriyordu. Rowan yine dolabın içinde kayboldu ve kara bir cüppeyle belirdi. Bunu belirgin bir coşkuyla giydi ve düşünmeksizin hemen kol ağzlarını düzeltti. Besbelli siyah renkli giysiler içinde her zamankinden çok rahat ediyordu.

"Korkarım," dedi Spenser Spender'ın üzerine korkunç kara bir gölge gibi eğilerek, "belki de bütün bunları çok sıkıcı bulacaksın."

Uzun süre, "Önden siz buyurun, hayır siz buyurun," diye kapı ağzında durakladıktan sonra, sonun-

da Rowan'ın odasından çıktılar, avluyu geçtiler ve geniş bir salona girdiler. Rowan, "Bay Spender, film yönetmeni," diyerek Spenser'ı öteki kara cüppelilerle tanıştırdı, onlar da gülümseyip başkalarıyla tanıştırdılar; böylece Spenser, elden ele dolaştırıldı sanki.

Sonra göç etmekte olan küçük bir yarasa sürüsü gibi yemekane ya da yemekâneye gittiler; öğrenciler çoktan gelmiş, ağırlıklarını bir o bacaklarına, bir bu bacaklarına veriyor ve esniyorlardı. Spenser, onların ayin boyunca, hapishane avlusunda izlediği mahkûmlar gibi sessiz, uyuşuk ve düşünceli durduklarını fark etti. Aklına yine ranzasında yatmakta olan Pally geldi. Orada onu ziyaret edecek bir dostu ya da akrabası var mıydı acaba?

Yabancı dilde birkaç sözcük mırıldanıldı ve Spenser iki kara cüppenin arasına oturdu. Cüppeler yemeklerini belirgin bir yırtıcılıkla yemeye başladılar, gözlerini tabaklarından ayırmıyor ve Spenser'la sohbet etmek için hiçbir girişimde bulunmuyorlardı. Spenser tam karşısında oturan Rowan'a baktı, Rowan gözlerini hemen Spenser'ın sağındaki cüppeye çevirdi. "Bay Spenser Dickens'ın *Küçük Dorrit*'ini filme çekiyor, Howard. Bu senin alanına giriyor, değil mi?"

Ani bir şaşkınlıkla kendine gelen cüppe başını kaldırdı, telaşla Spenser'a döndü ve konuşmaya başladı; o kadar hızlı konuşuyordu ki, Spenser ne dediğini tam olarak çıkartamadı: "Tanrım ne olağanüstü ben de o metni inceliyordum biraz daha ekmek uzatır mısınız lütfen çok nazıksınız hem de önceki gün ama bence sözcük çağrışımları çok gösterişçi olmamaya çalıştığı için sanki bir söylem tarzına kısıp kalmış gibi yanlışsam beni düzeltin lütfen Derri-da'nın bir makalesini okuyordum hani şu eseri dün – daha doğrusu dün olduğunu sanıyorum..."

"Bilgisizliğimi bağışlayın, Bay Spender." Spenser'ın öteki yanındaki cüppe konuşmaya başlamıştı; besbelli öteki taraftaki cüppenin konuşmasını kesmeye alışkındı, ğalıba öteki de sözünün kesilmesine alışkındı; "Aman Tanrım Derrida üzerinde böyle gevezelik etmem ne aptalca o gerçekten pek de ilginç bir konu sayılmaz sanki eksik olan bir yanı var o da..."

"Bir şey mi dediniz?" diyordu Spenser.

"Bilgisizliğimi bağışlayın, Bay Spender," bunu öylesine gösterişli bir biçimde söylemişti ki, bilgisizlik bir erdeme dönüşmüştü sanki, "ama siz filmciler halkın neyi seveceğini nasıl bilebiliyorsunuz? Bunu nasıl ölçüyorsunuz? Nasıl anlıyorsunuz? Nasıl desem, onların nabzını nasıl ölçüyorsunuz?"

"Korkarım ben öyle bir şey yapmıyorum. Burnumun dikine giderim."

"Burnumun mu dediniz?"

"Evet burnumun."

"Korkarım," diye devam etti adam, o çıkıntıdan söz edilmesi gösterişinden hiçbir şey kaybettirmemişti, "bu aralar pek sık sinemaya gitmiyorum." Sanki film dünyası sık sık film izlemesi için ona yeterince ısrar etmemekle bir hata yapmış gibi konuşuyordu.

"Öyle mi? Eh, pek fazla şey kaçırıyor sayılmazsınız, yalnızca bir ya da iki iyi film yapıyor bu günlerde."

Siyah cüppe Spenser'ın kendisine hak verir gibi konuşmasına biraz şaşırmış gibiydi.

"Acaba buna bir sanat demeyi öğrenmeli miyiz, Bay Spender?"

"Buna ne ad verdiğimizin bir önemi olduğunu sanmıyorum. Ancak genelde ilgimizi fazla çekmeyen şeylere sanat demeyi seçtiğimize göre, bu ad sinema için de uygundur."

Siyah cüppe duraksadı, yanındakine döndü ve başka bir şeyi tartışmaya başladı.

Spenser başını kaldırıp Rowan'a baktı, Rowan gülümsedi, sonra kıpkırmızı oldu. Tanrım, diye düşündü Spenser, keşke Letty burada olsaydı, o olmadan her şey ne kadar sıkıcı.

on yedi

Laetitia, Andrew'un evine 'taşınmadıysa' da, zamanının çoğunu onunla geçiriyordu; Andrew onun üstüne titriyordu, özellikle de konu cinsellik olunca. Laetitia, Spenser'ın bunu gönüllü olarak kabul edip etmediğinden emin olamasa da, yıllar boyu süren ve kendi isteği doğrultusunda yaşadığı yoksunluktan sonra Andrew'un sevişmesini yoğun ve tatmin edici buluyordu. Bu süreç içinde bedenini yeniden keşfetmişti; şimdi artık onu, soğuk algınlıklarına, ağrılarına ve terlemesine karşı savaşılabacak bir düşman olarak değil, gerçek ve asıl benliği olarak görüyordu. Bedeni artık onu korkutmuyor, aniden şaşırtmıyordu. Artık daha rahat, daha özgürce hareket ediyordu.

Onu Andrew'a çeken, bu her şeyi önüne katıp sürükleyen özgürlük duygusuydu; artık insanların arasına daha kendine güvenle karışabiliyor olması da bunda etkendi. Başlangıçta Andrew'un çevresinin genişliğine şaşmıştı, ama sonradan çoğu insanın böyle yaşadığını fark etmişti. O da buna uyum sağlamıştı. Kendini sıkıcı ya da aptal hissetmeksizin insanlarla sohbet edebilmeyi öğrenmişti. Ne hissediyorsa onu söylemeye başlamış, bu sırada insanları eğlendirebileceğini de fark etmişti.

Bir zamanlar ve aslında hâlâ kocasının yanındayken olduğu kişiyi terk etmişti sanki ya da en

azından çoktan gerilerde bırakmıştı. Yeni farkına vardığı benliğini Spenser'ın yanında sergileyemeyeceğinin bilincindeydi: Spenser bu kişiliği yabancı ve korkutucu bulurdu. Birbirleri için iki yabancı olurlardı. Yine de kendisiyle ilgili yeni buluşlardan vazgeçmemeye kararlıydı; bu Spenser'dan tümüyle ayrılması anlamına gelse bile her neyse, dedi kendi kendine özür diler gibi, zaten Spenser'ın yüzünü neredeyse hiç göremiyordu, filmine o kadar dalmıştı ki, karısı gitseydi bile hiçbir şeyi fark etmezdi. Andrew'la tam bir hafta birlikte olmak için annesini gerekçe olarak kullandığında hiçbir şeyden kuşkulanamamıştı, Letty de onun bu ilgisizliğine şaşmıştı. Ona da, kendisine de yazıktı; Spenser'a söylemeliydi.

Ancak bunun kendi kararı mı, yoksa Andrew'un kararı mı olduğundan emin olamıyordu. Böyle şeyleri açıkça görebilmek Andrew'a özgü bir yetenektir. "O yalnızca çevresinde bir beden istiyor, Letty sevgilim, o değerli işini yaparken onun için alışveriş yapacak, temizlik yapacak birini istiyor." Laetitia düşünceli düşünceli başını sallayıp ona hak veriyordu; Spenser'ı bu gözle görmeye çalışıyordu.

"Ona bizden söz ettin mi, Letty?" diye soruyordu Andrew, hemen hemen her gün. "Benden haberi var mı?"

"Hayır Andrew, ona henüz söylemedim. Hiç söyleyecek fırsatım olmadı." Böyle anlarda Andrew dudaklarını ısırıp ona arkasını dönüyordu. Laetitia da, "Ama kaygılanma, Andrew. Söyleyeceğim. Seni ondan daha fazla sevdiğimi biliyorsun," diyordu. O zaman Andrew yeniden ona dönüyor, onu kollarına alıyor, ona canım sevgilim, sen hep benimsin, diyordu. Böyle anlarda, Laetitia çok yakında harekete geçmesi gerektiğini bir kez daha anlıyordu.

Spenser, Cambridge'teki akşam yemeğinden sonra eve döndüğünde, Letty'ciğinin yuvalarında kıvrılıp yatmış olacağını umuyordu. Daire kapkaranlıktı; ısıtıcılardan biri bozulmuştu, Spenser kapıyı açtığında bir serinlik hissetti. Lambayı açtı ve masasının üstünde bir not gördü. Korkutucu bir gazete başlığı gibi büyük harflere ve alelacele karalamıştı: BİR ARKADAŞLA ÇIKTIM. DÖNECEĞİM. Ne bir 'seni seviyorum' ne de 'özledim'. Her ne olursa olsun, Letty genelde böyle aceleyle ya da aklına estiği gibi çıkmazdı; hem 'bir arkadaş' diyebileceği kadar uzaktan tanıdığı biri nasıl var olabiliyordu? Şimdi düşünüyordu da, son zamanlarda Letty oldukça meşguldü. Bir konuda canı sıkılıyordu galiba ve Spenser ona canının neye sıkkın olduğunu sormayı düşünüyordu. Bunu yapmamış olması onu ilk kez huzursuz etti.

Letty'nin yaşamının yalnızca yüzeyinde gözlerini gezdirmişti. Ona kendisiyle ilgili sorular sormayı, sözgelimi onunla bir çocuk yapma konusunu konuşmayı istiyordu, ama, her nedense, onunla bir yetişkinle yüzleşir gibi yüzleşemiyordu; bu görüntüyü hayal edince, yaralanma tehlikesiyle karşı karşıyaymış gibi çekiniyordu. Onu bir çocuğu sever gibi sevmişti; bu güvenli bir aşktı; bu duyguyla rahatça yaşıyordu. Letty'yi eşit bir insan olarak kabul etmeye yönelik herhangi bir düşünce onu rahatsız edecekti.

Letty gece geç saatte geldiğinde notlarına dalmış, çalışıyordu. Letty soğuktan kızarmış gibiydi.

"Merhaba, Lahana Yaprağım, neden eve bu kadar geç geldin?"

"Dışarıdaydım, Spenser." Letty'nin konuşması ters ve dalgındı, Spenser içlerine saklanmak için yeniden notlarına döndü. Letty kendini bir koltuğa

sertçe bıraktı; bir dakika sonra Spenser başını kaldırıp yine ona baktı.

"Peki neredeydin Letty?"

"Sadece dışarıdaydım. Dışarıda, dışarıda, dışarıda."

Bunları söyledikten sonra mutfağa gidip çaydanlığı doldurdu. Spenser onun lavabonun başında, dolup taşan çaydanlığa bakmaksızın duruşunu izledi. Letty çaydanlığı ocağa koydu, altını yakmadan odaya döndü.

"Spenser, seninle konuşmam gerek."

"Neyle ilgili, Lahana Yaprağım?"

"Hayır, lütfen ciddi ol, Spenser. Bu önemli." Duvarda asılı duran tabloyu düzeltti. "Senden ayrılmak istiyorum."

"Nasıl?"

"Senden ayrılmak istiyorum. Başka biriyle yaşamak istiyorum." Sözcükler Spenser'ı pek etkilemişe benzemiyordu. Letty'ye gülümsedi.

"Sen neden söz ediyorsun, Letty? Biliyorsun, birbirimizi seviyoruz."

Laetitia divana oturup ağlamaya başladı.

"Ağlama Letty, biliyorsun, seni seviyorum. Ağlama."

Laetitia ona çaresizlikle baktı.

"Ben senin için ağlıyorum Spenser, kendim için değil. Senin için ağlıyorum."

Sanki Spenser'a büyük bir eşya fırlatılmış, onu duvara yapıştırmıştı. "Ah Letty, sana neler oluyor böyle?"

Laetitia kollarını kocasına açtı. "Aramızda ne seks var ne bir şey, bu yüzden bunu sana yapmak zorunda kalıyorum. Çok özür dilerim, özür dilerim." Spenser, birbirlerine sarılırken Laetitia'nın gözyaşlarını yanağında hissetti, ama içinden ağlamak gelmiyordu. Kendi tepkilerini gözlemliyor, durumu çö-

zümlemeye çalışıyordu. "Ağlama Letty. Ben iyi olacağım, tamam mı? İyi olacağım." Aslında karısının kendini gerçekten terk edeceğine inanmamıştı, yani böyle gerçekten evlerinden çıkıp gideceğine. Ama sonra Laetitia yavaşça kollarından sıyrıldı, yatak odasına gitti. Oradan elinde bir bavulla çıktı.

"Bunu iki gün önce hazırlamıştım," dedi, "ve sen bunu görmedin bile. Gerçekten bazen kendini bile unutuyorsun." Ona gülümsedi ve kapıya doğru yürüdü.

Laetitia'ya bir şeyler söylemesi gerekiyordu, ama ne söyleyeceğini bilemiyordu. Laetitia da bunu onun yerine söyleyemezdi. Laetitia odanın öteki ucuna yürüdü, çünkü bu haftalardır yapmayı tasarladığı şeydi. Laetitia uzaklaşırken, Spenser gözlerini dikmiş ona bakıyor, hareketlerini izliyordu. Laetitia'nın kapıya doğru yürüyüşünü, kapıyı açışını, kapatışını, basamakları tırmanıp sokağa çıkışını izledi.

O gittikten sonra, karanlık sahanlığa bakmaya devam etti. Sonra kalkıp radyoyu açtı; çaydanlığın altını yaktı, mutfaktaki sandalyelerden birine oturdu ve gözlerini duvara dikti. Elleri ve ayakları uyuşuyordu, yüzü sanki soğuk bir rüzgâra karşı duruyormuş gibi hissizleşmişti. İşte tam bu noktada ağlamaya başladı; yere uzanıp hıçkırarak ağlamaya başladı. Ağlarken tam olarak ne için ağladığını unutmuştu; üzerinde hiçbir denetimi olmayan bir beden ve sestten ibaretti artık. Kendi dışında bir dünya yoktu; kendi içiyse, bomboştu.

Annesi onu bıraktığında da böyle davrandığını, onu çocukluğunun bu gergin ruh haline götürenin bu anılar olduğunu, bunun karşılaşmaktan en çok çekindiği ve karşılaşacağından en çok emin olduğu şey olduğunu biliyordu. Letty onu terk etmişti; onu, Spenser Spender denilen kişiyi. Bebeği onu terk et-

mişti. Artık bebek oydu ve annesi onu terk etmişti. İki bebek uzaklaşmıştı. İki yetişkin birbirini terk etmişti. Artık bir bebek değildi. Geçmişini ve geleceğini birbirine bağlayan o parlak bağ kopmuştu. Yaşamı sona ermişti.

Isıtıcı ılık çalmaya başlamıştı; Spenser ayağa kalktı ve sıcak suyu demliğe doldurdu. Kendini yapayalnız hissettiğini düşünerek demlikteki çay poşetlerini karıştırdı. Çok geçmeden içine doluşacak duyguları biliyordu: yalnızlık, kendine acıma, böyle şeyleri başkalarıyla konuşmasını engelleyen anlamsız bir kuşkuculuk, çaresizlik ve dünyaya karşı ezip büzülmesine neden olan bir yetersizlik duygusu. Letty ondan uzaklaşmıştı, bunu yapmasına Spenser neden olmuştu. Letty'yi yeterince sevememişti. Yetersiz bir insandı. Bunları daha önce de hissettiğini biliyordu, ama şimdi bunu düşünmek istemiyordu.

Cambridge'teki görüşmesine giydiği takım elbise hâlâ üstündeydi; düşünmeksizin, kravatının düğümünü düzeltmek için aynanın önüne geçti. Ellerinin titrediğini gördü; içinden tekrar tekrar: "Küçük Dorrit, Küçük Dorrit, Küçük Dorrit, Küçük Dorrit, Küçük Dorrit, Küçük Dorrit," diyor-
du.

on sekiz

Audrey arkasından bir iş çevrildiğinin farkındaydı. Pazar günü öğleden sonra Tim'e telefon açmış, Tim'in annesi onun bir yabancıyla buluşmaya gittiğini söylemişti. Adını tam anımsayamıyordu, ama adamın tuhaf bir aksanı vardı, Amerikan aksanını filandı herhalde. Audrey bunun kim olduğunu anlamıştı: Oydu, şu Küçük Dorrit düşkünü yazardı. Kurnaz biriydi, bir izin bile istemeksizin çevreyle ilgili bilgi edinmeye çalışmıştı. Besbelli Audrey rastlantı eseri bir sırrı açığa çıkartmıştı, belki Küçük Dorrit buralarda bir yere altın paralar gömmüştü ve bu sırrı ağzından almak istiyorlardı. O gece bu konuda Tim'le yüzleşti, ama Tim bunu inkâr etti. Bu konuda bilgisi yoktu, şu Küçük Dorrit ile ilgili hiçbir şey bilmiyordu. Ancak Rowan Phillips'i de gördüğünü inkâr ederken utanmış bir ifadeyle yüzünü ovuşturdu. Audrey onun yalan söylediğini anladı, ama ona üstünlük kazandıran bu noktayı çok zorlamamaya karar verdi; söylenen bu utanmazca yalanı daha sonra bir silah olarak kullanabilirdi.

Gece, işten sonra, bazı ipuçları ve çok eskiden kalma işaretler bulmak için Marshalsea Hapishanesi'nin çevresinde dolaşacaktı. Bölgedeki kırtasiyecilere Victorya dönemindekilerin tebeşir kullanıp kullanmadığını sordu ve tam olarak ne aradığını bilmeksizin incelemek üzere bölgenin bir haritasını sa-

tın aldı. İlk kez çevresindeki pub'ların ve evlerin üzerindeki levhalarda 'Charles Dickens'ın Küçük Dorrit'inde anılan' diye başlayan yazılar bulunduğunu fark etti. Bu bölgeleri haritasında bir 'X' işaretiyle işaretledi. Eve döndüğünde bu 'X' işaretlerini birbirlerine birer çizgiyle bağlayarak, bir simge oluşturup oluşturmadıklarına baktı, ama tek gördüğü uyduruk beş kenarlı bir şekildi. Yine de, bu bir başlangıç sayılırdı. Ealing Common'daki medyum Bayan Norman'a telefon etti ve onun ağzından konuşan kızla ilgili daha fazla bilgi almak istedi, ama ondan suya sabuna dokunmayan bir yanıt aldı. Bayan Norman'ın koruyucu ruhun nasıl birini gönderdiğinden haberi olmazdı; öteki dünyadan buraya her tür ve sınıftan varlık gelirdi ve, şunu da bilmelisin ki, hayatım, ben mucizeler yaratamam. Benim grubuma sürekli gidip gelenler için bile, dedi.

Bu arada Tim, Rowan'ın önerisine uyarak doktora gitti ve ona kendini tuhaf hisseden birinden, bir dostum olur aslında, diyerek söz etti. İş başından aşkın olan doktor Tim'in kendisinden söz ettiğini düşünerek, soru sormaksızın hafif yatıştırıcı bir ilaç yazıverdi. Tim bunları ne yapacağını bilemediği için evdeki bir çekmeceye attı. Babası bunların aspirin olduğunu zannederek zaman zaman almaya ve kendini daha iyi hissetmeye başladı.

Tim hâlâ Audrey'yle görüşüyordu, ama Audrey onunla neredeyse hiç ilgilenmiyordu. Tim onu sevmiştii, oysa şimdi umursanmıyordu. Daha önce hiçbir kız için böyle şeyler hissetmemiştii, ama artık rahatlık, mutluluk ve 'daimi sevgili' olma umutları gözünün önünde paramparça oluyordu. Her gün yüzmeye gidiyor ve asık bir yüzle havuzun suyunu, art arda attığı kulaçlarla döverek yüzüyordu; hatta artık ne kadar hızlı yüzdüğünü görmek için kronometre tutmaya bile başlamıştı. Bunun, kendini bi-

raz kontrol altında tutabilmenin bir yolu olduğunu söylüyordu kendi kendine. Bir öğleden sonra havuzun kenarına bıraktığı saat çalındı. Uzun yıllardan beri ilk kez ağladı, kimse gözyaşlarını görmesin diye suya atladı.

O akşam Audrey'yi görmeye gitti. Çalınan saati ona geçen Noel'de Audrey vermişti, bu yüzden ona saatin çalındığını söylemek istemişti. Ancak Audrey'ye olanları anlattığında Audrey yalnızca gülüp gizemli bir biçimde, "Hepimiz sevdiğimiz şeyi kaybederiz," dedi. Sonra saldırgan bir tavırla Tim'e, "Bunu en iyi ben bilirim, değil mi?" dedi. Tim'in aklı karışmıştı. "Neden beni aldatmaya çalıştığını itiraf etmiyorsun. Hadi itiraf et." "Seni aldatmak mı, Audrey?" "Evet, aldatmak. A-l-d-a-t-m-a-k." Tim artık Audrey'yi anlayamıyordu, halıdaki yanık lekesine baktı. "Sen ve senin şu sözde yazarın." Audrey başka bir ruhun etkisi altına girmiş birinin o tuhaf, duru ses tonuyla konuşuyordu: "Bir sonraki kurban sen olacaksın. Bu benimle sona ermeyecek. Zaten asla öyle olmaz, değil mi? Hepimizi istiyorlar." Tim kızını sakinleştirmek, titremesini engellemek için ona sarılmaya, onu susturmaya çalıştı. Audrey onu bir kenara itti. "Ah, bana yılışık yılışık bakmayı bırak Timothy Coleman. Neden buradan defolup gitmiyorsun?" Audrey televizyonu açtı; Oxford Caddesi yakınlarındaki bir kulübe yangın bombaları atılmıştı. Kimse sağ kurtulamamıştı. Audrey görüntüyü ağ gözlükle seyrediyordu; Tim'in hâlâ odada olduğunu çoktan unutmuştu.

Tim bir süre ellerini, sanki başkasının elleriymiş gibi evirip çevirerek inceledi, sonra Audrey'ye bakmaksızın sessizce evden çıktı. Ne yaptığını düşünmeksizin sokağın karşısına geçti ve en yakındaki mağazanın vitrinine bakmaya başladı. Mağaza eski moda bir 'Sihir Dükkânı'ydı, Tim 'pırt' sesi çı-

kartan yastıklara, içinden çivi geçen parmak numaralarına, sahte dipli bardaklara ve sırtan, şeytansı maskelere baktı. Her nedense, Tim de onlara sırttı, daha doğrusu yüzünü bir maskeye benzeyecek biçimde buruşturdu.

Kendini bitkin hissetmeye başlamıştı, bir şeyler içmeye ihtiyacı vardı. Daha önce Rowan Phillips'le gittiği pub'a girdi. Barın yanında dikilip ürkek ve sinirli bir halde, tüm dikkatini içkisine vererek içti. Tırnaklarını da benzer bir dikkatle yerdı. İçki onu ânında etkiledi, bara yaslandı. Cüzdanını çıkarttı, içinde, üzerinde Rowan Phillips'in telefon numarası olan bir kâğıt parçası vardı. Bu ad önce hiç tanıdık değilmiş gibi baktı. Ancak sonra anımsadı, Rowan bir arkadaştı, bir dosttu; Tim'in neler çektiğini anlıyordu, güvenilecek, dertleşilebilecek biriydi.

Pub'ın köşesindeki telefon kulübesine gitti ve numarayı çevirdi. Audrey'nin yanındayken söyleyemediği sözcükler artık dilinin ucundaydı. Rowan telefonu açınca onun konuşmasını beklemeksizin, "Merhaba, ben Tim. Beni hatırladın mı? Nasılsın?" dedi.

"İyiym Tim. Elbette seni hatırlıyorum, gayet iyiyim."

"Şey, tam çene çalma havasındayım. Bu gece hava çok soğuk, değil mi? Ne sinir bozucu."

"Evet, hava soğuk Tim."

"Peki gelip bir şeyler içmek ister misin? Yani işin yoksa."

"Çok isterim Tim, ama biraz geç oldu." Rowan ilk şaşkınlığını atlatmıştı. "İstersen sen buraya gel, evde biraz viski ve bira var."

"Pekâlâ, bir bardağa daha hayır demem, bundan emin olabilirsin. Tam olarak neredesin?" Tim güç bela adresi yazdı ve bir içki daha içmek için bara döndü.

Bu arada Rowan içki satan bir dükkândan, evinde olduğunu söylediği viski ve birayı almak için aceleyle çıktı. Tim'in telefonunun aklına getirdiği şeyleri düşünmeyi reddetti: Belki Tim'in yanında arkadaşları vardı ve onları da getirecekti. Her neyse, sesi zaten sarhoşmuş gibi geliyordu. Rowan'ın dikkatli olması gerekecekti.

Kapanış saatinde Tim pub'dan, sarhoş olduğunu belli etmemeye çalışan birinin o sarsak yürüyüşüyle çıktı. Rowan'ı aradığını neredeyse unutmuştu; Rowan'ın kendisini bir şeyler içmeye davet etmiş olduğunu ancak ailesinin evine sallanarak, eşyaları devirerek, dili dolanarak nasıl gireceğini düşündüğü zaman anımsadı. Adresi cüzdanından çıkarttı, inceledi; dışarıda esen rüzgârda hafifçe sallanıyordu. Bir taksi gördü, durdurdu ve şoföre kâğıt parçasını verdi.

Rowan bir duş almaya karar vermişti. Kot pantolonunu ve temiz bir tişört giydi, ama sonra fikrini değiştirip sıradan bir gömlek geçirdi sırtına. Fazla hevesli görünmek istemiyordu. Belki bir arkadaştan çok, bir baba rolünü oynamalıydı. Soluğunu kötü kokutmasın diye sigara yerine içki içti. Bir saat sonra heyecanı yerini hayal kırıklığına, ardından öfkeye bıraktı. Tim onunla dalga geçmişti. Tim sarhoş bir sokak serserisinden başka bir şey değildi; Rowan içmeye devam etti. Bir kulübe gidecek ve birini ayarlayacaktı. Tim'in canı cehennemeydi.

Ön kapının zili, biri sanki buna yaslanmış gibi uzun uzun çalmaya başlayınca Rowan koltuğundan sıçradı. İçgüdüsel olarak aynaya gitti, gömleğinin düğmelerini açtı, sonra yeniden ilikledi. Kapıyı açınca, Tim içeri yığılır gibi girdi.

"Selam, Rowan, eski dost, seni yeniden gördüğüme sevindim, gerçekten."

"Selam, Tim, gel içeri de otur." Tim'i divana götürdü.

"Benim eski dostum nasılmış bakalım, iyi misin? Yazılarının nasıl gidiyor?" Tim ağır ağır bir yana doğru yatıyordu.

"Çok iyi, Tim. Bu gece eğlendin mi?" Sarhoşluktan ve soğuktan pembeleşmiş yüzüyle Tim, Rowan'a çok güzel görünüyordu; Rowan bacak bacak üstüne attı, sonra yeniden bacağını indirdi. İçtiği şarap yüzünden kıpkırmızı olmuş Alkibiades geldi aklına.

"Birkaç dostumla içiyordum, Rowan, birkaç dost işte. Bu gece Audrey'yi gördüm, o şeytandan söz etmek gerekirse."

"Ah, öyle mi. Audrey nasıl peki?"

"Ah, aynı denilebilir, Rowan, aynı denilebilir." Tim kanepeye devriliverdi, belki de yatmaya hazırlanıyordu. Bu öylesine Tim'den beklenmeyen bir hareket ki, Rowan yüreklendi: belki o da kendinden beklenmedik biçimde davranabilirdi.

"Bir şeyler içmek ister misin, Tim?"

"Reddetmem, Rowan. Teşekkürler."

Tim bir çocuk gibi oburca içti. "Audrey senin homo olduğunu düşünüyor Rowan. Sen homo musun?"

"Bilmiyorum. Bazen, galiba. Sana biseksüel olduğumu söylemiştim." Rowan, bir gün cinsel yaşamıyla ilgili yalanlar söylemeyi bırakıp bırakmayacağını merak etti.

"Ben hiçbir zaman homo olmadım, Rowan. Sana okuldaki arkadaşımın söz etmiş miydin? O da homoydu, ama iyi bir dosttu, ne demek istediğimi anlıyor musun?" Rowan anladığını söyledi; biraz kaygılıydı, aynı zamanda heyecanlanmıştı.

"Bir erkeğin yapması gerekeni yapmalısın. Değil mi, Rowan?"

Tim bacakları açık divana uzandı ve gözlerini tavana dikti. Rowan, bir kerelik olsun, hareketinin sonucunu düşünmek istemeyerek onun yanına çömeldi ve Tim'in pantolonunun fermuarını indirdi. Tim, "Yapma, Rowan, yapma. Ben erkeğim. Yapma," diyordu, ama penisi sertleşmişti ve Rowan'ın emmesini durdurmak için hiçbir şey yapmadı. Do-yuma eriştiğinde, bir dirseğine yaslanarak doğruldu ve Rowan'a baktı. "Eh, hoşuna gitti mi bari? Heriflere bunu yapmaktan hoşlanıyor musun?" dedi. Ayılmışa benziyordu ve yanaklarındaki kızarıklık yok olmuştu. Sonra ağlamaya başladı; şaşırان Rowan çömeldiği yerden sendeleyerek ayağa kalktı ve elini Tim'in omzuna koydu. Tim bir saatle ve Audrey'yi görmekle ilgili bir şeyler mırıldanıyordu. Rowan'ın eline sarılıp onu kendine çekti ve bir fırtınada sabit bir nesneye sarılan bir adam gibi, yaşamın ta kendisi ellerinden uçup gidecekmiş gibi sıkıca sarıldı.

İKİNCİ BÖLÜM

on dokuz

Bahar Londra'ya besbelli bir rastlantı eseri gelmişti. Kent, sıcak bir tabağa konulmuş donmuş bir yiyecek gibi, eteklerinden erimeye başlamıştı. Bir pazar sabahı saat yedide Spenser Spender, Thames kıyısında dikiliyordu. Nehir sabahın bu erken saatinde şaşırtıcı derecede hızlı ve kolay akıyordu sanki. Spenser başında bir bone, üstünde de tam olarak ne döneme ait olduğu anlaşılamayan bir giysi yığını olan çok uzun boylu bir kadınla konuşuyordu; kadın birdenbire canlanıvermiş bir çamaşır yığınınını andırıyordu. "Dudaklarını biraz daha kıs," diyordu Spenser ona, "sözcükler ağzından güçlkle çıkıyor gibi görünsün." Kadın hafifçe başını salladı, daha sert bir hareket, üzerindeki kumaş yığınının dökülmesine neden olabilirdi. "Gözlerini de o kadar çok oynatma, bir yere bakışlarını dik, bak. Aslında bana bak. Ben tam kameranın arkasında olacağım. Bu yüzden gözlerini bana dik yeter."

Üç adet yeşil treyler Thames kıyılarını nemli ve küflü mağaralara dönüştüren, yankılar ve sert hareketlerle dolu, pek çok kullanılmayan depodan birinin yanına park edilmişti. Yeşil tulumlar içindeki birkaç adam treylerlerden birinin arkasından kocaman ark lambaları indiriyordu. Irmağı, kıyısındaki depolardan ayıran dar yola kablolar yığılmıştı. Bir kenarda, doğan güneşin ışığını kesen kapkara bir

çadır bezi, oyuncuların ve işçilerin üzerine geriliyordu. Ark lambaları bu çadır bezine bakacak biçimde yerleştirilmişti; yakıldıklarında gözalıcı, kasvetli bir aydınlık yaratıyorlardı. Ampullerin ışığının yarattığı karanlık sulara yansıyor ve binaların görüntüsünü çarpıtıyordu; Spenser daha sonra stüdyoda, bu görüntüyü daha da karartabilmeyi umuyordu.

Altı haftadır, çoğunlukla iç çekim yapmıştı ve anlatım işinin çoğunu halletmişti. Aşırı duygusal unsurların *Küçük Dorrit* öyküsü için gerekli olduğu ortaya çıkınca, Spenser olay örgüsünün bir tiyatro oyununa özgü, neredeyse karikatürleştirilmiş unsurlarından yararlanarak, bu zorunluluktan sinematografik bir erdem yaratmaya karar vermişti. Rowan Phillips'in senaryosu kullanışlı ve yararlı bir destek olmuştu. Rowan, Spenser'ın istediği gibi sahneleri yalınlaştırmış, dili korumuştur. Spenser'ın oyuncuları, kameraları ve kendi tasarımı olan çok renkli kumaşları kullanarak gizlemeye çalıştığı bir iskelet yaratmıştı. Spenser henüz hapisane sahnelerini çekmemişti, mekânda ciddi bir çalışma da yapmamıştı henüz. Filme havasını ve gücünü verecek olan bu iki unsur, yani hapisane ve kent sahneleriydi. Bütün bunları gece geç saatte düşünüyordu, zihnini bunlarla sürekli oyalayıp Letty'yle olan anılarını düşünmemeye çalışıyordu. O pazar sabahı, gergin ve kaygılıydı, ruh hali, çevresindeki ekibin rahat ve genelde neşeli tavırlarında neredeyse gülünç bir zıtlık oluşturunuyordu. Onlar için bu o günlük işti; Spenser içinse artık yaşamın ta kendisiydi.

Ekipten iki kişi dar yolu bir tür koyu renkli badanayla ırmağın kıyısına kadar boyuyorlardı. Parmaklıklar altın renkli bir boyayla boyanmıştı, böylece ekranda pirinç gibi görüneceklerdi. Depolar da çabucak gri bir boyayla boyanmış, zaten kasvetli olan görüntülerine kasvet katılmıştı.

Kameranın arkasında üç kadın sandalyelerinde oturuyorlardı: kumaş yığını ve iki kadın daha. Biri si ufak tefek zayıf bir kadındı, ellerini gergin bacaklarının arasında kenetlemişti; kahvaltıda kendini yemeğe çalışıyormuş gibi hırsıyla dudaklarını ısırıyordu. Soluk siyah bir giysi içindeki oldukça şişman olan kadın ise, ekmek kırıntılarına pike yapmak üzere olan bir karga gibi birkaç metre yukarıdaki sandalyesine tünemiş olan kameramana yüksek sesle bir şeyler söylüyordu. Adam ona gülümseyip başparmağıyla tamam işareti yaptı. Kadın göz kırptı ve kahkahalara boğuldu. Depolardan birinin önünde, bir sınıfa sokulamayacak gri ve kahverengi giysiler giymiş yaklaşık on-on iki adam, sıkkın ve yorgun oturuyorlardı. Üç kadın, film setiyle, günün o saatiyle ve Spenser ile ilgili iğneleyici şeyler söylüyorlardı.

Ark lambaları, şimdi dosdoğru Thames'i aydınlatacak biçimde, yarımay şeklinde dizilmişlerdi; Thames'in içini bir akvaryum gibi aydınlatıyorlardı. Spenser üç kadının yanına gitti ve sandalyelerinin yanına çömeldi. Sonra ayağa kalktı, yardımcısına bir şeyler söyledi, o da kameramana bir şeyler söyledi. Ekibin gürültüsü azalır gibi olmuştu. Üç kadın ırmağın kenarındaki parmaklığa doğru yürüdüler; kumaş yığını yerdeki bir tebeşir işaretinin sonunda durdu, ince ve şişman kadınlar da sağında. Bu ikisi trajik bir koronun minyatürleri gibi birbirlerine dönük durdular, kumaş yığını da parmaklıklardan şimdi pırıl pırıl aydınlanmış olan ırmağa doğru eğildi. Setin üzerindeki kara kumaş ve yeni boyanmış yol, sahneye öyle sahte bir karanlık vermişti ki, yoldan rastlantı eseri geçecek biri altüst olabilir, duyuları körelebilirdi.

Spenser birbirine dönük iki kadının yanına yürüdü ve zayıf olanı kendi eksenini çevresinde bir vit-

rin mankenini çevirir gibi çevirdi. Yeniden yerine yürüdü ve kameranın arkasında durdu. "Lütfen sessizlik, arkadaşlar. Tamam, başlayalım."

Elinde küçük bir klaket olan genç bir adam, öne adım atarken heyecandan kablolarla takılıp düşecek gibi oldu. "Motor!" Şişman kadın geriye bir adım attı ve konuşmaya başladı:

"Ama, sen bir kadınsın!"

"Bu önemli değil," dedi zayıf olan, ona doğru bir adım attı. Ötekinin elini tuttu. "Senden korkmuyorum."

"Korksana iyi olur. Annen yok mu?"

"Yok."

"Ya baban?"

"Evet, çok sevdiğim bir babam var."

"O zaman eve, ona dön ve benden kork. Sana asla dokunmamalıydım, ama senin bir çocuk olduğunı sanmıştım."

"Kes!"

Üç kadın hemen sandalyelerine döndüler. Spenser büyük kameranın merceğinden baktı. Ark lambaları kızgın birer ocak gibi yanıyor, koyu gölgeler yaratıyor ve aydınlattıkları her nesneye iki-boyutlu bir nitelik kazandırıyorlardı. Spenser'dan gelen bir işaretle üç kadın yine parmaklıkların yanına yürüdü. "Ve sen Jennifer," dedi Spenser şişman kadına, "biraz daha hareketli olabilir misin? Çok büyük sıkıntı içindesin, sanki birisi sana vurmak üzereymiş gibi biraz titre."

Böylece aynı konuşma tekrar tekrar yinelendi. Sesler, sabah havasında yükselirken kulağa gülünç olacak kadar ince geliyordu, sesler sanki kadın oyuncularını yarımdaymış biçiminde çevreleyen ve onlara karşı ilgisiz görünmeye çalışan ekipten hızla uzağa kaçıyor gibiydi. Bu kişiler, Spenser yardımcısına başını sallayıp, yardımcısı da kameramana başını sal-

ladığında canlanıyordu sanki. Her şeyi çekmiş miydi, tamam? Kameraman başını ciddiyetle 'evet' anlamında sallıyordu. Ekiptekiler, bir elektrikli ısıtıcıda pişirilen kahveden içmek için sıraya girdi.

Siyah çadır bezini biraz daha yükseğe gerdiler ve yanına daha küçük birkaç bez eklediler; böylece daha önce aydınlık olan yerler de karartılmıştı. Depoların arasındaki dar yola siyah bir keçe bez çivilenmişti ve kocaman, boş binaların duvarları griye boyanmıştı. Spenser Spender işi denetliyor, arada sırada ırmaktan uzağa, boş depolara doğru çevrilmiş olan kameradan bakıyordu. İç karartıcı, gerçekdışı binalar önünde karanlığın mekânları gibi yükseliyordu. Gerçeklik askıya alınmıştı.

Her şey tamamdı artık. Irmak kıyısında bir gece çekimi yapılacaktı ve bu sahne az önce çekilen o kısa karşılaşmanın ve konuşmanın geçtiği sahneyle bağlantılı olacaktı. On-on iki kişilik figüran grubu bu sahne için tutulmuştu. Spenser hepsine teker teker nerede duracaklarını, nerede hareket edeceklerini gösterdi. Gözünün önünde bir düşe benzeyen, bağırsımlar, kentlilerin çığlıkları ve ani hareketlerle dopdolu bir manzara canlandırmıştı. Kamera yavaş yavaş gerileyerek, bütün meydana alacak biçimde açısını genişletecekti.

Figüranlar rahat, ama altında alay sezilen bir tavırla, kendilerine söylendiği gibi yerlerini aldılar. Bir-ikisi şimdiden hiçbir tanıma sığmayan kaba giysilerinden şikâyetçi olmuştu; Spenser o döneme ait giysilerin yersiz olacağına karar vermişti, giysileri bu yüzden renksiz ve hiçbir dönemi yansıtmayan giysilerdi. "Tamam, beyler, yerlerinizi aldınız mı?" Almışlardı. Elinde klaket olan genç, kabloların üzerinden gösterişli bir hareketle atlayarak öne çıktı. "Motor!"

Figüranlardan bazıları dar yolda avare avare yürümeye başladı; ikisi sağ tarafta fısıll fısıll derin bir sohbete dalmışlardı; gençlerden biri setin önünden koşarak geçti, durdu, hafifçe döndü ve uzun bir ısıklık çaldı. Kamera arkaya ve yukarı hareket etti, başka bir adam iki depoyu birbirine bağlayan köprüden aşağı baktı; adam oraların unutulmuş bir sakini gibi ufak tefek ve sinsî görünüyordu. Tam o sırada yakınlardaki bir sokaktan bir itfaiye arabasının, belki de bir polis devriyesinin sireni duyuldu. "Hay lanet olsun! Kes!"

Sahne tam beş kere, hareketlerde ve talimatlarda ufak tefek değişikliklerle baştan çekildi, oyuncular artık neredeyse yarı bilinçsiz oynuyorlardı. Ancak sahne geliştikçe, hiç kimse için olmasa bile Spender için sahne ekrana yansıtılabilecek bir niteliğe sahip oldu. Sahnenin karanlığı Spenser'a göre, ırmaktan yansıyan parıltıya etkili bir karşıtlıktı; üç kadın çılgınca bir hareketliliğin ortasında görüleceklerdi.

Bu arada bölge sakinlerinden birkaçı olayı izlemek için, alelacele gerilen bir ipin ardında toplamışlardı. Her ne kadar Spenser sabah bu kadar erken saatte kimsenin geleceğini ummasa da belediye kurulu, kullanılmadığı sürelerde seti korumayı kabul etmişti. Ancak şimdi bölgede yaşayanlardan oluşan birkaç meraklı, çocukluklarından beri bildikleri yerin karton bir oyuncağa dönüştürülmesini izlemeye gelmişlerdi. Yine kameramana göz kırpıp gülümsemekte olan şişman oyuncu kadından söz ediyorlardı. "Bu da kim? Yüzü tanıdık geliyor ama adını çıkaramıyorum," diyordu yaşlıca bir kadın, pazar gazetesini kıvrıp cebine koymuş olan, kelleşmeye başlamış orta yaşlı bir adama. "Kadın alkoliğe benziyor. Hem pazar pazar ne yapıyorlar ki? Ne çekiyorlar?"

"Küçük Dorrit. Küçük Dorrit'i çekmeye geldiler." Dönüp konuşana baktılar, bu, kendisini engelleyen ipin üzerinden eğilmiş olan kızıl saçlı bir kadındı. Audrey'ydi. Audrey büyük dikkatle oyuncuların ve ekibin hareketlerini izliyordu; aç bir ifadeyle zayıf oyuncu kadını inceliyordu. Kadın kameranın önünde rol yapmaya başladığında Audrey, elinde olmadan eliyle ağzını kapatmıştı. Kadının neler söylediğini duyamıyordu, ama bunun Küçük Dorrit olduğunu biliyordu. Mutlaka oydu.

Çekim ekibi ışıkları söküp, kabloları yuvarlayıp kaldırırken, Audrey ipin altından eğilip geçiverdi ve hızla bir arada duran kadın oyuncuların yanına gitti. Sıksa kadın heyecanlı halinden sıyrılmış, şişman olanın az önce yaptığı yoruma gülüyordu. "Ah Jennifer şekerim," dediğini duydu Audrey, "o sevimli adama nasıl böyle canavarca davranabiliyorsun? Gerçekten ona haksızlık ediyorsun." Audrey ona yaklaşıp, sanki buranın sahibi oymuş gibi cesurca, "Baksana, Küçük Dorrit sen misin?" dedi.

Zayıf kadın ona baktı, biraz sinirlenmiş gibiydi. "Evet, şekerim, en azından birkaç dakikalığına." Jennifer bir kahkaha attı.

"Pekâlâ, sana bir şey daha söyleyeyim. Hiç onun gibi davranmıyorsun." Sonra zayıf kadın oyuncunun yüzüne bir tokat attı. Oradakiler bu küçük olayı tam anlamıyla kavrayana ve sıksa oyuncu kendini toparlayana kadar Audrey ırmaktan içerilere doğru uzanan dar sokaklarda çoktan gözden kaybolmuştu.

Audrey filmi Tim'den, o da elbette Rowan Phillips'ten duymuştu. Tim konuya ilgi duymuyordu, ama artık hem Rowan'ı hem Audrey'yi eşit ölçüde yatıştırmak zorunda hissediyordu kendini. Bu durumu, başa çıkılır olmak bir yana, kolay anlaşılır bile

bulmuyordu. Ancak, her sabah aynı hücrede uyanan bir tutsak gibi, daha çok tatsızlık ve ödenmesi gereken bedel yaratmaksızın bir çıkış yolu da göremiyordu. Böylece bir zamanlar bir kalkan gibi taşıdığı, yardımseverliği edilgenliğe, uygarlıktan biraz daha yoksun ortamlarda yırtıcı yaratıkların başına üşüşüvermesine yol açan bir savunmasızlığa dönüşmüştü.

Rowan'la geçirdiği ilk geceden çok az şey hatırlıyordu; ertesi sabah yabancı bir yatakta, horlamakta olan Rowan'ın yanında uyandı. Kendini yıkılmış ve bitkin hissetti; evden sessizce dışarı süzölmek istiyordu. Ama Rowan uyandı, gözlerini Tim'e dikti ve belli belirsiz gülümsedi. Daha sonra ikisi de birbirlerinden bakışlarını kaçırdılar ve göz göze gelmeye özen gösterdiler.

"Kendini nasıl hissediyorsun, Tim?"

"İyiyim, teşekkürler. Ama şimdi gitmem gerek. Kalkıp gitmezsem işe geç kalacağım." Rowan başını yeniden yastığa koydu ve yeniden uykuya dalmak için gözlerini kapadı. Tim'i, bir düşün uyandıktan sonra da görölmeye devam eden görüntüleri gibi başından savmaya hazırdu; uyandığında Tim gitmiş olacaktı. Tim yeniden yatağı uzandı. Ne yapacağını bilmez, çaresiz bir durumdaydı. Audrey onu terk etmişti ve şimdi Rowan da, her şeyini anlattığı insan da sırtını ona dönebilirdi. Böyle durumlarda başkalarının sevgilerinin bizi yaşatmasına duyduğumuz gereksinim her zamankinden daha önemli olur. "Diyorum ki, Rowan," dedi Tim tavana, "istersen bu akşam da gelebilirim. Belki bir iki tek atarız." Aslında içme fikri Tim'i öğürtüyordu. Ancak Rowan bunu fark etmedi; elini Tim'in koluna koydu. "Çok iyi olur Tim. Neden yapmıyoruz?" Yaşamımız işte böyle kısa konuşmalarla kurulur ve yıkılır.

Böylece bir davranış kalıbı oluştu. Rowan hafta sonlarını ve pazartesi gecesini Londra'da geçirmeye başladı. Tim bu gecelerden birinde ona uğruyordu; biraz laflıyorlar, birkaç kadeh içki içiyorlar, sonra Tim, Rowan'ın deyimiyle kendisini 'şişirmesine' izin veriyordu. Aslında Tim bu sözcüğün 'emmek' olduğunu düşünüyordu, ama bir şey söylemiyordu. Zaten ikisi de olaydan, olmasından önce ya da sonra söz etmiyordu. Ardından, hiçbir cinsel temas olmaksızın aynı yatakta yatıyorlardı. Tim erkenden kalkıp doğru işe gidiyordu. Rowan o gittikten çok sonra, Tim'le uyumuş olmaktan, ama ardından yalnız bırakılmaktan hoşnut, uyanıyordu. Bu bazı yönlerden, tuhaf bir biçimde kişisel olmayan bir ilişkiydi; bu yüzden Rowan'ın işine geliyordu. Tim, bunu tam anlamıyla akıl karıştırıcı buluyordu; yaşamı kontrolden çıkmıştı, artık yaşamında bir katılımcıdan çok, bir gözlemciydi. Rowan'la yaşadığı cinsellikten hoşlanıyor değildi, ama çok da nefret etmiyordu. Bir anlamda Rowan'ı, en azından kendi açısından, bu kadar az çabayla, bu kadar çok zevk vererek aldattığını düşünüyordu.

Ancak Rowan gibi o da sohbetlerinden zevk alıyordu. En önemli şeyler konuşulmadığı için, ki bu şeylerin odak noktası üflemek ya da emmek, yani cinsellikti, sürekli birbirlerine karşı bir yabancı gibi davranıyorlardı, bu yüzden bunun dışındaki her şeyden özgürce söz edebiliyorlardı. Bilinmeyen ve tahmin edilemeyen bir yöne doğru giden bir trene binmiş, hızla ilerliyorlardı sanki. Rowan Tim'e Kanada'dan, filmle ilgili işinden söz ediyordu, Tim de ona basımevindeki işinden, ailesinden, okul günlerinden.

Şu anki durumlarından hiç konuşmuyorlardı. Konuşmuş olsalardı, Tim, her nasılsa kendini Audrey'ye daha yakın hissettiğini söylerdi. Audrey

onun için tanıdık olan her şeyin, aslına bakılırsa Audrey 'değişmeden' önce Tim'in kendi içinde tanıdık bulduğu her şeyin bir simgesiydi. Ancak artık Tim de bir değişimin sancılarını çekiyordu. Öyle görünüyordu ki, ikisi de yoldan çıkmışlardı. Tim ayrıca Audrey'yi her pazar sabahı ve çarşamba akşamı ziyaret etmeye özen gösteriyordu. Audrey, Tim'i eğlendirmek için özel bir çaba harcamasa da, onun bu ziyaretlerine katlanıyordu. Besbelli cinsel ilişki düşüncesi ona itici geliyordu; ama Tim bu konuda kendini suçluyordu. Audrey'nin her nasılsa, Rowan ile arasında olan biteni tahmin ettiğini ve onun bu yönüyle daha fazla ilişkisi olmasını istemediği için böyle davrandığını düşünüyordu. Tim bu acıyı yakınmaksızın, günahının bir bedeli olarak çekiyordu. Audrey'yle oturuyor, belki birbirlerinden güç alıyorlardı; Audrey bazen heyecanlı ve zihni karışık, bazen de yasal ve dalgın oluyordu.

Konuştukları başlıca konu film olmuştu. Tim bundan Audrey'ye ilk söz ettiğinde, bunu pub'da duymuş gibi yapmıştı. Ancak Audrey yerinden fırlamış, alacakaranlık henüz basmış olmasına karşın perdeleri kapatmıştı. "Demek ona bakmaya geliyorlar ha? Buraya gelip bu işe burunlarını sokacak ve ona ellerini sürecekler ha?" Tim onun tepkisinin böylesine şiddetli olmasına şaşmıştı; Audrey'nin, Küçük Dorrit'yle ilgili bir film yapıldığını duyunca sevineceğini sanmıştı, bir daha bu konuyu açmama-ya karar verdi. Ancak Audrey konunun kapanmasına izin vermiyordu ve daha fazla bilgi almak için sürekli Tim'in başının etini yiyordu. Tim ona duraksayarak, senaryoyu şu yazar herifin yazdığını söylediğinde, Audrey ona öfkeyle döndü: "Demek o da bu işten yakasını sıyrabileceğini sanıyor? Demek Küçük Dorrit'i kötüleyebileceğini sanıyor, öyle mi? Küçük Dorrit ondan kat kat zeki. O kendini bir

halt sanan arkadaşına söyle, Dorrit'in zekâsı onun zekâsına on basar!"

Daha sonraki günlerde Audrey'nin öfkesi yatışmış gibi göründü, öfkenin yerini sabırlı, ama ısrarcı bir merak almıştı. Kitabın hangi bölümüne kadar çekmişlerdi? Filmi nerede çekiyorlardı? Küçük Dorrit'i kim canlandırıyor? Bu sorulara yanıt verebilmek için Tim, Rowan'a danışıyordu. Bazen Rowan, Tim'e senaryosundan bölümler gösteriyordu; Tim bunlara şaşkınlık ve saygıyla bakıyor, ama okumak için bir çaba göstermiyordu. Sözelimi, Rowan'ın senaryosunda, Tim'in söylediği bazı sözleri ve deyimleri kullandığını fark etmiyordu.

Filmin ırmak kıyısında çekimine başlandığı hafta, pazar günü, Tim her zamanki gibi Audrey'yi görmeye gitti. Audrey onu büyük bir heyecanla karşıladı: "Onlara bundan kolayca yakalarını sıyıramayacaklarını gösterdim, sivri zekâlılar. O kedi yavrusu Küçük Dorrit'miş gibi davranıyordu, onun hakkından geldim. Yanına gittim ve bunu söyledim."

"Ona ne söyledin Aud?"

"Beş para etmediğini elbette. O kadın haddini bilmeli. Eğer Küçük Dorrit neler döndüğünü görse, sinir krizi geçirirdi, eminim."

Audrey artık Küçük Dorrit'in gerçek bir insan olduğuna iyice inanmaya başlamıştı; evet, ölmüştü belki, ölmemiş olsaydı, seansta içine giremezdi. Belki bunun yeniden doğmakla bir ilgisi vardı, pek emin değildi. Belki de Küçük Dorrit Audrey'yi, Audrey henüz küçük bir çocukken tanımıştı. Her neyse, Küçük Dorrit'in, Audrey'den, insanlara aktarmasını istediği bir mesajı olduğunu biliyordu, bu belki de kaybolmuş mücevherler ya da bir vasiyetle ilgili bir şeydi. Bu mesaj önemli bir şeydi. Audrey ötekilerin, o sivri zekâlıların bu sırrı ele geçirmeye

çalıştığını da biliyordu. Kameraları ve ışıklarıyla bu bölgeye gelmelerinin nedeni de burada araştırma yapmak istemeleriydi. Bazen kuşkuları dehşete kapılmasına yol açacak kadar büyüdüğünde, Audrey Küçük Dorrit oluyordu. Yere dizüstü çöküyor, babası ve kendisi için dua ediyor, Tanrı'dan hakları olanın kendilerine geri verilmesini ve bir daha ellerinden alınmamasını diliyordu.

İşteki davranışları arkadaşlarının yorumlarına konu oluyordu. Bazı günler oldukça geveze ve kızların 'eskisi gibi' diye tanımladığı bir ruh hali içinde oluyor; bazı günlerse bir düşte gibi gözlerini ileri dikip bakıyor, üç aramadan yalnızca birini yanıtlıyordu. Bir gün yumrukları iki yanında sıkılı, ısıklık çalarak içeri girdi; bu kötüye işaretti, Margery onun dikkatini başka yönlere çekmek için elinden geleni yaptı. Şu yeni doğum kontrol haplarından, onlara nasıl güvenemeyeceğinden, o numara erişilmez efendim, teşekkür ederim, söz ediyordu. Audrey önündeki kontrol panelinin vidalarını bir tırnak törpüsüyle açmaya başladı. Panelin bir bölümünün vidalarını sökmüş, tam içerideki devreleri karıştırmaya başlamıştı ki, küçük bir patlama oldu ve Audrey geriye düştü. Canı yanmamıştı, yalnızca saçı biraz alazlanmış gibi görünüyordu, ama bölümün bütün hatları dış aramalara kapanmıştı. Müdür ona ne yaptığını sandığını sorduğunda, Audrey gülümseyip aletin nasıl çalıştığını görmek istediğini söylemişti.

Müdür, kızlardan bazılarını yanına çağırdı. Hepsi de Audrey'nin kötü niyetli olmadığını, yalnızca kontrol panelinin değil, onun da bazı vidalarının eksik olduğunu kabul ettiler. Müdür onları ondan beklenmeyen bir sabırla dinledi, sakıngan ve en iyi şeyi yapabilmek konusunda kaygılıydı. Besbelli bazı adımlar atmak gerekiyordu; nasıl adımlar olduğunu bilmiyordu, ama bir adım atılmalıydı işte. El-

bette kesin bir karar verilmeden önce sendikaya danışmak gerekiyordu.

Audrey olan bitenden habersizdi; o sırada tamir edilmiş olan panelin önünde oturmuş, bir yandan çalışıyor, bir yandan şarkı söylüyordu. O anda uydurduğu sözlere bir ezgi yakıştırmıştı:

*Avluda kimin yüreği kanar?
Her zaman onunki!
Kimin hayatı yanar?
Her zaman benimki!*

Şarkı söylerken, artık gittikçe daha tiz çıkmaya başlayan sesi tizliğini kaybediyor, sanki biri ona eşlik ediyormuş gibi, şaşırtacak kadar derin ve yankılı bir ses olup çıkıyordu.

yirmi

Bazen Laetitia Londra sokaklarında uzun yürüyüşlere çıkıyordu; yanından geçtiği insanların yüzlerine uzun uzun bakıp, onların sahip olduğunu sandığı yaşam sırrına acaba o da sahip olabilir mi, diye düşünüyordu. Vitrinlerinde, hepsinde aynı görüntünün oynadığı televizyonlar olan mağazaların önünden geçiyordu. Sonra dünyanın herkese açık ve özgür olduğunu kendisine kanıtlamak için, seyahat acentelerinin ve hâvayolu şirketlerinin vitrinlerine bakıyordu.

Andrew'la yaşamaya başlayalı dört ay olmuştu ve böylesine büyük bir bedel ödeyerek elde ettiği özgürlüğünü gerçekten elde edip etmediğinden kuşkuluydu. Görünüşe bakılırsa, Spenser'ı terk etmesi için her gün başının etini yiyen ve onu kışkırtan Andrew, Spenser'ı bırakır bırakmaz ona olan ilgisi- ni biraz kaybetmişti. Sanki Laetitia orada yokmuş gibi küçük ön odada plaklarını çalıyor ve dans ediyordu; Laetitia'nın tanımadığı insanlarla saatlerce telefonda konuşuyordu. İncir çekirdeğini doldurmayacak nedenlerle bağıra çağıra ve öfkeyle tartışıyorlardı; aslında Laetitia bu tartışmalara Andrew'un kendisini boşlaması kadar aldırmıyordu. Andrew değişiyordu. Galiba Laetitia'yı birçok toplumsal yeteneğinden yalnızca biri olarak görüyordu; ona ne giymesi, nasıl makyaj yapması gerektiğini anlatı-

yordu, Laetitia sanki onun yarattığı ve tasarladığı bir bebektir. Korkunç bir tartışmadan sonra, hatta hâlâ tartışırken Andrew sanki hiçbir şey olmamış gibi onu kulüplerin, lokantaların, gösteri sonrası sahne arkalarında yapılan sohbetlerin, partilerin dünyasına çekip götürüyordu. "Marigold canım," diyordu, "bu gece gerçekten çok iyiydin. Letty'yle tanıştın mı? İkiniz gerçekten iyi dost olacaksınız." Laetitia'ya göre Andrew'un öptüğü, sarıldığı ve gönül okşayıcı sözler söylediği öteki kadınlardan tek farkı, onunla yatmasıydı. Ancak artık bunun kendisine ait bir ayrıcalık olduğundan da pek emin değildi.

Böylece yeni bulduğu özgürlüğü karmaşa ve hayal kırıklığına dönmüştü; Spenser'ı özlediğini fark etmişti. Birlikteliklerindeki yakınlık ve dostluğu özlemişti. Andrew'un ona tek sunduğu 'eğlence'ydi. Laetitia kendini Andrew'un dairesinden dışarı atabilmek için gerekçeler uydurmaya başlamıştı, yalnız kalmak istiyordu. Andrew bazen Laetitia bütün öğleden sonrasını dışarıda geçirdiği için kızıyor ve kuşkulanıyordu; Laetitia ise Andrew'un kızmasının tek nedeninin izleyicisini kaybetmesi olduğunu düşünüyordu.

Baharın ilk günlerinde Londra sokaklarında yürürken bu tür düşünceler bölük pörçük zihnine üşüşüyordu. Yeni gelen mevsimin her nedense girmeyi reddettiği uzun, karanlık sokaklar Laetitia'yı çekiyordu. Yine de bu sokaklar, yeni yaşamların doğmasını sağlamış gibiydi: Daha önceleri günlük işlerini yaparken çevresinde ne çok insan bulunduğunu fark etmemişti. Ancak kendini evden dışarı atıp, belirli bir yöne ya da belirli bir amaçla yürümediğinde kentin tıklım tıklım olduğunu görmeye başlamıştı. Bir köşede bir sokak serserisine benzeyen, ama öyle olamayacak kadar genç görünen biri tuba çalıyordu:

Adam, yanından akıp giden yaşam kadar çılgın ve uyumsuz sesler çıkarıyordu.

Laetitia ne yaptığını düşünmeksizin bir telefon kulübesine girdi ve eski numarasını çevirdi. Spenser'ın evde olacağını ummuştu, oysa Spenser telefona çıksaydı da ona diyeceğini bilmiyordu. Spenser telefonu açmadı; Laetitia telefonun sesinin boş dairede yankılanışını hayal edebiliyordu. Şimdi evin odalarını olduğu gibi gözünün önüne getirebiliyordu. Laetitia eskiden de olduğu gibi, her şeyin yokluğa karıştığı bir noktaydı sanki. Spenser son üç ay boyunca onunla bağlantı kurmaya bile çalışmamıştı; ne boşanmayla ilgili kâğıtlar, ne avukatlar, ne de umduğu gibi sızlanma dolu istekler gelmişti Spenser'dan. Belki onun geri gelmesini bekliyordu; bunu düşündüğü an Laetitia'nın yeni fark ettiği özgürlük içgüdüğü içinde şahlanarak onu öfkesiyle şaşırttı, ama belki de Spenser onu yalnızca unutmuştu. Laetitia daireden çıktığında, Spenser için varlığını yitirmişti belki de.

Telefon kulübesinden çıktı ve ani bir itkiyle bir taksi çevirdi. Hedefine vardığında, tanıdığı birisi var mı diye çekinerek eski sokağına şöyle bir göz attı; kendini bir sahtekâr gibi hissediyordu. Sessizce ve dikkatle bodrum kattaki daireye giden basamaklardan indi; bir yabancı gibi pencereden içeri baktı. Evin anahtarı hâlâ çantasındaydı. Kapıyı açtı ve, "Spenser? Evde misin Spenser?" diye seslendi; sesi alışılmadık derecede yüksek çıkmıştı. İçeride çıt yoktu; yalnızca buzdolabının belli belirsiz homurtusu duyuluyordu. Laetitia daireyi dolaştı: Daire içeride bir cinayet işlenmiş de, daha sonraki bir inceleme için mühürlenmiş gibi temiz, düzenli ve derli topluydu. Cebinden bir kâğıt mendil çıkarttı ve burnunu silip tuvalete attı, ardından sifonu çekti. Hiç-

bir Şeye dokunmak ya da Spenser'in dairede kurduğu düzeni bozmak istemiyordu.

Bir kâğıt çıkarttı ve üstüne, "Spenser. Nasıl olduğunu görmek için bir uğradım. Letty," yazdı. Notu Spenser'in daktilosunun üzerine koydu ve daireden  ıktı. Sokağı yarılammıştı ki, durdu, geri döndü, daireye girdi ve notu aldı. Sokağa yeniden çıktığında çevresine bakındı, notu paramparça etti ve en yakın mazgal deliğinden içeri attı. şimdi Spenser'la rastlantı eseri karşılaşmaktan korkuyordu, bu yüzden Sloane Meydanı'ndaki metro istasyonuna kadar ara sokaklardan yürüdü.

Andrew'un dairesine döndüğünde, yorgun, tüm hislerini yitirmiş gibiydi. Andrew yere yatmış, çok yüksek sesle disko müziği dinliyordu.

"Nerelerdeydin, Lahana şekerim?"

"Yürüyüşe  ıkım Andrew. Burada bütün gün tıkılıp kalmaktan sıkıldığımı biliyorsun."

"Ah seni sıkıyor muyum? Kusura bakma, fark etmemişim. Sokaklardan iyi gençler buldun mu bari, hayatım?"

"Gerçekten bilmek istiyorsan söyleyeyim, bir-iki eşyamı almak için eski eve gittim."

"Peki Spenser elini tutmak için seni orada bekliyor muydu?"

"Hayır. Evde değildi."

Andrew ayağını hiç de müziğin temposuna uygun olmayan bir biçimde sallıyordu şimdi. Ayağa kalkıp, Laetitia'nın çevresinde dans etmeye başladı; onu pişirip yemeden önce yerine getirmesi gereken bir ayinin giriş dansı gibiydi bu.

"Herhalde Spenser senin ona d nmen için can atıyordur. Öyle değil mi? Senin için minik yatak ığında gözyaşları d k yordur? O çalışırken senin onun elini ve   k n  tutmanı istiyordur. Öyle değil

mi? Tanrım, sen amma da zayıf bir kadınsın, Laetitia. Bazen gerçekten çok zayıf davranıyorsun."

"Söyledim ya. Spenser evde değildi." Şimdi öfkelenmeye başlamıştı Laetitia, içindeki öfke elinde olmaksızın büyümeye başlamıştı. "Herhalde bütün zamanımı seninle geçirip, partilerde birilerine tanıştırlmam ve o lanet olası aptal arkadaşlarına gülümsemem gerekiyor."

"Benim arkadaşlarım aptal değil. Onlar yetenekli ve heyecan verici insanlar. Onları aptal bulman senin sorunun. İşe bak ki, bazıları senden çok hoşlanıyor."

"Aman ne hoş."

Andrew aynada yüzüne bakıyor ve sakalını okşuyordu. "Tartışmayalım Letty. Lütfen. Her neyse, senden bir ricam olacak."

"Yine ne var?"

"Gidip, doktoruna görünmeni istiyorum."

Laetitia ona telaşla baktı. "Neden?"

"Önemli bir şey değil. Bir akıntım vardı, ne demek istediğimi anlıyorsundur herhalde. İlişkiyle bulaşan bir hastalık. Korkulacak bir şey değil, daha önce de olmuştu. Ama değerli Lahanamızın benden bir şey kapmasını istemeyiz, değil mi?"

"Yani bana cinsel bir hastalık bulaştırdığını mı söylüyorsun?" Birisi ona bir yumruk atmıştı sanki.

"Yalnızca bir kontrole gitmeni istiyorum. Zaten önemli bir şey de değil. Bunu böyle primadonna edasıyla karşılamana gerek yok."

"Yani gidip doktorumu görmem gerekiyor. Öyle mi?"

"Evet doktorunu Laetitia. Sana birkaç tablet verecek. O kadar."

"O kadar mı? Cinsel ilişkiyle bulaşan bir hastalığa yakalanıyorum, o da bana yalnızca birkaç tablet veriyor ha!"

"Uzatma Laetitia. İstemiyorsan zorunlu değilsin. İyilik olsun diye söyledim."

"Demek bana hastalık bulaştırarak iyilik yapıyorsun?"

"Konuyu burada keselim artık Laetitia. Sıkılmaya başladım. Bunu sana söylediğimi unut."

"Peki bunu kimden kaptın?"

"Bilmiyorum. Aylar önce kapmış olabilirim. Senden bana bulaşmış da olabilir. Her neyse, konuyu burada keselim, tamam mı?"

Laetitia midesinin bulandığını hissetti; bedeninin kuyusu sürünen, büyüyen bir şeyle zehirlenmişti. Bu şeyi içinde aylardır taşıyor olabilirdi; bu şey onu aylardır kemiriyor, bedenini iğrenç bir biçime sokuyor olabilirdi. Kusmak istiyordu, ama kusmuşunda hastalıktan belirtiler görebileceğini düşünerek kendini tuttu.

Andrew küveti dolduruyordu ve su sesini bastıracak biçimde, yüksek sesle şarkı söylüyordu. Laetitia böyle yaşamaya devam edemeyeceğini biliyordu; bu yaşamın boşluğu ve anlamsızlığı, enerjisini emen fiziksel bir güç gibiydi. O anda yeni kimliğinin, en ufak bir sarsıntıya dayanamayacak kadar kırılgan bir maddeden yapılmış olduğunu hissetti. Andrew'dan nefret ediyordu; bunu şimdi fark ediyordu, bu duygu bedeninin derinliklerinden yükseliyordu, ama artık Spenser Spender'a da dönemezdi. Yapayalnızdı.

"Letty hayatım," diye seslendi Andrew banyodan. "Joan bu akşam bizi yemeğe davet etti. Bizi yeni erkek arkadaşıyla tanıştırmak istiyormuş. Ne gülünç değil mi? Geliriz, dedim."

Laetitia yıpranmış divana oturdu ve içinde bulunduğu bu tuhaf yere baktı.

yirmi bir

Spenser Spender, Laetitia aradığında evde değildi, çünkü hapishanedeydi. Filmin çekileceği bölüm on beş yıl önce boşaltılmıştı, çünkü hapishane duvarına rahatsızlık verecek kadar yakındı. Ellilerde ve altmışların başında burası akıllardan silinmeyen birçok kaçış öyküsünün yaşandığı yer olmuştu: Spenser mahallelinin yaşadığı dehşeti çok iyi hatırlıyordu. Sokaktan ya da bahçeden eve çağırılmıştı; pencerelere parmaklık yapılmış, kapılar sürgülenmişti. Halkın yoğun baskısı üzerine, hapishanenin bu bölümü kapatılmıştı.

Burası şimdi Marshalsea için kusursuz bir film seti olacaktı; farklı, borçlular hapishanesinden daha acımasız ilkelere dayanarak inşa edilmiş olmasına karşın, hapishanenin Victorya tarzı inşaatı Spenser'in hayalindeki yozlaşan, baskıcı otoriteyi çok iyi yansıtıyordu. Görünüşe bakılırsa çatıda bir ya da iki küçük delik vardı ve bu deliklerden kuşlar girip çıkıyordu; başıboş kanat sesleri, metal sahanlıkların ve boş hücrelerin sessiz dünyasında oldukça yer-siz kaçıyordu.

Spenser bu bölümü oyuncular, figüranlar, kadınlar ve küçük çocuklarla doldurup hücrenin gürültülü ve itiş kakışla dolu bir yer olmasını sağlamaya karar vermişti. Tutuklular birbirlerinin hücrelerini ziyaret edecek, hücre sahanlıklarında ye-

mek pişirilecek, çocuklar hapishanenin bu bölümünde, duvarların dibinde top oynayacaklardı; bu arada üstlerinde parlak ışıklar uzanıyor olacak, duvarlar koyu yeşile boyanacak, pencere ve metal hücre sahanlıklarındaki kalın demir parmaklıklar onların özgürlüklerini kaybedişini vurgulayacaktı. Londra'daki sokak çekimleri iyi gitmişti; Spenser kentin kaba ve özgür yaşamıyla, kentin borçlularının, kurbanlarının, parlak ama kuşatılmış yaşamı arasındaki karşıtlığın altını çizmek istiyordu.

Hapishanedeki tutuklular filmle ilgili haberleri duymuşlardı, bunu 'dışarıdan' gelen her şey gibi suskun bir ilgisizlikle karşılamışlardı. Ancak bazıları yeşil treylerlerin hapishane avlusuna park edilmesini hücrelerinin pencerelerinden izlediler. Spenser Spender hapishaneye çoktan gelmiş, ekibin gelmesini bekliyordu ve parmaklıkların arkasından kendilerini seyreden bir-iki tutuklunun eski bozuk paralar kadar küçük ve soluk olan yüzlerini görebiliyordu. Ancak aletlerin indirilmesini denetlediği için onlarla ilgilenemeyecek kadar işi başından aşkındı. Kablo ruloları açılacak, ışıklar kurulacak, kameralar hazırlanacak ve hapishanenin altında bulunan jeneratörlere filmi çekmek için gerekli her tür elektrikli alet bağlanacaktı.

Bu ilk günde Spenser Spender'ın tamamlamayı düşündüğü iki sahne vardı. Birincisi Marshalsea Hapishanesi'nin uzun ve kapsamlı bir çekimiydi: kamera yukarı açılacak, teker teker bütün sahanlıkları çekecek, tutukluların karışık ve gürültülü yaşamı için bir çerçeve oluşturacaktı. Öteki sahne Küçük Dorrit ile babası arasında geçecekti; bu sahnede baba çöker ve bu fiziksel acı ve tehlike ânında uzun süredir gizlediği, kendisiyle ilgili gerçeğe yüzleşir.

Oyuncular ve figüranlar özel bir otobüsle gelmişlerdi ve hapishanenin eski bölümünün girişinde kalabalık bir grup halinde dolanıyorlardı; binaya girerken sessizleştiler. Binanın tuhaf, küflü kokusu oyuncuları girer girmez etkilemişti. Spenser hiç zaman kaybetmeksizin aletleri kurdurdu ve oyuncuların yeni sahnelerine alışmalarını sağlamaya çalıştı. Sabah boyunca süren hazırlıklarla ilk sahne hız ve inandırıcılık kazandı. Spenser, oyuncular kendilerinden ne istendiğini anlayana kadar sahneyi kare kare anlattı: İşaret verilince gürültülü ve çaresiz bir topluluğu canlandıracak, telaşlı, sakıngan ve ciddi davranacaklardı. Önceden belirlenen işareti alır almaz hapishanenin merkezinde yürümeye, hücrelerinin kapısını sertçe çarpmaya ya da metal basamaklardan koşarak inip çıkmaya başladıklarında müt-hiş bir gürültü koptu. Sahanlıklar ayaklarının altında titredi, bağırış çağırışlar bütün binada yankılandı, kuşlar çığlıklar atarak çatıdan dışarı uçup kaçtılar. Sanki hapishanenin bütün hayaletleri canlanmış, bölümden dışarı vuran ve dışarıdaki gün ışığını solduran başka bir dünyaya ait o parlak ışığı yaratmıştı.

Bir sonraki sahne için Küçük Dorrit daha önce ırmak kıyısında giydiği derbeder gri kostümü giydi; ancak şimdi bunun simgesel anlamı daha belirgindi. Bu, hapishanede yaşayanlara saygı olsun diye giyilmiş bir hapishane kostümüydü. Ufak tefek, zayıf kadın oyuncu mahkûmların oluşturduğu ve o geçer geçmez kameraya yer vermek için tam zamanında açılan kalabalığın arasından çabucak geçti ve felç geçiren babasının yanına gitti. Babası bir duvara yaslanmış oturuyordu; Küçük Dorrit durduğunda kamera da durdu ve ikisini de aynı çerçeve içinde

görüntüleyebilmek için sola kaydı. Önce baba konuştu:

"Burada ya da başka yerde ölsem ne fark eder şimdi, gelecek hafta, gelecek yıl? Kimse için bir değerim yok."

Küçük Dorrit onun yanına çömelir ve yüzünü bir mendille siler. Burada, Bay Dorrit'i oynayan oyuncu, kızını yeni fark eder. "Amy, sana söylüyorum, beni annenin gözleriyle görebilseydin, bu kafesin parmaklıklarından bakan yaratığın ben olduğuma inanamazdın."

Küçük Dorrit onun elini tutmaya çalışır, ama Bay Dorrit direnir.

"Yüzüm, o ölmüşlere özgü çoktan uzaklara gitmiş birinin yüz ifadesine bürünmedikçe –böyle şeylerin olduğunu söylüyorlar, ne kadar doğru bilemiyorum– o zamana kadar çocuklarım benim gerçek yüzümü görmüş sayılmaz."

"Baba, konuşarak kendini yorma. Lütfen baba."

Adam çevresine şöyle bir bakar, kamera ona doğru hareket ederken yüz ifadesi biraz donuklaşır gibi olur.

"Eğer biraz giyinip süslenmeye ikna edebilseydim seni, Amy."

"Evet, evet baba. Ama böyle bir şey olanaksız. Olanaksız. Böyle konuşma. Hepsi geçti bitti."

"Kes."

Spenser Spender bu noktadaki konuşmanın yerinde olup olmadığından emin değildi. Rowan Phillips'in bunu neredeyse romandan olduğu gibi aktardığını bilmesine karşın, nedense bu sahne kulağa yapay ve yapmacık geliyordu. Öte yandan belli bir ağırlığı ve etkileyiciliği de vardı. Görüntüler sözcüklerin gösterişliliğine uygun olursa, o zaman işe yarayabilirdi. Ancak hapisane sahnelerinin çok et-

kileyici olması gerekiyordu. Burada daha fazla zamana gereksinimi olacaktı.

Yine de baba ilk bakışta fazla somurtkandı ve yeterince delice davranmıyordu. Spenser oyucuyu bir kenara çekti ve ondan nasıl bir yüz ifadesi istediğini ona gösterdi. Küçük Dorrit, genç bir adam yüzüne biraz daha krem ve pudra sürerken, çadır bezinden küçük bir sandalyede oturmaya devam ediyordu. Işıklar yeniden yakıldı. Çıt çıkmıyordu, iki baş oyuncunun merdiven sahanlığındaki sesleriye hafif ve inceydi. Çatıda bir kuş hışırtılı sesler çıkarıyordu, ama mikrofona bu sesi kaydetmezdi.

"Burada ya da başka yerde ölsem ne fark eder?"

Tam bu noktada sanki bir kalas ortasından ikiyi bölünüyormuş gibi büyük bir çatırtı koptu ve küçük ark lambalarından biri, tutturulduğu metal merdivenden aşağı düştü. Lamba yere büyük bir gümbürtüyle çakıldı, kablolu bir kamçı gibi yükselip teknisyenlerden birinin yüzüne şakladı. Teknisyen Bay Dorrit gibi, ama ondan çok daha inandırıcı bir biçimde duvarın dibine düştü. Yüzündeki kesik çentik çentikti ve kanıyordu, ekibin öteki üyeleri çevresini bir anda sardı. Onu ayağa kaldırdılar ve dışarı çıkardılar, bu arada Spenser Spender olan biteni şaşkınlık içinde seyrediyordu. Ark lambası yerde paramparça yatıyordu.

"Burada bir uğursuzluk olduğunu biliyordum," diye mırıldandı, Küçük Dorrit yerinden kımıldamaya hiç kalkışmayan babasına. "Bunu burayı görür görmez anlamıştım. Buradan nefret ediyorum." Spenser Spender o günün çekimini iptal etti.

Olay, hapishanede çabucak bir dedikodu konusu oldu. Mahkûmlar bunu pek de gizlemeye çalışmadıkları bir hoşnutlukla karşıladılar, öykü Küçük Arthur'a ulaşana kadar daha süslenmiş ve renklen-

mişti. Söylentiye bakılırsa duvarın bir bölümü çökmüştü, zaten binanın o bölümü sağlam olmayan temeller üzerine kurulmuştu ve bütün ışıkları da kendisiyle birlikte aşağı çekmişti. Kablo sanki bir kırbaç gibi şaklamış, bütün sahanlıkların ve hücrelerin elektriği kesilivermişti. Bazıları çatırtıyı ve oyuncuların feryadını duymuştu; ama cezaevi müdürü bu olayı örtbas etmişti. Hapishane için iyi reklam olmazdı bu.

Küçük Arthur ayrıntıları duyunca, hücresinde dans etmeye, havlamaya benzer tuhaf sesler çıkartmaya ve hücre kapısının parmaklıklarına kesik ve hızlı bir biçimde vurmaya başladı. "Kazan kaynamaya başladı." Yüksek sesle bağırdı "Kazan kaynamaya başladı. Gerilim yaşanacak. Söylemiştim." Pally de eski koldaki 'felaketi' duymuştu. Dudaklarını yüzünden silmek ister gibi koluna sürttü ve hücredeki öteki iki mahkûm bu konuyu konuşurlarken duvara bakmaya devam etti. Bir şey söylemeye cesaret edemiyordu, ne söylerse söylesin kendisine güleceklerini biliyordu. Ama biliyordu işte, biliyordu.

yirmi iki

Rowan, *Küçük Dorrit*'in senaryosunu bitirip Spenser Spender, Rowan, bu çok iyi, tam gereksinim duyduğumuz şey, dediğinde hissettiği o ilk coşku dalgasından sonra bir biçimde Cambridge'i aştığını düşünmeye başladı. Sürekli bir doyumsuzluk ve huzursuzluk içindeydi ve onu bağlayan her tür bağdan ve sorumluluktan kaçmaya çalışıyordu. İş arkadaşlarına film işi diye anlattığı bu çalışmayla kendini Cambridge'e yabancılaşmış hissediyordu. Bitmek tükenmek bilmeyen bir çabayla bir parçası olmaya çalıştığı ve büyük bir hevesle katıldığı yazın ve akademi dünyaları artık ona küçük ve dar geliyordu.

Okuldaki bir-iki arkadaşına, "Cambridge," diyordu, "bilgiyi kendini beslemek için arayan bir üniversitedir, vampir bir kurumdur."

"Burada ileriye görmeye çalışmak," diyordu gözde bir-iki öğrencisine, "gece yarısı harita okumaya çalışmaya benziyor." İşte böyle bir ruh hali içindeyken Tim'i bir hafta sonu oraya davet etti; bu bir meydan okuma ve kendini olduğu gibi kabul ettirme hareketiydi.

Tim ve Rowan arkadaşlıklarına aşağı yukarı ilk kurulduğu biçimiyle devam ettiriyorlardı: İlk yaklaşımları Tim için öylesine sarsıcı, Rowan için öylesine beklenmedik ve arzulanan bir şeydi ki, bu ka-

lup sanki zaman içinde donmuş kalmıştı; işlerin gi-dişatının bir simgesi olmuştu ve olmalıydı da. Oluşan bu kalıptan herhangi bir sapma, bu kalıbı tũ-mũyle yıkma tehlikesini de beraberinde getirirdi. Ancak Rowan işlerin sonsuza kadar bũyle yũrũye-meyeceğini biliyordu: Tim'i yeni bir ortamda dene-yip, ilişkilerinin -artık bunu bũyle tanımlıyordu- bũyle bir baskıya dayanıp dayanamayacağını sına-mak istiyordu. şunu da biliyordu ki, duygusal yaşa-mı, kendisine ciddi bir zarar vermeden deneyler ya-pabileceği tek alandı.

"Tim," dedi bir akşam, sanki birden aklına gel-miş gibi, "bir hafta sonu Cambridge'e inmeye, yani gelmeye ne dersin?"

"Hayır demem, Rowan. Ama pazar gũnleri Aud-rey'yi gũrmeye gidiyorum. Her pazar onu gũrmeye giderim."

"Audrey'nin kendi başının çaresine bakabilece-ęine eminim, Tim."

"Bilemiyorum. Sen sũyledin, onun sũrekli ilgiye filan gereksinimi var."

"Sensiz bir hafta sonu geğirebilir. Mantıklı ol."

"Bunu dũřũnmemiz için bize bir-iki gũn ver, Ro-wan. Aud'un bũsbũtũn sinirlenmesini istemem."

"şu anda olduğundan daha sinirli olamaz zaten, oyle değil mi?"

"Bũyle sũyleme, Rowan." Tim, Rowan'la olan konuşmalarında, belki de kısa cinsel ilişkileri sıra-sında sergilediği edilgenliği ȳrtbas etmek için daha atak olmuştu. "Aud'un kȳtũ bir durumda olduğunu biliyorsun. Onunla ęok eskiye dayanan bir ilişkim var."

"Hepimiz kȳtũ durumda değil miyiz?" diye mı-rıldandı Rowan. Yine de istediğini eninde sonunda kabul ettireceğini biliyordu.

Rowan, Tim'i Cambridge Metro İstasyonu'nda, hiçbir özelliği olmayan o ortamda karşıladı, birbirlerine başka bir ışıktaki baktılar. Tim eskisi kadar yakışıklı görünmüyor, diye düşündü Rowan. Rowan sinirli, alıngan ve ne söylesem bana saldıracak gibi görünüyor, diye düşündü Tim.

Tim Cambridge'in televizyonda gördüğü üniversiteler gibi olacağını düşünmüştü. Cüppeler giymiş, ellerinde maskotlar olan ve kahkahadan kırılan binlerce öğrenci göreceğini düşünmüştü. Binaların da St. Trinian'inkinden daha büyük olacağını düşünmüştü. Rowan'ın odalarına ulaştıklarında biraz hayal kırıklığına uğramıştı. Burası cansız ve boş görünüyordu, hayat yoktu.

Rowan onu telaşla içeri aldı ve kapıyı güm diye kapattı.

"İşte burası zamanımın çoğunu geçirdiğim yer, Tim. Londra'dakinden çok farklı, değil mi?"

Tim çevrede gördüklerinden, Rowan'ın umduğu ya da beklediği kadar etkilenmemişti. Yalnızca biraz şaşkın görünüyordu. "Evet, çok güzel Rowan, gerçekten ev gibi."

"Öyle olmasını amaçlamışlar zaten Tim. Tam da öyle. Yuva gibi olsun istemişler." Rowan eşyaları deli gibi tekrar tekrar düzeltiyordu; kafesine meraklı bir parmak sokulmuş bir muhabbetkuşuna benziyordu.

"Peki televizyonsuz ne yapıyorsun?"

"Ah, buna neredeyse hiç gereksinim duymuyorum, Tim. Bir işim var, biliyorsun."

"Ama Londra'daki evinde televizyon var."

Rowan aslında bir televizyon kiralayıp, ders saatlerinde bunu dolabın içine saklamayı tasarlamaktaydı; aylardır bunu istiyordu. "Orası farklı, Tim. Londra'da gerçekten çalışıyor sayılmam. Orası benim tatil kampım."

"Ah, anlıyorum."

Tim'in aklı karışmıştı; Rowan, Tim'den kendisini ziyarete gelmesi için ısrar edip durmuştu, şimdiyse onu burada istemiyormuş gibi davranıyordu. Kendini hantal ve buraya yabancı hissetti.

Rowan yapacak daha iyi bir şeyi olmadığı için çay yaptı. Tim divanda, Rowan bir sandalyede karşılıklı oturdular; çay bardakları dizlerinin üstünde dengede duruyordu; odanın mobilyasından, bunların Londra'dakilerden ne kadar farklı, buranın Londra'ya kıyasla daha sessiz olduğundan konuşurlarken, birisi kapıyı ürkekçe çaldı. Rowan sıçradı ve çayını döktü; bu gelen kişinin beraberinde getireceği her tür sorundan sanki Tim sorumluymuş gibi, öfkeyle Tim'e baktı. Tim yerinde huzursuzca kıpırdandı ve gözlerini yıpranmış halıdan ayırmaksızın çayını yudumladı.

Rowan kapıyı açarken bakışlarını halıdan kaldırdı ve bir perdenin arkasından fırlayıveren bir kukla gibi, kırıksız, kırmızı bir yüzün kapıda beliriverdiğini gördü. Bu ilk bakışta genç birinin yüzüne benziyordu, ama her açıda havaya dikilmiş gri-beyaz saçları onun pek de genç olmadığını belli ediyordu.

"Kusuva bakma Vowan, kötü biv zamanda mı geldim?" Ses tuhaf bir biçimde ruhsuz ve yüksekti; Rowan, biraz da kendisini yatıştırmak için elini onun omzuna koyduğunda adam hafifçe irkildi.

"Hayır, hiç de değil, Michael. Lütfen içeri gel."

Michael, beyaz saçlarını ardından uçuşturarak, odanın içine düşer gibi girdi. Tim'e baktı, sonra Rowan'a neşeli, hatta manyakça sayılabilecek bir bakışla bakakaldı; sanki kendinden geçmiş gibiydi.

"Sanıyorum Timothy Coleman'la tanışmamıştın, Michael. Timothy, bu Michael Dickey, iş arkadaşlarımdan biri."

"Sizinle tanıştığımıza çok memnun oldum Bay Coleman." Michael belirli bir neden olmaksızın bacagını kaşıdı. "Çok çok memnun oldum."

"Ben de sizinle tanıştığımıza sevindim."

Rowan, hiçbir şey olmamış gibi davranıyordu. Büyük bir şaşkınlık içindeydi ve ancak böyle davranarak kendini koruyabileceğini düşünüyordu. Birbirinden ayrı tuttuğu iki dünyası çarpışmıştı; bu biraz da bile bile yarattığı bir durumdu; yine de bu çarpışma ânında bu olay onu derin ve beklenmedik yönlerden tehdit ediyor gibi görünüyordu. Konuğu için de bir bardak çay koydu.

"Biv şeylevi engellemediğime emin misin Vowan?" Michael sağır biriyle konuşuyormuş da, ne demek istediğini tam olarak anlatmaya çalışıyormuş gibi sandalyesinde öne doğru eğilmişti. Yeniden kaşındı.

"Hayır, Michael, yok öyle bir şey. Kesinlikle."

"Aslında konu okul işleviyle ilgili, tatil gününde bu konu seni sıkabiliv ama..." Michael Tim'e yeniden şaşkınlıkla baktı, Tim bakışlarını yeniden haliye çevirdi.

"Önemi yok, önemi yok."

"Şey," Michael öne eğildi, "konu şu kütüphane komitesi. Sekvetev hev şeyi kavman çovman etti, avtık 77 ile 78 avasını kesinlikle bulamıyovuz. Beni dinliyov musun?" Rowan başını salladı: Konunun kişisel noktalara, sözgelimi Londra'dan kendisini ziyarete gelen arkadaşlarına gelmesini önlemek için her şeyi yapabilirdi. "Müdüv konuyla ilgilenmiyov bile elbette. Ona kalsa biv daha hiç kitap ismavlanmaz. Buna ekonomik duvgunluk diyov. Bana göve bu daha çok inzivaya çekilmek gibi biv şey."

Rowan gözlerini Michael'a dikmiş bakıyordu, Timothy'ye göz ucuyla bile bakmamak için kendiyile fiziksel bir savaşım veriyor gibiydi. Durumu kavra-

yan ve kabullenen Michael da gözlerini Rowan'dan hiç ayırmıyordu. Okulda herkes Rowan'ın eşcinsel olduğunu 'biliyordu', ama burada cinsellikle ilgili konular hiç konuşulmadığı için bu tür zararsız tuhafliklar söz konusu edilmezdi. Michael için Tim görünmezdi.

Tim bu gerçeği ağır ağır kavradı ve içinde büyük bir öfke dalgası kabardı. Divandan kalkıp, Rowan ona gergin bir biçimde bakana kadar kısa bir süre öylece durdu. "Kusura bakma Rowan, gidip biraz bacaklarımı hareket ettireyim. Daha sonra görüşürüz, tamam mı?" Dickey'ye hiçbir şey söylemeksizin kapıya doğru yürüdü; iki adam kapının kapanışını izlediler, bir an bakıştılar, sonra konuşmalarına geri döndüler.

Tim küçük bir ırmağın kıyısında yaklaşık bir saattir yürüyordu; iki ya da üç fakülte binası geçmiş ve halka açık bir parkta dolanmaya başlamıştı. Burada, ağaçlar arasında bağırp çağırarak koştu-ran çocuklarıyla ağır ağır gezinti yapan genç çiftler vardı: Tim, beraber olabilselerdi Audrey'yle nasıl bir yaşamları olabileceğini hayal etti. Yaşlı bir adam genç bir kızla tenis oynuyordu, orta yaşlı bir kadın bir bankta uyuyakalmıştı. O öğleden son-ranın anlamsızlığı, Tim'i daha önce hiç hissetmediği bir kedere boğdu: Belki şimdiye kadar bütün günle-ri böyle, boş bir gökyüzünden kayıp geçen beyaz ve geniş bulutlar gibi kayıp geçmişti. Küçük, metal bir köprüye gelene kadar ırmak kıyısında yürümeye devam etti. Köprüyü geçti ve belediyenin toplu konut-larının bulunduğu bölgesinin hemen başladığı yerde olduğunu fark etti. O da böyle yerlerden gelmişti, çocukken böyle yerlerde oynamıştı ve büyük olasılıkla yeniden böyle yerlere dönecekti. Yaşamı kas-

vetli kırmızı tuğlalar ve küçük bahçelerle çepeçevre sarılmıştı.

Rowan Phillips böyle şeyleri bilmezdi, zaten Tim'in ona gereksinim duymasının, onun üzerine düşmesinin nedeni de buydu. Rowan'ın dünyası rahatlıklarla dolu bir dünyaydı. Onda çekici bir şeyler vardı; o gergin konuşması, pub'da parasının üstünü hiç kontrol etmemesi, o yumuşak davranışları... Tim'in onu daha üst bir basamağa çekecek, ona dünyayı gösterecek böyle birine gereksinimi vardı. Rowan'da davranışı için özür dilemeye karar verdi.

Tim geri döndüğünde, bütün o yolu koşarak geri geldiği için yüzü kıpkırmızıydı; Rowan yalnızdı. "Ne diye öyle çıkıp gittin Tim? Pek nazik bir davranış değildi, öyle değil mi? Michael'a çok ayıp oldu."

"Özür dilerim, Rowan. Biraz bacaklarımı açmak istemiştim."

"Anlıyorum. Demek olan bitenin tek açıklaması bu."

Rowan, neden olduğunu tam olarak neden olduğunu anlayamasa da kızmıştı ve kızgınlığını ancak birkaç sözcük kekeleyebilen bir dilsiz kadar ifade edebilmişti. Tim yine de onun kızdığını anlamıştı ve ne yapacağını bilemez durumdaydı. Aralarını düzeltmek için tek yol biliyordu. Bir bacağını yere sarkıtarak divana yattı, böylece Rowan'ın kendisini üflemesine ya da emmesine izi vermeye istekli olduğu anlaşılacaktı.

Bütün insan ilişkileri bir an içinde sarsılıp yok olabilecek çok ince bir dengeye sahiptir. Rowan, Tim'in gözle görülür bir biçimde cinsel ilişkiye hazır ve hatta gönüllü olmasına şaşırılmıştı. Bir zamanlar peşinden koştuğu kişiyle neredeyse eşit olmak üzereydi. Tim, Rowan için hep ulaşılmaz, hatta romantik olan bir şeylerin, kendisi için yalnızca kitaplar-

da var olan o uçsuz bucaksız ve karmaşık kent yaşamının simgesiydi. Oysa şimdi, o ulaşılmaz olan şey birdenbire fazlasıyla kolay ulaşılır olmuştu.

Tim'in yanına diz çöktü, ama her zamanki hazırlık niteliğindeki hareketlerine bile başlamadan, bunun bir işe yaramayacağını fark etti. Ayağa kalktı ve pantolonundaki bir tüyü eliyle silkeledi. "Kusura bakma, Tim, ama şimdi gerçekten hiç havamda değilim. Belki daha sonra."

Tim şaşırmış, biraz da alınmış gibiydi: Sunduğu bir armağan, paketi bile açılmadan kendisine kabaça geri verilmişti. Yeniden sinirlendi. "Sen bilirsin, Rowan. Benim için hava hoş."

Böylece bütün öğleden sonraları, havadan sudan konuşma girişimleriyle, Tim'e kocaman bir açık hava hapishanesi gibi gelen kampusta yapılan bir gezintiyle, her ikisini de alıngan ve huzursuz yapan bir şekerlemeye geçti. İki de bir şeylerin kötüye gittiğini fark ediyor, bunun için birbirlerini suçluyorlardı.

Rowan fırsat bulur bulmaz dolabına sığındı ve elinde İspanyol şarabı şişesiyle dışarı çıktı. Konuşmaksızın içkilerini içtiler, tatlı içki Tim'in başını döndürüp midesini bulandırdı. Rowan içinde bulundukları durumu düşünüyordu.

"Pekâlâ, yemeğimizi nerede yiyelim, Timothy?" Tim'i yemekhaneye götürmeyi tasarlamıştı, ama artık bu söz konusu bile olamazdı. Çıkarlarını gözetmek zorundaydı. "İngilizlerin dediği gibi, karnımızı nerede doyuralım, arkadaş?"

"Bilemiyorum. Sen nereyi istersen. Bu şarap bozuk muydu?"

"Evet, bozuktur, dostum. Özellikle senin için almıştım." Tim, Rowan'ın bir şekilde kendisiyle alay ettiğinin farkındaydı, ama neden ve nasıl alay ettiğini çıkartamıyordu. Rowan huzursuzlandığı zaman

sabırsız davranırdı. "Sokağın tam karşısında çok güzel bir Hint lokantası var. Senin için de uygun mu?"

"Sen nasıl istersen, Rowan."

Çabucak odadan çıkıp, bir an önce lokantadaki insanların arasına karışıp kimliklerini gizleyebilmek için aceleyle yola koyuldular.

Tim aslında Hint mutfağını sevmezdi, ama daha fazla tartışmaya neden olmak istememişti. Ağzına attığı her körili tavuk ve sebzeli biryaninin ardından kocaman bir yudum beyaz şarabı mideye indiriyordu. Tabaktaki yemek, pirinç ve ne oldukları tam anlaşılamayan gri ve pörsük sebzelerden oluşan ıslak toplar halinde midesine iniyordu. Bir süre sonra yemeğini bir kenara bırakıp yalnızca içkisini içmeye devam etti. İçtikçe çenesi açıldı, gün boyu hissettiği kızgınlık damla damla dışarı taşmaya başladı.

"Peki bu işi hiç kızlarla denedin mi, Rowan?"

"Bir ya da iki kez sanırım." Rowan bu yalanı söylerken kendilerini yan masalardan kimsenin dinlemediğinden emin olmak için çevreyi kolaçan etti.

"Peki bundan hoşlandın mı?"

"Galiba hoşlandım, evet. Bütün bunları bana daha önce de sordun Tim. Benim için çok sıkıcı olmaya başladı."

"Peki o zaman bana niye ilgi duyuyorsun?"

"Bilmiyorum, Tim. Gerçekten bilmiyorum. Bunu böyle uluorta konuşmasak olmaz mı?"

"Yalnızca ilgimi çekti, o kadar."

"Pekâlâ Tim, bir değişiklik olsun diye bir kere de sen benim bir soruma cevap ver. Neden sana bunu yapmama izin veriyorsun?"

Tim kendine bir bardak daha şarap koydu, tabağındaki köri soslu soğuk yemeğine baktı. "Eh, sen-

den hoşlanıyorum, değil mi? Sen benim dostumsun. Elbette Audrey'yle daha farklı. Ona âşığım. Audrey'yle inanamayacağın şeyler yapıyordum, Rowan. Gerçekten. Audrey yatakta çok iyiydi, yani keçileri kaçırmadan önce."

Tim böyle konuştuğu zaman son derece sıkıcı oluyor, diye düşündü Rowan.

"Audrey müthiş bir kızdır. Muhteşem göğüsleri var, ama ona gerçekten saygı duyuyorum. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

"Galiba."

"Ama beni yanlış anlama Rowan. Senden gerçekten hoşlanıyorum, erkek düşkününü arkadaşım benim!"

Tim konuşurken, bir Hintli garson, pantomim gösterilerindeki şeytan gibi birdenbire ortaya çıkmış ve Tim'in hemen yanında durmuştu. Rowan, garson tabaklarını yavaş yavaş toplarken utançtan bembeyaz oldu. Böyle bir şey, Cambridge'inde başına gelecekti ha! Artık bu lokantaya bir daha asla gelemezdi.

Garson çekildiğinde Rowan'ın utancı çoktan öfkeye dönüşmüştü. Bu çocuğa bunca zaman ve çaba harcamasının ödülü demek 'erkek düşkününü' olarak nitelendirilmekti ha?

"Demek Audrey'yle ilişkiniz şimdiye kadar en iyi ilişkindi. Öyle mi? Audrey bu yüzden mi delirdi?"

"Bunun konuyla hiçbir ilgisi yok."

"Elbette var. Hiçbir şey tek yanlı değildir. Ona olanlardan herkes kadar sen de sorumlusun." Öfkesi kendini Audrey'ye yakın hissetmesine yol açmıştı: Hatta bir süreliğine Audrey olmuştu. "Bana sevişmenin hazları üzerine dersler vermenin bir anlamı yok, çünkü sen âşık olduğunu söylediğin tek kızla bile doğru dürüst bir ilişki yürütememişsin."

Tim, Rowan'a yiyecek gibi bakıyordu; üst dudağını dişliyor, masanın altında dizlerini birbirine vuruyordu. Kendiyle savaşıyordu. Rowan'a vurmak istiyordu. Yine de ona gereksinimi vardı. Birisine gereksinimi vardı.

"Çok acımasız olabiliyorsun, biliyor musun Rowan. Cadaloz bir kadın gibi."

Rowan öteki masalara doğru bir bakış fırlattı; sesini yükseltmişti, şimdi bundan utanmaya başlamıştı. "Ben yalnızca gerçeği söylüyorum. Ben senin sevgili erkek düşkünü arkadaşımın, hatırladın mı?"

Tartışma yatıştır gibi oldu. Tim sarhoş olmuştu ve Rowan'ın kendisinden uzaklaşmasından korktuğu için ona sevecen davranmaya çalışıyordu. İşte duyduğu fıkraları Rowan'a anlattı. Rowan bunlara gülerken, bir yandan da yaptığı hatayı düşünüyordu: Tim'le aralarında sağlam bir dostluk kurabileceklerini ummakla aptallık etmişti. Sevgili olmak şöyle dursun, dost bile olamamışlardı. Ancak bunun için kendini suçlamıyordu. Böyle şeyler olurdu. Dünyanın gidişatı böyleydi. Onu şimdi tek kaygılandıran, Tim'in, kendi deyimiyle 'olay çıkartmasına' olanak vermeden bu durumdan nasıl sıyrılabileceğiydi.

Lokantadan çıktıklarında Tim okulun duvarlarından birinin dibine kustu. Rowan onu soğukkanlılıkla izledi, ona doğru adım atmadı. Yeniden Rowan'ın odasına gittiler, yatağa girip, neredeyse ânında uyuyakaldılar. Rowan mırıldanıp arkasını dönerek uyuyormuş numarası yaptı ve böylece Tim'e yolu açtı; Tim de doğal olarak ve sarhoş olduğu için onu izledi ve gerçek bir kayıtsızlığın içine yuvarlandı.

Ertesi sabah trenle Londra'ya döndüler; Tim mutlaka o öğleden sonra Audrey'yi görmeliydi, çünkü alışkanlık bir kez bozuldu mu, sonsuza kadar bo-

zulmuş olacaktı. Dönüş yolculuğunda Rowan neşeli ve konuşkandı. Tim aralarındaki güvenin tazelendiğini hissediyordu: Aralarını düzeltmeyi başarmıştı. Rowan, Tim'i bırakacağı için bir an hafif bir pişmanlık duydu; ne de olsa Tim yakışıklı ve genelde hoş bir gençti. Ancak ayrılması gerekiyordu. Tim, Rowan'ın neşeli ruh haline uyum sağlamış, onu ailesiyle, bir arkadaş olarak elbette, tanıştırtma planları yapıyordu. Rowan gülümsedi ve başını salladı. Tim'in ailesiyle tanışmayı çok isterdi, gerçekten; sonra film setindeki kazayı anlatmaya başladı. "Sanıyorum böyle olması yazgıda vardı, çünkü bu tür felaketler ve kazalar rastlantı eseri gerçekleşmez. Bize bir şeyler öğretirler, değil mi Tim?" Tim başını salladı, tren Londra'ya girişte, gri bir bataklıkla dalıyormuş gibi yavaşlarken sokaklara ve tahta çitlere baktı.

Liverpool Sokağı İstasyonu'nda el sıkıştılar. Rowan Tim'e, Spenser Spender ile buluşacağını söylemişti, ama aslında hemen Cambridge'e dönecekti. Görev tamamlanmıştı. Tim'e yeniden gülümsedi, Tim ise beceriksizce Rowan'a doğru uzandı ve onu yanağından öptü. Rowan rahatsız olarak bir adım geriledi, sona yeniden vedalaştılar. Rowan, Tim'in metro istasyonuna doğru uzaklaşışını izlerken onu bir daha asla görmeyeceğinden emindi. Ancak, çoğu konuda olduğu gibi, bu konuda da yanıldığı ortaya çıkacaktı.

yirmi üç

Andrew ve Laetitia yine incir çekirdeğini doldurmayacak bir nedenle kavga etmişlerdi. Öyle sık tartışmaya başlamışlardı ki, ilişkileri artık soğukkanlı bir düşmanlığın tekdüzeliğini bozmak için belli aralıklarla çatışmaların yaşandığı uzun bir kan davasını anımsatıyordu. Laetitia her gün Spenser Spender'ın avukatından bir mektup bekliyordu: Biliyordu ki, böylece bu inanılmaz durumu en azından resmiyete dökülecekti. O zaman bir derman ve çare araması gerekecekti.

O zaman gelene kadar bir uyuşukluk ve bunalım denizinde, ancak suyun dibine batmasını önlemesine yetecek kadar olan enerjisini harcayacaktı. Doktora gitmişti, cinsel ilişki yoluyla buluşan bir hastalığa yakalandığının ortaya çıkması gibi yakışsız bir duruma katlanmaktan, kendisini sarsarak harekete geçmesini sağlayacağını sandığı birine yaşamının kokuşmuşluğunu ve anlamsızlığını göstermekten neredeyse mutluluk duymuştu. Doktordan en azından önüne gelenle sevişmenin tehlikeleriyle ilgili bir ders dinleyeceğini ummuştu. Oysa doktor onu birkaç tablet vermekle ve üç hafta boyunca kimseyle cinsel ilişki kurmamasını söylemekle yetinmişti. Laetitia, dünyadaki herkesin kişiliksiz ve donuk olduğunu düşünmeye başlamıştı artık.

Andrew'la olan kavgalarından sonra Laetitia Londra sokaklarında yaptığı o uzun ve amaçsız yürüyüşlerinden birine çıkmıştı. Yanından geçen herkesin yüzünü, kendininkine benzeyen bir mutsuzluğun izlerini görmeye çalışarak inceliyordu. Bu aralar gördüğü bütün insanların geçmişe ait bir düştan yaratıklar olduğunu düşünmeye başlamıştı: başında kepiyle kendi kendine sırttan şu işçi; güneşe hasret kalmış bir bitki gibi bükülmüş, çok eski bir avluda ayaklarını sürüye sürüye yürüyen şu yaşlı kadın; evler ve ofisler sanki kendisini korkutuyormuş, dövmekle tehdit ediyormuş gibi sokaklarda acele acele yürüyen solgun, kılıksız şu genç. Yürüyüş yaparken yanından geçtiğı bu kişilerin görüntüsü zihnine o kadar hızla girip çıkıyordu ki, Laetitia onların türlerinin birer temsilcisi olduğunu düşünmeye başlamıştı: Bu kenti temsil ediyorlardı, başka yerde var olamazlardı. Londra'nın gücü ve karanlığı ufalıp kendini bu küçük, avare avare dolaşan bedenlere sokmuştu sanki. Bebek arabalarını itip çekerek dolaşan yaşlı kadın gibi o da bunların arasında boğulabilirdi. O kadını en son ne zaman görmüştü? Kıştı, Spenser'la bir yerlerde, kol kola dolaşıyorlardı. Acaba yaşlı kadın bu soğukta hayatta kalabilmiş miydi?

Shepherd's Bush'a dönmek için otobüs kuyruğına girdi. Çevresindeki herkes kılıksız ve pis görünüyordu; sanki bütün kent temelden çürüyor ve içinde yaşayanların bedenlerinde de çirkin bir hastalık gibi izlerini bırakıyordu. Kendi sıkıntısı o kadar büyüktü ki, bu tür konuları bile teslimiyet, hatta neşe içinde düşünebiliyordu: İçinde bulunduğu durumla ilgili düşündüklerini destekleyen her şey, onun için hiç yoktan iyiydi. Yalnız olmak istemiyordu. Ancak, bu öğleden sonra, öyle büyük bir bunalımdaydı ki, kendi dışındaki şeylerde tanık olduğu çürüme belir-

tileri bile onu, kendi içinde hissettiği boşluğun daha da derinlerine çekiyordu. Başı ağrıyordu; sanki bir şey başını sıkıyor ve eziyordu.

Otobüsün üst katında, küçük çocuklu bir çiftin arkasındaki koltuğa oturdu. Adamın üzerinde soluk bir deri ceket vardı, kot pantolonu ve ayakkabıları da eskimişti. Karısı biçimsiz, el örgüsü bir kazak ve eski bir etek giymişti, dizlerinin üstünde iki alışveriş torbası duruyordu. Beş ya da altı yaşından daha büyük olmayan kızlarının gözlerinin altında mor halkalar vardı; ana-babasının önünde oturuyor, aralarında herhangi bir sohbet girişimi başladığında canlanıyor, arkasına gözleri parlayarak dönüyordu. Ana-babasının birbirine söyleyecek fazla bir şeyi yok gibi görüldüğü için, küçük kız onları yaşama döndürmek için sorular soruyordu. "Anne," diyordu, "kış bitince hep çiçekler mi açar?" Ana-babası ona dikkat etmiyorlar ve sorularını yanıtlamak için bir girişimde bulunmuyorlardı bile. Yoksunluk ve hayal kırıklığından oluşan karmaşık dünyalarının içine hapsolmuş gibiydiler. Çocuk yine, "Anne," dedi, "kış bitince hep çiçekler mi açar?" Hâlâ yanıt yoktu. Çocuk başını koltuğa dayadı ve otobüsün sarı tavanına gözlerini dikti.

Laetitia bu kısa sahneyi, sanki kendisi olanların parçasıymış gibi, dikkatle seyrediyordu. Çocuğun sorusu ve ana-babasının bunun karşısındaki suskunlukları, her nedense, gözlerini yaşartmıştı. Otobüste oturmaya devam etti, gözyaşları mutsuzluğunun tanığıydı, ama kimse bunu fark etmedi.

Shepherd's Bush'ta otobüsten indi ve işten evlerine dönmekte olan kadın ve erkek kalabalığının arasında ite kaka yol aldı. Nereye gittiğiyle ilgilenmeyen ve bu konuda bir amacı olmayan bir uyurgezer gibi eve döndü; ev boştu. Andrew bir iş için çıkmıştı; bir Amerikan filmi figüran olarak gece çe-

kimine gitmişti ve sabaha kadar dönmeyecekti. Dar yatağa yatıp yaşamı üzerinde düşünmeye başladı; yaşadıklarının kendisini bu noktaya getirdiğini, yaptığı ve düşündüğü her şeyin kendisini küçük bir dairede, yüzünde gözyaşı izleriyle, yatakta yatmış bir kadına dönüştürdüğünü düşündü. Böyle bir yaratıkla ne yapılabilirdi ki? Ona yalnızca acıyabilirdin, yardım edemezdin. Onu mutsuzluğundan kurtarmaya çalışırdın.

Çabucak yataktan kalktı ve Andrew'un ilaçlarını koyduğu çekmeceyi açtı; çekmecede valium, librium ve mandrax vardı. Bunları masanın üstüne, bir yığın oluşturacak biçimde üst üste boşalttı, çok renkli, büyülü bir dağ, diye düşündü. İlaçları teker teker, sonra avuç avuç yutmaya başladı, ama boğazı kurumuştur. Mutfaktaki musluktan bir fincan su doldurdu. İlaçların geri kalanını da yuttu. Sonra televizyonu açtı. Bir aşçılık dersiydi izlediği; yemeğin rengi fazla canlıydı, sanki gerçek yemek değildi. Spenser'a bir not yazması gerekiyordu. Yemek dersi bitmiş, bir otelle ilgili bir program başlamıştı. Yazı masasında el yordamıyla kalem aramaya başladı, ama artık çok geçti.

Andrew eve tasarladığından çok daha erken döndü; yağmur yağmaya başlayınca o geceki çekim iptal edilmişti. Shepherd's Bush'a dönmeyi hiç istemiyordu, ama gece için başka bir şey ayarlamamıştı. En azından üstünü değiştirip, birkaç telefon edebilirdi. Akşamı Letty'yle geçirme düşüncesi çok sıkıcıydı. Bu aralar Letty çok canını sıkmaya başlamıştı, umduğu kadar eğlenceli biri olmadığı ortaya çıkıyordu, hatta bazen bağışlanmayacak kadar sert biçimde saldırıyordu Andrew'un arkadaşlarına. Yakında yollarımız ayrılacak kızım, diye kendi kendine söyleyeceklerini prova ederek dairenin kapısını açtı.

Yere kocaman bir bebek atılmıştı ya da galiba bir vitrin mankeni kırılmış ve yere devrilmişti. Biri- si çok kötü bir şaka yapmak istemişti anlaşılan. Ancak birkaç saniye içinde, yerde yatan şeyin Laetitia olduğunu anladı. Işığı açtı, o ani aydınlıkta Laetitia'nın yüzü çarpılmış ve ifadesi donuklaşmış gibi göründü gözüne. Bedenin çevresinde, ona fazla yaklaşmadan dolanarak bunu inceledi, sonra ambulans çağırdı. Gidip banyoda oturdu. Onunla aynı odada kalmaya katlanamazdı.

Adamlar daireye girdiklerinde yeniden hayata döndü ve bunun yersiz olduğunu fark edene kadar sıırtmaya devam etti.

"Onu hareket ettirmedim, memur bey. Doğru şeyi yaptım herhalde."

Laetitia'nın üstüne eğilip ağzını açtılar, nabzını ölçtüler. "Bunun nedenini biliyor musunuz, beyefendi?"

"Hayır, ne yazık ki bilmiyorum. Eve yeni geldim, bir de baktım ki bu, yani o yerde yatıyor."

Ambulans görevlilerinden biri çalışma masasına gidip ilaçların boş şişelerini aldı. Andrew onların orada olduğunu fark etmemişti; bedenini bir ateş bastı, kendini rahatsız hissetmeye başlamıştı; banyo yapmak istiyordu. Laetitia'nın ağzını bir oksijen maskesiyle kapattılar ve onu sedyeye yatırdılar.

"Yaşıyor mu?" Andrew bu soruyu sormasının iyi olacağını düşünmüştü.

"Yaşam belirtileri çok zayıf. Onun yakını mıydınız?"

"Hayır. Aslına bakarsanız yalnızca bir arkadaşım."

"Peki adı nedir?"

"Spender, Bayan Spender."

"Biz Bayan Spender'ı Hammersmith Hastanesi'ne götürüyoruz. Yakında biri sizinle bağlantı kurar."

"Neyle ilgili olarak?"

Ambulans görevlisi şaşırmış gibiydi. "Arkadaşınızın nasıl olduğunu bildirmek için. Akrabalarının adlarını filan öğrenmek için. Beni anlıyor musunuz?" Andrew'un sarsıntı geçirmekte olduğunu sanmıştı, oysa Andrew yalnızca telaşlanmıştı.

"Ah. Evet, evet anladım."

Adamlar gecenin içinde sirenlerini çala çala kaybolduktan sonra Andrew bir sigara yakıp yatağın kenarına oturdu ve sakinleşmeye çalıştı. Spenser Spender'ı araması gerekecekti; bu çok sıkıcı bir şey olacaktı, ama gerekliydi. Olayları olabildiğince çabuk geride bırakabilmek için bu kaçınılmazdı. Andrew, Laetitia'nın ölmediğini umuyordu; kendisinden kuşkulananacakları bir soruşturmaya katlanmak ve evdeki ilaçlarla ilgili soruları yanıtlamak zorunda kalmak hiç işine gelmiyordu. Güç bir duruma dönüşebilecek bu olayı olabildiğince çabuk ardında bırakmak istiyordu.

Spenser Spender karanlık çökerken evde oturmuş, pencereden dışarıyı seyrediyordu. Hapishanedeki beklenmedik başarısızlığı düşünüyordu. Teknisyen hastaneye götürülmüş, yüzüne birkaç dikiş atılmıştı. Bu uğursuz bir başlangıç olmuştu; filme o özel kimliğini vermesi için hapishane sahnelerine güvenmişti, ama şimdi çekimin havası aptalca bir kaza nedeniyle bozulmuştu. Artık o havayı asla yansıtamayabilirdi. Telefon çaldı, daha kötü haberler duyacağını anladı. Telefonu isteksizce açtı.

"Alo? Spenser'la mı görüşüyorum?"

"Evet."

"Ah selam. Ben Andrew, hani Letty'nin arkadaşı."

"Evet, biliyorum. Ne oldu?" Birisinin ya da bir şeyin Laetitia'ya zarar verdiğinden emindi, midesi kasıldı.

"Letty ilaç içmiş. Bunun benimle hiçbir ilgisi yok, emin olabilirsiniz. Her neyse, onu hastaneye götürdüler. Sanıyorum iyileşecek."

"Hangi hastaneye?"

"Hammersmith, hani şu..."

Spenser telefonu kapattı ve karanlıkta oturmaya devam etti; az önce duyduklarını sindiremiyordu. Akşam olmasına karşın, kapalı kapının aralığından biraz ışığın sızdığını gördü; dışarısı içeriden daha aydınlık gibiydi. Böyle bir görüntüyü filmde kullanabilirdi belki. Ama çoktan ayağa kalkmıştı bile. Düşünmeksizin bir lamba yaktı ve evden çıktı.

Taksiyle hastaneye yaklaşırken, binayı yalnızca dış görünüşünden tanıdığını fark etti. Hastane, hapishanenin bitişiğindeydi ve Spenser'ın hayalinde, onun bir parçasıydı. Bütün yaşamı sanki bu noktada, dünyanın bu küçük bölgesinde birleşiyormuş gibiydi; burada doğmuş olması da bir rastlantı mıydı? Hastaneye kurumlaşmış kaygının solgun ve bakımsız havası egemendi; giriş koridorunun bir ucunda küçük bir çiçekçi vardı, öteki ucunda da bir şekerçi dükkânı. İnsanlar birkaç kişilik gruplar halinde, ellerinde çantalar ve paketler oturmuş, birbirlerini izliyorlardı. Burası, bütün tren seferlerinin ertelendiği ya da iptal edildiği bir tren istasyonuna benziyordu.

Spenser resepsiyona gitti ve Bayan Spenser'ı nasıl bulabileceğini sordu; buraya ilaç içtiği için getirilmişti. Sözcükler öyle ağır, ayrıntıların yaşamsal önemini anlatmak için öyle uygundular ki; Spenser artık denetleyemediği bir ayinde kendiliğinden rol

almış gibi hissediyordu kendini. Resepsiyon görevlisi birçok yere telefon etti, Spenser'a oturmasını ve birinin az sonra aşağı geleceğini söyledi. Spenser geniş odanın bir köşesine boş bir sandalye çekip oturdu ve beklemeye başladı. Bu binanın bir yerlerinde Letty bir yatakta yatıyordu. Aslında Letty onu terk etmemişti, o Letty'yi terk etmişti. Letty, kendini, Spenser onu daha fazla sevmediği için öldürmeye kalkışmıştı.

"Bay Spender?"

"Evet?" Sandalyeden alelacele kalkınca, sandalye büyük bir patırtıyla devrildi.

"Ambulansı çağıran siz miydiniz?"

"Hayır. Başka biriydi. Karımın bir tanıdığı. O nasıl? Karım nasıl?"

"Tehlikeyi atlattı, şimdi rahat rahat dinleniyor."

"Onu görebilir miyim?"

"Ne yazık ki göremezsiniz, hayır. Yarın sabaha kadar uyuyacak." Spenser konuştuğu kişinin genç bir adam olduğunu ancak o zaman fark edebildi, neredeyse bir çocuk bu, diye düşündü. Aklına başka söyleyebilecek ya da soracak bir şey gelmiyordu.

"Ona duyar duymaz geldiğimi söyler misiniz?"

"Elbette, söyleriz."

"Peki." Duraksadı. "Yarın gelirim. Sakıncası yok, değil mi?"

"Hayır, sakıncası yok."

Spenser hastaneden dışarı yürüdü ve en yakın otobüs durağına yaslandı. Letty ne demişti? En mutsuz kişiler, en büyük mutluluğu yaşayabilecek olanlardır. Letty'nin neden kendi öldürmeye çalıştığını, neler hissettiğini gerçekten bilmiyordu. Belki de bu olay, ikisinin yeniden bir araya gelmesine, aralarına içgüdüsel olarak ördükleri duvarı yıkmalarına olanak tanırdı. Letty'nin, tıpkı bir film sah-

nesindeki gibi, ışığı arkasına almış kendisine doğru yürüdüğünü gördü. Otobüs geldi, bindi. Aşkın gücüyle kurtulmuş iki yetişkin, yeni bir yaşam. Birkaç dakika sonra, yanlış yöne doğru gittiğini fark etti. Otobüsten telaşla indi ve evinin yolunu bulmaya çalıştı.

Spenser o sabah erkenden kalktı; hastanenin hapisaneye bu kadar yakın olması büyük şans diye düşündü, oraya neden gideceğini anımsayınca. Unutkanlığı, yoksa duygusuzluk mu demeliydi, başını yastığa gömüp inlemesine neden oldu. Yeni bir karar aldı: Lahana ve o, hayır, Laetitia ve o yeni bir başlangıç yapacaklardı. Ona bunu hastanede söyleyecekti.

Laetitia, sanki koluna takılmış olan serum bedeninin bütün enerjisini emip, hastanenin duvarlarına ve zeminine dağıtıyormuş gibi solgun ve bitkin görünüyordu. Soluk soluğaydı, ama Spenser omzuna çekinerek dokunduğunda ona doğru döndü.

"Demek geldin."

"Evet Letty, geldim."

Laetitia'nın yanına oturdu. Laetitia yeniden uykuya dalacak gibiydi. Ama Spenser'dan öte yana çevirdiği gözleri açıktı.

"Nasılsın?" diye sordu Laetitia.

"İyiyim. Film birkaç aksiliğin dışında iyi gidiyor. Tam yan tarafta, eski hapishanedeyiz, biliyor musun? Hatırlarsan, bunu..." Laetitia yüzünü yeniden öteki yana çevirmişti. "Ah, özür dilerim Letty, bunları dinlemek istemiyorsundur eminim, seninle..."

"İstiyorum. Devam et."

"Hayır Letty. Seninle ilgili şeyler düşünmek istiyorum. Buradan çıkınca eve dönecek misin artık?"

"Galiba."

Bir süre sustular.

"Kendini nasıl hissediyorsun Letty?"

"Bilmiyorum. Bazen içimdeki her şeyin öldüğünü hissediyorum."

"Böyle şeyler söylememelisin." Letty ona neredeyse acıma denebilecek bir bakışla baktı. Anlaşılan Spenser'ın aklına gerçekten de bu sözlerden başka bir şey gelmiyordu. "Geri gelmeni istiyorum Letty, biliyor musun? Sensiz yaşayamıyorum."

"Ben de geri dönmek istiyorum."

"Yeniden yakınlaşacağız, değil mi?"

"Evet."

"Sana küçük bebeğim gibi bakacağım. Bunu ister misin, Lahana Yapağım?"

"Evet."

Laetitia gülümsedi ve gözlerini kapattı, uzun süre konuşmadı. Spenser onun uyuyakaldığını sandı ve sessizce dışarı çıktı. Yatağın yanındaki masaya bir not bırakmıştı: "Bu gece geleceğim. Babacık." Laetitia onun ayağa kalkıp kapıya yürümeye başladığını duyunca döndü; kocasının sıkılganlıkla yatakların arasından geçişini, koridorda yürüyüşünü izledi. Spenser'ın kendisine olan körlüğüne karşın onu seviyordu ya da en azından ona gereksinimi vardı; artık bu iki duyguyu birbirinden ayırt edemiyordu. Gidecek başka yeri olmadığını biliyordu; gidecek hiçbir yer yoktu, yalnızca Spenser'la olan eski dünyasının kapısı ona açıktı. Yatağında kıvrıldı ve örtüye bir çocuk gibi iyice sarındı.

Spenser neşeyle sokağa çıktı ve hapishaneye doğru yürümeye başladı. Her şey artık yerli yerindeydi. Film çekmeye tertemiz bir vicdanla, bütün çatışmaları çözümlemiş olarak devam edebilirdi. Laetitia'nın kendini öldürme girişimi üzerinde fazla düşünmedi, bundan bir daha söz etmeyeceğini biliyordu. Geçmişi silip atacaklardı.

Tam bunları düşünürken, hapishane kapılarının birkaç metre dışında ekibin durduğunu fark etti; küçük gruplar halinde durmuş, bir şeyleri tartışıyorlardı. Bazıları onu görmezlikten geldiler, utandıkları için Spenser'ın yüzüne bakamıyor gibiydiler.

yirmi dört

Tim, Cambridge'ten döndükten bir sonraki pazar Audrey ona, utkulu sayılabilecek bir edayla telefon santralindeki işinden kovulduğunu söyledi. "Aman bana ne," dedi Audrey, "alsınlar işlerini başlarına çalsınlar." Sanki kovulmasından Tim sorumlu olabilirmiş gibi bir an ona öfkeyle baktı. "Sana sivri zekâlılardan söz etmiştim değil mi? Şimdi de gidip Posta İdaresi'ne beni atmalarını söylemişler." Bir sigara yaktı; bu yeni bir alışkanlıktı. Ama Tim duyduklarına o kadar şaşırmıştı ki, buna pek dikkat edemedi. Audrey sinirli ve heyecanlı odada yürürken yaktığı kibriti elinden bırakıverdi. Tim bunu ayağıyla basarak söndürmek için telaşla atıldı, ama halıdan bir yanık kokusu yükselmişti bile.

"Sanırım, "diyordu Audrey, "bu işten yakalarını sıyrabileceklerini sanıyorlar. Ama ben onlara günlerini göstereceğim." Bütün bedenini sarmış olan titremeyi durdurmak için elini alnına koydu. "Beni yıkamazlar. Audrey Skelton'la uğraştıklarında neyle karşılaşacaklarını bilmiyorlar."

Tim artık Audrey'nin ani saldırganlıklarına alışmıştı, bunu çevresinde olup bitenlerin bir başka göstergesi gibi kabul ediyordu. Kendini kararsız ve rahatsız hissediyordu ve Audrey'nin tuhaf davranışlarını tam olarak anlamasa da, belli bir yönden haklı bulmaya başlamıştı. Dünyanın bu durumuna kız-

makta haklıydı. Her zamanki buluşma gecelerinde Rowan Phillips'in evine gidip onu evde bulamayınca, hele de Rowan'ın ona bir not bile bırakmamış olduğu gerçeğini göz önüne getirince, reddedilme duygusu ve kuşkuları daha da güçlenmişti. Rowan'ın kendisiyle neden görüşmediğini anlayamıyordu; Cambridge'te ne güzel anlaşmışlardı; bunun üzerine Audrey gibi bunun, 'onlar' ve 'biz' arasındaki bir sorun olduğunu düşünmeye başlamıştı. Rowan, Tim için geçerli olmayan kurallara göre yaşıyordu; Tim, geçerli olan her türlü çifte standardın kaybeden tarafı olduğunu düşünmeye başlamıştı. Ancak çaresizdi; kim olursa olsun, birinin kendisine yol göstermesine ihtiyacı vardı.

"Peki ne yapacaksın, Aud?" Elinde bir kül tablasıyla, Audrey'nin ardından dolanıyordu.

"Aman, çocuk gibi davranma Tim. Tatlı ve saf çocuk numarası de pek güzel yapıyorsun. Kendinden utanmalısın, gerçekten utanmalısın. Seni faka bastırdılar, sen de biliyorsun."

Bu sözler, Tim'in, Audrey'nin Rowan'la aralarındaki ilişkiyi bildiğine dair kuşkularını doğruluyordu. Beklediği gibi olmuştu.

"Özür dilerim Audrey." Sesi fazla yüksek çıkmıştı, öksürdü. "Onun böyle biri olduğunu bilmiyordum. Başlangıçta çok dostça davranıyordu."

"O zaman sandığımdan da büyük bir aptalmışsın."

"Her neyse, artık bu iş bitti."

"Yani başından beri haklı değil miymişim?"

"Evet, başından beri haklıymışsın. Yazarların aslında nasıl insanlar olduğunu anlamak güç. Bir an senin üzerine titriyorlar, sonra bakıyorsun sırtlarını dönmüşler."

Audrey, Tim'i doğru dürüst dinliyor olsaydı, onun aklının ne kadar karışmış olduğunu, ne kadar

üzgün olduğunu anlayabilirdi. Ancak o bu itirafı, kendi sorununun altının bir kez daha çizilmesi olarak görüyordu. Tim'in kendi durumuyla ilgili bakış açısının, Audrey'ninkinden çok farklı olduğunu söylemek güçtü. Kendini aşağılanmış ve ihanete uğramış hissediyordu, ama ne kendini ne de dünyayı değiştirmek için bir yol görebiliyordu. Bu durumdayken tek yapabildiği, kendini Audrey'ye ve onun kendi hatalarını etkili bir biçimde dışa vuruşuna sıkı sıkı bağlamaktı. Yanık kokusu hâlâ duyuluyordu.

Yalnızlıklarının tadına vararak, içlerinde bulundukları durumu gizleyecek sözcükler bulamayarak sessizce oturdular.

"Peki iş konusunda ne yapacaksın Aud?"

"Eh, çalışabileceğim bir sürü iş var, değil mi?" Bir sigara daha yaktı. "Bilmiyorum. Herkes ne yapıyor?"

"İşsizlik maaşı için başvurman gerekecek sanırım."

Audrey şimdi daha sakın gibiydi; içinde bulunduğu kötü durum onu kendine getirmişti sanki. "Tanrım, hepsinden nefret ediyorum. Lanet olası postaneden, lanet olası hükümetten. Cehennemin dibine kadar yolları var!" Tim'in kendisine uzattığı kül tablasında sigarasını söndürdü.

yirmi beş

Küçük Arthur hücrelerinde oturmakta ve ayak parmaklarını oynatmaktadır. Spor saatindedirler, hapishanenin bağırış çağırışı çevresinde yankılanmaktadır. Ancak Küçük Arthur, bu sesleri at gezintisi yapmakta olan biri kuşların cıvıltısını nasıl duyuyorsa öyle, yani bilinçaltıyla algılamaktadır; Arthur zamanını planını basamak basamak yaşama geçirerek, bir sonraki adımı, ondan sonrakileri düşünmeksizin uygulayarak geçirmektedir. Ağırdan almanın, zaten kaçınılmaz olanın gerçekleşeceğine inanmanın bir erdem olduğuna inanır. Bunu, saygıdeğer peder, o en yüce kişi onu ziyaret ettikten sonra anlamıştır.

Peder bir gece, tam tanyeri ağarırken Arthur'un hücrelerine süzülüvermiş, Arthur'a ölümsüz ruhu için dua edeceğini söylemiş, Arthur bir şey ister mi, diye sormuştu. Küçük Arthur homurdanmış ve sert hücre yatağında takla atarak, bir anlamda bana bir bak, işte buradayım, demişti. Senin kadar uzun boylu birinden bir şey isteyecek birine benziyor muyum? Bunun üzerine baştan aşağı is karası, temizlenmemiş makine karası giysiler giymiş saygıdeğer peder, elindeki küçük kara kitabı açmış ve içinden bir bölüm okumuştur. "Bu bölüm benim en sevdiklerimden biridir, Feather ve benim için sonsuz bir neşe kaynağı olmuştur. Yoksullar kutsan-

mıştır, çünkü Tanrı'nın krallığı onlarındır, vesaire vesaire. Bakalım: Şimdi ağlayanlar kutsanmıştır, çünkü güleceklerdir. Aşağıdakiler kutsanmıştır, çünkü Tanrı'yı göreceklerdir."

"Burada durun peder. Bu bölümü sevdim. Yeniden okuyun."

"Aşağıdakiler kutsanmıştır, çünkü yükseltileceklerdir, Tanrı'yı göreceklerdir yani."

"Biliyordum! Başından beri biliyordum!" Heyecanından rahibin orada olduğunu unutarak, hücresinin parmaklıklı penceresini görebilmek için ranzasında ayağa kalkıp, kendini yukarı çekti. "Böyle bir şey olduğunu başından beri biliyordum!"

Bu olaydan sonra Küçük Arthur, hapishanenin pederinin kendisini düzenli olarak görmeye gelmesini istemişti. Pederi dikkatle sorguluyor, yanıtlarını küçük defterine yazıyordu."

"Peki dünyanın sonu nasıl gelecek?"

"Bazı yetkililer, Feather, dünyanın sonunun bir yangınla geleceğini söylemişlerdir. Ancak ben bu tür konularda açık fikirli olmak gerektiğine inanırım. Bu ürkütücü bir konudur, Feather, ürkütücü bir konudur."

"Bence öyle değil, peder. Bunun içinde çok derin bir anlam var bana sorarsanız, çok derin."

"Bunun anlamı şu, Feather, günahkârlar o son günde tıpkı ateş tarafından yakılıp kavrulmuş gibi günahlarından arınacak, kötüler iyi olacak, iyiler de parlayacaktır."

"Evet bunu çok beğendim. Kulağa çok hoş geliyor."

"Hepimiz günahkâriz, Feather, buraya getirilmemiş olanlarımız bile."

"Evet, artık zamanıdır. Peki bu yangın ne zaman olacak?" Küçük Arthur sorusunu sorarken elinin üstünü büyük bir ilgiyle inceliyor gibi yapmıştı,

ama yanıtlamasını beklerken rahibe büyük bir dikkatle baktı.

"Bunu Tanrı bilir, biz değil."

Bu tür konuşmalar Küçük Arthur'u büyük bir beklenti içine sokuyordu; bu tür şeyleri düşünmek için hapishaneye gelene kadar hiç zamanı olmamıştı. Daha önceleri hep işi başından aşkın olmuştu. Şimdi saatler boyunca oturuyor ve düşünüyordu. Burada da kimse ona dikkat etmiyordu. Kimsenin bakışını üzerinde hissetmeksizin saatlerce izliyor, izliyordu. İnsanları izlemesinin nedeni, her zaman onlarla ve onların dünyasıyla ilgili düşüncelerini doğrulamaktı. Onların dünyası, bu dünyanın tuhaflığı, ayinleri ve anlamsızlığı, düşündüğü tek şeydi.

Hapishanede, düşüncelerini paylaşabileceği yeni bir arkadaşı olmuştu: Pally. Pally bu özel bölüme alınmıştı; kafasını kanatana kadar hücrenin duvarına vurmak gibi bir alışkanlık edinmişti, bu yüzden onu daha sıkı gözetim altında tutulan bu bölüme aktarmışlardı. Küçük Arthur, yemek kuyruğunda Pally'yle karşılaştığında, yeni öğrendiklerini ona fısıldıyordu. "Pederden duydum," dedi bir sabah. "Her şeyin sonu bir yangınla gelecekmiş. Bu konuda ne düşünüyorsun?" Pally'yi heyecanla çimdikledi. "Her şeyi başlarına yıkacağız, değil mi Pally?" Pally'nin midesini şakayla dürtmeye başladı, Pally de, onun gibi neşeyle Arthur'un ellerinden korunmaya çalıştı. "Onlara günlerini göstereceğiz, değil mi Pally, onları faka bastıracağız." Pally gülümse-di.

Küçük Arthur film ekibinin ışıkları ve kablolarıyla birlikte hapishaneye varışını ertesi sabah görmüştü. Bu görüntü ona Eğlence Sarayı'nı ve orada emrinde olan elektriği anımsattı. Nasıl bir güçten yoksun bırakıldığını anımsayınca içindeki nefret yeniden şahlandı. Belki de bu gücü elinden şu yeşil

minibüslü adamlar almıştı, bunu Eğlence Sarayı'ndan çalmışlardı.

Sonra onu gördü; ufak tefek, zayıf, solgun, üstünde eski gri bir tür elbise olan kızı gördü. Çevresi, yüzüne işaretler çizen, ona gülen adamlarla doluydu. Bu gerçekten o muydu, küçük sevgilisi miydi, her şey yeniden başlıyor olabilir miydi? Küçük Arthur penceresinin parmaklıklarının ardından ona seslenip ellerini salladı. Kızın başını kaldırıp kendisine baktığına yemin edebilirdi. Evet, bu küçük meleşiydi. Parkta yattığı yerden kalkmış ve yanlarına gelen o insanlardan kaçmıştı demek. Ve şimdi, evet, bütün o ışıklar ve kablolar eşliğinde hapishaneye konuluyordu.

Küçük Arthur ranzasına oturup not defterini çıkarttı. Ona başından beri yalan söylemişlerdi demek, küçük sevgilisi hâlâ yaşıyordu. Sanık iskemlesine oturtulduğunda, sayın yargıç, insanlar' onun hakkında konuşurlarken, sayın yargıç, ona bakarlarken, onu birbirlerine gösterirlerken, ona gülümserlerken, Küçük Arthur minik sevgilisinin nerede olduğunu merak edip durmuştu. Polisteki hücresinde kâğıt parçalarına onun resmini çizip durmuştu; önce boynunu, sonra yukarı doğru çizgiler çekerek saçlarını, alevlere benzeyen saçlarını çizmişti.

Oysa şimdi küçük kız da onlarla birlikte buraya tıkılmıştı. Onu buraya Küçük Arthur'la alay etmek, onun küçük kızına yardım edemeyecek kadar güçsüz olduğunu göstermek için getirmişlerdi. Sevgilisinin saçlarını kablolarla bağlayacaklardı, ışıkları boynunda yakacaklardı. Sevgilisi ona yardım diler gibi bakmıştı. Onu kurtarmalıydı. Saygıdeğer peder yüksek sesle, aşağıdakilerin yükseltileceğini söylemişti. Bunu kabul etmişti.

Gençliğinde olduğu gibi yatağında öne arkaya sallanmaktadır. Küçük meleğinin, çizmiş olduğu resimlerine bakar ve onları öper. Aşağıdakiler yükseltilecektir. Defterinin temiz bir sayfasını açar ve aşkına bir mektup yazar:

Biricik Aşkım, seni ışıkları ve makineleriyle tutsak etseler de, unutma ki seni senden alamazlar. Sana onu yap, bunu yap derler, burada bana da öyle yapıyorlar, ama bunu aslında kendi isteğınle yapmıyorsun, değil mi? Seni kurtarmaya geleceğim ve saygıdeğer pederin dediğı gibi aşağıdakiler yükseltilecek. Seni düşünüyorum, sen de her şeye karşın beni düşün.

Mektubunu yazarken ne yapması gerektiğini anlar. Elektrik konusunda çok bilgilidir, elektriğın kendisine boyun eğceğini bilir. O bunu düşünüp gülerken, tepe ışığı yerinden kurtulup düşer ve kablo Spenser Spender'ın kalabalık film setinin üzerinde şaklar.

yirmi altı

Spenser Spender hapishanenin önünde ekibi görür görmez, ne olup bittiğini tahmin etti. Bir grup kimliği oluşturmuşlardı. Yüzlerinde, yapıldığı dönem ve anlamı ânında tahmin edilebilen özel bir portre çizim tekniğindeki gibi bir ifade vardı; bu, inatçı bir kimliksizliğin portresiydi.

"Sizinle konuşabilir miyim, Bay Spender?" Sette ses düzeninden sorumlu olan adamlardan biri öne doğru bir adım atmıştı. Spenser'a sanki çok uzaklardan bakıyormuş gibi gözlerini kısarak bakmıştı, kolları kaskatı iki yanındaydı.

"Bir sorun mu çıktı, Frank?"

"Sizin sorun olarak adlandırdığınız şey, Bay Spender, son derece açık. Kardeşimiz Bay Bennett, bir kaza sonucu yüzünde derin yaralar al..."

"Hani şu yüzü kesileni mi kastediyorsun?"

"Dediğim gibi, Bay Bennett yetersiz bir çalışma ortamında karmaşık bir teknik iş yaparken yüzünden derin yaralar aldı."

"Işık kazayla düştü."

Adam sanki Spenser'ı hiç duymuyor gibiydi, dikkatini yalnızca tek noktaya yoğunlaştırmıştı, sarsılmaz bir inatla sözlerine devam ediyordu: "Yukarıda söz edilen kaza nedeniyle ben ve üyelerim bu koşullar altında daha fazla çalışamayacağımıza karar verdik."

"Ah, anlıyorum."

"Sendikalar ve yönetim arasında yeni çalışma koşulları belirlenene kadar hizmet vermeyeceğiz."

"Yani greve mi gidiyorsunuz?"

Adam geriye bir adım attı. "Bu tehlikeli koşullar altında hizmet vermeyeceğiz. Üyelerim hapishanelerde çalışmaya, yüzlerine alet parçalarının düşmesine alışkın değildir."

"Bu çok ani oldu, Frank." Adama baktı, adam da bakışlarını kaçırıp ayakkabılarına baktı.

"Bu konuda, üzerinde anlaşmaya varılmış olan sendika ve yönetim kurallarına uyacağız, Bay Spender. Sendikama haber verdim, onlar da bana yüzde yüzden daha fazla destek verdiler ve sanıyorum Film Finansman Kurulu'yla resmi bağlantı kurdular."

Spenser arkalarını dönmüş ve kendi aralarında konuşmaya başlamış olan teknisyen ordusuna baka kaldı. Oyuncular da bir araya toplanmış, küstah bakışlarla çevrelerini süzüyorlardı; Spenser avutulmak için onlara sığınmayı düşünse bile, bakışlardan anladığı kadarıyla onların bunu pek yapacağı yoktu. Figüranlar bile bir araya toplamışlardı.

"Şu yüzü kesilen adam nasıl peki?"

Adam zarar gören yoldaşına duyduğu saygıyla sesini alçalttı. "İyileşiyor, sorduğunuz için teşekkürler, Bay Spender. Ancak bu çok ağır bir darbeydi elbette, hem kendisi hem de ailesi için. Bu konuda başka türlü davranmamıza olanak yok Bay Spender, kullandığımız bu uyduruk setin kullanılması çok mantıksız ve çalışanlar için tehlikeli."

Kaza aslında Spenser'ın da, eski hapishane bölümünün iyi bir düşünce olduğu yolundaki kararının doğruluğuna olan inancını sarsmıştı. Eğer küçük bir tepe lambası böyle çabucak ve hiçbir belirti göstermeksizin düşebiliyorsa, demek ki bina iyice

paslanmış ve yorgundu. Ayrıca hapishanenin tüm elektrik sisteminin de tehlikeli olduğu belliydi. Aslında, ne tuhaftır ki, amacının bir parçası da buydu; tehlike ve çürüme havasını çok iyi yansıtabilecek bir ortam yaratmak istemişti. Ancak tehlikenin asla gerçeğe dönüşebileceğini düşünmemiştir doğrusu.

"Yine de," dedi, "başka bir yerde hâlâ çalışabiliriz, değil mi?"

"Korkarım, Bay Spender, bu ve başka konularda, sendikanın bir grev konumuna geçmesi için alt-komite tarafından sınır belirleme süreci başlatılmış durumda."

"Peki ya ırmak kıyısındaki set? Orayı haftalarca öylece bırakamayız. Öncelikle çadır bezi çürür ve serseriler kimbilir sete neler yaparlar." Spenser'ın ırmak kıyısı çekimleri için kullandığı malzemenin çoğu orada bırakılmıştı; orada göstermelik bir nöbetçi vardı, ama Spenser bu sete hemen dönmeyi planlamıştı. Şimdi bu yapay gökyüzü, boyanmış sokak ve binaların üzerinde belirsiz bir süre gerili kalacaktı. Ayrıca, bütün ışıklar ve elektrikli aletler hapishanenin içinde kalmıştı. Onları toplayamıyordu: Artık orası da inceleme bölgesiydi. Bunun yanı sıra, ona yardım etmeyi isteyen ya da bunu yapabilecek hiç kimse yoktu.

Film ekibinden uzaklaştı, onlara bir şey söylemek için geri döndü, sonra vazgeçti. Elinden hiçbir şey gelmezdi, söylenebilecek bir şey yoktu. Sanki başını havaya vuruyor, yine de kan revan içinde kalıyordu. İşini tehlikeye atan bu adamlara güvenmişti; onlar olmadan güçsüzdü. Yenmeyi asla göze alamayacağı insanlarla bir çatışmaya girmişti. Geriye döndü, oyuncular ve figüranlardan oluşan küçük grubun yanına gitti: Çekimler bir süreliğine ertelenmişti, ama fazla uzun sürmeyecekti. Onları hayal kırıklığına uğratmayacaktı.

Sir Frederick Lustlambert, Film Finansman Kurulu şapkasını takmış, bu durumdan hiç, ama hiç hoşnut kalmamıştı. Elbette Spenser'ı anlıyordu, ama durumu iyice incelemeli, her açıdan, her yönüyle olaya bakmalıydı. Çok sayıda telefon görüşmesi ve mektuptan sonra, Spenser Spender olanlardan kendisinin sorumlu tutulduğunu sezmeye başladı. Film Finansman Kurulu sendikaya hak veriyordu. Sendika da Film Finansman Kurulu'na hak veriyordu. Böylece Spenser olayın günah keçisi durumuna düşmüştü.

Sir Frederick 'biraz laflamak' için Spenser'ı çağırdı. Grev yedi gündür devam ediyordu ve bir çözüme ulaşılacak gibi görünmüyordu. Adamlar hapis-hanede çalışmak için yüklü bir ek ücret istiyorlardı; Film Finansman Kurulu böyle bir ek ücret ödeme-yecekti. Ayrıca bir hapis-hane seti kurmak da çok pahalıya patlayacağı için, tek seçenek kalıyordu, o da hapis-hane çekimlerinden vazgeçmek. Spenser Spender her iki tarafa da bunun filmin bütün yapısını ve temasını değiştirmek anlamına geleceğini açıklamaya çalışmıştı.

Sir Frederick, Spenser'a sanki iğrenç bir nesneymiş gibi sandalyeyi işaret ederken, bir şeyler, sözgelimi kahve içip içmeyeceğini sordu. Hayır mı, eh, onu suçlayamazdı, kendisi de pek kahve içen tiplerden değildi. Sir Frederick, belki de bu alışagelmış kurallara aykırı itirafı üzerinde fazla durulmasını istemediği için, konuşmasına başladı. İkisi de filmciydi, değil mi ve daha önce de sendikalarla karşılaşmışlardı, öyle değil miydi? Elbette o, Sir Frederick onların zorbalıklarına boyun eğmeyecekti. Film sanayiinin baştan aşağı elden geçirilmesi gerekiyordu, Spenser hak vermiyor muydu? Bu sanayide taşları yerinden oynatıp, yeni yerlerine koymalı, bir-

kaç kafa kırmalıydı, iyi olmaz mıydı? Bay Spender onunla aynı fikirde değil miydi?

"Ama Spenser, sana artık adınla hitap edebilirim herhalde, ne de olsa artık yoldaş sayılırız değil mi?" Spenser'a sarılmak ister gibi kollarını uzattı, Spenser irkilerek geri çekildi. "Ama Spenser, bence savaşmayı seçtiğimiz alan bu olmamalı. Bu siyah-beyaz türünden çatışma değil, değil mi Spenser? Tek yönlü bir olay değil. Kapalı ve açık olma durumu değil"

"Sir Frederick, yalnızca bir tepe lambası düştü. Dünyanın sonu değil ki bu. Bu tür şeyler her zaman olur."

"Evet, Spenser, ama sendikalar bana dönüp, 'Bakın, Sir Frederick, neden başta hapishanenin kullanılmasına izin verdiniz ki? Bu kesinlikle yapılmaması gereken bir şey değil mi?' diyecekler. Elbette ben seni savunacağım. Sen benim yönetmenimsin. Sinemacı adamı şapkamı taktığım zaman, seni sanatsal açıdan eleştirecek son kişi ben olurum. Ama bir sinemacı şapkanı çıkart de bakalım. Çıkart de bakalım (Spenser gerçekten de 'Sinemacı şapkanı çıkart,' deyip dememesi gerektiğini merak etti. Ama verilen bu duraksama yalnızca gösteriş amaçlıydı), bürokratik şapkamı taktığımdaysa sana 'Yeniden düşün Spenser,' derim. Bu filme ihtiyacımız var ve onun mahvolmasını istemeyiz."

"Ama, bu sahnedeki her şeyi değiştirmeye çalışırsak zaten mahvolacak Sir Frederick. Ayrıntılı bir set kuracak kadar paramız yok. Peki ne yapmalıyım? Hapishane sahneleri olmadan bambaşka bir film mi çekmeliyim? Her şeyi bir kenara bırakın, Dickens'a ne dersiniz?"

Sir Frederick pencereye doğru yürüdü, kırmızı yüzü ve uzun burnu pencerenin ışığında daha da be-

lirginleşmişti. Sırtı kaskatı kesilmişti, deli gömleği giydirilmiş gibi kollarını bedenine sarmıştı.

"Spenser, bu hepimiz için güç bir durum. Ancak biz filmciler gerçekçi olmalıyız; doğamız gereği böyle davranmalıyız." Kollarını bedeninden güçlükle ayırdı ve yeniden masasının arkasındaki sandalyesine oturdu. "Hollywood stüdyolarından birinde olduğumuzu varsay. Orada bir yönetmene karşı grev yapılırsa ve üretim uzun süre dursa ne olur? Sence stüdyo böyle bir durumda ne yapar?"

"Bilemiyorum. Ben hiç Hollywood'da çalışmadım."

"Evet, çalışmadın, Spenser. Tanrı'ya şükür ki, burası Londra. Bizler çok daha uygarız. Kendi adıma konuşuyorum elbette, ama aslında hepimiz sanatsal konulardan anlarız. Ama şunu unutma ki sen, hatta ben Film Finansman Kurulu'nun alçakgönüllü çalışanlarından başka şeyler değiliz." Spenser'in daha alçakgönüllü bir tutumu benimsemesine olanak tanımak için bir anlığına pencereye döndü. "Burada hepimizin yerini birileri alabilir. Ve FKK bize *Küçük Dorrit*'in yapılması gerektiğini söylerse, bunun yapılması şarttır." Birden ayağa kalktı. "Pekâlâ Spenser. Neden birkaç gün sonra, sendikayla bu konuda görüşme olanağı bulduktan sonra seninle yeniden sohbet etmiyoruz." Gülümsedi ve dişleri parladı. Masasının üzerinden elini Spenser'a uzattı, sonra kendisine karşı bir kanıt olarak kullanılabirmiş gibi çabucak geri çekti.

Spenser, az önce önemli bir şeyler yaşandığı yolunda bir duyguyla Film Finansman Kurulu binasından çıktı. Sokak aynı görünüyordu, trafik her zamanki gibi akıp gidiyordu, ama Spenser'ın dünyayla olan ilişkisi belli belirsiz değişmişti. Kesinlikle tehdit edilmişti. Ancak bu konuda öyle çok şey söylenmiş ya da ima edilmişti ki, bunu bir faturayı ya

da bitirilmemiş bir mektubu bir kenara iter gibi itecekti. Şimdilik yalnızca Letty'yi, yalnızca onu düşünecekti. Bu öğleden sonra onu hastaneden alıp eve götürecekti. Bir insanın yuvası, yüreğinin attığı yerdı. Yeni bir yaşama başlayacaklardı. Yaşamının bunalımlı dönemlerinde Spenser içgüdüsel olarak basmakalıp sözlere sığınırđı; bu, karanlıkta ılık çalmak gibi bir şeydi.

Spenser koğuşa girdiğinde Laetitia onu bekliyordu. Ayaklarının dibinde küçük bir çanta, giyinmiş, oturuyordu. Kendini öldürme girişimi onu bitkinleştirmişti, hareketli yaşam ya da duygusallıklar için bütün hevesini yitirmişti. Ben hiç de önemli biri değilim ve öyle davranacağım, diye düşünüyordu. Spenser dikkatle baksaydı, onun yüzünde bu duyguların izini görebilirdi. Ancak o yalnızca bildiğı şeyleri görmeyi yeğlerdi.

"Merhaba Letty. Eve dönme zamanı ha?"

"Evet."

Laetitia, Spenser'ın çantasını alıp koluna girek onu koğuştan çıkartırken bir şey söylemedi. Dışarı, gün ışığına çıktıklarında, kapalı bir mekânda uzun zaman geçirdiğı için bu ışık Laetitia'ya tuhaf, fazla çiğ, fazla parlak geldi. İnsanlar sanki anımsadığından daha sert köşelere sahiptiler, hareketleri ani ve tahmin edilemezdi. Eve vardıklarında Spenser onu yatağı götürmekte, yatağı sokmakta ve atıştıracak bir şeyler filan isteyip istemediğini sormakta aşırı titiz davrandı. Hayır, dedi Laetitia, biraz uyumak istiyordu. Spenser kendini böyle davranmaya zorluyordu sanki, davranışları yapmacık gibiydi. Laetitia'nın intihar girişiminden hiç söz açmamıştı. Ev, aynen bıraktığı gibiydi; belki Spenser geçen aylar içinde hiçbir şeyin değişmediğini kanıtlamaya çalışıyordu. Andrew'dan ya da Laetitia'nın

kendisini bırakmasından da hiç söz etmemiştir; bunun üzerine Laetitia onun bu konuları konuşamayacak kadar sarsılmış ya da yaralanmış olduğunu varsaymıştı. Andrew'un adını ağzına almaması, Laetitia'ya göre bunun kanıtıydı. Aslında Spenser Spender, Andrew'un kim olduğunu neredeyse unutmuştu bile. Şimdi onu düşünmüyordu ve Laetitia'yla ilgili o telefon görüşmesini yaptığından beri de hiç aklına gelmemiştir.

Birkaç dakika sonra, Laetitia yatağın yanındaki duvarı yumrukladı; Spenser içeri girdiğinde, Laetitia kendi çaresizliğine yanarak ona arkasını döndü.

"Biraz çorba ve peynir istiyorum," diye yastığına doğru mırıldandı.

"Elbette Letty, tatlım. Hemen getiririm." Laetitia'ya bir baba gibi gülümsedi. Laetitia onun kendisine 'Letty tatlım' demesinden, kendisinin kolaylıkla hazırlayabileceği çorba ve peyniri ondan istediği için de kendinden nefret etti. Ancak bu yatağa ve bu eve döndüğü için böyle davranmak zorunda hissediyordu kendini. Bu belirsizliğin verdiği acı başını yastığa gömmesine neden olmuştu. Bir çıkış yolu göremiyordu.

Spenser onun bu halini fark etmedi; ona yemeğini götürdü ve onun güçsüzlüğüne saygı duyarak sessizce odadan çıktı. Aslında, düşünmek için biraz zamana gereksinimi vardı. Sir Frederick ile olan görüşmesi onu kesin bir sonuca getirmişti: Dünya, en azından bürokratik dünya onu ve *Küçük Dorrit*'i yutmak üzereydi. Sir Frederick'in de işaret ettiği gibi, o saygıdeğer kültür kurumunun gözünde kendisi yalnızca Kurul'un bir çalışanıydı artık; bir teknisyenden yalnızca bir adım yukarıdaydı. Filmin yönetmenliğini her an kaybedebilirdi. Yalnızca esinini yitirmiş ya da bunun yararsız bir uğraş olduğunu

anlamakla kalmamış, bu özgün esine hiç önem vermeyen başka olaylardan ve insanlardan oluşan somut ve karmaşık bir engelle karşı karşıya kalmıştı. *Küçük Dorrit* onun hayaliydi, onu anımsanmayan isteklerin o geniş küresi içine uçup gitmeden yakalamıştı; ama çok yakında elinde tek kalan bu hayal olabiliirdi. Camdan dışarı bakarken, elinde iki bebek arabası, birini iten, birini çeken yaşlı kadının bomboş yolun ortasından aşağı doğru yürüdüğünü gördü. Demek, kışı atlatabilmişti. Ama Spenser onu görmedi: Kendi düşüncelerine dalmış, neredeyse körleşmişti.

Ancak şimdi yeniden hareket etmek, kendini özgür hissetmek istiyordu. Laetitia'nın uykuya dalmış olduğunu umarak sessizce daireden çıktı ve güneye, ırmağa ve ötesine doğru yürüdü. Akşam olmuştu, yanından geçtiği kişilerin yüz ifadeleri tuhaf bir biçimde canlıydı. Sanki alacakaranlık ve kendi yorgunlukları yüz çizgilerinden o yüzeysel hareketleri ve rastlantısal olan şeyleri silmişti de, insanların kalıcı ve geri dönülemez yazgısı yüzlerinden okunuyordu. Spenser'ın hissettiği ümitsizlik geçmiş, yerini kendi yazgısının, bir kristal dağını oluşturan zerrecikler gibi milyonların yazgısının üstüne yuvarlanıveren bir zerreye benzediği yolundaki kesin bir inanca bırakmıştı.

Halka açık ve ağaçlıklı arazide sürekli güneye yürümeye devam etti. Eğer *Küçük Dorrit* değiştirilirse, bu yalnızca kaçınabileceğini sanmakla aptallık ettiği insan yazgısının ortak işareti olacaktı; bu nemli Londra akşamında öyle görünüyordu. Sonra içinden yükselen yersiz bir mutlulukla sarsıldı. Onu sarmalayan sorunlar ve güçlükler, kalkışa geçen bir roketi tutan metal destekler gibi yıkıldı. Aylar önce Charing Cross Köprüsü üstündeyken içine dolan o uyum ve tamamlanma duygusunu yeniden hisset-

meye başlamıştı. Birkaç kilometre yürümüştü, geri döndüğünde kentten yansıyan turuncu ışığının gökyüzünü pırıl pırıl aydınlattığını gördü. Kent tıpkı dönerek yanan ve değdiği her şeyi yok eden, ama aynı zamanda bir enerji ve ışık kaynağı olan bir ocağa benziyordu. Hızlı adımlarla kente döndü.

Laetitia irkilerek uyandı: Düşünde birisinin adını çelik bir duvara defalarca yazdığını görmüştü. Her yer karanlıktı, bir an için hastanedeki yatağında olduğunu sanmıştı. Yanındaki boşluğa elini uzatarak Spenser'ı aradı. Yan taraf soğuk ve boştu. Sate baktı: on birdi. Spenser'a seslendi. Ama Spenser yanıt vermedi. Spenser yokken eve geldiği günü hatırladı; Spenser'a bir not yazmıştı (ne demişti acaba?), sonra bunu yırtmıştı.

Ev yine o zamanki gibi sessiz ve sakin görünüyordu; o zaman bir ziyaretçi olarak kendini bütün bunlara yabancı hissetmişti. Şimdi de aynı şeyleri hissediyordu. Ancak şimdi bu gerçeği anladığı için, bununla uyum içinde yaşayabilirdi. Kendisi için planlar yapmayacaktı. O güçlü akıntıya kendini bırakacak ve yaşamının başkaları tarafından onun adına yönlendirilmesine izin verecekti.

Yatağa oturdu ve televizyonu açtı. Spenser uzun yürüyüşünden döndüğünde, televizyonun sesini duydu; en azından Letty yeniden mutlu, diye düşündü.

yirmi yedi

Bürokratik şapkasını takmış olan Sir Frederick ile sendikalar arasında ve sinemacı şapkasıyla Sir Frederick ile Spenser arasındaki yazışmalar boyunca film çekimine verilen zorunlu arada, Spenser, Rowan Phillips'e telefon etmiş ve onunla görüşmeyi istemişti. Senaryoda bazı değişiklikler yapılması gerekiyor gibiydi, ama aslında bunlar buluşmak için bir bahaneydi. Spenser filme duyduğu güvenin tazelenmesini istiyordu, Rowan da bu tür bir desteği ona sağlayabilecek tek kişiydi. Rowan'a gelince; Rowan, Spenser'in önereceği her tür değişikliği tartışmaktan hoşnuttu: Bu çaba için fazladan para aldığı sürece her zaman nazik, candan ve yardıma hazırdı.

Spenser, Rowan'la birlikte grev yüzünden şimdi terk edilmiş olan ırmak kıyısında kurulan setin çevresinde bir yürüyüş yapmayı tasarlamıştı. Depolar ve dar sokaklar işte buradaydı; Spenser kendi yarattığı yüzeylerle eski binaları birbirine ustaca uydurmuştu, artık ikisi birbirinden ayırt edilemez gibi görünüyordu. Belki Spenser burada görüşünün doğruluğuna Rowan'ı, aslında kendini inandırabilirdi.

Böylece, ilkbaharın sonlarına doğru, bir öğleden sonra buluştular ve Thames kıyısından *Küçük Dorrit*'in bomboş setine doğru yürüdüler. Spenser burada filmin son genel görüntüsünü çekecekti; *Küçük Dorrit*'in oyuncularıyla, cıvıl cıvıl, kalabalık bir

Londra görüntüsü; Küçük Dorrit, Bay Dorrit ve geri zekâlı Küçük Anne kalabalığın arasında güçlkle ilerleyeceklerdi; ama kalabalığın içinde kaybolmayacak, daha çok kalabalığın enerjisi ve hareketiyle desteklenerek, ortak yaşamın verdiği güçle yürüyeceklerdi.

Spenser Spender ve Rowan Phillips ayak seslerinin yankılandığı ve ırmağın karşı tarafına bile yansıdığını düşündürten boş depolar arasında yürüdüler. Boş bir galeriyi gezen ziyaretçiler gibiydiler.

"Sorunu anlıyorsun, değil mi Rowan," diyordu Spenser. "Sendikalara boyun eğersen, filme zarar vermiş olurum. Boyun eğmezsem, filmi tamamen kaybedebilirim. Bir kapana kısıldım. Kısıldım kaldım." İçini çekip başını kaldırdı, griye ve siyaha boyanmış olan deponun duvarlarına baktı. Rowan Phillips, Spenser'ın ruh haline girmişti; bu koşullar altında en azından bunu yapabiliirdi.

"Bu kötü bir şey olmayabilir, Spenser. Yeniden düşünmek için bize zaman veriyor. Senaryonun bazı bölümlerinden hoşnut değildim zaten."

"Yo, bence gayet iyi. İyi." Spenser, Rowan'dan senaryoda değişiklik yapmasını isteyeceğini unutmuştu.

"Böyle söylemene sevindim Spenser, teşekkür ederim. Yine de bence biraz yapmacık kaçan bazı bölümler var. Dickens'ın ruhunu yakalamaya çalıştım, bence bazı yerlerde yakaladım da, ama bazı yerler bana yapay gibi geliyor."

"Eh, belki de haklısındır." (Rowan bu ani itirazının onaylanmasına sinirlenmişti.) "Ama kaygılanma Rowan. Görüntüler asıl öyküyü anlatacaktır."

Ancak Rowan Phillips, kişisel çözümlemesine başlamıştı bir kere ve onu durdurabilmek için artık ağzını bantlamak gerekirdi. Bu öylesine seyrek yaşanan bir şeydi ki, Rowan bunu sürdürmekle sorum-

lu olduğunu hissediyordu; kuyu kupkuru olsa bile, dibinde ne olduğunu bilebilmesi için kovanını dibe indirmesi gerekiyordu. Zaten bu tür itirafları severdi. "Sana gerçeği tam olarak söylemem gerekirse, kendimi bir sahtekâr gibi hissediyorum Spenser. Dickens'ı yaşama döndürmek için doğru dürüst bir yöntem düşünemiyorum; o bizim çağdaşımız değil ve onu öyle biri gibi yapmaya çalışmak belki de bir hataydı. Ne demek istediğimi anlıyor musun?"

Kendini çözümlemeye çalıştığı o kısacık ateşli anda, bunu kendisinden isteyenin Spenser olduğunu unutmuştu.

Spenser başını sallamakla yetindi ve gülümsemeye çalıştı. "Devam et Rowan, konu ilgimi çekti." Çoğu insan gibi o da Rowan'ın görüldüğü gibi biri olduğunu sanmıştı.

"Bu bir yanılısama olabilir, en azından benim açımdan bir yanılısama. Dickens'ı alıp paketleyip yirminci yüzyıla getirebileceğimizi sandık. Onunla aynı dünyada yaşamıyoruz. Aynı kentte bile yaşamıyoruz." Elini ırmağın karşısına doğru salladı ve ilk kez Spenser o tanıdık ufukta yükselen gökdelenleri ve ofis komplekslerini fark etti. Sonra yarattığı sete baktı, yarı-gerçek, yarı-sahte, koyu renkli boyasıyla üstüne üstüne gelen bir yer, birden buradan tiksindi. Kendi sığılığı ve küçüklüğü karşısında nefret duymuştu. Özgün düşü, alçıdan yapılma sahte bir dekora dönüşmüştü. Bir an dili tutuldu. "Demek, bunun baştan sona bir hata olduğunu düşünüyorsun. Bir tür hata." Sesi kızgın çıkıyordu, ama aslında kendine kızmıştı.

"Hayır, öyle demedim. Kesinlikle öyle demedim." Rowan telaşa kapılmıştı: Bir kez daha sözcükleri duygularına ihanet etmişti. "Ben yalnızca kendi katkımdan söz ediyordum, Spenser, tek yaptığım bu

biliyorsun." Bu bir açıklamadan çok, bir yakarıŖa benziyordu.

"Yine de Rowan, belki de haklısın. Belki bütün bunlar pahalı bir hataydı. Dickens'ı asla anlamadım."

Tam o anda, çok yakınlarında çıkan bir karmasının, bağırıŖma ve koŖuşturmanın seslerini duydu-
lar. Biri çığlık çığlığ a bağıırıyordu, "Alın bakalım çocuklar! Alın bakalım! Buna izin verilemez, emin olun verilemez!" Ses manyakça çıkıyordu, durup dikkatle dinlemenize neden olacak seslerdendi. Bağııran Audrey'ydi.

O sabah Audrey'in aklına bir fikir gelmiŖti. Ŗa-
lını omuzlarına sarmıŖ, koltuğunda kamburunu çı-
karmıŖ oturuyor, sigara içiyor ve halısındaki yanığ a
bakıyordu. Bu çok güzel bir halıydı, uzun sert tüyle-
ri vardı ve bu yanık lekesi ister istemez insanın gö-
züne çarpıyordu. Onu böyle heyecanlandırmaları
onların suçuymu. Ne bir iŖ, ne bir amaç. O yanık izi-
ni nasıl saklayabilirim? O fahiŖenin Küçük Dor-
rit'miŖ gibi davranmasına izin veremem. Bu doğru
değ il, doğ al değ il. Bütün o ıŖıklar ve kameralar. Dü-
pedüz alay ediyorlar. İsteksizce, uçuŖan iki sineğ i si-
garasıyla yakmaya çalıŖıyordu, en azından duman
onları kaçıırır, diye düşündü ve o an aklında bir plan
oluŖtu. Tim az sonra onu ziyarete gelecekti, iç i içine
sığ mıyordu; en çok neye gereksinimi olduğ unu bil-
miyordu, bir izleyiciye mi, yoksa bir iŖbirlikçiye mi?
Sonunda Tim, Audrey'nin nasıl bir ruh hali içinde
olduğ unu tahmin etmeye çalıŖarak kapının aralı-
ğ ından içeri süzölüp girdiğ inde, heyecanını belli et-
memek için ona arkasını döndü. Ses tonunu alçak
ve dostça tutmaya çaba gösterdi:

"Asla tahmin edemezsin, Tim, ama galiba öcümü almanın bir yolunu buldum. Aklıma bir fikir geldi."

"Nasıl bir fikirmiş bu, Aud?"

"Onları zayıf noktalarından vuracağım. İşte plan bu."

"Vuracak mısın, Aud?"

Bazen Tim kendini Audrey'nin bu deli saçmalarına kaptırıp bir gün bunlara inanmaya başlayacağından korkuyordu.

"Senin elinden gelen tek şey bu mu, soru sormak mı yani?"

"Vurmaktan kastın nedir Aud?"

"Orayı yakıp kül edeceğim. Daha fazla zarar vermelerine olanak tanımadan yakıp kül edeceğim şu ırmak kıyısındaki saçmalığı."

"Aklından neler geçiyor, Audrey?"

Audrey duman yüzünden çılgına dönerek kendilerini cama vurmaya başlayan sineklerin dışarı çıkmaları için pencereyi açıyordu. Tim'le yüz yüze gelmek için övünç dolu bir ifadeyle döndü. "O film setini yakacağım, işte yapacağım bu. Bu beladan böylece kurtulacağız."

"Bunu yapamazsın, Aud. Seni hapse atarlar."

"Sence şu anda neredeyim?"

"Bu delice bir düşünce, Aud, gerçekten delice."

"Ah demek delice, Bay Sivrizekâ? Sen de benim deli olduğumu düşünüyorsun değil mi, deli Audrey! Demek delilik ha? Sana delilik neymiş göstereceğim." Ona öfkeyle baktı, sonra koridordaki çantasını kaparak daireden fırladı. Bunu yaparken Tim'e dönüp bağırdı: "Burada el pençe divan beklemene gerek yok Timothy Coleman, istersen evine gidebilirsin. Sana ihtiyacım yok." Audrey basamakları çabucak inip binadan çıkarken Tim kapıya gidip ona seslendi.

Yeniden daireye dönüp, divana oturdu. Pencereyi kapattı: İlkbahar için hava fazla serindi ve rüzgâr esiyordu. Audrey dönene kadar onu burada bekleyecekti. Audrey'nin kurduğu hayallerden biriydi bu. Bir dakika sonra gülerek geri gelecek ve heyecandan sigaralarını unuttuğunu söyleyecekti. Televizyonu açtı.

Audrey, çantası açık, Borough Caddesi'ne çıktı. Daha önce gittiği için film setinin tam olarak nerede kurulduğunu ve orada bu pazar günü onu işinden alıkoyacak kimse olmayacağını biliyordu. Çantasında deli gibi bir kutu kibrit arıyordu, tam o sırada genellikle metro istasyonunun çevresinde avare avare oturan serserileri gördü. Onlara artık alışmıştı; hatta sevmeye bile başlamıştı: Onlar da kendisi gibi acınası bir durumdaydılar. Yaşamında, ilk kez onların yanına yaklaştı. "Affedersiniz, sizinle bir şey konuşabilir miyim?"

Serseriler ona şaşkınlıkla baktılar. Kızıl saçlı genç ellerini cebine sokup, sanki onu daha iyi görmek ister gibi başını yana yatırdı. "Elbette hanfendi. Senin için ne yapabiliriz?"

Audrey ona yanına gelmesini işaret etti, o da ağır ağır, kayıtsızca ona yaklaştı. Çok uygunsuz görünüyorlardı, ikisi de kızıl saçlıydı, kılıksızdı ve tıpkı gülünç Pierrot karakterleri gibiydiler. Birkaç dakika sonra, kızıl saçlı adam ağır adımlarla ötekilerin yanına döndü.

"Biraz eğlenmeye ne dersiniz? Biraz gülelim mi ha? Şu yolun sonunda kadının yakmak istediği bir harabe varmış. Kadın sorun yok diyor." Hepsi dönüp ilgiyle ona baktı.

"Bunun bizimle ne ilgisi var?" diye sordu içlerinden biri; soruyu kızıl saçlı adama sormasına karşın konuşurken Audrey'ye bakıyordu.

"Yakmak istediği yerin fare yuvası olmuş eski, ahşap bir sahne olduğunu söylüyor. Oranın halkın başına bela bir yer olduğunu söylüyor. Bence ona yardım edebiliriz."

Adamın böyle bir öneri getirmesi üzerine, çekinmeye gerek olmadığına karar verdiler. Öylesine uzun zamandır göz ardı edilmişlerdi ki, artık davranışlarından kendilerini sorumlu hissetmiyorlardı. Davranışlarının doğuracağı sonuçları göremiyorlardı; sarhoş olduklarında ya da üşüdüklerinde, toplumsal yazgılarıyla ilgili hissettikleri herhangi bir kırgınlık ya da kızgınlık kırıntısını da birbirlerine yöneltiyorlardı. Böylece, kızıl saçlı adamla birlikte altı ya da yedi kişi, onları Spenser Spender'ın film setine götüren Audrey'nin peşine düştüler. Yanlarına birkaç paçavra, gazete ve yarım kadar dolu metil alkol dolu şişeler almışlardı. Audrey önden, "Büyücüyü görmeye gidiyoruz. Muhteşem Oz Büyücüsü'nü!" diye şarkı söyleyerek sakın adımlarla ilerlerken onu izliyorlardı. Ancak hiç ses çıkarmıyorlardı. Çevredeki evlerden bir-iki kişi onları görüp birkaç dakikalığına izledi, ama serserilerin dikkatini çekmemek için yeniden pazar gününün alışıldık ayinlerine geri döndüler.

Seçilmiş yere gelir gelmez, burayı yok etmekten bir zarar gelmeyeceğini anladılar. Burası terk edilmişti. Üstelik görüntüsü de hoş değildi; sahte ve dayanıksız görünüyordu. Üstüne üstlük, kışın uyudukları bölge de bu yüzden bozulmuştu, eski depolar boya ve tebeşirle karalanmış, harflerle kirletilmişti. Göze hiç hoş görünmüyor, diyordu kızıl saçlı serseri, gerçekten göze batıyor. Burayı yakarak Londra'ya bir iyilik yapmış olacaktı. Audrey, depolardan birinin boyalı duvarına doğru yürüdü; duvarı belirgin bir hoşnutlukla yukarıdan aşağıya süzdü, "Alın bakalım çocuklar!" dedi, oldukça tuhaf ve çekingen

duran serserilere dönerek. "Alın bakalım!" Serseriler hâlâ yerlerinden kıpırdamıyorlardı. "Buna izin verilemez, emin olun verilemez!"

Bunun üzerine aniden hareketlenerek paçavraları ve gazeteleri getirip deponun yanına yığdılar. Kızıl saçlı serseri, bir garson edasıyla iki ispirto şişesini getirdi. Audrey çantasından kibrit kutusunu çıkarttı, kibritleri teker teker yakıp ispirtoya bulanmış yığına kibirli bir edayla atmaya başladı. Yığın önce ağır ağır yandı, sona birden parladı, alevler deponun boyasını ve tahtalarını yalamaya, gitgide daha çok karartmaya başladı. Duvar bükülüp alevler içinde yere yıkılınca, küçük gruptan neşeli bir bağırış koptu.

Spenser Spender'ı ve Rowan Phillips'i yangın yerine çeken de bu bağırışma oldu; bir esinti onlara bu sesi ve duman kokusunu getirmişti. Dar sokağın köşesinden döndüler ve ırmak kıyısından açıklığa çıktıklarında depolardan birinin alev alev yandığını ve yangının öteki depolara da sıçramak üzere olduğunu gördüler. Duman, kıyı boyunca geçitlerden ve dar sokaklardan rüzgârla sürükleniyordu.

Spenser Spender, alevlerin biraz uzağında durmakta olan serserilere doğru koştu. "Bunu söndürmemeye yardım edin!" diye onlara seslendi. Serseriler bölgenin bomboş olduğunu sanıyorlardı ve onlara doğru koşan adamı görünce dağıldılar. Spenser, birkaç metre ileride, küçük bir avlu içinde bir telefon kulübesi olduğunu biliyordu, serserilerin arasından oraya doğru koşmaya başladı. Serserilerden biri ona çelme taktı. Ancak Spenser öylesine dehşete kapılmıştı ki, neler olduğunu anlayamıyormuş gibi görünüyordu; ayağa kalktı ve şaşkınlıkla çevresine baktıktan sonra telaşla telefona doğru koştu.

Audrey yangını uzaktan seyrediyordu, sonra gülererek depoların arasındaki geçitlerden birinden aşağıya

ğı kaçır gibi koşmaya başladı. Tam o sırada Rowan Phillips'le çarpıştı. Birbirlerini tanıdıkları için o kadar şaşırmışlardı ki, konuşmadan birbirlerine bakakaldılar. Sonra Audrey yeniden koşmaya başladı ve dumanların içinde gözden kayboldu.

Spenser telefon kulübesine varmıştı, ama telaştan kulübenin kapısını bulamadı. Bulduğunda siyah alıcıyı yerinden kaptı, ama telefondañ sanki biri alevleri daha da körüklemek için havayı yelpaze liyormuş gibi bir ses geldi.

Telefon kulübesinden çıkıp yeniden koşarak yangın yerine döndü. Rowan Phillips, yangın çok hızlı büyürse sığınabilmek için bir tür kurtuluş bölgesi sunan, şimdi gelgit sırasında geri çekilmiş olan ırmak kıyısına inmişti. Alevlerin film setine nasıl hızla yaklaşmakta olduğunu gören Spenser çılgına döndü. Eğer her şey yanıp giderse bu, *Küçük Dorrit*'in sonu olurdu. "Tanrı aşkına Rowan!" diye binaların çevresinde esen rüzgâra doğru bağırdı. "Bu şeyi kontrol altına almama yardım et!"

"Spenser, yapabileceğimiz bir şey yok! Her yeri sardı! şuna bir baksana ne kadar büyüdü!"

Spenser binanın yanına koştu ve işine, yaşamının projesine gitgide daha çok yaklaşan alevlere gözlerini dikti. Alevler gece göğünü oluşturan geniş çadır bezinden tenteye yaklaşmıştı. Spenser ona doğru koştu, artık dumandan öksürüyordu ve çılgınca çevresine bakınarak Rowan'ı arıyordu. "Rowan! Alevler ulaşmadan gel de hemen şunu indirelim! Hadi gel, bana yardım et!" Ancak Rowan, tenteyi yukarıda tutan ipleri ve kabloları çözmeye çalışan Spenser'a yaklaşamayacak kadar korkmuştu alevlerden, sesini çıkartmadan olanı biteni izliyordu. Alevler tenteye ulaşmıştı, tenteyi yalıyordu; kocaman erimiş zift ve çadır bezi parçaları Spenser'ın başına yağmaya başladı ve Spenser kaçamadan alev

alev yanan tente Spenser'in üstüne düştü. Spenser bağıramadı bile, bağırıdıysa da, sesi çatırdayıp devrilen setin ulumaya benzeyen, derinden gelen bir fırtına sesine benzeyen gürültüsü arasında kaybolup gitmişti. Rowan tereddüt içinde duruyordu. Çabuk hareket ederse Spenser'ı tentenin altından çekip çıkarabilirdi. Ancak yanmaktan korktuğu için kendisinden beş-altı metre ötede yanan yükseltiye gözlerini dikmiş bakıyordu. Sonra öteki tarafta, yangının merkezinden biraz uzakta durmakta olan Audrey'yi fark etti. Audrey, Spenser'a neler olduğunu görmüş olmalıydı, ama şimdi gözlerini Rowan'a dikmişti. Rowan da ona baktı. Sıcaklık Rowan'ın tenini kavuruyordu. Elini yüzüne götürdü ve kendini zorlayarak Audrey'nin kendisini göremeyeceği bir yere çekildi. Irmak kıyısında koşarak yangından uzağa, yola ve kaldırıma doğru koşmaya başladı. Koşarken Audrey'nin kahkahalarını duydu.

Tim, televizyonun mırıltısını bastıran sirenlerin sesini duyunca, derin bir uykudan aniden uyandırılmış gibi yerinden sıçradı. Düşünmeksizin sokağa fırladı, ne olduğunu biliyordu, nereye gitmesi gerektiğini de. Sokaklar, uzakta yükselmeye başlayan dumani görmüş olan insanlarla doluyordu, Tim onların aralarından Thames'e doğru koştu.

Oraya ulaştığında, yangın depolara teker teker sıçrayıp epeyce büyümüş ve ırmak kıyısındaki tüm depoları etkisi altına almıştı. Tam o anda hortumların ve itfaiye araçlarının arasından dosdoğru önüne bakarak hızla uzaklaşan Rowan'ı gördü. Rowan, Tim'i gördü, ama bakışları buz gibi bir ifadeyle onu yalayıp geçti. Tim bu bakıştan korkunç bir şeyler olduğunu anladı ve yangına doğru koştu. Bir zamanlar Spenser'ınkinin durduğu yere şimdi kocaman engeller konmuştu, ama Tim eğilerek bunların altından geçti, onu durdurmaya çalışan itfaiyecilerin

elinden kurtuldu ve Audrey'ye seslenerek yanan binalara doğru koştu. Audrey'nin kendi eserinin yanında duracağını biliyordu.

Audrey gerçekten de oradaydı; yanan iki binanın arasındaki dar bir geçitte duruyordu. Alev alev kocaman kalaslar çevresine yağarken o ileri geri sallanıyordu. Şarkı söylemeye çalışıyordu, ama duman solugunu kesiyor, onu ögürtüyordu. Ona ulaşmak için yangının içinden geçmek gerekiyordu ya da en azından birkaç saniye içinde alevler içinde kalacak gibi görünen o noktaya gitmek gerekiyordu, ama Tim duraksamadı. Sanki o alevlerin arasında ileri geri sallanan şey kendi yaşamıydı, Audrey'ye doğru koştu. Alevlerden sıyrılırken alazlanan giysilerinden yükselen yanık kokusunu duydu. Bir şey koluna çarptı, ama acı hissetmedi. Audrey'ye yaklaşımıştı. "Bana yaklaş, Aud. Beni görüyor musun? Bana doğru gel." Ancak Audrey onu duymuyordu; gözlerini kapatmış iki yana sallanıyordu. Tim bir an bütün gücünü topladı ve koşup onu kucakladı. Audrey ondan kurtulmak için debelendi, ancak Tim o dehşetli çılgınlık ânında onu, hareket etmesine olanak tanımayacak kadar sıkı tutuyordu. Dar geçitten, tehlikeli alevlerin arasından koşarak geçip engellere doğru ilerledi. Daha serin havaya çıktıklarında, sanki Audrey delice gücünü alevlerden almış gibi, kızın bedeninin gevşediğini hissetti; kaldırıma ulaştıklarında Audrey'yi yavaşça yere yatırdı. Audrey şimdi sakın sakın soluk alıp veriyordu. İki ambulans görevlisi ona doğru eğildiler, yüzüne bir oksijen maskesi taktılar ve onu taşıyıp götürdüler.

Tim biraz ferahlamak ister gibi ırmağa doğru döndü. Ancak ırmak da alevlerin şeklini ve hızlı hareketlerini yansıtıyor, tutuşmuş gibi parlıyordu. Kentin ufku dumandan kapanmıştı, çevre mahalle-

lerdeki bütün evler alev alev yanıyordu. Güçlü bir rüzgâr esiyor, alevleri her yere sıçratıyordu. Evler bütün bir gün ve gece yandı. Tim'e yangın sonsuza kadar sürecekmış ve bütün Londra'yı kül edecekmiş gibi gelmişti.

Spenser Spender *Küçük Dorrit*'in yıkıntılarının arasında ölü yatıyordu: Büyük Yangın diye adlandırılan felaketin ilk kurbanı olmuştu. Yangının nedeni asla bulunamadı, ama bu yangın kentte büyük bir felaket ve yıkıma neden oldu, evleri ve işyerlerini yerle bir etti, oralarda çalışan ve yaşayan insanları mahvetti. Yangın hatalı ve çirkin pek çok şeyle birlikte muhteşem ve güzel şeyleri de yok etti. Bazıları yangının her şeyi kül etmesini diledi, bazılarıysa yaşamlarında hiçbir şeyin kalıcı olmadığı yolunda rahatsız edici ve alışılmadık bir duyguya kapıldılar. Sonunda bu yangınla ilgili efsaneler türemeye başladı. Yangının bir ruhun ziyareti, daha korkunç şeylerin olacağına dair bir işaret olduğu inancı yaygındı.

yirmi sekiz

Film ekibinin greve gittiği yolundaki haberler tutuklularca memnuniyet ve neşeyle karşılanmıştı; dünyanın yerleşik düzenini bozacak herhangi bir girişim onları sevince boğuyordu. Filmcilerin aletlerini terk edilmiş hapishane bölümünde bıraktıklarından emin olunca, küçük Arthur hapishane ranzasının üstüne çıkıp dans etti. Işık ve elektrik hakkında yeterince bilgisi vardı. Ne yapacağını biliyordu: Gri giysileriyle ve solgun yüzüyle tıpkı bir fotoğrafa benzeyen sevgilisini hâlâ kilit altında tutuyorlarsa, onu kurtaracaktı. Orada değilse, Arthur'la alay etmek için onu alıp götürdülerse, burayı başlarına yıkacaktı.

"Onlara neyin çarptığını bile anlayamayacaklar, Pally. Aşağıdakiler yükseltilecek, değil mi?" Avluya biraz hareket etmeleri için çıkarıldıklarında Pally'nin kolunu tutmuş, onun yanı sıra sıçırıyordu. "Çok iyi olur, değil mi Pally, çok iyi olur!"

Pally ağzını koluna sildi, bu da az sonra bir şey söyleyeceğini gösteriyordu. Konuştuğu çok seyrek görülmüştü, Küçük Arthur onun ne dediğini duymak için parmaklarının ucunda yükseldi. "O-o-onlara dikkat et, Arthur." Kolunda sallanan küçük adama büyük ciddiyetle baktı. "Onlar b-be-bela demektir." Onların neler yapabileceğinin canlı kanıtıymış gibi göğsünü yumrukluyordu.

"Ah, sen bunu düşünme Pally, dostum. Bekle ve gör. Bekle ve gör." Neler yapacağını hayal edip nasıl da kolay olacağını düşünüp keyiflenirken planlar kurmuştu, neler yapacağını kafasında tasarlamıştı. Şimdi Pally'yi bu heyecanına ortak etmeyi başarmalıydı. Bu işi gelecek pazar, öğleden sonra serbest kaldıklarında yapacaklardı. Kızını o ışıklar ve ateşler arasında tuttukları eski hapishane bölümü, hapishanenin spor yapılan avlusuna bakıyordu. Arthur o kadar küçüktü ve eklemleri o kadar inceydi ki, tel perdenin üzerinden bir saniyede aşırıyordu.

Böylece, o pazar öğleden sonra, Audrey'nin, Spenser Spender'in yarattığı seti ateşe verdiği gün, Küçük Arthur'un ait olduğu bölümün sakinleri, tellerle çevrili spor alanında yürüyüş yapıyorlardı. Bazıları oturmuş, sigara içip gökyüzüne bakıyordu; bazılarıyla bakışlarını yerden ayırmaksızın yürüyorlardı. Pally, işareti alınca korkunç bir çığlık attı ve çakıl yola kendini atıp kıvranmaya, topuklarıyla yeri tekmeleyip toz kaldırmaya başladı. Tutukluları gözlemleyen iki görevli ona doğru koştu; biri parmağını Pally'nin ağzına soktu, o da bu sahte çılgınlık ânında onun parmağını sertçe ısırıldı. Öteki tutuklular Pally'nin çevresinde bir yarım daire oluşturmuşlar, bağırarak öğütler veriyorlardı.

Bu karmaşada Küçük Arthur yavaşça metal perdeye doğru yürür, kocaman elleriyle tellere tutuna tutuna kararlılıkla buna tırmanır. Bu işi göz açıp kapayıncaya kadar becerir. Öteki tarafa, ana hapishane avlusuna ulaştığında o tuhaf, yuvarlanmaya benzer yürüyüşüyle telaşla terk edilmiş bölüme doğru yol alır. Bölümün kapısını şöyle bir yoklar: Evet, hâlâ kilitli değildir. Neden boş bir hapishaneyi kilitlesinler ki? Kullanılmaya kullanılmaya paslanmış olan dış girişteki parmaklıklı kapı Kü-

çük Arthur itince açılır. Küçük Arthur hapishanenin o bölümüne girer. Zemine ve hücre önlerine gelişigüzel bırakılmış kablolarla takılıp düşecek gibi olur. Adamlar geride mavi bir jeneratör bırakmıştır; düşmüş olan tepe lambası hâlâ yerde yatmaktadır. Bölümün yüksekteki pencerelerinin ince parmaklıkları arasından sızan öğleden sonra güneşi aletlerin üzerine vurmakta, şurada bir ampulü, burada boyanmış bir arka perdeyi aydınlatmaktadır.

Küçük Arthur için bu, Eğlence Sarayı'na dönmek gibi, hazine bulmak gibi sevinç vericidir. Ama buraya biricik sevgilisini bulmaya gelmiştir; aletlerin üstüne tırmanır ve şarkı söyler gibi seslenir: Burada mısın, güvercinim? Neredesin? Bağırışı çatıda yuva yapmış kuşları rahatsız eder, onu görebilmek için uçuşurlar.

Sevgilisini götürmüşlerdi. Bu elektrikli alet kalıntılarını da ona ışıklar ve güç arasında geçen, şimdi paramparça edilmiş olan yaşamını hatırlatarak onunla alay etmek için bırakmışlardı. Uzaklardan sesler duyar gibi olur, bir ıslık, belki bir sesleniş, sanki ardından geliyorlarmış gibi. Ne yapacağını bilmektedir: Eskiden, ona bakıp onunla alay etmeye geldiklerinde elektriğe sığınır, onun parlaklığında saklanırdı. Bazı ses aletlerinin üstüne tırmanır ve iki ucu açık bir kablo bulur. Onları parlak mavi yuvalarının içine, vidalarının altına sıkıştırarak oturur ve jeneratörün yanına koşar. Eğlence Sarayı'ndaki şaltire benzeyen, kırmızı, onunla aynı boyda bir şalter görür. Eskiden kırmızıyı indiren yol alır, derdi, kırmızıyı indiren yol alır! Bağlantıyı kurmak için bedeniyle kırmızı kola yaslanarak bunu aşağı çeker. Onun kolu çekmesiyle serbest kalan akım, Spenser Spender'in ardında bıraktığı kablolarla hızla yol almaya başlar ve düşen tepe lambasına ulaştığında bir parlama ve kâğıt yırtılmasına

benzer bir sesle, kısa devre yapar. Muazzam bir çattırtı kopar ve kıvılcımlar çevreye saçılmaya başlar: Küçük Arthur sanki bir patlamaya yol açmıştır. Bir ses ve dumanın ortasında kuyusundan yükselen bir sahne iblisi gibi kulaklarını elleriyle örter ve sırtır.

Boş bölümdeki geçici jeneratör, hapishanenin altında bulunan ana jeneratöre bağlıdır, kısa devrenin yarattığı şok, parlak ve alev kanatlı, öç alıcı bir melek gibi geriye doğru yol alır ve hapishanenin ana bölümünün elektrik kaynağında bir kesintiye yol açar. Hücre dışındaki koridorların ve eğlence alanlarının yapay ışıklandırması, ceza hücrelerinin içindeki gizli ışıklandırma, hapishane hastanesinin acil işaretlerinin ışıkları, her bir hücreyi ve hücre bloklarını birbirinden ayıran kapıların elektronik kilitlerinin hep birden devreden çıkmasına neden olur.

Elektrik kesilince, tutuklulardan, duyguların kendiliğinden köpürüp taşması gibi, sonunda tünelden çıkabilen bir trenin sesi gibi büyük bir gürültü kopar. Hücreler artık açıktır; onları gözleyen kameralar kapanmıştır; hapishanenin ana kapıları ve duvarlarıysa açılabilir ya da üzerinden atlanabilir. Eski hapishane bölümünde, tüten aletlerin üstünde dans etmekte olan Küçük Arthur, onları gözleyen ve hücrelere kapatan akımı yok etmiştir.

Tutuklulardan bazıları hücrelerinde keder içinde oturup yaşamlarının yeniden tekdüze bir hale gelmesini beklemektedir; bazıları sızlanarak, onları çağıran özgürlüğe sırtlarını döner. Aralarında daha acımasız ya da ateşli olanlar hücrelerinden dışarı fırlayıp ana kapıya koşmaktadır. Artık onları kimse durduramaz: O âna kadar engellenmiş olan bir şey özgür kalmıştır, eskiden elektrik akımının aktığı hat artık ölüdür. O pazar öğleden sonra çok az sayıda görevli gardiyan bulunmaktadır, onlar da tutuk-

luları durduramaz. Belki de sistemin arıza yaptığı o an onları yeryüzündeki hiçbir şey durduramazdı.

Tutuklular bir ırmak gibi, dışarı akar; özgürlüğe giden yolda duraksayanlar pervasızları takip eder. Pally de onların arasında sendeleyerek yürümektedir, sürekli birileri kendisine çarptığı için bir o yana bir bu yana itilmektedir, aklı karışmıştır ve korku içindedir; ama kendisinin de buradan uzaklaşmak zorunda olduğunun farkındadır. Bir yıl önce, o sırada aklına yeni gelen fikrinin etkisi altında olan Spenser Spender'ın yanından geçip gittiği o sokaktan koşarak geçer. Küçük Arthur ise kabloların arasında oturmakta ve katıla katıla gülmektedir.

Bu gerçek bir öykü değildir, ama bazı olaylar ötekileri doğurur. Böylece, Spenser Spender'ın, Audrey'nin çıkarttığı yangında öldüğü o pazar öğleden sonra, Küçük Arthur tutukluları özgürlüklerine kavuşturur.

Peter Ackroyd

LONDRA YANIYOR

Peter Ackroyd'un günümüz Londra'sında geçen bu romanının kahramanları, dünyaya uyum sağlamak ve başkalarıyla ilişki kurmakta güçlük çeken bir film yönetmeni olan *Spenser Spender*, karısı *Laetitia*, eşcinsel profesör *Rowan*, kenar mahallede yaşayan *Audrey* ile *Tim* ve atari dükkânı işleten cüce *Arthur*'dur. Bu karakterlerin ortak noktası, hepsinin de büyük romancı *Charles Dickens* ile bir ilgilerinin olmasıdır. *Peter Ackroyd*, uygarlık ve rahatlık sunan bir kent olan Londra'nın etkileyici bir portresini çizdiği romanında, bu kentin karanlık geçmişini, yaşlı, tanıdık ama tehditkâr yanını, ünlü romancı *Charles Dickens* gibi son derece yalın bir teknikle ve büyük başarıyla veriyor. *Dickens*'in, babasının tutuklu olduğu hapisanede doğup büyüyen bir kızın yaşamını anlatan *Küçük Dorrit* adlı kitabını filme çekmek isteyen *Spender*, Londra'nın karanlık ve vahşi yüzünü anlatan, kasvetli, edebi, küçük bütçeli bir film yapmayı planlamıştır. Sahne Londra olunca mistisizm, ruh çağırma seansları, delilik, cinayet, vahşet, yangınlar eksik olmaz. Cüce *Arthur*'un işlediği cinayet, ruh çağırma seanslarına katılan *Audrey*, cinsel tacize uğrayan *Tim*'in öyküleri; kentin sesleri, kokusu, ışıkları, hatta cinselliği aracılığıyla, sinemanın yapay estetizmi ve büyüsü de katılarak işleniyor romanda. *Londra Yanıyor*'un sürprizli ve fantastik sonunu hazırlayansa, birbirinden habersiz iki zavallının, *Audrey* ile *Arthur*'un çılgınlığa varan takıntıları olacaktır.

ISBN 975-07-0157-7